

*Eigen
exemplaar.*

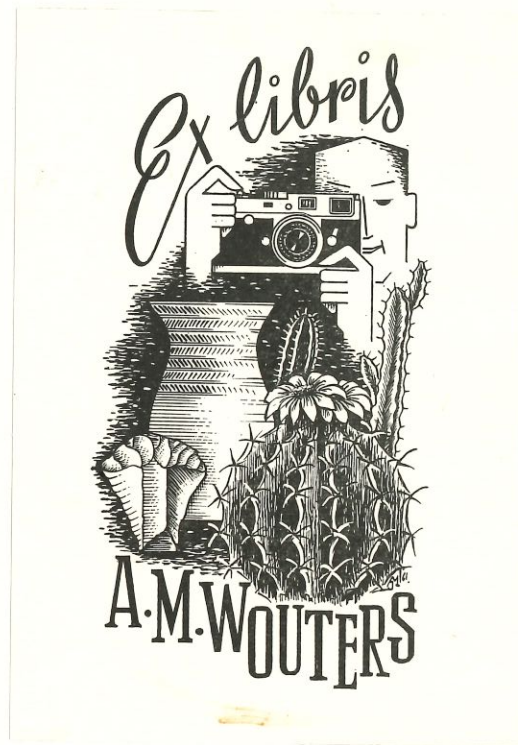
DE WAARHEID OVER TJERK VERMANING

Deze brochure
is geschreven door
een groep vrienden
van Tjerk Vermaning.
Elke auteur
is verantwoordelijk
voor de inhoud
van zijn bijdrage.

**STICHTING
RAPPORTAGE
DOETINCHEM**

De Waarheid over Tjerk Vermaning

voor Klaas Feertsma
A.M. Wouters

Omslagfoto: fotobureau van Genne, Hoogeveen.

Deze brochure is geschreven en samengesteld door een groep vrienden van Tjerk Vermaning. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage aan het manuscript.

Organisatie en distributie berusten bij de Stichting Rapportage, Postbus 485, Doetinchem. De brochure kan worden besteld door storting van f. 22,50 op postgironummer 395 7116 ten name van genoemde stichting.

De prijs is inclusief verpakking en porti binnen Nederland.

DE WAARHEID OVER TJERK VERMANING

Het B.A.I. versus Vermaning,
een Nederlandse Dreyfus affaire.

Stichting Rapportage, Doetinchem. 1978

Troost voor Vermaning:

"De ernst van vandaag is het lachertje
van morgen"

en voor Stapert en Waterbolk:

"Het lachertje van vandaag is de ernst
van morgen"

DE WAARHEID over TJERK VERMANING

=====

- Titelblad	
- Inhoud	
- Redactiekommissie	
- Samenvatting van de inhoud	
Bijlage I - Persbericht	I-a
Bijlage II - 2 brieven en citaten	II-a
Bijlage III - Arrestatierapporten	III-1a III-2a III-3a
I WOORD VOORAF (Buma)	pag. 1
II INLEIDING: Vermaning.....een vermaning! (Franssen/Wouters)	pag. 4
III HOE ONZE RECHTSBEGINSELEN WERDEN TOEGEPAST (Le Blanc)	pag.22
IV HOE DENKT MEN IN DE WETENSCHAP? (Goossen)	pag.28
V HET B.A.I. en de RECHTEN van de MENS (Buma)	pag.35
VI DESKUNDIGHEID EN EERLIJKHEID VAN DE PERSONEN DIE DE HEER VERMANING HEBBEN BESCHULDIGD VAN VERVALSING VAN ARTEFACTEN (Beersma)	pag.51
VII VERMANING en het AGRESSIEVE GEWELD van het B.A.I. (Buma)	pag.98
VIII KARTERING "STAND van ONDERZOEK" VAN HET MIDDEN- EN OUDPALAEOLITHICUM TOT 1950, 1975 en 1977. (Musch)	pag.105
IX ZWARTBOEK (Musch)	pag.115
X DE LES VAN HET GEBEURDE voor de PRAKTIJK-ARCHEOLOGEN	pag.120
XI VERKLARENDE WOORDENLIJST	pag.122

Zaak-Vermaning december opnieuw voor de rechter

Tjerk Vermaning heeft vorige week weer twee vuistbijlen gevonden. Vijftigduizend jaar geleden gebruikt door Neanderthalers, de voorlopers van de hedendaagse mens. Opnieuw op de plaats van zijn eerste vondst, bij Blauwmeer in Smilde. Op die stenen waren dezelfde slijpspoortjes te zien als op de vuistbijltjes die vervalst zouden zijn, waardoor Tjerk in het voorjaar van 1975 met de politie in aanraking kwam en zich vorig jaar moest verantwoorden voor de rechter. Die achtte hem schuldig aan vervalsing. Tjerk Vermaning en de zijnen gingen echter in hoger beroep. De voortzetting van de in binnen- en buitenland veel aandacht trekkende rechtszitting heeft in december plaats. Dr. ir. C. Franssen uit Bennekom en A. M. Wouters uit Lent die tijdens het eerste proces als getuige voor Vermaning optraden, zijn ervan overtuigd dat

*Dreyfus-affaire
van de prehistorie?*

Vermanings onschuld nu bewezen wordt. Ze wijzen op een dergelijke rechtszaak in Frankrijk, waar een 20-jarige boer vijftig jaar geleden ook geruchtmakende prehistorische vondsten deed, die hem later voor de rechter brachten als vervalser. Pas nu is zijn onschuld bewezen. De man is nu zeventig jaar. Dit geval wordt in Frankrijk de „affaire-Dreyfus van de prehistorie” genoemd. We hadden een gesprek met de amateur-archeoloog A. M. Wouters uit Lent die ook in de komende rechtszaak in hoger beroep voor Vermaning zal getuigen. Hij zegt met bewijzen te zullen komen waardoor de aanklager, drs. Stapert van het Biologisch Archeologisch Instituut uit Groningen geen been meer aan de grond zou krijgen.

De WAARHEID over TJERK VERMANING

=====

Redactiekommissie

De samenstellers-schrijvers van dit boek zijn personen die elkaar voor het beruchte Vermanings-proces geen van allen persoonlijk kenden.

Geleidelijk aan zijn ze allen, één voor één, bij deze zaak betrokken door bij ieder hunner gegroeide verontwaardiging en gekrenkt rechtsgevoel als gevolg van de hoogst ongebruikelijke, onwetenschappelijke en onmenselijke wijze waarop de staf van het B.A.I. meent wetenschappelijke problemen te kunnen en te mogen oplossen.

De redactie van dit boek hoopt en verwacht dat de inhoud de "Heren" Waterbolk en Stapert en ook eventuele navolgers van de door hen geïntroduceerde "methode Stapert" voor goed de lust zal doen vergaan zulks nogmaals te entameren.

- P.J.A. Beersma, was altijd werkzaam in de industriële research, thans als adjunct-directeur in een industriële research-organisatie,
- C.C.M. Le Blanc, doctoraal-studente rechten, juridisch medewerkster aan het Faculteitsbureau Geneeskunde van de Katholieke Universiteit te Nijmegen.
- Dr. J.T. Buma, arts, als onderwijs-coördinator verbonden aan de Medische faculteit K.U. te Nijmegen,
- Dr. C. Franssen, landbouwkundig ingenieur, entomoloog, aanvankelijk werkzaam in Indonesië, later als wet. hoofd-ambtenaar aan het Instituut voor plantenziektkundig onderzoek te Wageningen. Hield zich sinds 1935 zeer intensief bezig met de prae-historie,
- Prof. Dr. D. Goossen, Hoofd van de afdeling Bodemkunde van het Internationaal Instituut voor luchtkartering en aardwetenschappen,
- E. Horn, amateur-archeoloog, is directeur van het Natuur-historisch Museum "Drouwenerzand" in Drouwen (Dr.),
- J.E. Musch, sinds 1960 actief als amateur-archeoloog. Sinds 10 jaar zonder duidelijke taak-opdracht verbonden aan het B.A.I. als "technisch medewerker" op half-jaarlijkse contracten (!)
Sinds 1-1-'77 in vaste dienst van het B.A.I. Sinds een "lichamelijk en geestelijk treffen" met de hoogleraar-directeur "in de ziekte-wet", c.q. op non-actief,

- A.M. Wouters, lid van de directie van een Scholengemeenschap en Internaat van lichamelijk gehandicapten. Als archeoloog leerling van Prof. H. Breuil, Prof. Hamal-Naudrin en Dr. A. Bohmers.

Publiceerde over Palaeolithicum en Mesolithicum. Maakte vooral studie van Nederlandse en Franse vondsten uit de perioden die in het proces tegen Vermaning aan de orde kwamen en komen.

Gelderlander. 16 juni 1978

Vier top-archeologen achter Tjerk Ver

'Voorkom een internationaal schandaal'

● „Die vuistbijl is echt en zeker tweehc een van de vele vondsten van Tjerk V

(door Bert Kerkhoffs)

BENNEKOM -- „Voorkom een internationaal schandaal”. Dat advies geeft de 78-jarige dr. ir. C. J. H. Franssen uit Bennekom de ministers van Onderwijs en CRM.

Met rapporten achter de hand van de vier grootste archeologen van de wereld, klaagt Franssen het Biologisch Archeologisch Instituut (BAI) van de Groningse universiteit aan en beschuldigt het BAI kostbare nationale cultuurschatten verloren te laten gaan om zelf prestigeverlies te voorkomen.

Dr. ir. Franssen, oud-wetenschappelijk hoofddirecteur van de Landbouwhogeschool in Wageningen fungeerde in 1976 als getuige in het geruchtmakend proces tegen de Assense grasmaaimachineslijper Tjerk Vermaning. Jarenlang hemeelde de BAI-directeur, prof. H. Wa-

terbolck Vermaning op als een archeologisch genie.

Tien jaar was Vermaning zijn „geluksster”. Een brief van de minister van CRM aan het BAI deed hem duikelen als een vallende ster. De minister vroeg het BAI waarom uitsluitend amateurs belangwekkende vondsten deden en nooit de „beroeps” van het rijksinstituut. Op slag werd Vermaning een oplichter en vervalser en al zijn tot dan toe gedane vondsten kregen het BAI-stempel: falsificatie.

Het BAI liet Vermaning genadeloos vervolgen en uiteindelijk voor de rechter stenen.

Eind van dit jaar dient de „vervalsings”-zaak weer voor de rechter; nu in hoger beroep voor het Leeuwarder Hof.

Tussen de eerste zitting en de komende zaten Franssen en Wouters niet stil. Zij deden niet alleen zelf grote en belangwekkende vondsten op de Grebbeberg, maar zij wisten ook de „grote jongens” uit de internationale archeologische wereld aan hun kant te krijgen.

Prof. D. Collins uit Londen en prof. H. Schwabedissen uit Keulen erkenden de beide amateurs en bevestigden daarmee ook hun theorie, dat Vermaning geen oplichter is. Kort-

geleden voegden zich daar nog de top-archeologen prof. G. Bosinski en prof. G. Cubuk bij, die er zelfs diverse reizen naar Nederland voor over hadden om uiteindelijk te constateren, dat het BAI en ROB (Rijksdienst Oudhk. Bodemonderzoek) op misdadige wijze bodemschatten verloren laten gaan.

Prof. Cubuk gebruikte letterlijk het woord „Kriminel”.

Voor Franssen en Wouters is dit alles nu aanleiding geweest de ministers van Onderwijs en CRM te vragen een onderzoek in te stellen naar de wijze waarop ROB en BAI met onze nationale bodemschatten omspringen, maar ook naar de manier, waarop het BAI o.i.v. prof. Waterbolck en drs. D. Stapert volkomen integere mensen verdacht probeert te maken. Want

niet alleen de top-archeologen van de wereld, maar ook de Nederlandse archeologen die er zelfs diverse reizen naar Nederland voor over hadden om uiteindelijk te constateren, dat het BAI en ROB (Rijksdienst Oudhk. Bodemonderzoek) op misdadige wijze bodemschatten verloren laten gaan.

De pregen die b in de Utre den, zou pert in D ons land hebben. I Cubuk en de Grebbe werktuige derdaad theorie mogelijk. direct of : verstoep t

In de a

Naast heeft dr.

SAMENVATTING van de INHOUD

I WOORD VOORAF

II INLEIDING

inhoudende een orienterend artikel over de "Zaak Vermaning".
Wat is steentijd? Indeling in relatie tot Vermanings
vondsten.
Hoe kwam Vermaning tot zijn theorieën?
De realisering van deze theorieën.
De ontdekkingen.
Erkenning? Verheerlijking????
Miskenning, aanklachten..... en processen.

VERMANING..... een vermaning voor: het gerecht
de pseudo-wetenschap
ons allemaal.

Uiteenzetting over de voorgeschiedenis van de z.g. "affaire
Vermaning" voor de ter zake onvoldoend geïnformeerde lezer.

III HOE ONZE RECHTSBEGINSELEN WERDEN TOEGEPAST

Samenvatting

Het Nederlandse strafprocesrecht berust op een aantal rechts-
beginselen, welke streng dienen te worden nageleefd, zowel
door politie als door justitie.

Uit deze rechtsbeginselen hebben wij een keuze gedaan, te we-
ten:

- "geen proces zonder verdenking",
- "geen proces zonder wet",
- "fair trial" (eerlijk proces),
- "praesumptie van onschuld" (een verdachte wordt voor onschul-
dig gehouden, totdat zijn schuld volgens de wet bewezen is.

Aan de hand van een aantal voorbeelden uit de processtukken
Vermaning willen wij U laten zien op welke wijze deze rechts-
beginselen werden geschonden.

IV HOE DENKT MEN IN DE WETENSCHAP

In de wetenschap wordt ogenschijnlijk het rationele denkmodel
gebruikt. Dit model heeft als richtlijn, dat men op basis van
feiten een hypothese mag opstellen, maar dat feiten die met
een hypothese in strijd zijn, aanleiding dienen te zijn om de
hypothese te herzien.

In de praktijk blijkt echter dat men zeer gemakkelijk geneigd
is bepaalde hypothesen tot feiten te verheffen en ze dan te
gebruiken als onaantastbare dogma's. Dan ontstaat het dogma-
tische denkmodel. Discussies binnen dit denkmodel gaan veelal
gepaard met emoties.

Aan de hand van voorbeelden en vergelijkingen met andere ge-
vallen wordt geconcludeerd dat in het geval Vermaning een
aantal emoties een zódanige rol hebben gespeeld, dat het ra-
tionele denkmodel sterk in de verdrukking is gekomen.
Onbewezen uitspraken, slechts voortkomende uit veronderstel-
lingen, zijn gedaan alsof er feiten werden gepresenteerd.
Op zo'n manier heeft men de regels van de wetenschappelijke
code veronachtzaamd.

V Het B(iologisch) A(rcheologisch) I(nstituut) en de RECHTEN van de MENS

Aan de hand van een aantal uit vele geselecteerde voorbeelden worden vragen opgeworpen m.b.t. de wijze waarop in het B.A.I. met mensen, met materialen van anderen, in bruikleen afgestaan, en met wetenschappelijke gebruiken wordt omgegaan.

De indruk bestaat dat de leiding van het B.A.I. aan alle fronten ernstig tekort schiet: administratief, m.b.t. het beheer van andermans en eigen bezit, wetenschappelijk, qua personeelsbeheer en menselijk.

Op grond van een lange lijst van vraagstellingen lijkt het dringend aangewezen dat de financierende organen, met name het Ministerie van O en W, deskundigen inschakelen bij een onderzoek naar feiten en antwoorden.

VI DESKUNDIGHEID EN EERLIJKHEID VAN DE PERSONEN, DIE DE HEER VERMANING HEBBEN BESCHULDIGD VAN VERVALSING VAN ARTEFAKTEN

1. de rapporten van Drs. D. Stapert,
2. de rapporten van het Gerechtelijk Laboratorium,
3. de rapporten van Prof. H.T. Waterbolk,
4. de rapporten van Prof.Dr. G. Bosinski.

1. Kritiek op de rapporten van Drs. D. Stapert
(kritiek d.d. 7 jan. 1978)

De deskundigheid en eerlijkheid van Drs. Stapert in deze zaak wordt beoordeeld aan de hand van het Voorlopig Rapport B.A.I. d.d. 18.3.75, van het B.A.I.-rapport d.d. Febr. Mrt. 1976 en van zijn verklaringen, vastgelegd in het Proces-verbaal van de terechtzitting in Assen, aangevangen op 2-2-'77. Gewezen wordt op een groot aantal onwaarheden en tegenstrijdigheden in deze stukken. Verder wordt gewezen op de vele onbewezen beweringen, die als bewijzen tegen Vermaning worden gehanteerd door Drs. Stapert.

Hoe toont Stapert zich in deze rapporten? Men behoeft geen kennis van archeologie te hebben om dit te kunnen doorzien.

2. Kritiek op het rapport van het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie te Rijswijk (Z.H.), opgesteld door Dr. E.R. Groeneveld, d.d. 18 maart 1976. (kritiek d.d. 15 jan. 1978)

De deskundigheid en eerlijkheid van Dr. Groeneveld en van de medeondertekenaars van dit rapport, Dr. Witte en Drs. Verburgt, wordt beoordeeld aan de hand van bovengenoemd rapport en van de verklaringen van Dr. Groeneveld, vermeld in het Proces-verbaal van de terechtzitting te Assen, aangevangen op 2 febr. 1977.

Dr. Groeneveld noemt zichzelf in het rapport een ondeskundige op het gebied van de archeologie en uit zijn rapport blijkt dat deze mededeling volkomen juist is.

Overigens is het een oneerlijk rapport, waarin alle argumenten, die de echtheid van de stenen kunnen aantonen, worden doodgezwegen.

Stenen, waarvan in de door Dr. Groeneveld gegeven omschrijving blijkt dat ze volgens hem geen spoor van valsheid bezitten, worden door hem in de konklusie vals genoemd. Ook hier geldt, dat men geen archeoloog hoeft te zijn om de ondeskundigheid en oneerlijkheid van de opsteller van dit rapport te doorzien.

Dat het mogelijk is om iemand veroordeeld te krijgen op grond van een dergelijk onderzoek, vervult de lezer van dit rapport van het Gerechdelijk Lab. met verbijstering en ook met bezorgdheid.

3. Kritiek op het rapport van Prof. H.T. Waterbolk, gedateerd 19 maart 1976 (kritiek d.d. 1 jan. 1978)

De mededelingen in het rapport van Prof. Waterbolk worden vergeleken met zijn mededelingen, vastgelegd in het Procesverbaal van de terechtzitting te Assen, aangevangen op 2 febr. 1977 en met het uitgebreide artikel van J.D. van der Waals en H.T. Waterbolk over de vondsten van Hoogersmilde, in PALAEOHISTORIA XV, 1973, pag. 36 t/m 120. Ingegaan wordt op het aan elkaar passen van daar gevonden stukken.

Uitgebreid wordt ingegaan op de opgraving, verricht in Sept/Okt. 1965 door het B.A.I., waarbij vele artefacten werden gevonden in grond, die niet door dieploeg of schop geroerd was.

De leugens, die Prof. Waterbolk meent nodig te hebben om dit bewijs van echtheid te ontzenuwen, worden door ons naar voren gebracht.

4. Kritiek op het rapport van Prof. Dr. Gerhard Bosinski, gedateerd 9 mei 1977. (kritiek d.d. 2 febr. 1978)

De inhoud van het rapport van Prof. Bosinski wordt vergeleken met zijn mededelingen tijdens de terechtzitting van 6 juni 1977 en met artikelen van hemzelf en van anderen in de vakliteratuur.

Aangetoond wordt, dat Bosinski gegevens verzwijgt, die de echtheid van de stukken kunnen bewijzen. Aangetoond wordt ook, dat hij weigerde kennis te nemen van de bewijzen van echtheid, die de heer Wouters kon leveren.

Door ons wordt bewezen, dat de argumenten van Prof. Bosinski, waaruit de valsheid van de stukken moet blijken, verzonnen zijn en geen enkele bewijskracht hebben. Op grond van deze zelfde argumenten zou men de meeste in Duitsland gevonden artefacten uit de oude steentijd, waarover Prof. Bosinski enthousiaste artikelen heeft geschreven, eveneens vals moeten verklaren.

VII VERMANING en het AGRESSIEVE GEWELD van het B.A.I.

Onze onlangs overleden bekende psychiater J.A.M. Meerloo, adviseur voor onze regering gedurende de 2e wereldoorlog over zaken die voortvloeiden uit de Nazi-terreur, schreef kort voor zijn dood in 1977, tijdens het proces Vermaning, een studie over terreursystemen onder de titel "Psychische agressie en geweld".

Zozer drong een vergelijking met het ageren door het Biologisch Archeologisch Instituut te Groningen zich aan ons op, dat we niet konden nalaten deze vergelijking aan onze lezers aan te bieden.

In andere hoofdstukken van dit boek treft men meer uitgewerkt facetten van het Groningse terreursysteem aan.

VIII KARTERING, "STAND van ONDERZOEK" VAN HET MIDDEN- EN OUDPALAEO-LITHICUM TOT 1950, 1975 en 1977. (Een verhaal vol ontdekkingen, ondanks tegenslag en verguizing)

De witte vlek op de kaart van Nederland inzake de oudste bewoning.

In jaartallen werd uiteengezet, hoe in en rondom Noord-Nederland het onderzoek naar de "Neanderthaler" en zijn voorzaten in grote lijnen zich afspeelde.

Gestart in 1690 in Engeland met nog onbegrepen vondsten van vuistbijlen en beenderen van een uitgestorven olifantensoort, verliepen de verdere ontwikkelingen niet altijd geheel zonder problemen.

Na veel baanbrekend werk in meer dan 260 jaar, leek de met vuistbijlen gewapende "Neanderthaler" te zijn opgerukt tot op zijn minst de boorden van de Waal.

Zelfs was een eenzame voorpost gesignaleerd bij Wijnjeterp in Friesland.

In 1957 ziet Tjerk Vermaning deze vuistbijl; dit geeft de stoot tot een jarenlang intensief en doelgericht onderzoek.

In 1975 heeft hij - naast tientallen losse vondsten - zelfs enkele "concentraties" (kampementen) ontdekt.

Diverse andere partikulieren hadden tot dat jaar vondsten van een twintigtal plaatsen gemeld of getoond aan officiële beroepsarcheologen.

De "Neanderthaler" blijkt zijn sporen over het gehele karteringsgebied te hebben nagelaten. Daarbinnen is Vlieland een grote verrassing; tientallen stenen werktuigen wist Idzard Vonk daar - met grote inspanning - te vergaren.

18 maart 1975 worden de belangrijkste vondsten van Vermaning plotseling valsverklaard.

Eind 1977 is het kaartbeeld veranderd. Terwijl we bij Vermaning's vindplaatsen, volgens het B.A.I., vraagtekens moeten plaatsen, zijn er in hetzelfde gebied nu 60 vindplaatsen bekend. Drie maal het aantal van twee jaar daarvoor.

Het "Moustérien" (en aanverwant) blijkt nu al rijker vertegenwoordigd te zijn dan de hunebedden.

Het wordt dan wel moeilijk, nog te geloven, dat Tjerk Vermaning juist in het centrum van het gebied sinds 1960 niet één onbetwiste vondst zou kunnen doen.

Gevolg is echter wel, dat geen vondst uit die oude perioden meer gemeld wordt.

Hoe zou het nu gesteld zijn met nóg oudere perioden?

In het kaartbeeld, dat de Engelsman Collins in 1976 samenstelt uit de hem bekende vindplaatsen van stenen werktuigen uit het "Clactonien"; meer dan 200.000 jaar geleden door de toenmalige mens vervaardigd, gebruikt en weer achtergelaten, gaapt een enorm hiaat van 600 kilometer doorsnede. Met juist Nederland in het centrum.

Echter Nederlandse archeologen op partikuliere basis zijn hard bezig ook hier baanbrekend werk te doen. Zelfs buiten de "magische cirkel" doen zij het aantal vindplaatsen toenemen.

Het tijdperk van de ontdekkingen blijkt nog steeds in volle gang.

Een en ander speelt zich echter geheel af zonder dat het B.A.I. daarin deelneemt. Dat terwijl "het tot ontwikkeling brengen van de Germaanse archeologie" haar centrale opdracht is.

IX ZWARTBOEK

Lijst van personen en organisaties, die in de afgelopen ca. 20 jaar door het Biologisch Archeologisch Instituut der Rijksuniversiteit te Groningen zijn uitgemaakt voor, of verdacht van vervalsing.

X DE LES VAN HET GEBEURDE voor de PRAKTIJK-ARCHAEOLOGEN

Er zal stelling moeten worden genomen tegen de gebleken rechteloosheid van veld-archeologen.

Hun vondsten zullen beter moeten worden beschermd door waterdichte garanties en een waterdichte administratie ervan bij de officiële archeologische instituten waar de vondstmeldingen moeten worden gedaan.

Een systeem van gedragsregels dient opgesteld en in de toekomst ook daadwerkelijk nageleefd te worden door praktijk-archeologen en wetenschappers.

Een organisatie van praktijk-archeologen die dit alles zal hebben te ontwikkelen en te bewaken lijkt dringend noodzakelijk.

-o-o-o-o-o-

BIJL. I DE ZAAK - VERMANING -
 =====

Persbericht Biologisch-Archeologisch Instituut d.d. 18 maart 1975

Onderzoek door Drs. D. Stapert op het Biologisch-Archeologisch Instituut der R.U. te Groningen heeft uitgewezen dat een groot deel der Paleolithische vuistbijlen en andere vuurstenen werktuigen, afkomstig van de amateur-archeoloog T. Vermaning, recente vervalsingen zijn.

Aangetoond is dat de scherpe kanten der voorwerpen op kunstmatige wijze bijgeslepen zijn, waardoor ze een afronding vertonen die enigszins lijkt op de afronding welke wel voorkomt bij echte stukken van overeenkomstige ouderdom. Ook is er op veel stukken een glans aangebracht, die verwijderbaar blijkt te zijn, hetgeen bij natuurlijke vormen van glanspatina ondenkbaar is.

Verder ontbreken bij alle voorwerpen een aantal verschijnselen als windlak, kleurpatina en vorstinwerking die onmogelijk alle kunnen ontbreken bij vuurstenen voorwerpen, die sinds de eerste helft van de laatste ijstijd aan of nabij de oppervlakte hebben gelegen. Dit ongewoon homogeen karakter van het van minstens 8 verschillende plaatsen afkomstige materiaal, alsmede de toenemende twijfel aan de juistheid van de vindplaatsopgaven van Vermaning, vormden de voornaamste aanleiding tot het onderzoek. Met name was het opvallend dat op een aangewezen vindplaats van + 400 werktuigen te Hijken ook bij herhaalde opgravingen geen enkel stuk in oorspronkelijke ligging werd aangetroffen, terwijl toch Vermaning in aanwezigheid van derden ter plaatse wel stukken had opgeraapt.

Deze collectie werd in 1968 aangekocht door de Stichting Nederlands Museum voor Anthropologie en in bruikleen gegeven aan het Provinciaal Museum van Drenthe.

Tot de vervalsingen moeten ook worden gerekend de twee in 1965 door het Provinciaal Museum van Drenthe aangekochte collecties van Hogersmilde, hoewel daar een controleopgraving resultaten had opgeleverd, die destijds positief zijn opgevat. Achteraf gezien is het echter duidelijk en ook heel wel mogelijk dat de voorwerpen tevoren in de grond zijn gestopt.

Het Fries Museum heeft van Vermaning o.a. een collectie neolithische werktuigen gekocht van Ravenswoud, die naar nu blijkt eveneens voor een deel uit recente vervalsingen bestaat. Voorts horen tot de vervalsingen een onlangs door Vermaning aan het Fries Museum te koop aangeboden collectie middenpaleolithische werktuigen, die eveneens van Ravenswoud afkomstig zou zijn. De grote collectie, welke in de laatste jaren bij Eemster zou zijn gevonden en een aantal afzonderlijke stukken van verschillende vindplaatsen, welke in verspreid bezit zijn van musea en particulieren, moeten eveneens vals zijn. Aan de vondsten van Hogersmilde zijn wetenschappelijke publicaties gewijd door prof.dr. J.D. van der Waals en prof.dr. H.T. Waterbolk. Beide schrijvers stellen zich thans geheel achter de resultaten van het recente onderzoek. Naar aanleiding van deze vondsten en publicaties kan nog worden opgemerkt dat door twee buitenlandse specialisten (Prof. Bordes, Bordeaux en dr. C.B.M. McBurney, Cambridge) twijfel is geuit aan de authenticiteit van de voorwerpen.

Er zijn aanwijzingen dat Vermaning opzettelijk onjuiste informatie over de vindplaatsen en vondsten heeft verstrekt.

Omtrent het voor de hand liggende vermoeden dat hij op de hoogte was van het feit dat de voorwerpen onecht waren en dat hij eventueel zelf (een der) vervalser(s) was, kan alleen justitieel onderzoek opheldering verschaffen. Het Provinciaal Bestuur van Drenthe en de Stichting Het Fries Museum hebben, naar aanleiding van een door Drs. D. Stapert in overleg met Prof. Dr. H.T. Waterbolk opgesteld voorlopig rapport, bij de politie aangifte gedaan wegens vermoede oplichting. Het definitieve rapport omtrent de vervalsing zal in een vaktijdschrift worden gepubliceerd.

VOORLOPIG RAPPORT over de STEENTIJDVONDSTEN van Tj. VERMANING
(bijgewerkte versie, zoals uitgereikt op de persconferentie
d.d. 18 maart 1975)
=====

D. Stapert

A. Inleiding

Dit rapport behelst een voorlopige samenvatting van de resultaten van een op het B.A.I. verricht onderzoek naar de authenticiteit van een aantal steentijdvondsten, afkomstig van de amateur-archeoloog Tjerk Vermaning. Het onderzoek werd uitgevoerd door Drs. D. Stapert. Medewerking verleenden o.a. Dr. G.J. Boekschoten (geologisch instituut) en Dr. G. Boom (laboratorium voor fysische metaalkunde). Dit rapport werd opgesteld in overleg met Prof. Dr. H.T. Waterbolk, die ook medeverantwoordelijkheid voor de inhoud ervan op zich neemt.

Het onderzoek heeft voornamelijk betrekking op:

1. 2 groepen veronderstelde middenpalaeolithische artefacten, volgens Vermaning afkomstig van Hogersmilde (totaal 127 st.), aangekocht door het Provinciaal Museum van Drenthe (1965).
2. een groep "neolithische" bijlen e.a. artefacten (enkele tientallen stuks), volgens Vermaning afkomstig van Ravenswoud, aangekocht door het Fries Museum (1968).
3. De groep middenpaleolithisch lijkende artefacten, volgens de verkoper afkomstig van Hijken (ruim 400 stuks), aangekocht door de Stichting Nederlandsch Museum voor Antropologie en Praehistorie te Amsterdam, en in bruikleen gegeven aan het Provinciaal Museum van Drenthe (1968).
4. Een aantal oud- en midden paleolithisch aandoende artefacten van verschillende vindplaatsen (o.a. een "vuistbijl" volgens Vermaning afkomstig van de Leemdijk bij Hijken, de "Abbevillien-vuistbijl", die van het Blauwmeer zou komen volgens Vermaning, en drie stukken, die volgens Vermaning bij artefactengroep 3 horen), deel uitmakend van de afwikkelingsaankoop na beëindiging van de subsidie aan Vermaning (1973).
5. Een tot op heden blijkens persberichten en persoonlijke mededelingen van Vermaning aan derden nog groeiende groep "middenpaleolithische" artefacten volgens Vermaning afkomstig van

Eemster (ruim 500 stuks), welke gevonden zou zijn na beëindiging van de subsidie, en over de verkoop waarvan in 1974 door Vermaning is onderhandeld met het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, en naar zijn zeggen ook met instanties of personen in Oost-Duitsland.

6. Een twintigtal z.g. midden-paleolithische artefacten volgens Vermaning afkomstig van meerdere vindplaatsen in de omgeving van Ravenswoud, en onlangs door Vermaning aan het Fries Museum ten verkoop aangeboden (en volgens telefonische mededeling van Mevrouw Vermaning d.d. 5 maart 1975 reeds verkocht aan derden, waaronder een Belgische connectie).
7. Diverse "midden-paleolithische" artefacten uit verspreid particulier bezit, doch alle afkomstig van Vermaning.
8. Diverse vondsten van jongpaleolithische, mesolithische en neolithische artefacten uit het bezit van Vermaning, en verworven bij verschillende gelegenheden door het Fries Museum, het Provinciaal Museum van Drenthe, het B.A.I. en particulieren.

B. Twijfel aan de juistheid, c.q. zekerheid van onjuistheid van de vindplaatsopgaven van Vermaning bestaan t.a.v.:

1. Artefacten-groep 1 (Hogersmilde) - zie bij C5.
2. Artefacten-groep 2 (Ravenswoud, - "neolithisch"), omdat bij controle ter plaatse slechts één dubieus stuk aan de oppervlakte werd gevonden (zie ook hieronder bij C1, D9 en D10).
3. Artefacten-groep 3 (Hijken), omdat herhaald onderzoek onzerzijds ter plaatse op enkele afslagen na negatief was, en omdat er wel mesolithische artefacten werden gevonden, die echter in de aangekochte kollektie ontbreken.
4. Artefacten-groep 4 (verspreide vondsten), omdat de vindplaatsopgaven alle vaag en onduidelijk zijn, en dus niet controleerbaar.
5. Artefacten-groep 5 (Eemster), omdat de vindplaats voor ieder strikt geheim wordt gehouden, zelfs nu enkele goede vrienden van Vermaning de organisatie van een voorgenomen financiële hulpactie afhankelijk stellen van zijn medewerking in dezen. Zelfs vage persberichten en mededelingen van Vermaning omtrent deze vindplaats vertonen onderlinge tegenstrijdigheden. De ingewreven, lichtgekleurde leem die bij alle stukken van deze groep voorkomt, is niet te verwachten bij de vondsten van een regelmatig geploegde akker.
6. Artefacten-groep 6 (Ravenswoud-"paleolithisch"), omdat 2 stukken van volgens Vermaning verschillende vindplaatsen aan elkaar passen, en deze stukken bovendien van hoogstwaarschijnlijk dezelfde kern zijn gemaakt als enkele artefacten, die bij groep 5 (Eemster) zouden horen. Alle ten verkoop aangeboden stukken zijn verder van één geselecteerde soort vuursteen.
7. Artefacten-groep 7 (verspreide vondsten), omdat de vindplaatsopgave alle vaag en onduidelijk zijn, en dus niet controleerbaar.

8. De mesolithische kollektie Appelscha (onderdeel van groep 8), omdat onderzoek door het Fries Museum ter plaatse volledig negatief was, hetgeen zeker voor vindplaatsen uit deze periode hoogst merkwaardig is. Wat betreft de overige onderdelen van groep 8 kan nog geen oordeel worden uitgesproken; in enkele gevallen (dit betreft voornamelijk enige mesolithische complexen) lijken de vindplaatsopgaven aannemelijk te zijn.

C. Aanwijzingen, c.q. bewijzen, dat Vermaning opzettelijk onjuiste gegevens over vindplaatsen en vondsten verstrekt heeft, zijn:

1. Het feit dat Vermaning zelf in de aanwezigheid van derden wel voorwerpen "vond" op de sub. B gewraakte vindplaatsen 3 (Hijken), 6 (Ravenswoud- "paleolithisch"), c.q. in zijn aanwezigheid deed vinden (een stuk bij vindplaats 2, Ravenswoud- "neolithisch", werd door een technisch medewerker van het B.A.I. aan de oppervlakte gevonden).
2. Het aanwijzen van een geologisch gezien onmogelijke plaats van herkomst van een schedel, gevonden door Vermaning in Smilde.
3. Het achterhouden van vondsten en informatie.
4. Het trage en onvolledig melden van vindplaatsen.
5. Ten aanzien van de vindplaatsen van kollektie 1. (Hogersmilde) kan worden vermeld dat het controle-onderzoek ter plaatse wel een aantal voorwerpen opleverde, maar onder zodanige omstandigheden, dat aangenomen mag worden, dat deze gemakkelijk tevoren daar gedeponneerd kunnen zijn, omdat om andere redenen deze vindplaats niet juist kan zijn (zie sub. D), is het duidelijk, dat hier een geraffin eerd bedrog heeft plaatsgevonden. Overigens vond Vermaning ook hier een artefact tijdens de opgraving (in aanwezigheid van personeel van het B.A.I.) waarvan een stuk afgebroken was dat tijdens de B.A.I.-opgraving werd gevonden. In dit kader past tenslotte ook het feit dat Vermaning over een door hem gerestaureerde urn van Hardenberg onjuiste informatie heeft verstrekt aan Drs. A.D. Verlinde van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

D. Zekerheid van vervalsing bestaat ten aanzien van de "oud"- en "midden-paleolithische" voorwerpen (artefactengroepen 1,3,4,5,6 en 7) op grond van:

1. Het bij vrijwel alle voorwerpen vooral op de ribben voorkomen van uniforme slijpsporen, die onmogelijk als natuurlijk ontstaan verklaard kunnen worden, maar zonder veel moeite met een slijpmachine kunnen worden aangebracht" (zoals blijkt uit experimenten); hierop wijst ook het feit dat plaatselijk de slijpkrassen op één en dezelfde rib verschillende richtingen hebben. Deze slijpsporen kunnen niet als gebruikssporen worden geïnterpreteerd. Deze slijpsporen komen niet voor op natuurlijke vuursteenbrokken in de door Vermaning opgegeven vondstlagen, en evenmin op andere vondsten uit het Paleolithicum, die niet van Vermaning afkomstig zijn.

Indien de slijpsporen zijn bedoeld om een langdurig transport te suggereren, is het theoretisch uitgesloten dat honderden voorwerpen met dergelijke slijpsporen, waaronder vele aan elkaar passende stukken, toch zeer dicht bij elkaar gevonden zouden zijn, zoals bij de artefactgroepen 1 (Hogersmilde) en 3 (Hijken).

De "vuistbijl van Blauwmeer" is bovendien over het gehele oppervlak met een hard schuurmiddel bewerkt, terwijl in diepe holtes van het oppervlak resten van de verse breukvlakken zichtbaar zijn, zodat het voorwerp niet anders dan vals kan zijn.

2. Het bij vrijwel alle voorwerpen voorkomen van een natuurlijke glanspatina suggererende uniforme vettige glans, die evenwel gemakkelijk verwijderbaar blijkt te zijn; indien deze glans natuurlijk zou zijn, zou deze bestaan uit silica, en dus onmogelijk verwijderbaar zijn. Voorts zou deze glans (indien natuurlijk ontstaan) het gehele oppervlak moeten bedekken, hetgeen niet steeds het geval is: op sommige stukken ontbreekt deze glans in enkele diepe (en dus moeilijk bereikbare) uithollingen van het oppervlak.
3. De statistisch hoge onwaarschijnlijkheid van het bij alle voorwerpen ontbreken van secundaire vorstinwerking op het oppervlak der artefacten (die immers uit de eerste helft van de laatste IJstijd zouden dateren; één der zeer weinige niet van Vermaning afkomstige in Nederland gevonden vuistbijlen van deze periode vertoont dit verschijnsel).
4. Het bij alle voorwerpen volledig ontbreken van dehydratatie, kleurpatina en windlak op de door menselijke bewerking ontstane vlakken, welke verschijnselen afzonderlijk of in combinatie in gevarieerde vorm bij alle overige uit Nederland bekende midden-paleolithische werktuigen wél voorkomen, en ook theoretisch niet kunnen ontbreken bij stukken van dergelijke hoge ouderdom; deze oppervlakteveranderingen komen ook voor op de natuurlijke vuursteenbrokken in de door Vermaning opgegeven vondstlagen.
5. Het feit, dat bij veel van de stukken die ook oude natuurlijke splijtvlakken (dus van vóór de bewerking tot artefacten) bezitten deze slechts uiterst geringe oppervlakteveranderingen vertonen, hetgeen erop wijst dat het materiaal slechts zeer onlangs moet zijn verzameld op een plek waar het tot dan in nagenoeg verse toestand aanwezig was (in Nederland komen slechts zeer weinig plaatsen hiervoor in aanmerking, hiervan in het Noorden van het land eigenlijk alleen het keileemreservaat P. van der Lijn bij Urk, zie ook F2).
6. De door de Franse specialist Prof. F. Bordes (Bordeaux) bij verschillende gelegenheden geuite en ook gepubliceerde twijfel aan de authenticiteit van artefactengroep 1 (Hogersmilde); en de ten aanzien van dezelfde artefactengroep geuite scepsis door de engelse deskundige C.B.M. Mc.Burney (Cambridge) - de eerste op grond van bestudering van de voorwerpen zelf, de tweede op grond van het bekijken van afbeeldingen ervan, maar beiden naar aanleiding van de bewerkingstechniek van de artefacten.

7. De ongewone variatie in de typen-samenstelling van de kollekties; met name de ongeloofwaardige verscheidenheid aan vuistbijlvormen in de groepen 1, (Hogersmilde) en 3 (Hijken). Ook zijn uit de literatuur geen andere voorbeelden bekend van vindplaatsen waar zoveel aan elkaar passende stukken samen met vuistbijlen achter zijn gebleven.

Verder bestaat zekerheid van vervalsing betreffende enkele stukken van artefactengroep 2 (Ravenswoud - "neolithisch"), o.a. op grond van:

8. Het ten aanzien van de "oud- en middenpaleolithische" voorwerpen hierboven aangedragen bewijs no. 2, waarbij bovendien vastgesteld kan worden, dat de bedoelde "glanspatina" ook hier weer plaatselijk ontbreekt in diepe uithollingen van het oppervlak.
9. Het bij deze kollektie (2) voorkomen van typen (zoals "speerpunten"), die overigens onbekend zijn uit de praehistorie van Nederland.
10. Het voorkomen van een in hoge mate onwaarschijnlijke vervaardigingswijze van meerdere stukken identiek aan die welke ook bij veel van de midden-paleolithische artefacten voorkomt (kompleet met slijpsporen op de ribben).
11. Van meerdere geslepen bijlen is het duidelijk, dat ze met een machine geslepen zijn, en niet met de hand.

Tenslotte bestaat hoge waarschijnlijkheid van vervalsing betreffende enkele voorwerpen uit de mesolithische kollektie Appelscha (onderdeel van groep 8), op grond van:

12. Het volledig ontbreken van elke vorm van patina op deze stukken; en het aanwezig zijn van karakteristieke kenmerken van zeer verse splijting.

E. Dat Vermaning hoogstwaarschijnlijk kennis draagt van de vervalsingen, kan worden opgemaakt uit:

1. De vele onjuiste vindplaatsen (zie sub. B).
2. Het "vinden" van deze voorwerpen in tegenwoordigheid van derden (zie sub. C).
3. De opvallende en kennelijk opzettelijke vermenging van de kollekties van "echte" artefacten met (door de natuur gevormde) pseudo-artefacten.

F. De waarschijnlijkheid dat Vermaning zelf (mede) als vervalser kan zijn opgetreden, is gebaseerd op:

1. Het feit dat Vermaning beschikt, althans beschikte over geschikte slijpparaatuur.
2. De hoge waarschijnlijkheid, dat Vermaning bekend was met het hierboven (zie bij D5) bedoelde keileemreservaat bij Urk, waar

in grote aantallen vuursteenknollen voorkomen, met de hierboven (bij D5) beschreven kenmerken, die als uitgangsmateriaal kunnen hebben gediend voor de vervalsingen (voor een knol van Hijken (3) reeds met een hoge waarschijnlijkheid).

3. De primitieve aard van de nabootsingen van de buiten Vermanings speciale kennis (paleolithicum) vallende "neolithische" werktuigen van artefactengroep 2 (Ravenswoud) "neolithisch" (zie bij D9).

G. Het vermoeden dat ook anderen, waaronder meer deskundigen, als vervalsers kunnen zijn opgetreden, of daarbij medeplichtig kunnen zijn geweest, berust op:

---

1. Het raffinement, waarmee de eerste vindplaats (Hogersmilde) is vervalst (zie bij C5).
2. De kwaliteit van de voorwerpen van vooral de artefactengroepen Hoogersmilde en Hijken.
3. De potentiële geologische juistheid van de aangewezen "midden-paleolithische" vindplaatsen.

H. Slotbeschouwing

Uit het bovenstaande volgt, dat door Vermaning paleolithische, mesolithische en neo-lithische artefacten in omloop werden en worden gebracht, waarvan op wetenschappelijke gronden thans vaststaat, dat zij vals zijn. De voorwerpen moeten kort geleden gemaakt zijn, en vervolgens een behandeling hebben ondergaan, teneinde ze er zo echt mogelijk te laten uitzien.

De bovengenoemde slijpsporen (zie bij D1) moesten waarschijnlijk dienen om gelijkenis te verkrijgen met b.v. uit Frankrijk bekende vuistbijlen etc.; die in rivierafzettingen gevonden zijn, en die als gevolg van riviertransport een zekere afronding hebben verkregen.

Omtrent het vermoeden, dat Vermaning op de hoogte is van het vervalst zijn, zou alleen justitieel onderzoek nadere opheldering kunnen verschaffen.

Voorlopig zijn er geen duidelijke aanwijzingen tegen de veronderstelling dat Vermaning zelf de hoofdvervalser is. De mogelijkheid dat Vermaning samenwerkt met derden is niet a priori geheel uit te sluiten.

Dat Vermaning bedrog pleegt (en pleegde), staat ten aanzien van allerlei opgaven m.b.t. de vindplaatsen wel vast. Bedrog t.a.v. vindplaatsen is wetenschappelijk gezien een ernstig feit, omdat de waarde van archeologische voorwerpen in doorslaggevende mate bepaald wordt door het bekend zijn van de vindplaats en de mogelijkheid de vondsomstandigheden te verifiëren.

De zaak heeft museale en wetenschappelijke aspecten, die door publikatie in pers- en vakbladen kunnen en moeten worden toegelicht. Indien Vermaning inderdaad op de hoogte is van het vervalst zijn, of zelf de vervalser is, is er ook sprake van bij herhaling gepleegde oplichting en van poging tot oplichting, die nog gaande zijn. Deze verdenking heeft geleid tot formele aangifte vanwege twee van de benadeelden (de provincie Drenthe en het Fries Museum).

Tot slot zij opgemerkt dat de in dit voorlopige rapport genoemde opvattingen alle door nadere rapporten expertises, illustraties, etc. kunnen worden geadstrueerd.

-o-o-o-o-o-o-

De stenen van Tjerk

door Bart Veenstra

Wat vedoezeld deur aner geweld dat oons andacht kreeg, is 't dook zakt in wat veur earsten weden zal het leste bedrief van 'n treurspel dat as titel dreug „De stenen van Tjerk”. Een treurspel dat zo Drents is, da'k er niet an veurbij wil gaan. Waor'k dan bij veuropstel da'k gien verstand heb van archeologie en gien recht um een te veroordelen.

Maor andachtig het Nijsblad lezend, he'k mij ofvraagd wel der now wel verstand van hef. Wat d'ene professor an stenen-bewizen oprök, dat schupde d'aner net zo vlot weer unnersteboven. En wij maor dubben en prakkezieren wel hef, now geliek?

Daor zaten wij niet allent met. Ok bij d'rechtbaank hadden ze 't stoer. Ze hadden heur rol en de tekst wel leerd, maor begrepen? ... 't Was ja niet te doon. Ze zult 't ok nooit zo muilijk had hebben.

As't 'n zaak is van alle dag, hebt ze de wiesheid in pacht. Het bint van hoesoet juristen, je verkoopt ze gien knollen veur citroenen. Maor as 't um Drentse veldkeien geeit, en nog wel met krassen, is heur de piep ok oet. Er gien winner. Die der'n bul met vergaard hebt, komt er zölf nog met in de toezel.

En we mugt reken dat de Neander-talers wel in't graf hebt legen te guntern, toen ze in de rechtsaal zo wetenschapelijk an't haabaaien waren.

Maor aal met aal is er nao 't zakken van 't dook, gien applaus west. Het was bij alle oldheid, een modern stuk. Ze leuten je zitten, en je mugt er van denken waj zölf wilt. Dat heb ik ok daon.

En 't geeit mij krek as'n domnie, mien hart geeit aait nao de verdrukten. Dat is veur mij Tjerk Vermaning. Lös van alle juridische oetspraoken en wat ok, is 't veur mij een groot amateur-archeoloog. As mensk mag der wat an mekeren, dat heb wij ok. Trouwens, daor hef oonze Lieven Heer oons ok het recht toe geven. Hier geldt, wie zonder zonden is, werpe de eerste steen, met of zunner krassen.

En nao mien dunken hef Tjerk hier 'n rol kregen die e van rechten niet toekomp. Waorbij we reken moet dat 't script al van jaoren heer is, en niet bewust schreven. Dizze Vermaning hef van hoesoet een groot talent met kregen, waor e mentaal mieschien niet hielmaol klaar met kwam. Da's te verhelpen, aj naoberhulp kriegt. Van hogerhaand. Maor, jammer genug is der bij de professor van neture een ofweer tegen 't amateurisme. Ze moet er weden veur 't anlangen. Maor wieder moet ze zük koest hollen.

Dat maakt kribbig volk, en niet veur niks ligt de amateurs dwas. Dat gef prakkezaosies. En.. gebrek an tact, daor knip now 't hele kakkie. Alles op de riebel. Het volk guntern umdat 't instituut op de tocht steet.

Daor huuj hielmaol niet wies met te weden. Alles rammelt now, en Drenthe lig unner 'n verkeerde schienwarper. Met 'n betie meer tact was dit treurspel misschien veurkommen. Een treurspel, dat 'n hoop as stenen op de maog drukt.

En wat hef 't oons braacht? Een onbehaaglijk gevuul over d'leden. 'n Hoop vraagt zük of, kan dit almaol?

Der komp'n vonnes..niks is bewezen. Het instituut har 't leste woord niet, der weur een bijrökken oet Duutslan. En 't instituut kreeg der nog'n vermaning bij, now een van de Duutser. Dizze zee ok nog dat e der min van slaopen har toen e met 't waoter veur de dokter mus. Het was ok gien gekheid. Zien woord, dat was het stenen-Evangelie. Maor of e preekte oet overtuging? Hie leut oons de twiefel.

De twiefel, of e der zölf wel an geleufde. Want de amateur die dwas tegen zien stelling ingung, die vun e bosjend. Hie wol zük zölf nog is goud verdeipen in de stelling van dizze amateur. Zul dizze Duutser dan ok met de twiefel behept west hebben?

Was 't misschien beter west dat de za-

ok nog is opgeschort was? Zodat e hid kregen har um zük drekt te verdeipen in 't boeiend betoog van dizze amateur. Zeker ja... ja... het volk van alle dag is zölf niet meer wis van de stellingen van de professor. Of die de wiesheid in pacht hebt? het is 'n vraag. En..zeker.. ok die mugt falen. Daor hebt ok zij het recht veur kregen van oonze Lieven Heer. Maor ze hebt niet almaol de kracht kregen um 't ok te bekennen.

Zo bleven wij met 'n slot zitten, waow niet met votkunt. Now moe'k zeggen, de president was 'n welwillend man. Hie heft tumigan daon, een maond veurwaordelijk. Maor 't geeit um 't spel. Um recht. En wat is recht? Veroordelen as der bewezen bint. En't Drentse volk, met veul gevuul veur recht, zie hebt 't er niet oet kunnen lezen.

Der wodt dan ok veul over praot. Um-dat van olsheer het recht hoog an is. Ok bij oonze rechtters. En hier is de twiefel; ik denk in alle harten. Waor mot dat hen volk? Wat moew hier van denken? Dat ze 't er over eens waren dat er 'n ende kommen mus? Veur 't algemeen belang? En dat Tjerk Vermaning daor dan de pispaol bij weden zal?

Ik mag er niet an denken. Ik hoop dat 't hier niet met zegd is. Ik hoop dat de geheimen oet de dorre grond van Drenthe beveggronds helder op toavel zult kommen. Want ik kan niet leuven dat nao aal 't gedonder, dit het ende is. Dan blij der 'n waos hangen as rook van d'eerpelrangen.

En...dan gao ik, as'k Drees haolen mag, nooit gien stenen zeuken in vrije tied. Of, as'k het wel zul doon, gao'k mij aans presenteren as Tjerk Vermaning. Dan kruup ik in 'n Larense villä en niet in 'n Drents woonschippie. Want dán wodt, um te bewiesen, de unnerste steen boven haold. En dathuift warachtig nog gien stenen te weden waor krassen opzit.

Nieuwsblad van het Noorden, 25 juni 1977.

BIJL. II. TWEE BRIEVEN en ENKELE CITATEN van DESKUNDIGEN
over VERMANING en ZIJN WERK

BIJDRAGE aan "DE WAARHEID over VERMANING"

RIJKSADVISEUR VOOR DE BESCHERMING EN DE INSTANDHOUDING VAN DE
HUNEBEDDEN EN VAN GERESTAUREERDE ARCHAEOLOGISCHE MONUMENTEN

HERESINGEL 15a

GRONINGEN
PROF. Dr. A. E. VAN GIFFEN

Datum: 26. X. 65-

D. Willem de Heer Tj. Vermaning

Zeer geachte heer,

Hoewel ik reeds enige tijd geleden, zij het onder strikte geheimhouding van Uw, voor Nederland wetenschappelijk zo uiterst belangrijke vondst, juist gezegd ontdekking, hoorde, kom ik er eerst thans, nu zij algemeen bekend is geworden, toe, U en de Uwen daarmee van harte geluk te wensen. Ik kan echter niet nalaten, daaraan onmiddellijk toe te voegen, mijn volledig respect voor Uw inzicht en volharding, wat dit aangaat. Want U heeft m.i. volkomen logisch en bewust geredeneerd, nadat U op eigen, wel overwogen initiatief de vondstomstandigheden van de Wijnjeterper oud-palaeolithische vondst door wijlen de heer v.d. Vliet had nagegaan en niet alleen dat, maar ook even logisch naar de bodemverhoudingen, de laaggesteldheid hebt uitgekeken, waar dergelijke vroeg-palaeolithische vondsten verwacht worden.

Dit is m.i. naast Uw doorzetttingsvermogen Uw zeer grote verdienste en dit had ook de vakman behoren te doen. Dat dit, bij mijn weten, niet gebeurd is, doet hier minder ter zake.

Het is naast de ontdekking door de niet-vakkundige electricien A. Rust weer eens een bewijs, dat belangrijke ontdekkingen niet door de officiële wetenschapsmensen behoeven te worden gedaan, ja dat zij het veelal niet doen. Ik denk hierbij - afgezien van falsificaties - aan de jong-palaeolithische vondsten door wijlen dhr. Bazaan en Popping, e.a.

Zelf herinner ik mij nog goed, dat een paar kleine jongens mij indertijd op een Zondagmiddag de, voorzover toen bekend was, eerste typische ingrediënten der Hamburger kultuur hier te lande, ter hand stelden. Ze waren afkomstig van een akker aan de zandweg Eelde-Ide. Op zoiets kan men onmogelijk trots zijn, al kan men er zich op verheugen.

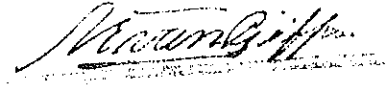
Alleen over de gevolgen van deze en andere vondsten, bij toeval gedaan, zoals die door Dr. Bohmers benut en verwerkt zijn, kan men een zekere voldoening gevoelen, maar dat is dan ook alles. Bij U is het anders gegaan en daarom kan ik niet nalaten U mijn volle respect daarvoor te betuigen, hetgeen U, naar ik vertrouw, ten goede zult houden.

Intussen verblijf ik, in de hoop eens perssonlijk met U kennis te

kunnen maken en met U de vindplaats in ogenschouw te mogen nemen, met beste wensen en alle hoogachting,

de oud-hoogleraar-directeur en oud-conservator van het museum,

Prof. Dr. A. E. van Giffen

RIJKSADVISEUR VOOR DE BESCHERMING EN DE INSTANDHOUDING VAN DE
HUNEBEDDEN EN VAN GERESTAUREERDE ARCHAEOLOGISCHE MONUMENTEN

WETERINGPARK 7
ZALNÉFLAT 62

ZWOLLE
PROF. Dr. A. E. VAN GIFFEN

TELEFOON: 05200-13943
POSTGIRO 878210

No: .....

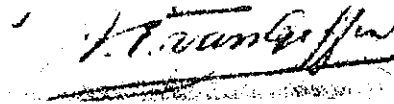
Aan de heer Tj. Vermaning,

Zeer geachte heer,

Hedenmiddag kreeg ik in handen het verslag in het Nieuwsblad van het Noorden d.d. 12 juni j.l. Uw laatste vondsten op palaeolithisch gebied in Drenthe betreffend. Evenals jaren geleden feliciteer ik U en de Uwen van harte met dit volgens bedoeld bericht, weergalozе resultaat van Uw speurzin, inzicht en doorzettingsvermogen. Ik hoop dat U daarvan, evenals ook dhr. Rust op grond zijner destijds zo opzienbarende ontdekking en de bewerking daarvan, zowel als in verband daarmee, - de passende voldoening ten deel moge vallen. Het spreekt vanzelf dat ik het bijzonder op prijs zou stellen de bewuste vondsten eens te zien, al vind ik het heel jammer, dat zij op bovengenoemde wijze wereldkundig zijn gemaakt. Ook is het m.i. betreurenswaardig dat U Uw zo uiterst vruchtbare en bewonderenswaardige werkzaamheden op dit gebied zoudt staken. Ik geloof en hoop dan ook, dat U op U betreffend besluit - indien dat in bedoeld verslag juist is weergegeven - zult terugkomen en ondanks alles Uw ervaring en speurzin in de dienst van de wetenschap der oudheidkunde zult blijven stellen

Met alle respect en hoogachting voor Uw werk, eindig ik,

Prof. Dr. A. E. van Giffen,

Na deze brieven van de eerste hoogleraar en directeur van het Biologisch-Archeologisch Instituut van de Rijks Universiteit te Groningen (het B.A.I.), Prof.Dr. A.E. van Giffen, volgen hier enkele exempels van hetgeen diens opvolger, Prof.Dr. H.T. Waterbolk over amateur-archeologen in het algemeen en over Tj. Vermaning in het bijzonder zo al te vertellen had; dit voor en al eer Drs. D. Stapert, de "grote ontmaskeraar" op 18 Maart 1975 zijn rapport (in dit boek opgenomen), en door prof. Waterbolk mede ondertekend, wereldkundig maakte in de Statenzaal van Drenthe, in tegenwoordigheid van vele notabelen waaronder de commissaris van de koningin.

Uit "Natuur en Techniek", No. 1-1974 citeren we Waterbolk letterlijk, hetgeen hij over amateur-archeologen schrijft:

"Elke verzamelaar heeft zijn eigen jachtveld. In de loop van de tijd zijn er zo territoria ontstaan op dezelfde wijze als dat bij stropers het geval is, door geen enkele wet erkend, maar wel als een recht beschouwd.

De man die niet schroomt met een enkele alinea als deze de grote groep nederlandse amateur-archeologen van zich en zijn instituut te vervreemden, beseft kennelijk niet hoezeer hij, gezeten achter zijn schrijfbureau, afhankelijk is van de nog steeds wassende stroom van vondsten, gedaan door deze veldwerkers.

Al te consequent is hij ook niet: de duitse (electricien en) amateur-archeoloog, waar Prof. van Giffen Vermaning mee vergelijkt in één van zijn brieven, werd door Waterbolk "de duitse architect" Alfred Rust genoemd nadat deze een eredoctoraat had gekregen voor zijn grote verdiensten voor de archeologische wetenschap.

Verder schrijft Waterbolk over "de toenemende belangstelling voor het steentjes zoeken":

"We moeten deze liefhebberij zien als een vorm van buitensport, een activiteit als de jacht, het vissen, het botaniseren, het observeren van vogels en het eierzoecken, de spannende verwachting kennend van de plotselinge verrassende ontmoeting"

Een vaderlijke waarschuwing ontbreekt niet:

"Men kan proberen de vakmensen te imiteren en zelf over de vondsten te gaan publiceren, om dan spoedig te ontdekken dat daarvoor scholing en kennis van de vakliteratuur niet toereikend zijn".

Men vraagt zich af of Waterbolk op grond van een dergelijke ontdekking bij zich zelf tegenwoordig zo weinig meer publiceert? Vroeger was dat anders?: toen had hij kennelijk nog de zelfzekerheid om te durven publiceren.

Zo publiceerde hij (in 1973) een compleet boekwerk, waarin hij de belangrijke vondsten van Tjerk Vermaning uitvoerig beschreef. Zo ook zijn "deskundige collega" Drs. Stapert, die in "Levende Natuur" No. 3. 1974 met veel verve de "belangrijke vondsten" van Vermaning eveneens behandelde. Hoe toereikend de kennis en de scholing van deze beide "vakmensen" wel was bewezen ze een jaar later overduidelijk: op 18 Maart 1975 werden door henzelf al hun publicaties betreffende de vondsten van Tj. Vermaning als "niet geschreven beschouwd".

Jammer voor Waterbolk, want sindsdien, na het voor zijn doen gedegen rapport over Vermaning's vondsten, heeft hij niets meer van betekenis gepubliceerd. De heren verschafte zich bij die gelegenheid een sprekend testimonium paupertatis, een getuigenis van wetenschappelijk onvermogen.

De ontmaskering vond plaats voor de beruchte T.V.-uitzending, waarin Waterbolk verklaarde dat hij bioloog is en van het midden-palaeolithicum geen verstand heeft. Hij verwijst naar de door hem een blauwe maandag "opgeleide" deskundige medewerker Stapert; daarmee de verantwoordelijkheid voor gemaakte blunders verder afwentelend op een sub-alterne.

Stapert zou, zo werd gezegd, bij hem promoveren op datzelfde Midden-Palaeolithicum.

Ra, Ra, hoe kan zoiets? In Groningen kun je dus studeren en promoveren op een onderwerp bij een hoogleraar die zelf verklaart van die materie geen kaas te hebben gegeten.

(we wachten overigens nog steeds op de promotie van deze doctorandus; maar die verdoet zijn tijd met het gooien van modder naar amateur-archaeologen en anderen, in plaats ervan eindelijk eens een gedegen stuk wetenschappelijk werk te leveren).

Men weet het: Tijdens de opvoering van de misselijk makende show in de Statenzaal te Assen, wordt de amateur Vermaning, die nooit de kans kreeg zijn belangrijke vondsten te beschrijven, als vervalser en oplichter aangeklaagd door deze, zich vakmensen noemende Waterbolk en Stapert.

Deze hebben nooit de moeite genomen tesamen met Vermaning het veld in te gaan en zijn verder ook niet met hem in contact getreden. En dat zou men van zich wetenschappers noemenden toch mogen verwachten.

Soms evenwel lijkt in het kennelijk nevelige brein van de wankelmoedige Waterbolk even een lichtje op te gaan, b.v. daar waar hij schrijft over de amateurs:

"Spanningen kenmerken de relaties tussen de amateur-archaeoloog en de vakbeoefenaar, voor wie het vanzelf spreekt dat hij vele interessante vondsten in de musea en succesvolle studies en opgravingen dankt aan de ontdekkingen van de amateurs. In feite kan hij niet zonder hen, met name niet wanneer hij zich met de oudere perioden van de voorgeschiedenis bezig houdt".

Hij verklaart hier dus dat de amateurs onmisbaar zijn. Om te tonen hoe onmisbaar, opent de schrijver van deze woorden een jaar later het voorspel tot het "drama Vermaning". Niet onze duur betaalde hooggeleerde zal deze kwestie oplossen. Hij kiest voor een tweede testimonium paupertatis door deze op zijn gebied liggende puzzle in handen te stellen van de volkomen ondeskundige rechtbank, die zal moeten uitmaken of de vondsten van Vermaning vervalsingen zijn. Wat gebeurt?

Ook Justitie verschafte zichzelf een testimonium paupertatis door in het volgend proces vrijwel al onze rechtsbeginselen naast zich neer te leggen.

Voorts neemt men het rapport van beide beschuldigers, die hun ondeskundigheid en wetenschappelijk falen zo duidelijk hadden gedemonstreerd, klakkeloos over tot leiddraad van hun onderzoek en negeert de vijf goed gefundeerde tegenrapporten van de aangeklaagde Vermaning volkomen.

Zo gaat dat in onze "Rechts-staat" wanneer "vakmensen" en "justitie" gezamenlijk, in gesloten front optreden tegen "de amateurs, die eigenlijk onmisbaar zijn".

Prof. v. Giffen zag Vermaning als iemand die beredeneerd en met een geweldig inzicht tot zijn ontdekkingen kwam. Hij vergeleek hem met Alfred Rust.

Ieder die de rapporten van Vermaning bestudeert, zal zich achter het oordeel van de zeer deskundige v. Giffen moeten scharen.

Waterbolk zag dit anders. (Natuur en Techniek 1974 pag. 6)

"Maar toch was het puur geluk toen Vermaning in 1965, terugkerend op een akker, zag dat daar de gebruiker juist geploegd had en de vuistbijlen en de schrabbers er voor het oprapen lagen in twee concentraties.

Dit schreef Waterbolk al een jaar eer hij en zijn zo "deskundige medewerker" hun vervalsingstheorieën hadden uitgedokterd. Moeten we aannemen dat Waterbolk werkelijk zo oerdom is door aan te nemen dat deze en de vele tienduizenden andere vondsten van Vermaning zaak waren van dom toeval en "puur geluk", en niet van jarenlang hardnekkig en gericht, bewust zoeken?

Waterbolk gaat nog verder:

"alle conflictstof kwam bij Vermaning in verhevigde vorm naar voren. Hij verkocht zijn vondsten en moest dit ook wel doen want hij had teveel tijd gestoken in zijn liefhebberij, maar toch kocht hij een groter schip en richtte daarop een museum in.

De onwaarschijnlijkheid van Waterbolk treedt hier overduidelijk aan het licht, want hij wist toen reeds opperbest dat de zaken volkomen anders lagen, n.l. dat het museum in Assen en het B.A.I. in Groningen, klaarblijkelijk overtuigd van de grote waarde van Vermanings vondsten in hun hebzucht een chantage-achtige actie startten, n.l. door-

- dat met de monumentenwet werd gezwaaid,
- dat Vermanings collectie tot schatvondst werd verklaard, en door de deskundige Prof. Schwabedissen uit Keulen op f 14.000,= werd getaxeerd,
- dat Vermaning hiervan de helft aan de eigenaar van het land heeft moeten afstaan,
- dat Vermaning geen cent bezat en toen tegen zijn wil en uit pure armoede gedwongen werd zijn schat te verkopen.

Waterbolk liet niet na enkele krokodillentranen te storten via enkele roerende opmerkingen jegens Vermaning. We zeiden het reeds, consequentie in zijn denken en consistentie in zijn oordeelsvorming zocht men tevergeefs. Men oordele zelf:

"Vermaning komt de eer van de ontdekkingen volledig toe en hij heeft daarvoor meer erkenning gekregen dan welke verdienste-lijke amateur-archeoloog ook (die kregen n.l. helemaal niets!)
 "Maar", zo vervolgt onze hooggeleerde deskundige, "aan het wetenschappelijke proces van beschrijving van de vondsten en de vondst-omstandigheden en de vergelijking met soortgelijke vondsten en situaties elders, de inpassing in bestaande systemen en het gebruik van de nieuw gevonden gegevens voor het verdiepen van de bestaande inzichten, kan Vermaning natuurlijk geen deel hebben omdat daarvoor het ontbreken van opleiding en literatuurkennis een te grote handicap is".

Je moet maar durven. Heeft Waterbolk zich dan nooit verdiept in de wetenschappelijke en weldoortimmerde rapporten en verslagen van Vermaning, of moeten we aannemen dat die boven Waterbolks bevattingsvermogen uitgaan?

Het noodlot, dat soms humoristische trekken toont, wil evenwel dat onze hooggeleerde zelf bij het beschrijven van de Vermanings vondsten de plank deerlijk heeft misgeslagen. Immers gooide een jaar later zijn "zo deskundige leerling" Stapert de hooggeleerde heren Waterbolk en v.d. Waals gezamenlijk van hun wetenschappelijke voetstuk. Vals was de hele troep.

Maar op zijn beurt zal deze zo "deskundige leerling" van kennelijk incompetenten opleiders alras het erepodium moeten verlaten. Op bijzonder duidelijke en simpele wijze is namelijk aan te tonen dat alle vondsten van Vermaning terdege echt zijn. De nieuwste inzichten in "het inpassen in bepaalde systemen en het gebruik van de nieuw gevonden gegevens" (om Waterbolk nog maar eens aan te halen) laten steeds duidelijker blijken dat de cultuurtoewijzingen indertijd door Dr. Bohmers en door Vermaning wel degelijk goed waren (n.l. Jong-Acheuleen) en dat de Groningse C14 datering van Salzgiter-Lebenstedt, waarmee Waterbolk de vondsten van Vermaning in detijdreeks trachtte te plaatsen (Moershoofd interstadiaal) er tienduizenden jaren naast zat!

Zo zie je maar weer. Archeologie is een moeilijke wetenschap en kennelijk niet ieders werk. Zoals reeds elders werd opgemerkt "de weg van de archeologie is bezaaid met lijken van zich archeologen wanenden, die verongelukt zijn over de obstakels op die weg."

Nog in 1974 stelde Waterbolk:

"dat Vermaning de meest productieve amateur-archeoloog is die "wij in ons land hebben gehad".

En dan, vanachter zijn schrijfbureau de mogelijk domste opmerking die hij ooit maakte:

"De laatste jaren is daar echter weinig meer bijgekomen omdat "zijn omgeving tenslotte uitgeput raakte".

En dat zegt Waterbolk terwijl door het inspirerende voorbeeld van Vermaning het zoeken en in steeds toenemende mate ook het vinden van bodemschatten, pas een begin is gemaakt. Wat is in dezen "de waarheid over Vermaning"?

Terwijl Waterbolk dit laatste schreef had Vermaning zijn concentratie Eemster al ontdekt.

Kort daarna werd hij getroffen door enkele hartaanvallen, onderging hij twee hartoperaties en werd hij, nog herstellende, op 18 Maart 1975 samen met zijn gezin door Stapert en zijn politionele hulptroepen overvallen en daarbij geestelijk en lichamelijk gemoles-teerd.

Zo bedrijft men in het B.A.I. de wetenschap van de archeologie. Terwijl in ons land moordenaars en oorlogsmisdadigers met alle zorg worden omringd en zoveel mogelijk tegen publiciteit beschermd, wordt een man als Vermaning op die 18e Maart 1975 zonder een schijn van officieel bewijs aan de schandpaal genageld, terwijl de beide "vak-mensen" van het B.A.I. de lachende aanklagers zijn.

Maar is nu werkelijk, zoals Waterbolk kennelijk hoopt, "zijn omgeving uitgeput? en is er in de laatste jaren werkelijk maar zo weinig bijgekomen, zoals Waterbolk schreef?

Deze had zich wel wat beter op de hoogte kunnen stellen eer hij zijn zoveelste domme, onverantwoorde en nergens opslaaende opmerking maakte.

Vermaning zelf zal zijn commentaar leveren in een artikel over zijn meest recente en ronduit sensationele ontdekking van het "Micro-Mousterien", een tot dusver nog nergens in Noord en Mid-den Europa ontdekte overgangscultuur (op dit ogenblik ter perse).

Tjerk Vermaning schrijft:

"Denk echter niet dat Tjerk Vermaning nu niet meer actief is.
 "Ik ben actiever dan ooit tevoren en heb in de laatste drie
 "en een half jaar meer oud- en middenpalaeolithische vondsten
 "en ontdekkingen gedaan dan daarvoor, zoals:
 " A. in totaal vijf concentraties artefacten van het Mousterien uit de Acheuleen-traditie (M.T.A.),
 " B. in totaal vier concentraties artefacten van het pas ontdekte "Micro-Mousterien", alle gevonden op zeer beperkt gebied,
 " C. ongeveer 300 losse, geïsoleerde Middenpalaeolithische artefacten, zowel uit het Jong Acheuleen als uit het Mousterien, daarvan sommige met z.g. windlak en kleurpatina, andere zonder deze oppervlakte-kenmerken; en zowel met krasjes, schuursporen en facet-afrondingen, als zonder deze "perma-frost" verschijnselen,
 " D. omtrent tweehonderd Oud- en Middenpalaeolithische werktuigen uit het inmiddels beroemd geworden "Blauwmeer" * te Hoogersmilde, waaronder ook vuistbijlen en vele clacton-werktuigen,
 " E. in totaal drie concentraties artefacten van de Jongpalaeolithische "Hamburg-cultuur",
 " F. in totaal vijf concentraties artefacten van de Jongpalaeolithische Tjonger-cultuur,
 " G. in totaal zes concentraties artefacten uit het Mesolithicum, behorende tot de Pinnberg en Oldesloe traditie.
 "Daar men mij toch niet gelooft en uit "angst en vrees" wederom als vervalser of oplichter te worden uitgemaakt en voor de "de rechter te worden gebracht, zou ik voor geen geld meer
 "vondsten durven melden.

Tenslotte nog eenmaal Waterbolk (in Natuur en Techniek 1974 No. 1 pag. 9):

"Dat Vermaning zoveel succes had, dankt hij aan zijn inzicht
 "in terrein situaties, zijn goed ontwikkeld geheugen voor
 "vorm, zijn scherpe blik en zijn fanatisme, dat maakte dat
 "hij veel meer tijd aan zijn liefhebberij besteedde dan ieder
 "ander verantwoord zou achten.

Mogen we daaruit afleiden dat Waterbolk het niet verantwoord acht zijn warme studeerkamer eens te verlaten, (afgezien van een snoepreisje naar het Midden-Oosten) en zelf, al dan niet in gezelschap van de gesmade amateurs het veld eens in te gaan?

* Volgens tot oordelen zeer bevoegde deskundigen in binnen-, zowel als buitenland is het Blauwe meer bezig uit te groeien tot één van de aller belangrijkste archeologische vindplaatsen. Dit onder de rook van Groningen en geheel buiten het B.A.I. om. De "wetenschappers" aldaar beperken zich tot het incasseren van hun salarissen, het bekladden van mensen en het zichzelf uitreiken van diploma's van onvermogen op vrijwel ieder gebied.

Artikelen, als dit van Waterbolk, werpen hun schaduwen vooruit....
Evenals sinds 1924 het Franse Glozel, heeft Nederland zijn
"affaire Dreyfus de la Préhistoire" gekregen.
Er is één groot verschil:

In Frankrijk zijn de aanklagers vrijwel in de anonimiteit gehuld
en is een passende rehabilitatie van de nu 77-jarige landarbeider
Emile Fradin na 50 jaar welhaast onmogelijk geworden.
In ons land weten we exact door wie en hoe het perfide spel tegen
de grasmachineslijper uit Drenthe gespeeld werd.
Vermaning hoeft niet aan de uitkomst van het proces te twijfelen.

Intussen zijn Waterbolk en Stapert actief bezig met een wetenschap-
pelijke en maatschappelijke zelfmoord te plegen, zoals de inhoud
van dit boek naar wij hopen en verwachten, duidelijker zal maken.

-o-o-o-o-o-

Tjerk Vermaning met journalisten op een akker in Havelte,
op 13 mei 1978. (foto ANP)

"ARRESTATIERAPPORT: 18 maart 1975"
 =====

(Betreffende de ware interpretatie over mijn arrestatie)

Ik, Tjerk Vermaning, de schrijver dezer interpretatie, geboren op 18 januari 1929 in de gemeente Staphorst, van beroep grasmachineslijper en amateur archeoloog-palaeontoloog;

Ik, Tjerk Vermaning wil in deze verhandeling de juiste toedracht omschrijven van mijn arrestatie op de beruchte 18e maart van het jaar 1975.

Hier volgt het verslag, naar volle waarheid geschreven.

Op de 18e maart van het jaar 1975 verliet ik 's morgens omstreeks 10.45 uur m'n schip (Gerrit-Lucas), toen liggende aan de Paradijsweg te Meppel. Ik verdiende m'n kost met het slijpen van grasmaaimachines en wilde ook die morgen van de 18e maart (zoals gewoonlijk) bij m'n klanten langs.

Meer dan twee en een half jaar had ik al in Meppel gelegen met m'n schip. Dit, naar aanleiding van een zeer ernstige ziekte (ik was n.l. tot twee maal toe getroffen door een hartinfarct) en had daarna op 20 november 1973 'n zware hartoperatie moeten ondergaan in het Sint Antoniusziekenhuis te Utrecht. Bloedvaten uit m'n rechterbeen had men moeten transplanteren in m'n hart (open-hartchirurgie). Dat Tjerk Vermaning als één van de weinigen in Noord-Nederland, adertransplantatie in Utrecht had moeten ondergaan, had inmiddels in alle kranten en dagbladen gestaan, zodat én de archeologische wetenschappers uit Groningen en de politiemensen uit Meppel zelf, afwisten van mijn ernstige ziekte en de zware hartoperatie die ik had moeten ondergaan. (zie de eindrapporten van Prof. Waterbolk en Dick Stapert uit 1976).

Ik was dus op die bewuste 18e maart van het jaar 1975 nog herstellende van deze zware hartoperatie en was nog zeer zwak. Mijn huisarts Dr. Frentzen uit Meppel had me ernstig gewaarschuwd me beslist niet in te spannen, op te winden, kwaad te maken of te irriteren. Dit zou 'n aanleiding kunnen zijn tot vernieuwde ernstige complicaties. Eenzelfde waarschuwing had ik meegekregen van m'n operatiechirurg Prof. Huisman van het Sint Antoniusziekenhuis te Utrecht, na m'n ontslag. Mij was met nadruk opgelegd dat ik rustig en ontspannen moest leven en vooral alle ergernissen moest vermijden. Met m'n arrestatie in Meppel had ik door schrik en ergernis op slag dood kunnen zijn. Dit wisten m'n rivalen Prof. Waterbolk en Dick Stapert. Ze wisten dat ik ernstig ziek geweest was en een zware hartoperatie had ondergaan. Dit staat duidelijk in hun rapporten. Voor mij staat het dan ook vast dat deze twee mensen mijn dood riskeerden. Een andere verklaring is er niet!

Om nu weer verder te gaan over de arrestatie:

Zoals gezegd verliet ik op de 18e maart 1975 omstreeks kwart voor elf m'n schip aan de Paradijsweg. Ik reed op een Zúndap bromfiets in de richting van 't Westeinde te Meppel. Bij de houtvlothaven aangekomen werd ik ingehaald door 'n klein grijs-witgekleurd Dafje

van de Rijkspolitie. Dit gebeurde zo tegen elf uur die morgen. Ze reden me voorbij en met een op en neerbewegende arm uit het portier maanden ze me tot stoppen.

Ik stopte en de agenten kwamen op me toe. Het waren twee nog zeer jonge agenten in uniform. Ze vroegen me naar het verzekeringsbewijs van de bromfiets, dat ik zoals gewoonlijk steeds bij me droeg. Ik overhandigde hen het verzekeringsbewijs en wachtte tot ik het weer terug zou krijgen. Ze konden me niets maken; m'n brommer was prima in orde en bovendien droeg ik de valhelm, die toen nog maar net 'n verplichting was geworden en dus had ik niets te vrezen.

Eén van de agenten vroeg me naar 't framenummer van de brommer. Dit vond ik overbodig want 't framenummer stond immers op 't verzekeringsbewijs. Daar wees ik hen ook op. Toch bood ik de agenten aan zelf de brommer te willen onderzoeken op het framenummer door hen de bromfiets ter hand te stellen.

Terwijl we nog over de brommer stonden te confereren, stopte er nog een tweede wagen naast ons. Dit was 'n lichtgeel gekleurd wagentje met drie mannen in burger-kleding als inzittenden. Eén van de mannen, van middelbare leeftijd, kwam op me toe en vroeg: "Is U Tjerk Vermaning?, geboren 18 januari 1929 te Staphorst. Ik zei tegen deze man, die ik inmiddels als de heer Hoekstra, hoofd van de politie had herkend: "Waarom vraagt U dat?, U weet toch heel goed dat ik Tjerk Vermaning ben.

Hij mompelde zoiets als "officieel ....."
 Hij vroeg me of ik even mee wilde gaan naar het politiebureau. Dat was 't toppunt. Waarom moest ik mee naar 't bureau. De bromfiets was immers in ordelijke staat, m'n verzekeringsbewijs was in orde; bovendien droeg ik de valhelm. Dus waarom moest ik dan nog mee naar 't politiebureau?. Daar begreep ik totaal niets van.
 Ik vroeg: "Waarom moet ik mee naar 't bureau mijne heren, mag ik dat 'ns van U weten?..." Daar gaven de heren geen antwoord op. Mij werd niet verteld waarvoor ik werd meegenomen. Alleen de heer Hoekstra gaf op vrij norse toon ten antwoord: "DAT HOORT U WEL OP 'T BUREAU, STAP MAAR IN! "

Ik zei: "Heren dat kan niet, ik kan m'n bromfiets hier maar zo niet onbeheerd langs de weg laten staan. Waar moet ik ermee naar toe?"

Toen gebeurde er iets heel belachelijks waarvan ik nooit eerder had gehoord en dat me zeer verdacht voorkwam.

Eén van de jonge agenten uit het grijs-witte dafje, die mij 't eerst had aangehouden, bood aan m'n bromfiets naar 't bureau te rijden, terwijl ikzelf, als de eigenaar in de wagen moest plaatsnemen, niet wetende waarvoor. Dit vond ik toch wel zo'n onuitsprekelijke kolder, zo'n ontzettende kinderachtige aanstellerij, zoals ik nog nimmer van de politie had gezien. Waarom moest de jonge agent nu op mijn bromfiets naar het bureau rijden? dat kon ik immers zelf wel doen! Ik werd gedwongen de contactsleutel van de brommer aan de jonge agent te overhandigen.

Aan deze opdracht werd aanstonds door mij voldaan.
 Toen maakte ikzelf nog 'n grapje tussen de bedrijven door en zei tegen de jonge agent die op mijn brommer had plaatsgenomen: "Agent, U mag niet met 'n politiepet plaatsnemen op een bromfiets; U moet mijn valhelm opzetten!"

Ik dacht dat men om dit grapje zou lachen, maar nee hoor, inplaats daarvan werden mij blikken van haat toegeworpen en leek het me maar beter verder te zwijgen!

Toen zette de stoet zich in beweging. De jonge agent op mijn bromfiets voorop en wij er achteraan. De mensen keken ons na. Het was ook 'n belachelijk gezicht. De agent in uniform met de politiepet op, op de bromfiets, terwijl de eigenaar van de brommer in een auto er achteraan reed. Gelukkig wisten de mensen niet dat de eigenaar in de wagen zat.

Onderweg naar het politiebureau drong het tot me door, dat hier beslist iets anders gaande moest zijn dan controle voor 'n bromfiets. Maar wat?, wat was er precies gaande? Alle gedachten spookten me op dat moment door m'n hoofd. Zou iemand aangifte hebben gedaan, 'n verkeerde grasmachien te hebben gekregen? Of werd ik misschien opgebracht als verdacht van diefstal of inbraak? Ik wist het niet!! Er werden in die tijd in Meppel wel veel inbraken gepleegd en diefstallen. Meestal was er van de daders geen spoor. Zou men mij nu voor een van die inbraken hebben aangehouden? M'n God, ik moest er niet aan denken!

Op het politiebureau aangekomen werd mijn bromfiets door twee agenten in de gang van 't bureau gezet en werd mij de contactsleutel overhandigd. Ik werd direct naar een der kamers gebracht, waarschijnlijk om te worden verhoord. Dit bleek inderdaad juist te zijn. Toen ik de kamer binnenkwam zaten daar nog warempel drie of vier rechercheurs op me te wachten. Toen begreep ik er helemaal niets meer van! Ik durfde me nauwelijks meer een denkbeeld te vormen. Het moest maar worden afgewacht!

Een van de rechercheurs, 'n zekere opper Mulder uit Beilen, zoals later bleek, was belast met 't verhoor.

Toen ik had begrepen dat deze man mij 'n verhoor moest afnemen, kwam ik op hem toe en zei: "Mijnheer, mag ik nu 'ns horen, wat dit allemaal heeft te betekenen? U maakt mij toch zeker niet wijs dat dit nog allemaal heeft te maken met controle van 'n bromfiets, is het wel?"

Toen zei de heer Mulder het volgende: "Heeft men U dan niet verteld waarvoor U is aangehouden?". Ik zei: "Natuurlijk niet, ik weet van niets, men heeft mij alleen staande gehouden op controle van de bromfiets. Daarna hebben de andere rechercheurs mij meegenomen en beslist niet gezegd waarvoor, terwijl ik dit nog met klem vroeg." De heer Mulder zei toen vervolgens: "Gaat U maar 'ns zitten heer Vermaning, dan zal ik U wél vertellen wat er gaande is". En terwijl ik plaats had genomen, zei de heer Mulder het volgende: "Mijnheer Vermaning, er is 'n aanklacht tegen U ingediend. U wordt n.l. beschuldigd in rapportvorm van het doen vervalsen van twee groepen Midden-palaeolithische stenen werktuigen van Hoogersmilde 1965 en Hijken 1967, benevens 'n vuurstenen bijlendeput uit het Neolithicum van Ravenswoud en 'n oud-palaeolithisch aandoende vuistbijl uit het Blauwe meer te Hoogersmilde 1967. Omdat U deze stukken verkocht voor "echt" en daar geld voor ontving, is U nu gearresteerd op beschuldiging van vervalsing, gepaard gaande met oplichting".

Toen ik dit hoorde, leek het net alsof ik met spijkers aan de grond was vastgeslagen. De schrik zat me in de benen en ik kon ze letterlijk niet bewegen. Mijn tong lag als verlamd in de mond en hevige pijnen schoten door m'n borst en hartstreek, door m'n armen en vingers. Ik voelde op dat moment weer die vreselijke angineuze pijnen van vóór de operatie en weer was ik 'n hartinfarct nabij, dat voelde ik.

Toen ik weer wat tot mezelf was gekomen, vroeg ik de heer Mulder:

"Mag ik misschien ook weten, wie mijn aanklager is?" De heer Mulder zei vervolgens: "Het is er niet één, maar het zijn er twee, n.l. Prof. Waterbolk, hoogleraar-directeur van het Biologisch-Archeologisch Instituut der Rijksuniversiteit van Groningen en diens medewerker Drs. D. Stapert van dezelfde Universiteit. Wetende wat ik de daaraan voorafgaande jaren al allemaal met Prof. Waterbolk had meegemaakt en wetende dat deze man al jaren lang had gezocht naar 'n middel óf 'n manier om mij kapot of klein te krijgen, gaf ik de heer Mulder het volgende antwoord: "Oh, hebben de heren 't langs die weg gedaan!" Met dit antwoord wist de heer Mulder geen weg. Hij had dit niet goed begrepen en vroeg: "Wat bedoeld U daar nu precies mee?". Ik vertelde hem dat deze man al jaren lang, steeds weer had geprobeerd Tjerk Vermaning klein te krijgen. Dat hielp me echter totaal niets. In de ogen van de politie was ik al 'n veroordeelde misdadiger, die streng bewaakt diende te worden; daar gaven de heren rechercheurs maar al té duidelijk blijk van. Zo weet ik me nog heel goed te herinneren, dat toen ik 'n plasje moest plegen, ik door twee politiemannen naar 't privaat werd gebracht. Ze hielden me elk bij 'n schouder vast, uit vrees dat ik de vlucht zou nemen!

Omstreeks twaalf uur in de voormiddag van die 18e maart 1975 (ik zat toen al bijna 'n uur op 't politiebureau, werd plots m'n vrouw Grada in zeer overspannen toestand binnen gebracht, huilende als 'n kind en staande (schrik niet!) op kousevoeten! Direct daarna verscheen m'n zoon Tjerk junior (15), die eveneens door de politie werd binnengebracht in totaal overspannen toestand. Toen ik m'n vrouw op de kousen zag staan, voor schandaal tussen de politie in en m'n zoon (nog 'n kind) door de politie werd binnengebracht,... kon ik me niet meer beheersen. Ik werd woedend en was in staat 't stelletje opgejutte lafaards aan te vliegen en hen letterlijk de keel dicht te knijpen. Hoe kwader ik me maakte, hoe méér pijn ik in de borststreek leed. Ik was werkelijk 'n bezwijming nabij. Of was dat nu juist de bedoeling van Waterbolk geweest? Had hij verwacht dat ik het niet zou overleven!

Nu zat m'n hele gezin op 't politiebureau en waarvoor? Mijn vrouw vroeg mij direct: "Tjerk, heb jij ook klappen gehad?". Ik zei nee! hoezo? waarom? Dat kon ik niet zeggen; ze hadden mij niet aange-raakt'.

Toen zei Grada weer: "Ze hebben mij wél mishandeld en de jongen ook!" Ze trok haar kous uit en op 't scheenbot van haar linker-been was 'n grote leiblauwe plek te zien, zo groot als 'n hand-palm. Ze kreupelde daardoor als 'n invalide. Ook m'n zoon Tjerk junior vertelde dat hij pijn leed aan hals en nek. De politie had hem bijna de keel dichtgeknepen, zo verzekerde hij mij!

Nu was ik helemaal razend geworden; wat 'n stelletje smerige lafaards! Durfden ze wel tegen 'n kind en 'n weerloze vrouw? Nu wilden ze zich even verdienstelijk maken en hun sterke arm laten zien door 'n weergaloze vrouw én 'n kind te arresteren én te mishandelen!

Toen zei Grada ineens: "Tjerk, Stapert is bij ons op 't schip, ik heb 'm zelf gezien!" Ze vertelde in 't kort dat er zo omstreeks half twaalf in de morgen van die 18e maart 'n blauwgekleurde boevenwagen voor m'n schip was gearriveerd, met daarin 'n groot aantal rechercheurs en politiemannen in uniform, die met geweld en zonder huiszoekingsbevel zich toegang tot m'n schip hadden verschaft. Grada had zich tegen deze inbraak verzet en was daarom door de poli-

tie van 't schip gesleurd en met haar scheenbot tegen 'n ijzeren reling van 't schip geworpen en op zeer pijnlijke wijze in de rug gestompt.

Mijn zoon Tjerk junior vertelde dat de politie hem terwijl hij net thuiskwam, bij de keel had gegrepen met de uitroep: "En jij ook mee!".....

Nadat ik van 's morgens 11 uur, tot 's namiddags 5 uur van de 18e maart 1975 in verhoor had gezeten op 't politiebureau te Meppel, werd ik omstreeks 5 uur door opper Mulder per auto naar Assen overgebracht; naar 't Gemeentelijk politiebureau. Hier werd ik in een dichte kamer gezet, zonder enige ventilatie en weinig licht. Er zaten geen ramen in dit vertrek. Waarschijnlijk was het 'n arrestantencel. Op van de zenuwen en met hevige pijnen in de borst had ik ook nog honger. Ik voelde me erg wee in de maag!

Vanaf 's morgens 11 uur tot 's middags 5 uur had ik namelijk eten noch drinken gehad.

Pas tegen 'n uur of half zeven die avond (ik had toen al anderhalf uur in de arrestantencel gezeten), deed 'n jonge agent de deur open, en overhandigde mij 'n plastic zakje, met daarin twee kogelharde sneetjes brood, zeer geschikt om er spijkers op recht te slaan én 'n kopje haast koude koffie! Omdat ik rammelde van de honger, nuttigde ik toch één van de sneedjes brood. Ik dacht, nou als ik als onschuldig mens al keihard brood te eten krijg, wat krijgt dan 'n ware schuldige voor voedsel?.

Na 't nuttigen van m'n eerste sneedje brood en kopje koffie, kon ik 't tweede sneedje niet meer door de keel krijgen, Daarom klopte ik op de deur en wederom maakte de jonge agent de deur open. Ik vroeg: "Agent, het brood is zo droog en hard, is er misschien nog 'n kopje koffie?" Hij vertrok en bleef geruime tijd weg. Na ongeveer tien minuten keerde hij terug met 'n glaasje water met de verontschuldiging: "Er is geen koffie meer!" Ik wist dat hij loog, want bij 't openen van de deur van m'n cel, had ik vlak tegenover m'n vertrek 'n grote familiekan met koffie op 't gasstel zien pruttelen. De koffie werd mij dus beslist niet gegund. Waarschijnlijk had een van z'n superieuren tegen 'm gezegd: "Wat denkt die vervalser wél? Hij krijgt geen koffie, geef hem maar water!"

In elk geval, ik zal nu op water en brood. Enige tijd later verscheen de heer Mulder weer en vroeg me: "Welke advocaat wilt U hebben heer Vermaning?". Ik zei: "Wat zegt U dáár?, 'n advocaat?, waar heb ik die voor nodig dacht U?. Ik heb niets gedaan en niets misdreven, bovendien is m'n strafregister schoon en het enige wat ik wens is vrijgelaten te worden en dat men mij naar huis brengt. Ik zal dit misverstand zelf wel oplossen!"

Toen zei de heer Mulder: "Ik geloof Mijnheer Vermaning, dat U zelf niet eens beseft welke aanklacht wel tegen U is ingediend. Deze zaak komt zeer zeker voor de rechtbank, dus zou ik U wel adviseren 'n advocaat te nemen". Ik voelde dat de heer Mulder daar wel 'ns gelijk in kon hebben en dus overwoog ik 'n advocaat te nemen. Maar welke? Toevallig kende ik in Assen 'n advocaat, waarvoor ik al jarenlang de grasmaaimachines had geslepen. Hij behoorde tot een van m'n klanten. Dit was een zekere Mr. M.G. Doornbos, wonende Wilhelminastraat 25 te Assen. Deze man kwam bij me die avond om de situatie op te nemen. Hij zou m'n advocaat en raadsman blijven tot aan de dag van 't strafvonnis van 6 juni 1977.

Zo tegen half tien in de avond van de 18e maart was het "kinder-bed-

tijd" geworden. Ik werd vanuit m'n opvangcel nu overgebracht naar de kelder van 't politiebureau en kwam in 'n zwaardere cel met dikke deuren en 'n heel klein kijkgaatje in de deur. Lucifers en tabak moest ik afgeven, zodat ik ook niets had te roken en dat was nu juist het ergste! Ik gevoelde me werkelijk een zware misdadiger, al wist ik niet meer waarom.

Op de vloer van de cel was 'n betonnen krib aangebracht en daar moest ik in slapen. Nou ... slapen?

De volgende morgen van de 19de maart werd ik weer door de heer Mulder van 't gemeentelijk politiebureau opgehaald en nu overgebracht naar 't Rijkspolitiebureau aan de Beilerstraatweg. Hier werd ik onder politiegeleide binnengebracht en naar 'n gewoon vertrek gebracht. In deze kamer zaten enige technische rechercheurs, die ik nog niet eerder had gezien en die ik uiteraard niet kende. Achter 'n tafel zat 'n jonge vent (waarschijnlijk zo'n klusjesman), die 'n schrijfmachien hanteerde.

Een van vernoemde technische rechercheurs zei tegen mij het volgende: "Wij hebben U laten komen heer Vermaning om mede Uw in beslaggenomen collectie uit Uw schip te catalogiseren én inventariseren. U weet beter waar deze voorwerpen vandaan komen dan wij!".

Ik zei: "Wat zegt U daár?, wat hebt U?, wat hebt U uit m'n schip gehaald?" "Daar", zegt hij, in de hoek! Hij wees naar 'n stapel dozen en plasticzakken in de hoek van 't vertrek, die mij zeer bekend voorkwamen.

Toen ik m'n collectie in de hoek zag staan, m'n rechtmatig eigendom, werd ik opnieuw razend. Ik zei: "Smerige gemene dieventroep, wie heeft jullie het recht gegeven bij mij in te breken en m'n collectie te roven? Ik gelast U op staande voet mijn collectie naar m'n schip in Meppel terug te brengen!"

Inplaats daarvan lachten de "heren" me in m'n gezicht uit! Ze zeiden dat ik me maar wat kalm moest houden en medewerking aan de politie moest verlenen bij 't catalogiseren van deze collectie! 't Liefst was ik ze maar direct aangevlogen, maar wat hielp dat?, daar maakte ik de situatie alleen maar erger mee.

Ik zei: "Wat doet men met m'n collectie, of wáár gaat die naartoe?.. Op deze vraag werd geen antwoord gegeven. Het enige wat ze tegen me zeiden was: "De collectie wordt opgestuurd". Toen wist ik nog niets.

De hele morgen van de 19e maart van 's morgens half tien tot rond 't middag uur, werd besteed aan 't catalogiseren van de collectie. Ik moest van alle voorwerpen de vindplaatsen zeggen en alle voorwerpen werden in lijsten getypt door de jonge vent achter de schrijftafel, die ik de "klusjesman" noemde.

Tegen 'n uur of half één in de voormiddag waren we klaar met bijna alle voorwerpen. Alleen 'n groene puzzeldoos met 'n twintig midden-palaeolithische artefacten moesten nog worden gecatalogiseerd (dit is de bekende puzzeldoos met de 20 éénheden).

Alle voorwerpen waren in kleinere én grotere plastic zakken verpakt en gereed gemaakt voor verzending. Maar waar naartoe? Ik wist het niet. Omstreeks half één werd ik weggeroepen. Ik moest bij politiebrigadier Hoekstra komen voor verhoor en dus gingen de technische rechercheurs verder met catalogiseren van de inhoud van de puzzeldoos.

Ik had nu in bijna 'n volle dag én 'n nacht geen eten en drinken gehad (de twee kogelharde sneedjes brood, het ene lauwe kopje koffie én glaasje water van de vorige dag niet meegerekend), en ik rammelde nu van de honger en versmachtte van dorst. Dit werd blijkbaar de heer Mulder toch té gortig. Misschien realiseerde deze zich plots dat ook 'n arrestant nog moet eten.

Hij gaf tenminste een van de agenten opdracht, eten voor Vermaning te halen! Hij vroeg mij of ik zin had in bamie?. Ik gaf te kennen dat ik daar inderdaad zin in had. Wat kon het mij schelen wát voor eten 't was, als ik maar wat kreeg. En dus kreeg ik bamie en dat smaakte me voortreffelijk.

Daarna begon het verhoor. Dit vergde weer 'n aantal uren. De heer Hoekstra stelde me vragen over de rapportinhoud van het "Voorlopig rapport van Prof. Waterbolk en D. Stapert van 18 maart 1975". De heer Hoekstra wilde uitleg van mij over de aanwezig zijnde krasjes en "machinale" slijpsporen op de door mij gevonden artefacten van de vindplaatsen Hoogersmilde en Hijken en van de vuistbijl uit 't Blauwmeer, enz. enz.

Omstreeks één uur in de middag van de 19de maart was het nogmaals de heer Mulder, die op vrij geheimzinnige wijze mij 'n papiertje toestopte met de woorden: "Kijk Vermaning, dit moest ik U geven". Op het moment dat ik dit papiertje kreeg, had ik er niet op gelet wát dit eigenlijk voorstelde. Ook had ik de inhoud niet gelezen. Na 't verhoor door brigadier Hoekstra had ik even tijd dit papiertje te lezen. Het bleek 'n "arrestatiebevel" te zijn. De heer Mulder had mij 'n arrestatiebevel in handen gespeeld. Dat gebeurde nadat ik in Meppel al op de 18e maart zes uren; diezelfde avond op 't Gemeentelijk politiebureau te Assen, van 's avonds omstreeks 6 uur tot de volgende morgen van de 19e maart tot ca. 9 uur en op 't Rijkspolitiebureau aan de Bellerstraat, van omstreeks 10 uur tot één uur, vast had gezeten in verzekerde bewaring. Mijn arrestatiebevel dat men mij bij m'n aanhouding had moeten laten zien, kreeg ik dus precies 26 uren later in handen gespeeld en dan nog op geheimzinnige wijze.

Het arrestatiebevel was echter wél op de 18e maart uitgeschreven althans die datum stond er duidelijk op. Ik kan dit nu nog tonen. Men had dus maar gewoonweg vergeten mij bij m'n aanhouding dit arrestatiebevel te laten zien, zo vol van begeerte was de politie om mij te pakken!

Tegen 11 uur in de avond van de 19de maart 1975 werd ik weer vrijgelaten na het geven van 'n persconferentie in het politiebureau.

Aldus, naar waarheid geschreven
en ondertekend:

Tjerk Vermaning

Na Tjerk's vrijlating op 19 maart 1975. (Foto: van Genne)

Assen, d.d. 7 november 1977

" R A P P O R T "

=====

(Opgemaakt naar aanleiding van de arrestatie van mevrouw Vermaning)

Ik, Gerharda Johanna Vermaning-Jansen, wettige echtgenote van Tjerk Vermaning, geboren op 21 mei 1929 te Franiker (Friesland), zonder beroep; evenals mijn man geïnteresseerd in de Archeologie en Palaeontologie, wil in deze korte verhandeling omschrijven op welk een ongepaste wijze ik op 18 maart van het jaar 1975, op ons schip Gerrit-Lucas door de politie van Meppel ten onrechte werd gearresteerd.
Aldus naar waarheid omschreven én ondertekend.

In de morgen van de 18e maart van 't jaar 1975 omstreeks 11.15 uur stond ik in de kombuis van de kajuit, bij 't aanrecht de vaat te wassen. Mijn man Tjerk was nog maar kort daarvoor de deur uitgegaan om de kost te verdienen. Hij was in die tijd nog slijper van grasmaaimachines. Zoals gewoonlijk keek ik door 't raam van de kombuis naarbuiten en zag dat pal tegenover ons schip, 'n grote blauwgekleurde arrestantenwagen stopte. Deze wagen stopte vlak voor de Meppeler glashandel, van de firma Kuurman B.V. aan de Paradijsweg. Ik had deze wagens wel vaker gezien, toen we eerder op Smilde lagen met 't schip. Ze reden meestal met geïnterneerden van en naar de strafkolonie "Veenhuizen".

Uit de wagen stapten 'n aantal mannen naarbuiten. Ik schat zo'n zes of zeven mannen. Ze stapten uit het midden van de wagen én uit de cabine en staken allen de weg over in de richting van ons schip. Ik dacht, hé, wat moeten al die mannen ?? Plots drong het tot me door. Zouden het ook politiemannen zijn? Misschien heeft mijn man-Tjerk wel 'n verkeersongeluk gekregen? Hij was nog maar net de deur uitgegaan?.

Geheel overstuurd van schrik snelde ik vanuit de kombuis de trap op naar 't stuurhuis en rukte gelijk de deur open! Voór ikzelf nog maar 'n woord kon uitbrengen, vroeg een van de mannen mij (die in 't gangboord stond): is U mevrouw Vermaning?". Ik gaf direct ten antwoord: "Ja, dat ben ik!" De man die in het gangboord stond, zei toen: "wij zijn van de politie, wij moeten huiszoeking doen, want jullie hebben de stenen vervalst!" Ik zei toen: "Gelukkig, Tjerk heeft dus niet 'n ongeluk gehad?". De politeman zei direct daarop: "niks ongeluk, Uw man Tjerk hebben we al! die zal al wel rustig op 't politiebureau zitten!" Ik vroeg toen: "heeft U 'n bewijs dat U het schip mag betreden en dat U huiszoeking mag verrichten?". Hij toonde mij tussen duim en wijsvinger z'n "Politiesignet" waar z'n hoofd op stond en zei: "kijk, wij zijn van de politie!". Ik zei toen: "Heeft U geen ander bewijs, dan alleen dat kaartje?" De politiemann zei toen weer: "daar hebt U niets mee te maken, U hoort 't wel!"

Toen maakte ik me inwendig kwaad over deze lompe brutaliteit. Ik gelaste hun direct 't schip te verlaten, doch inplaats daarvan werden de heren nog brutaler. Ze duwden mij terzijde en stapten

zo pardoos het stuurhuis binnen. In het stuurhuis stonden nu twee rechercheurs. Plots stopte er nog een wagentje achter de blauwe arrestantenwagen; daaruit stapten nog eens twee politiemannen in uniform, van de Meppeler politie!

Nadat de agenten in uniform even hadden gepraat met de agenten in burger die nog aan wal stonden, stapten ook de twee agenten in uniform op 't schip, tot vóór de deur van 't stuurhuis.

Toen zei ineens de rechercheur, die ik kort daarvoor had geboden het schip te verlaten: "Als U gehoorzaam is, dan kan U op Uw schip blijven, anders moeten we andere maatregelen nemen!"

Toen werd ik werkelijk woedend. Ze behandelden mij op m'n eigen schip als was ik 'n kind die de vader moet gehoorzamen. Ik zei briesend van woede: "en nu als de bliksem van m'n schip af, opgedonderd!"

Maar dat brokje eten kwam helemaal in 't verkeerde keelgat.

De rechercheur die steeds het woord had gevoerd, kreeg ineens enorm veel lef, nu hij zag assistentie te hebben gekregen van de twee agenten in uniform. Ik kreeg ineens 'n enorme opstopper in m'n rug, zodat ik snakte naar adem en direct daarop nog een en nog een! Ik werd letterlijk de deur van 't stuurhuis uitgestompt! Even dacht ik aan de knechten van Hitler, aan de Gestapo of de Grünpolizei, die hadden ditzelfde gedaan bij de arme joden in oorlogstijd!

Ik riep telkens weer: "au, au! het doet me vreselijk zeer! laat me los!" Maar daar trokken de heren zich bar weinig van aan; ze stompten maar raak en ik was bijna geradbraakt!

Eén van de twee geuniformde agenten uit Meppel, 'n dikke gezette kerel, maakte het nog fraaier. Hij was werkelijk van plan me uiteen te trekken. Ik werd van uit het stuurhuis, door 't gangboord gesleept en met m'n linkerbeen tegen 'n ijzeren scheepsreling geworpen. Dit deed me zo ontzettend zeer, de sterren schoten me voor de ogen. Toen stond ik aan wal, huilende en hinkende op één been! Ze waren van plan me de boevenwagen in te smijten. Toen ik me daartegen heftig ging verzetten, begonnen ze weer opnieuw te stompen en sloeg ik ook om me heen. Ik riep zo hard ik kon: "ik sterf liever dan me als 'n onschuldig mens in 'n boevenwagen te laten smijten!"

Toen begonnen ook de sterke armen te jeuken van de andere agenten, want ze kwamen elkaar nu te hulp! Ik werd nu letterlijk de boevenwagen in geschopt, gestompt en getrapt, de heren Grünpolizei kregen er nu blijkbaar allemaal aardigheid aan. Toen ik in de boevenwagen zat zag ik juist mijn zoon Tjerk junior (15) thuiskomen. Ik hoorde dat 'n politieagent tegen hem zei: "en jij ook mee!", terwijl de agent hem bij de keel greep. Ik zag dat deze nog jonge agent m'n zoon ging mishandelen en zag kans opnieuw de boevenwagen uit te komen om mijn zoon te hulp te komen. Opnieuw werd ik weer de boevenwagen ingesmeten. Ook mijn zoon Tjerk jr. werd eveneens op hardhandige wijze de boevenwagen ingezet! Toen werden de deuren gesloten.

Het was me inmiddels duidelijk geworden wááróm ik op zo'n onmenselijke en beestachtige wijze van m'n schip was gesleurd en de boevenwagen was ingesmeten. Ik had gezien dat de Groninger student Dick Stapert uit z'n auto was gestapt en zonder enige toestemming op brutale wijze m'n schip had betreden. Dát was dus de oorzaak van 't kwaad! De politie had dus al geweten dat Stapert in aankomst was!

" Op naar 't politiebureau"

De boevenwagen zette zich in beweging en we reden naar 't politiebureau. Daar aangekomen werd de wagen voor 't politiebureau geparkeerd. Aan beide zijden van de deuringang werden twee politieagenten opgesteld. Daar moesten wij (m'n zoon en ik) tussendoor om als twee misdadigers binnen te lopen. Wij moesten bij de lange trap naarboven lopen en dit koste me de grootste moeite met m'n zere linkerbeen. Ik weet niet hoe lang ik er precies met m'n zoon heb gezeten, maar na enige tijd werd ik naar onderen gebracht weer met dezelfde trap naar beneden. Hier mochten m'n zoon en ik nu de kamer betreden, waar mijn man Tjerk in verhoor zat!

Het eerste wat ik tegen Tjerk zei was: "Tjerk, wat zijn ze nu met ons van plan?". Verders zei ik tegen hem: "Tjerk, Stapert is bij ons in 't schip hoor! en de politie ook! en ze hebben mij mishandeld".

Tjerk die 'n zware hartoperatie had moeten ondergaan en zich be-slist niet mocht inspannen, irriteren of opwinden, was gelukkig erg rustig en niets wees erop dat hij met geweld was behandeld! Daar was ik tenminste erg blij mee!

Kort daarop hoorde ik dat m'n man Tjerk niet met me mee mocht naar huis. Mijn zoon en ik werden na enige tijd tesamen weer naar huis gebracht. Bij het schip aangekomen was er één ding dat mij direct opviel.

De deur van het stuurhuis stond wagewijd open terwijl er niemand meer op of in het schip aanwezig was. De politie had 't schip in onbeheerde toestand achtergelaten. Ieder had vrij entree gehad. Mijn man en ik hadden dus ons schip met inhoud moeten afstaan en aan Stapert én aan de politie. Hier is dus duidelijk sprake geweest van "kaping". Kaping, gepaardgaande met geweldpleging en mishandeling!

Aldus naar waarheid omschreven.

Gerharda Johanna Vermaning-Jansen.
d.d. 7 november 1977.

Assen, d.d. 9 november 1977

" R A P P O R T "

(Getuigeverklaring: mevrouw Jansen-Jillings)

Ik, Johanna Jansen-Jillings, sinds 1963 weduwe van wijlen Gerhardus Jansen; geboren op 18 september 1901 te Sneek (Friesland). Wettige moeder van Gerharda Johanna Vermaning-Jansen en schoonmoeder van Tjerk Vermaning, verklaar naar volle waarheid in de morgen van de 18e maart van 't jaar 1975 aan de Paradijsweg te Meppel, het volgende te hebben waargenomen op 't schip van m'n schoonzoon:

In de morgen van de 18e maart 1975, (het zal tussen elf uur en half twaalf zijn geweest), kwam ik uit de kajuit van m'n scheepje dat toen pal achter 't schip van m'n schoonzoon lag gemeerd, aan de Paradijsweg te Meppel.

Ik zag tegenover 't schip van m'n schoonzoon Tjerk Vermaning een grote blauwgekleurde boevenwagen van de politie staan. Ook zag ik 'n aantal mannen staan, waarvan ik direct vermoedde dat ze wel 'ns van de politie konden zijn!

Ik dacht, wat zouden al die mannen bij 't schip van Tjerk moeten doen en wat moeten ze met die boevenwagen? Dus dreef de nieuwsgierigheid mij in hun richting. Ik liep op de mannen toe en zag juist dat er iemand (ik wist nog niet wie), in de boevenwagen werd gesmeten. Toen ik bij de mannen was aangekomen, vroeg ik hun: "Heren, is hier misschien een ongeluk gebeurd?". Eén der rechercheurs zei toen direct: "Nee, hier hebben ze stenen vervalst!!" Mijn eigen schoonzoon, die zo eerlijk is als goud en dus zeer goed kennende, werd hier dus beledigd! Ik trok direct partij voor hem door te zeggen: "dát liegen jullie!, dat kan niet!"

Op 't zelfde moment, dat ik nog met die mannen praatte, stapte er 'n nog jonguitziende man met volle baard en 'n ouderwets brilletje op z'n neus, op 't schip van m'n schoonzoon. Hij stapte op brutale wijze maar zo gelijk 't stuurhuis binnen en daalde toen direct de trap af naar de woonruimte (kajuit). Dit vond ik overdreven brutaal en dacht, wat zou dat voor 'n rare snuiter zijn?. Wat moest die vent bij m'n schoonzoon in z'n schip doen; er was niemand thuis. Omdat ik dit uitermate vreemd vond en vooral "brutaal" en omdat ik hem beslist niet vertrouwde, ging ik die ongewenste indringer direct na. Toen ook ik de woonruimte binnenkwam, zag ik, dat deze vreemde figuur op z'n knieën lag, vlak voor 'n in de scheepswand ingebouwde dressoirkast aan stuurboordzijde. Op 't moment dat hij mij zag, zei de persoon ineens: "waar kom jij weg!?". Dit vond ik nog brutaler, ik zei gelijk daarop: "maar wat doe jij hier?" Hij gaf geen antwoord!

Hij nam uit een der kastjes van 't dressoir 'n groenachtig gekleurde doos, waarin (dat wist ik) mijn schoonzoon, voor hem, erg kostbare prehistorische werktuigen bewaarde. De nog onbekende figuur, deed 't deksel van de doos open en nam daaruit 'n fraaie driehoekige vuistbijl en zette de puzzeldoos met verdere inhoud op tafel neer. Hij wierp de fraaie oude vuistbijl met fors gebaar over de tafel heen zodat 't kostbare stuk met 'n smak op de vloer terecht kwam. Hij riep met luidde stem: "hier heb ik al 'n bijl!" Hij riep

dit tegen enige rechercheurs die eveneens de woonruimte van 't schip waren binnengedrongen en nu bezig waren deuren te forceren, d.w.z. uit de scharnieren te nemen.

Hij liet 't kastje aan stuurboordzijde openstaan en gelijk ging hij naar 'n klein nachtkastje dat in 't midden van 't woonvertrek stond en waarin m'n schoonzoon brieven en dergelijke stukken bewaarde.

Op eveneens zeer brutale en zeer ongepaste wijze nam hij de brieven uit 't kastje en ging ze keurig netjes zitten lezen, als waren ze allen aan hem geadresseerd! Toen ik zag dat hij ook nog de brieven ging lezen, werd ik spinnijdig en riep: "wat doet U daar nu weer?, dat zijn de brieven van m'n kinderen!" Ook toen gaf hij me geen antwoord. Hij ging opstaan en liet 't deurtje van 't nachtkastje openstaan. Ik werd nu werkelijk kwaad en riep: "heb je misschien ook wat gepikt?" en gelijk keek ik in de blauwgekleurde tas van spijkerstof die hij bij zich droeg en die hij op 'n stoel had neergezet. Hij greep me met 'n ruk de tas uit handen en schreeuwde: "blijf van die tas af!!"

Ik dacht: "wat is dat toch 'n rare en vreemde snuiter; hij sneept hier alles na en ik mag niet eens in z'n tas zien!

Omdat hij zo abnormaal vreemd, brutaal, lomp en onopgevoed deed, dacht ik, dat kon wel weer zo'n universiteitsstudent zijn. Ik dacht, misschien is het wel 'n universiteitsstudent in "ontgroeningstijd", die van de hoogleraar opdracht heeft gekregen, bij Vermaning onaangekondigd het schip binnen te dringen. Studenten doen altijd zoiets vreemds in de "ontgroeningstijd". Ik wist niet wat ik ervan moest zeggen. Het was ook zo'n rare figuur! Plots schoot me iets te binnen. Hij had 'n vuistbijl over de vloer gesmeten met de uitroep: "hier heb ik al 'n bijl!" hij moest dus enig verstand hebben van stenen! Zou 't misschien 'n archeoloog zijn uit Groningen?? Toen dacht ik aan "Stapert". Ik had m'n schoonzoon Tjerk wel 'ns gehoord over deze vreemde student, die in 't jaar 1970 het doorgesleten zitvlak van zijn oude versleten spijkerbroek zelf had dichtgenaaid met zwart stopgaren. En dus vroeg ik hem: "bent U misschien Stapert?" Hij gaf direct daarop ten antwoord: "ik vraag jou toch zeker ook niks!" Hij ging me voorbij naar 't echtelijk slaapvertrek van 't echtpaar Vermaning. Hij tilde de dekens op en 't bed en ik dacht, wat krijgen we nou? zou hij 't bed willen opmaken of zou hij gaan slapen?.

Toch realiseerde ik mij dat dit wel eens géén "ontgroeningsgrap" kon zijn. Wat moesten anders die rechercheurs daarbij? en die overvalwagen?, en waar was ineens m'n schoondochter Grada gebleven?. Ik vroeg de rechercheur, die nog steeds bezig was de deur te forceren van het slaapvertrek van m'n kleinzoon: "Mijnheer, wat is hier nu eigenlijk aan de hand?". De rechercheur zei: "hier zijn stenen vervalst!" Ik zei: "beste man, hier is niets vervalst!" De rechercheur gaf geen antwoord. Na korte tijd verlieten ze het woonvertrek! Ze gingen weer de trap op naar boven, naar 't stuurhuis. De rechercheurs die buiten waren gebleven, hadden inmiddels de "ruimluiken" opengesmeten. Het was dezelfde rechercheur, die eerder met Stapert het woonvertrek had doorzocht, die nu met Stapert het scheepsruim binnen ging om stenen te zoeken.

Eer Stapert en de rechercheur de trap gingen afdalen naar het ruim van 't schip, snoude Stapert op barse toon tegen mij: "en jij blijft hier!" De twee heren gingen direct op de grote collectie toe van m'n schoonzoon Tjerk, die in 't ruim lag opgeslagen. Ze gingen op zeer onhandige, ondeskundige en zeer ruwe wijze met de kostbare collectie om. Dozen met inhoud werden eerst doorzocht en

daarna aan kant gesmeten en hetzelfde gebeurde met plasticzakken met inhoud. Grote beenderen van prehistorische dieren, als mammoet, werden zonder pardon opzij gegooid en daardoor beschadigd. Omdat ik niet binnen mocht, stond ik in 't gangboord, boven 'n openluik, de vernieling gade te slaan. Wat de heren dachten nodig te hebben, werd aan de kant gezet. Dit waren enige dozen en plastic zakken met inhoud.

Na enige tijd verlieten de heren de, in zeer "wanordelijke staat" verkerende en beschadigde collectie uit 't voorruim. Daarna beproefden de heren hun geluk op de jacht naar "valse stenen" in enige grote baalzakken met oude kranten, die in het midden van 't ruim lagen opgeslagen, en die m'n kleinzoon (Tjerk jr.) bij de mensen had opgehaald voor de "schoolactie". Natuurlijk vonden de heren niets! Het hele ruim lag letterlijk bezaaid met oude dagbladen en niets werd weer in de zakken gestopt!

Toen kwam Stapert op een, voor zijn doen, geweldig idee! Hij had gezien dat vlak voor de trap in het scheepsruim, wat gras en ander vuil op 'n hoopje lag bijeengeveegd. Dat leek hem erg verdacht! Hij nam 'n plastic zakje en deed daar alles in. Dit was niets anders dan wat gras en vuil van 'n schoongemaakte grasmaaimachine die m'n schoonzoon kort daarvoor had schoongemaakt op deze plaats! Daarna ontdekte Stapert nog 'n "Buisman's G.S. koffiestroop bus" met zeer verdacht inhoud. Dit waren 'n paar velletjes schuurpapier, die m'n schoonzoon enige tijd daarvoor had gebruikt voor 't schuren en lakken van 'n teakhouten lichtkap van 't schip. Verder zat nog in de bus wat gereedschap. Belachelijk gewoon, maar dat was deze paljas niet kwalijk te nemen.

In de machinekamer werd maar kort verbleven en daaruit werd ook niets meegenomen.

Daarna verlieten ze 't scheepsruim en gingen de heren naar 't voorschip. Hier werd 't ijzeren klapluik geopend en 't was Stapert die als eerste naar beneden ging. De rechercheur bleef halverwege op 't steile trapje of laddertje staan en maakte ook geen beweging om nog verder af te dalen. Ik kreeg daardoor de indruk dat de rechercheur iets uitvoerde wat hij eigenlijk beslist niet mocht doen, dat was me al eerder opgevallen, bij 't doorsnuffelen van 't woonvertrek en van 't scheepsruim. Het was me ook opgevallen dat de rechercheur haast al het zoeken en snuffelen door Stapert liet uitvoeren en telkens weer heel schuchter om zich heen bleef zien.

Zo ook in 't voorschip! De rechercheur bleef in het luik hangen en ging dus niet naar beneden.

Tenslotte was 't Stapert weer, die uit 't luik tevoorschijn kwam nadat de rechercheur zich uit het luik had teruggetrokken. Stapert had iets in z'n handen, dat hij uit 't voorschip had meegenomen, maar wat, dat kon ik niet zien, ook niet wat hij in de tas bij zich droeg uiteraard!

Ze liepen nu vanaf 't voorschip door 't gangboord weer terug naar 't ruim en gingen nu opnieuw bij de trap neer om de dozen en plastic zakken die ze gereed hadden gezet op te halen. Tenminste, dat was m'n vermoeden. Al gauw bleek mijn vermoeden juist te zijn want de dozen werden tot aan de trap gebracht en Stapert gaf ze boven bij de trap aan de rechercheurs die daar in 't gangboord stonden. Stapert gaf aan de rechercheurs met de volgende uitroep te kennen "zet maar in de auto!" Ik zei: "ho, dat gaat zo maar niet!, dat zijn Tjerk zijn stenen!" De onbeschoften gaven geen antwoord en gingen rustig door met hun vandalenwerk.

Toen ik wel zag dat er toch niks aan te doen was, zei ik: "zet dan de stenen maar in de politiewagen, maar niet in de wagen van hem" en ik wees in de richting van Stapert! Waarschijnlijk gevoelde de indringer zich ook nog beledigd want hij riep: "heb jij ook misschien stenen in 't schip"? Daarop gaf ik hem lachende en op minachtende wijze ten antwoord: "nee, paljas, ik heb geen stenen!". Ze stapten in de auto en vertrokken. Ook de paar rechercheurs die nog waren overgebleven maakten eveneens aanstalten om te vertrekken.

Wat mij direct opviel was dat al de luiken van 't schip, die de rechercheurs én Stapert hadden opengeworpen, nog openlagen. Het schip was nu toegankelijk voor iedereen; ieder kon maar zo 't schip binnenwandelen, terwijl (dat wist ik immers), er veel waardevolle prehistorische voorwerpen in lagen opgeslagen. Toen ik toch wel zag, dat de politie beslist niet van plan was het schip op behoorlijke wijze af te gaan sluiten, vroeg ikzelf aan een van de rechercheurs of hij zo beleefd wilde zijn voor mij de luiken af te sluiten. Dat heeft hij toen maar gedaan, althans de luiken. Later hoorde ik van m'n dochter Grada dat zij bij haar thuiskomst de deur van 't stuurhuis wijdopenstaande had aangetroffen. Men had dus het schip (waar niemand meer aanwezig was), volkomen in onbeheerde toestand achtergelaten. Daarmee had de politie duidelijk aanleiding gegeven tot diefstal!

Aldus naar waarheid geschreven,

Mevrouw Johanna Jansen-Jillings.
d.d. 9-11-1977 te Assen.

Meppeler politie bij de Gerrit-Lucas op 18 maart 1975.

(foto: van Genne)

I
WOORD VOORAF

Het "proces Vermaning" gaat binnenkort in hoger beroep dienen. Het vervolg-proces zal zonder twijfel in ons land, vermoedelijk ook daarbuiten, grote publieke belangstelling trekken.

Wij, schrijvers van dit boekje, hebben gemeend er goed aan te doen voor hen die deze vreemde zaak hebben trachten te volgen, maar meer nog voor hen die er voor het eerst kennis van nemen, op een aantal aspecten van deze affaire het zoeklicht te richten. Het zijn aspecten die in hun algemeenheid veelal schuil zijn gegaan achter de veelheid van feiten, meningen, mythen, rapporten en krantenberichten, maar die, ontdaan van alle franje, gezamenlijk een inzicht geven in de wijze waarop het Biologisch Archeologisch Instituut (B.A.I.) van de universiteit van Groningen "archeologie" bedrijft en met mensen omgaat.

Wanneer dat proces Vermaning zijn beslag zal hebben gekregen, zal er o.i. speciaal in de provincie Drenthe bij ieder die maatschappelijke verantwoordelijkheid draagt, althans heeft te dragen, een gevoel van schaamte achterblijven.

Schaamte over het feit dat één van de beste en meest succesvolle archeologen van deze provincie (en van ons land!) door een tweetal "professionelen" in de archeologie uit Groningen verdacht is gemaakt en door het slijk gehaald.

Schaamte, omdat één van dit tweetal, een nauwelijks aan de schoolbanken ontgroeide leerling-archeoloog, er in slaagde door wat ongefundeerde verdachtmakingen de gehele goe-gemeente in die regio achter zijn ondoordachte en troebele actie te verzamelen.

Schaamte, omdat politie en justitie op "gezag" van wat onbewezen en ook niet te bewijzen aanklachten van Stapert, tesamen met deze kritiekloos zijn overgegaan tot de infame overval op het bezit, het levenswerk, de reputatie en het gezin van een integer medeburger, waarop nooit iets aan te merken is geweest.

Schaamte over het feit dat men daar in Assen en Drenthe niet in het geweer is gekomen tegen deze terreur-aanval van over de Drentse grenzen.

Schaamte over de gebrekkige procesvoering.

Schaamte omdat het gebruikelijk is zware misdadigers met een mantel van zorg te omringen tegen de boze buitenwereld, terwijl hier een fatsoenlijk mens praktisch gesproken vogelvrij was en blootstond aan de terreur van het B.A.I. en op "gezag" daarvan ook van de plaatselijke politie.

Schaamte, omdat men zich druk meende te moeten maken over wat onverklaarde krasjes op een paar van Vermaning's vondsten, maar niet over de misdadige actie van Stapert, diens huisvredebreuk en andere schendingen van elementaire mensenrechten.

Lezers, inwoners van Nederland, wij schreven dit boekje omdat wij diep gekwetst zijn in ons rechtsgevoel. Wij hopen en verwachten dan ook dat U zich, na het lezen van dit boekje, met ons beschaamd zult voelen omdat het niet gelukt is al hetgeen hier gebeurd is in onze rechtsstaat Nederland te voorkomen.

Met ons zult U zich hebben te verdiepen in de vraag of het proces Vermaning niet een zaak was van klasse-justitie, van enkele zich wetenschappelijke archeologen wanenden, geruggesteund door politie en justitie, versus een grasmachineslijper.

Alles wat hier gebeurde had met archeologie nauwelijks iets te maken, want daarvoor was en is in het B.A.I. te weinig vakkennis aanwezig, op dit specialistische gebied. Die moet men, het lijkt inmiddels overduidelijk, daarbuiten zoeken. Met correcte rechtsspraak al evenmin, en nog veel minder met het eerbiedigen van elementaire menselijke rechten. Neen, au fond hadden en hebben we hier te maken met een vulgaire roddelpartij, op gang gebracht en nog steeds voortgezet door personen die zich wetenschappelijke archeologen noemen, en helaas overgenomen door enkele exponenten van de rechterlijke macht. Men leze hierover handelende hoofdstukken.

Door toedoen van Stapert is het B.A.I., de universiteit van Groningen, maar ook heel archeologisch Nederland in opspraak gebracht in binnen- en reeds ook in het buitenland. Er is alom schade aangericht die bij lange na nog niet is te overzien. Het B.A.I. (want bij zo iets belangrijks gaat de leiding niet vrijuit!) heeft door dit onbekookte optreden het onderling vertrouwen tussen de Nederlandse archeologen ernstig geschokt. Het heeft de kernfout gemaakt, die volgens de grote jurist Pompe de essentie vormt van elk misdrijf: "ondermijning van vertrouwen".

Prof.Dr.H.T.Waterbolk, verantwoordelijk directeur van het Instituut, heeft tijdens het eerste proces reeds schuld bekend door quasi nederig te zeggen: "in ieder geval hebben we geleerd dat we voorzichtiger moeten zijn". Maar door zo'n gemakkelijk gedane uitspraak alleen kan hij zijn handen niet schoonwassen. Zo gemakkelijk gaat dat niet, daarvoor is te veel schade aangericht aan mensen en aan intermenselijke betrekkingen.

Na het lezen van al hetgeen zich onder het "beheer" van Prof. Waterbolk zo al heeft afgespeeld, zult U lezer zich met ons voor de vraag gesteld zien hoe de man die verantwoordelijk is voor alles wat zich daar in de loop der jaren afspeelde, zo hoog geklommen is. Het optreden van Waterbolk in het B.A.I. lijkt een illustratie optima forma van het z.g. "Peter-principe" dat stelt dat velen op de hiërarchische ladder zo lang promotie maken, tot ze op het niveau terecht zijn gekomen waar ze de zaken in het honderd sturen. Dit, terwijl er werk te doen viel voor het B.A.I. in ons land, werk dat nu door vele anderen (amateurs) gezamenlijk gedaan wordt, omdat het B.A.I. deze, voor het Instituut centrale taak, zo schromelijk verwaarloosde.

Men dient te weten dat Waterbolk tot taakopdracht meekreeg het tot ontwikkeling brengen van de germaanse archeologie in ons land.

Maar Waterbolk en Stapert, vermoedelijk wel beseffend hoe zeer ze te kort schoten m.b.t. deze taakopdracht, zijn het gaan zoeken in (weinig archeologische) afleidingsmanoeuvres, van een kwalijk soort, het verdachtmaken van bona-fide-amateur-archeologen.

Intussen zijn deze laatsten - zonder dat ze de forse salarissen toucheren van de B.A.I.-staf en zonder de daar aanwezige hulpmiddelen, onbetaald, maar bezield door hartstocht voor dit werk, -snel bezig de "witte vlek" op de Nederlandse kaart in te kleuren met hun uiterst belangrijke vondsten.

Terwijl we dit schrijven is Waterbolk bezig met een archeologisch onderzoek in Syrië, een land waar de archeologische bodemschatten letterlijk voor het oprapen liggen en waar goedkoop sukses gegarandeerd is.

Hij kreeg daar een forse subsidie voor, maar de argeloze belastingbetaler vraagt zich wel af wat die activiteiten wel met germaanse archeologie te maken hebben.

Met deze nieuwe afleidingsmanoeuvre tracht hij mogelijk iets van het verloren gegane aureool, waarmede hij zichzelf omgaf, terug te winnen.

Maar is het in onze tijd, waarin alom moet worden bezuinigd, nog verantwoord dergelijke dure camouflage-reisjes te maken, zolang b.v. aan het z.g. Blauw-meer, onder de rook van Groningen, vrijwel dagelijks de meest interessante zaken aan het licht worden gebracht door Vermaning en anderen en niet door het B.A.I. dat hiervoor wordt gefinancierd?!

Neen, de "kleren van de keizer Waterbolk" bestaan alleen nog voor wie ze nog willen zien, voor het slinkende gezelschap naïvelingen die ze nog menen te zien op basis van hun nog aanwezig blind (!) vertrouwen in zijn maatschappelijke status. Hij is toch een Professor?! Maar die titel beschermt niet langer tegen de kritische geluiden van de publieke opinie.

Zo menig sprookje is daardoor al ontluisterd.

Wie ontsnapte aan die kritiek? de kerk, Sint Nicolaas, een president, een prins.....

Neen, de irrationele autoriteit van "de professor" zal zeker ook onvoldoende bescherming bieden wanneer zich achter dit masker zaken afspelen als in het B.A.I. het geval was en is.

Door zijn optreden en dat van Stapert heeft Waterbolk ernstig aan vertrouwen ingeboet, door eigen domme schuld of mogelijk mede door de schuld van hen die verantwoordelijkheid droegen en dragen voor het plaatsen en handhaven van deze man op deze verantwoordelijke post, die voor hem kennelijk te hoog was.

Ons doel met dit boekje is:

De begaafde en dood-eerlijke Tjerk Vermaning zal volledig eerherstel en verdere genoegdoening moeten krijgen. Daarop zullen de schrijvers van dit boekje, met hun aanhang, blijven aandringen tot dit doel ten volle bereikt is.

In de hierna volgende hoofdstukken is het aan de lezer na te gaan of we al dan niet te veel hebben gezegd en of we m.a.w. niet dezelfde fout hebben gemaakt die Stapert beging jegens Vermaning door ongegronde aantijgingen de wereld in te sturen.

II
VERMANING.....een VERMANING.-

Voor het GERECHT
Voor de PSEUDO-WETENSCHAP
VOOR ONS ALLEN.....

Er was eens.....

een tijd die we nu de steentijd noemen.....

De mens had nog niet ontdekt, dat bepaalde brokken steen gesmolten konden worden tot metalen.....koper, tin....ijzer...zilver of goud.....

Zijn gereedschappen maakte hij van hout en been en....steen.

STEEN, was het belangrijkste; want zonder steen-vooral vuursteen en kwartsieten-was het bewerken van de andere grondstoffen onmogelijk.

Die STEENTIJD heeft meer dan één miljoen jaren geduurd en het is begrijpelijk dat we proberen wat orde te scheppen in deze vaak nog zo duistere chaos.

Orde scheppen betekent hokjes maken. Veel hokjes.....steeds méér hokjes...

Zoveel hokjes, dat we dan wéér door de bomen het bos niet zien. Soms zijn die hokjes ridicul en vervallen we tot wetenschap die we met een archaeologische term "PSEUDO" kunnen noemen, vooral als we ongefundeerd toch maar zulke hokjes blijven vullen met onbewezen theorieën en apriorismen.

Daarom in het kort een simpele indeling:

S T E E N T I J D:

I. OUDE STEENTIJD: Eind tertiair tot 8000 B.P.

De mens leefde van de jacht en wat de natuur hem gaf aan vruchten, kruiden en wortels.

Hij was niet "honkvast" maar volgde het wild.

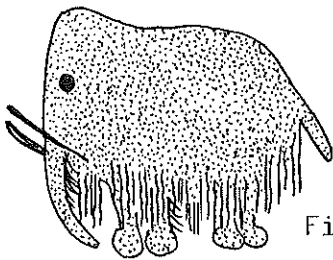

Fig.1.

JACHTDIEREN uit de
OUDE STEENTIJD.

Fig.1.

Mammoet. Tekening uit BERNIFAL (Dordogne)

Fig.2

Rendier.

Tekening door de beroemde Franse archaeoloog Henri Breuil, tijdens een bezoek aan de schrijver gemaakt op 1-VI-1956.

Fig.2.

II.MIDDEN STEENTIJD:8000-4000 B.P.

Ten dele een overgangstijd,ten dele ook een breuk en nieuw begin.

III.NIEUWE STEENTIJD: 4000-1600 B.P.

De mens nam zelf het heft in handen,ging dieren fokken en vruchten,wortels en granen kweken.Hij werd honkvast en bouwde....echte huizen.....? Begon pas hier.....de beschaving.....?

Voor een beter begrip van de "ZAAK VERMANING",gaan we de OUDE STEENTIJD wat nader bekijken.

Niet omdat Vermaning uit jongere perioden geen ontdekkingen heeft gedaan.....integendeel....maar omdat uit de reeks beschuldigingen die drs D.STAPERT tegen VERMANING verzor - zie zijn RAPPORTEN van 10,en 18 maart 1975 en februari 1976- er uiteindelijk nog slechts de werktuigen uit een gedeelte van de OUDE STEENTIJD overbleven.

DE O U D E S T E E N T I J D

ofwel het:

PALAEOLITHICUM

begon al, toen het

wezen dat we

"H O M O" =

"M E N S"

plegen te

noemen,

intentioneel

ging handelen.

Mogelijk

moeten we

dan al terug

gaan naar

het einde van

het TERTIAIR,

en zeker al

meer dan een

miljoen jaren

geleden.

Deze OUDE STEENTIJD moeten we toch maar even in hokjes gaan stoppen.

Weinig hokjes met verplaatsbare schotjes.....

Ieder mag van mij deze schotjes verzetten.....

Ieder mag er nog schotjes bijzetten....maar liefst ook dan nog uitwijk-

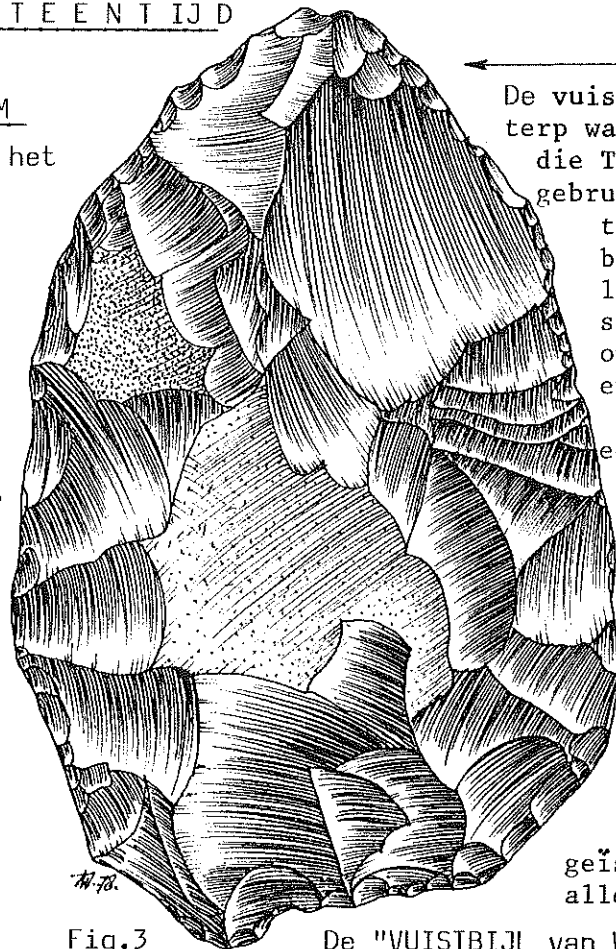

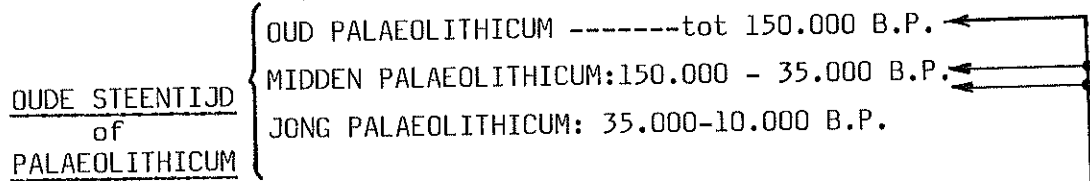
Fig.3

De vuistbijl van Wijnjeterp was de "sleutel" die TJERK VERMANING gebruikte om zijn theorie op te bouwen, die zou leiden tot spectaculaire ontdekkingen en..... tot een ongelooflijke tegenspraak. drs.D.Stapert blijft het Middenpalaeolithicum in ons land, nog steeds een speld in een hooiberg vinden. In zijn laatste publicatie gooit hij de enige 6 geïsoleerde vondsten allemaal bij 'tM.T.A.

De "VUISTBIJL van WIJNJETERP"
Naar Bohmers-Wouters.Pal.hist.3-1954

mogelijkheden.....We weten nog zo weinig en woorden als ONMOGELIJK,UIT-
GESLOTEN, dat betekent ZONDER MEER,ABSOLUUT niet het geval enz.zouden
uit het vocabulair van een WETENSCHAPPELIJK WERKER, en zeker uit dat
van een praehistorisch archaeoloog geschrapt moeten worden.....

We verdelen de langste periode van het bestaan van de mensheid in:

De vondsten waarop VERMANING in feite nog echt aangevallen wordt
behoren tot het:

M I D D E N P A L A E O L I T H I C U M .

Deze phase van de praehistorie begint na het terugtrekken van het Saale-
of RISS-ijs uit EUROPA,dus na ongeveer 150.000 jaren B.P.

Prof.G.Bosinski koppelt het begin van het Midden-Palaeo-
lithicum aan de techniek van de KERNPREPARATIE(LEVALLOIS).
Het blijkt steeds duidelijker dat dit niet vol te houden
is.De proto-Levalloistechniek gaat tot ver in het HOLSTEIN
terug.....

We kunnen dus stellen dat de MIDDENPALAEOLITHISCHE culturen existeerden
in de beide warmere perioden van de laatste tussenijstijd of EEMIEN en
in de warmere interstadialen van de eerste helft van de laatste IJSTIJD
(Weichsel of Würm).

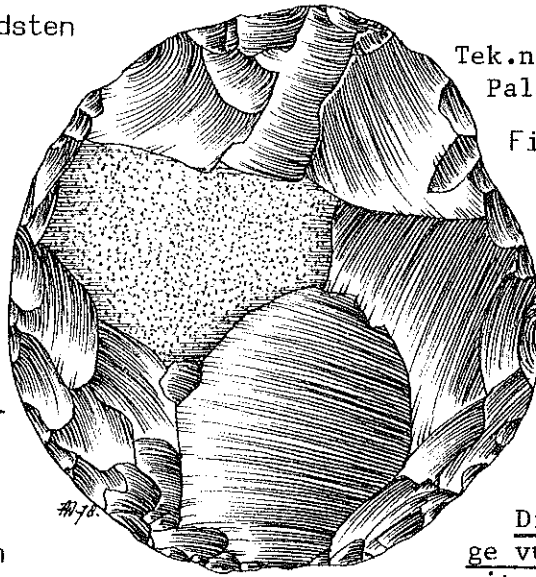
De mensen die in de EEM-tijd leefden,hebben de traditie van de VUISTBIJ-
LEN nog volledig behouden,maar hebben ook reeds een grote verscheiden-
heid aan andere werktuigen ontwikkeld zoals:Schavers,boren,stekers,mes-
sen enz.

In PALAEOHISTORIA XVIII blz.71,stopt D.STAPERT de nog
steeds???? ENIGE ZES geïsoleerde vondsten-die niets
met elkaar te maken hebben-uit N.Nederland allemaal
in het zelfde hokje;Mousterien de tradition Acheu -
léenné, omdat één van de zes toevallig een "triangu-
laire vuistbijl" is.Ik meen voldoende aanwijzingen
te hebben,om zowel de vuistbijl van WIJNJETERP als
de vuistbijl van DROUWEN (op 26-XII-77 gevonden door
de Heer H.Kroezinga) tot het echte klassieke JONG-ACHEU-
LÉEN te rekenen en een herkomst uit het EEMIEN niet
uit te sluiten.(- 100.000 B.P.)

In de laatste of WEICHSEL-ijstijd ,ontwikkelden zich dan de MOUSTE-
RIEN-cultuurtradities,die men voor een gedeelte aan de NEANDERTHALERS
toeschrijft.In het geheel van werktuigen wordt het aantal vuistbijlen
steeds minder,terwijl tevens de grootte van deze kernartefacten af-
neemt.In de vijfde iets warmere periode van de laatste ijstijd,het
zogenaamde DENEKAMP-interstadiaal,gaat het Middenpalaeolithicum gelei-
delijk aan over in de Jongpalaeolithische klingenculturen van het

vroege z.g. PERIGORDIEN. Van deze laatste overgangsfase ontdekte VERMANING onlangs ook in DRENTHE de eerste aanwijzingen. In Zuid-Limburg werden al iets eerder vondsten van deze fase ontdekt.

Tjerk VERMANING had zich voornamelijk gespecialiseerd op het Midden-palaeolithicum. Hij had, daartoe geïnspireerd door de VUISTBIJL van WIJNJETERP, de theorie ontwikkeld, dat de Midden-palaeolithische mens méér achtergelaten moest hebben dan die éne vuistbijl. Hij bestudeerde

Tek. naar Pl. XIV.
Palaeoh. XV.

Fig. 4.

Discusvormige vuistbijl
uit de concentratie Hoogersmilde. A.

op geologische kaarten, de vondstomstandigheden en koos het Drentse KEILEEMPLATEAU als zijn werkterrein. Hier lagen de geologisch oudere lagen aan of dicht aan de oppervlakte en was het dekzand niet als een zeer dikke afsluiting over het oude loopvlak van de Middenpalaeolithische mens heengestoven.

En.....TJERK's theorie werd werkelijkheid:

21 januari 1965.....Tjerk VERMANING de praktijk-archaeoloog ontdekte de Jong-Acheuléen concentraties HOOGERSMILDE A en B; zeer waarschijnlijk plaatsen waar de jagers kort verbleven om een mammoet of ander groot stuk wild, resultaat van hun jacht te slachten.

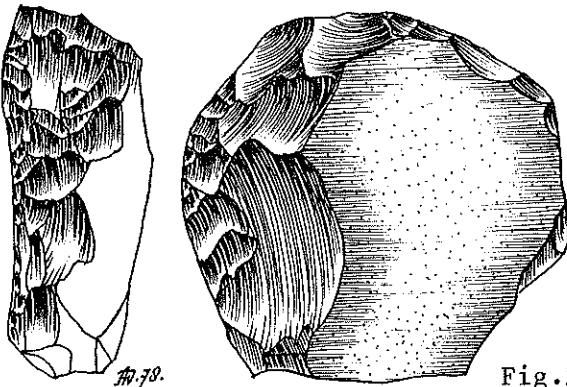
Men ging toen niet slepen met jachtwild van duizenden kilo-s. Men nam alleen het bruikbare mee en liet vaak zelfs het grootste deel van de werktuigen achter. Nieuw stenen gereedschap was vlug weer gemaakt.

17 augustus 1967.....Tjerk VERMANING de praktijk-archaeoloog ontdekte de grote concentratie HIJKEN, ook hierweer na het diepploegen van het land.

15 november 1972.....Tjerk VERMANING de praktijk-archaeoloog ontdekte de kampplaats EEMSTER. Juist als bij HIJKEN werden hier door de JONG-ACHEULÉEN-mens werktuigen geslagen. De vondsten tonen behalve vuistbijlen, schavers, boren enz. ook de afslagen, bijprodukten van, afval van hun arbeid.

Tjerk VERMANING, deed nog meerdere losse vondsten van deze zeer oude culturen op het Drentse keileemplateau: De prachtige LEEMDIJKBIJL; het OOG van RAVENSWOUD, een typologisch zéér oud artefact; de bijl van de VOSHAAR, die zijn vrouw GRADA vond enz. enz.

Zeer bijzonder was de ontdekking op 12 juni 1967 van de OUDESTE vondst uit de NEDERLANDSE PRAEHISTORIE: de "BLAUWMEERBIJL", die bij het "Blauwe Meer" onder Smilde van een diepte van 20 meter door een kotterszuiger werd opgezogen. Opgezogen uit MIDDENPLEISTOCENE formaties.....
VERMANING die nog nooit een echte vuistbijl uit het OUDESTE ACHEULÉEN in werkelijkheid had gezien, determineerde het artefact feilloos.
Hoe feilloos .....bleek pas toen wij in 1977, tien jaar later, de "Blauwmeer" als CLACTONVINDPLAATS herontdekten.
Intussen zijn van deze vindplaats al ongeveer 250 werktuigen geborgen, waarvan er vele zijn die de kentekenen hebben, die de "BESCHULDIGERS" van VERMANING in 1975 als "VERVALSINGSKENMERKEN" opvoerden.

SCHAUER:HOOGERSMILDE,A.
Nr. 1965-X-131.

Deze schaver werd door het B.A.I. zelf opgegraven in ONGESTOORDE grond op een diepte van 80 cm in een vorstspleet.
Opgraving: 20 sept-15 okt. 1965, onder leiding van Prof. V.d. WAALS.
Tekening naar PL. XXX, 131 in Fig.5. Palaeohistoria XV.

De eerste vondsten van HOOGERSMILDE A en B, werden door VERMANING meteen gemeld aan het museum in ASSEN. De "officiële wetenschap" -het B.A.I.- werd ingeschakeld en in het najaar van 1965 werden de concentraties A en B volgens ALLE REGELS VAN DE KUNST, opgegraven. Prof. dr. J. D. Van der WAALS had de leiding van deze opgraving terwijl de geologen van de Stichting voor Bodemkartering en de Rijks Geologische Dienst hun medewerking verleenden. Prof. Van der WAALS heeft in diverse publikaties gewezen op het feit dat meer dan 50 artefacten en afslagen nog in ONGE-ROERDE GROND werden aangetroffen. Sommige zelfs op een diepte van 80 cm onder maaiveld in vorstspleten. Dit in "ONGESTOORDE GROND" (IN SITU, zeggen de archaeologen) vinden is voor elke deskundige een HEILIGE ZAAK. Het is een EENMALIGE CONSTATERING, DIE NOOIT MEER HERHAALBAAR is. Als een archaeoloog dit schrijft en de gehele staf van medewerkers bevestigen dit, is het waanzin om 10 jaar later deze hele kwestie af te doen met: "...er mag aangenomen worden, dat de artefacten in Hoogersmilde gemakkelijk tevoren daar gedeponeerd kunnen zijn" en "dat hier een geraffineerd bedrog heeft plaats gevonden" (Rapport STAPERT van 10 maart 1975, "Westerheem" 1975 blz. 71.) OPMERKING: Men leze hierover: in "Archaeologische Berichten" no 2 van 1978: "De kenmerken van stenen artefacten in het Proces tegen Tjerk VERMANING" Dr. ir. C. J. H. FRANSSEN.

Na de spontane eerste meldingen ,wordt de verstandhouding tussen VERMANING en het B.A.I en het ASSENERMUSEUM geleidelijk aan slechter.Vooral nadat de officiële instanties de vondsten van HOOGERSMILDE tot SCHATVONDST verklaard hadden.In hoeverre is dit een truc,een bangmakerij geweest om de concentraties Hoogersmilde in bezit te krijgen...????? In feite kon de heer Vermaning nooit de helft van de getaxeerde waarde der stukken op tafel leggen om de eigenaar van de grond die vergunning tot zoeken gegeven had,schadeloos te stellen.(De taxatie geschiedde door de zeer deskundige Prof.dr.SCHWABEDISSEN van de Universiteit te Keulen en bedroeg:f.14.000.Vreemd dat deze expert toen niets vertelde over de "valsheid" der stukken??WAT is er in deze KWESTIE eigenlijk VALS.....???)

"Toen heb ik gezegd,dr.Van der WAALS,dit vind ik niet prettig,dat is een rotstreek...Ik zeg U, U weet heel goed,dat ik Willem Vos (de eigenaar) niet schadeloos kan stellen.Ik moet mijn geld langs de deur verdienen en ik heb gewoon niets,Ik heb niet eens geld om een knappe fiets te kopen.""Maar daar was het juist om te doen,men wist dat ik arme Job was en dat ik helemaal geen geld zou hebben om de boer schadeloos te stellen". (1)

ZO WERDEN DE CONCENTRATIES VAN HOOGERSMILDE EIGENDOM VAN DE PROVIN-
CIE DRENTHE.

Als doekje voor het bloeden ,kreeg Tjerk VERMANING in juni 1966,de CUL-
TURELE PRIJS VAN DRENTHE.

"Toen alle eer van wetenschappelijke zijde mij voorbij ging,toen heb ik tegen meneer Van der WAALS gezegd,ik zeg,meneer Van der WAALS,als ik ooit in de toekomst weer een dergelijke ontdekking doe,dan blijven jullie d'r buiten hoor.....".

Bij de concentratie HIJKEN (1967) was het dan zover.....VERMANING meldde de vondst aanvankelijk niet .

Doordat de heer DE LEEUW van het Museum in Assen,ondanks een uitdrukkelijke belofte er niet over te spreken,de vondst toch doorgaf,raakte VERMANING ook deze vondst van ruim 400 artefacten kwijt.Ook nu weer...SCHATVONDST.....Géén geld voor schadeloosstelling.....Artefacten weg....

VERMANING MOEST ZIJN PRAEHISTORISCHE WERKTUIGEN VERKOPEN....HIJ HEEFT het nooit zelf gewild.

- (1) In zijn zeer lezenswaardig en goed gedocumenteerd boekje met als titel: "TJERK VERMANING,steen des aanstoots",beschrijft TON HULST (1975) het leven en de persoon van Tjerk VERMANING,diens opzienbarende en wetenschappelijk hoogst belangrijke vondsten en tenslotte de heksenjacht,die kort daarna tegen deze grote DRENTENAAR werd ontketend.Om niet in herhalingen te treden,kunnen wij korthedshalve,verwijzen naar het boek van Ton HULST.UITGAVE:J.NIEMEYER te Groningen.In de boekhandel verkrijgbaar.

Als de geleerden van het B.A.I. klaar zijn met hun "wetenschappelijke reseachwerk".....komen de publicaties.

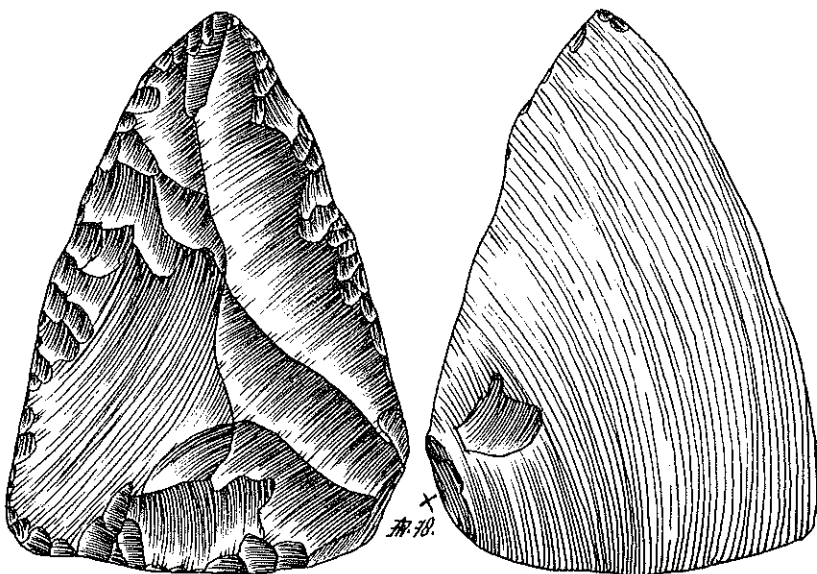
OVER U.....MAAR ZONDER U..... Waarom werd VERMANING hierbij niet betrokken? Deze man heeft zoveel feeling en kennis van zake, dat een begeleidend meedenken zéér wel mogelijk was geweest. Ik durf dit als deskundige met een dertigjarige ervaring in dit specialisme ,hier openlijk neer te schrijven. (Dit brevet van deskundigheid heb ik dan nog niet nodig vanuit het "SCHADUWRAPPORT" dat drs APPELBOOM in opdracht van drs D.STAPERT, "INTERN voor het B.A.I" moest opstellen van de getuige deskundige à décharge A.M.WOUTERS. Rapport waaruit de artikelen ontstonden in HELLINIUM ,die deze getuige ,hoe dan ook,verdacht moesten maken.)

Als VERMANING meende te weinig gekend te zijn in de artikelen die het B.A.I over zijn vondsten schreef, heeft hij het grootste gelijk van de wereld gehad.

Is het VERWONDERLIJK dat TJERK genoeg kreeg van de archaeologie en zich in de toekomst wilde beperken tot zijn fossielen....waar hij overigens nog veel méér verstand van heeft.....????

28 oktober 1972 verkoopt VERMANING zijn gehele collectie van 60.000 praehistorische werktuigen uit DRENTE aan het MUSEUM van ASSEN voor 50.000 gulden.....

Van dit geld kocht hij een groter schip, waar hij nu nog op woont. Maar door een hartaanval en enkele hartoperaties is hij lichamelijk niet in staat geweest om dat schip als museum voor zijn grote fossielenverzameling in te richten.

SPITSSCHAVER

(Racloir déjete')

Concentratie B van
Hoogersmilde.
No.1965-X-57

Bij deze typische
artefacten uit het
Middenpalaeolithicum
ligt de slagbulbus
niet in het verlengde
van de "spits".

Tekening naar Pl:XXIX
Palaeohistoria XV.

Dit type artefact komt ook op de vindplaats EEMSTER meermaals voor.

HET BEGIN VAN DE "ZAAK STAPERT".

In het zelde jaar dat Tjerk VERMANING de archaeologie de rug toekeerde, werd de heer D. STAPERT student-assistent op het Biologisch Archaeologisch Instituut van de Universiteit van Groningen. (B.A.I.)

Al op 1 december 1973 wordt hij WETENSCHAPPELIJK MEDEWERKER en moet zich gaan voorbereiden op een doctoraal proefschrift over het MIDDEN-PALAEOLITHICUM van NEDERLAND, onder de verantwoordelijkheid en de supervisie van Prof. H.T. WATERBOLK, directeur van dat zelfde B.A.I.

Op de persconferentie van 18 maart 1975, uitgezonden via de T.V., verklaarde Prof. WATERBOLK echter ten aanschouwe van heel Nederland, BIOLOOG te zijn en vragen betreffende het Midden-Palaeolithicum (i.c. de vondsten van VERMANING), graag door te willen spelen naar zijn deskundige medewerker drs D. STAPERT.

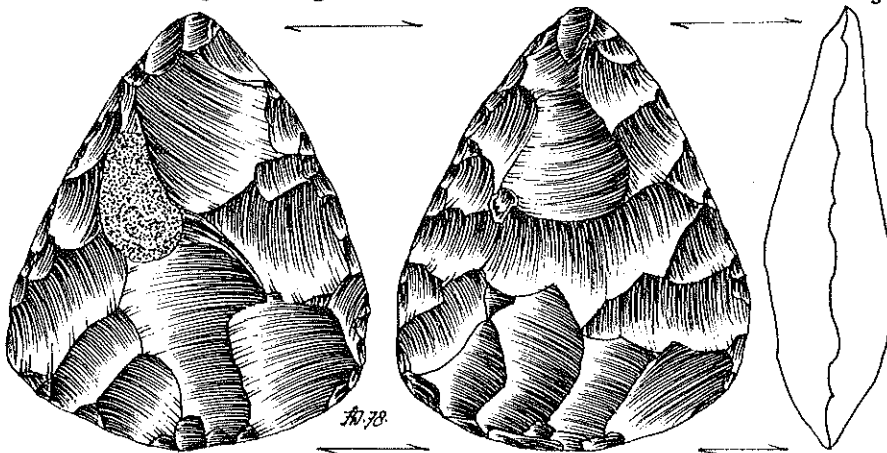
In GRONINGEN kan men blijkbaar doctoreren op het Midden-Palaeolithicum bij een hoogleraar die verklaart - en ook bewezen heeft - er zelf geen verstand van te hebben.

In 1974 blijkt de kennis van drs STAPERT op voldoende hoog peil en verschijnt er in "Natuur en Techniek" nr.3, een hoopvol artikel van zijn hand, waarin de vondsten van VERMANING ten voorbeeld worden gesteld en vergeleken met deze uit het buitenland:

"In tegenstelling tot de meeste vondstcomplexen uit de Franse grotten, heeft het materiaal van HIJKEN en HOOGERSMILDE (van VERMANING) een grote mate van volledigheid terwijl het onvermengd is. Het is dus duidelijk dat de Drentse vindplaatsen nog een belangrijke rol kunnen gaan spelen in de verdere discussies over de structuur van het Europese Midden-Palaeolithicum"

In januari 1975 levert Stapert het artikel : "PALAEOLITHICUM" in, dat moest verschijnen in "Noord-Brabant in Pre- en Protohistorie". Hierin zijn de Drentse vondsten van VERMANING nog steeds aan bod:

Ze hebben "unieke mogelijkheden geschapen om de technologie te bestuderen, terwijl verder het karakter van de concentraties (kortdurende bewoning van enkelvoudige kampementen) veel aanknopingspunten geeft voor onderzoek naar de leefwijze van deze jagers"....

BIFACIAAL BEWERKTE

SPITS. (Kleine breed-driehoekige biface)
Lichte silicaglans.
De meest geprononceerde ribben zijn afgeslepen ter oorzake van bewegingen in de permafrost.
Vindplaats: EEMSTER.
Vinder: Tj. Vermaning.
Collectie: E. Horn.
Smilde-traditie.

En dan plotseling.... op 10 maart 1975,verschijnt het "VOORLOPIG RAPPORT STAPERT",mede ondertekend door Prof.WATERBOLK,waarin zij TJERK VERMANING als vervalser en oplichter meenden te moeten brandmerken.

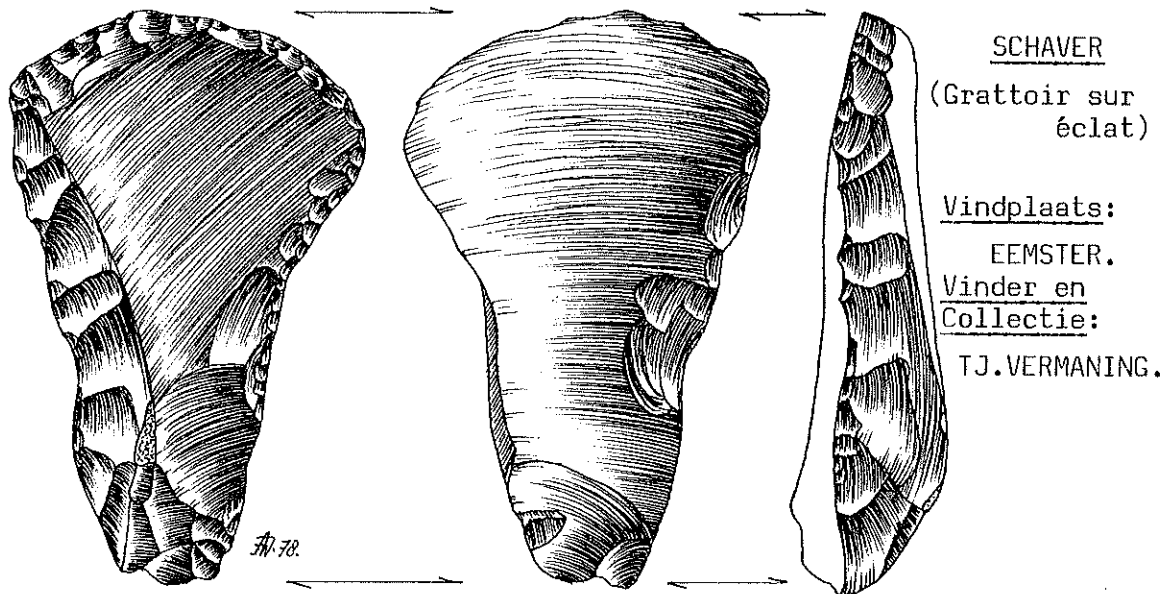
Een behoorlijk onderzoek kan er moeilijk geweest zijn in een zo korte tijd. Raadpleging van deskundigen al evenmin.Zonder enig echt bewijs;afgaande op de verklaringen van een leerling-archaeoloog met geen enkele ervaring in deze materie,gaat prof.WATERBOLK overstag.Overleg met VERMANING zelf bleek al helemaal niet nodig.

Hetzelfde kan gezegd worden van de aanklagende instanties.De STICHTING van het FRIESE MUSEUM,liet zich onmiddellijk overtuigen en diende al binnen twee dagen een aanklacht in tegen VERMANING.Het BESTUUR van de provincie die enkele jaren tevoren VERMANING de CULTURELE PRIJS van DRENTHE toe-kende,ging nog een stapje verder zoals we verderop zullen zien.Al de derde dag na het verschijnen van STAPERT'S "Voorlopig Rapport",klaagde men VERMANING aan bij de Officier van Justitie te Assen.Alhoewel de collecties van VERMANING werden aangekocht - ten dele gedwongen door de "schatwet"- op basis van door DESKUNDIGEN uitgebrachte adviezen (o.a. Prof.H.Schwabedissen van de Universiteit van Keulen),werden de onbewezen stellingen uit het "Rapport Stapert" blindelings geloofd en dacht er blijkbaar niemand aan nu nogmaals echte deskundigen te raadplegen.

Om elf uur in de ochtend van 18 maart 1975,werd TJERK VERMANING,onder een vals voorwendsel gearresteerd te Meppel,toen hij van huis was voor het verrichten van zijn dagelijkse werkzaamheden.Hij werd gevankelijk weggevoerd,in een cel gestopt,aan een kruisverhoor onderworpen en pas 48 uur later weer vrijgelaten.

Ongeveer tegelijk met de aanhouding van TJERK,deden een aantal politiemannen,vergezeld van de BESCHULDIGER drs D.STAPERT-in welke hoedanigheid???-een inval in diens woonboot "GERRIT LUCAS",op zoek naar bewijzen. Een BEVEL tot HUISZOEKING was er niet en is er ook nooit gekomen..... Mevrouw G.VERMANING en haar zoontje werden gemolesteerd,en blootsvoets en onvoldoende gekleed naar het politiebureau gebracht.Het interieur van de boot werd ondersteboven gekeerd,deuren werden uit de scharnieren gelicht,Stapert opende een nachtkastje en las privé-brieven van de Vermanings;de hoogbejaarde schoonmoeder van Tjerk,die uit haar naast de "GERRIT-LUCAS" gelegen woonboot kwam kijken,werd beledigd en geïntimideerd. STAPERT onderzocht "hoogstpersoonlijk" het ruim van het schip,waarbij fossiele beenderen werden verbrijzeld.Dozen vol materiaal werden zonder de vereiste vergunning uit de boot meegenomen.Na het vertrek van de politie en drs Stapert,werd de "Gerrit Lucas" met openstaande deuren onbeheerd

Bruin-gele vuursteen met roodbruine infiltratieband. Lichte silica-coating en enige plekjes met frictieglans. De ribben zijn afgesleten. Dorsaal zijn er onder de binoculaire microscoop enige krasjes zichtbaar.

achter gelaten. De familie VERMANING zal toen wel beseft hebben, wat het woordje RAZZIA betekent.

Voor de volledigheid moet nog vermeld worden, dat- ofschoon de overval geheel onverwachts gebeurde- er geen enkel bewijs tegen VERMANING op de boot gevonden werd. VERONTSCHULDIGINGEN zijn nimmer aangeboden.

Merkwaardig dat er van deze overval en inbeslagname twee VERSCHILLENDE processen verbaal bestaan. Het tweede, dat pas op 2 juni 1975 werd opge- maakt, bevat de toevoeging dat TJERK VERMANING "zelf VERGUNNING voor deze huiszoeking en inbeslagname had gegeven". . . . . Afgezien van het absurde van deze toevoeging, is zulk een vergunning zelfs onmogelijk geweest, daar het vervoer van VERMANING naar het politiebureau en de overval op de "Gerrit Lucas" synchroon waren getimed.

GECOÖRDINEERDE ACTIE.

De "Operatie Vermaning", was goed gepland en gecoördineerd: het verschijnen van het "Voorlopig Rapport Stapert" op 10 maart 1975, formele aangifte op 12- respectievelijk 13 maart, de arrestatie van Tjerk op 18 maart, de "be- storming en inname" van de "Gerrit Lucas" onder aanvoering van drs STA- PERT op 18 maart en tenslotte de "apothecose". . . . . het verstrekken van het PERSBERICHT, eveneens op 18 maart in de Statenzaal van het Drentse Povin- ciehuis, waarbij zelfs de Commissaris van de Koningin als decorum aanwe- zig meende te moeten zijn. Prof. WATERBOLK en drs D. STAPERT, waren zo vrien- delijk hierbij de pers op deskundige wijze te informeren.

"Prof. WATERBOLK, die met het aureool van deskundigheid VERMANINGS vondsten tien jaar lang als echt propageerde, presteerde het om tot

ieders verbijstering, in plaats van af te treden of beschaamd te zwijgen, nu met het zelfde deskundigheidsaureool als aanklager op te treden" (J.ETER in "VRIJ NEDERLAND" van 12 februari 1977).

's Avonds werd deze hele mensonwaardige vertoning via de televisie in onze huiskamers gebracht. Terecht schrijft TON HULST (1975):

"Terwijl een moordenaar met alle zorgen wordt omringd en zoveel mogelijk voor publiciteit wordt beschermd, wordt VERMANING - zonder nog een schijn van officieel bewijs - aan de schandpaal genageld. Vandaar dat juristen dit een voor Nederland onbegrijpelijke en onverteerbare zaak vinden".

WIE VAN DEZE JURISTEN PROTESTEERDEN ER.....?

Al op 17 maart 1975 had adjudant J.WESTRA van de Technische Recherche der Rijkspolitie te Groningen de voor VERMANING bezwarende stukken op het "Gerechterlijk Laboratorium" te Rijswijk overhandigd.

Alles verliep volgens een blijkbaar kort te voren opgesteld plan. De haast was zo groot, dat men zelfs het onderzoek van dr.G.BOOM van het Interfacultair Instituut voor Electronenmicroscopie der Rijksuniversiteit te Groningen, niet heeft afgewacht. Pas op 1 maart 1975 begonnen, kon dit onderzoek pas op 11 april 1975 met het "Rapport BOOM" worden afgesloten. Wel jammer want in dit Rapport stond letterlijk: "Microscopisch noch spectraal is er enig verschil te constateren, tussen erkend authentieke artefacten en stukken uit collecties gevonden door en toegeschreven aan TJERK VERMANING".

BLIJKBAAR WAS DEZE UITSPRAAK NIET DUIDELIJK GENOEG.....
DE EERSTE RECHTSZITTING.

De eerste rechtszitting vond plaats te Assen van 2 tot en met 7 februari 1977. Als getuigen à charge traden op Prof.H.T.Waterbolk, drs D.Stapert en dr.E.R.Groeneveld van het Gerechterlijk Laboratorium te Rijswijk. Als getuigen à décharge Prof.dr.ir.D.Goosen, bodemkundige en dr.ir.C.Franssen, entomoloog en amateur-archeoloog. De verdediging was in handen van mr. G.M.Doornbos.

Het proces was gebaseerd op het "Voorlopig Rapport Stapert" van 10 maart 1975, dat al na een week werd gewijzigd in: "VOORLOPIG RAPPORT, BIJGEWERKTE VERSIE" van 18 maart 1975. (Dit laatste "RAPPORT" is integraal opgenomen in deze uitgave.)

Na 18 maart had drs Stapert een jaar lang in alle rust kunnen werken aan zijn derde Rapport (maart 1976), waarin hij op grond van ondermeer slijpsporen, krasjes, afwasbare glans, ontbrekende patina en windlak, en tenslotte wegens de herkomst van het vuursteenmateriaal van Vermaning, nogmaals tot de conclusie kwam, dat de artefacten van Vermaning vervalst zouden zijn. (1) Evenals in de beide vorige Rapporten is ook hier weer het uitgangspunt

(1) In "Archaeologische Berichten" Nr.2 bespreekt dr.ir.Franssen uitvoerig de argumenten van drs Stapert en weerlegt ze ook. (Verkrijgbaar: Storten f.12.50 op girorek.826753 ten name van C.F.Franssen.Bennekom.)

geweest: De Theorie van drs Stapert, opgesteld aan de hand van enkele oppervlaktevondsten, met voorbijzien van duizenden werktuigen, zelfs uit nog oudere perioden, die uit ongestoorde lagen kwamen en evenmin aan de eisen voldeden die Stapert aan zijn "ENIGE ZES NOORDNEDERLANDSE OPPERVLAKTE-VONDSTEN" meende te moeten toeschrijven.

Verder was de rechtspraak gebaseerd op een RAPPORT van het GERECHTERLIJK LABORATORIUM te RIJSWIJK van 18 maart 1976, dat toegelicht werd door dr. E.R. Groeneveld. In feite worden in het "RAPPORT GROENEVELD" dezelfde argumenten gehanteerd als in het "Voorlopig Rapport Stapert". Dit was à priori te verwachten, aangezien het "Rapport Groeneveld", GESTUURD was door drs Stapert de aanklager-ontmaskeraar van Tjerk Vermaning.

Pagina 1 van het "Rapport Groeneveld": "De richting van het onderzoek is gestuurd door het Voorlopig Rapport van drs Stapert van het Biologisch Archaeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen dd. 18 maart 1975"

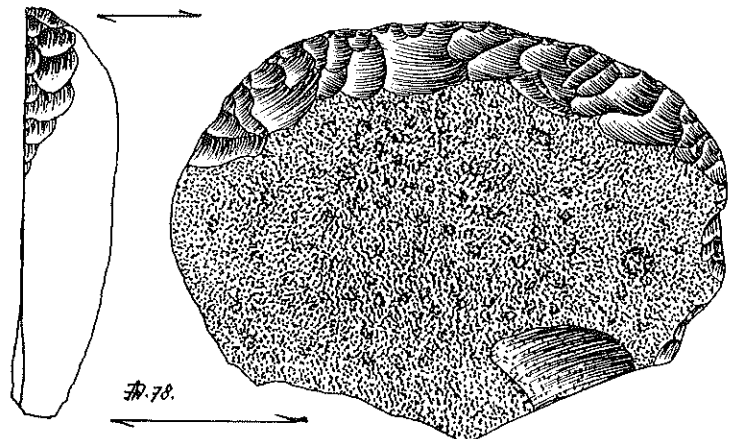
Overigens wel een vreemde situatie: Een instituut als het GERECHTELIJK Laboratorium laat zich sturen door de BESCHULDIGERS, terwijl men nog niet eens de moeite neemt contact op te nemen met VERMANING of één van zijn vijf TEGENRAPPORTEN bestudeert. Men heeft geen enkele proef genomen om de eenvoudige verklaringen van Vermaning te verifiëren en heeft daarmee aan het adjectief "GERECHTE LIJK" wel een zeer wrange bij smaak gegeven. Elders in deze uitgave zal aan de hierboven genoemde Rapporten extra aandacht besteed worden. Hieruit zal voldoende blijken, dat de Rechtspraak was gebaseerd op twee ondeugdelijke rapporten, die een aanfluiting zijn voor de wetenschap en voor het recht.

Zoals te verwachten was, kwamen de verklaringen van dr. Groeneveld, drs Stapert en Prof. Waterbolk, neer op de verdediging van beide hierboven genoemde Rapporten. Iets nieuws werd niet toegevoegd. Wel demonstreerde dr. Groeneveld in de tekst bij zijn dia-reeks, een onvoorstelbare ondeskundigheid op elk gebied van de archaeologie (Proces verbaal blz. 16 - 27).

CONVEXE SCHAVER. (Racloir convexe)

Deze schaver is geretoucheerd op een natuurlijk splijtvlak. De dorsale zijde wordt gevormd door de cortex. Dit type schaver is vrij algemeen in de z.g. Smilde-traditie.
Vindplaats: Hoogersmilde.
Vinder: Tjerk Vermaning.
Collectie: Prov. Museum, Assen.

Tekening naar dia, gemaakt op het Gerechtshof te Leeuwarden tijdens expertise.

De verdediging had geen inzage gekregen van het bezwarende materiaal, dat de beschuldigers twee jaar lang hadden kunnen bestuderen. (Blauwmeerbijl, Leemdijkbijl, Schaaf en afslag van Hijken enz.) Men was bij de beoordeling aangewezen op de Collectie Eemster, die - ofschoon nooit door hem gezien - toch door drs Stapert was vals verklaard. Gelukkig was de collectie "EEMSTER" nog steeds in het bezit van de Heer Vermaning.

Getuige à décharge, Prof. dr. ir. D. Goosen van de Enschedese Hogeschool, betoogde, dat de slijpsporen en de krasjes op de artefacten van Tjerk VERMANING op natuurlijke wijze zijn ontstaan tengevolge van verplaatsingen in de bodem. De beide zo juist genoemde secundaire kenmerken waren de spil, waarom in dit proces alles draaide. Over de wijze van verplaatsen in de bodem heeft Prof. Goosen een theorie ontwikkeld, die afwijkt van de gangbare.

In zijn requisitoir viel de Officier van Justitie de theorie van Prof. Goosen aan, terwijl het kernpunt, VERPLAATSING EN BEWEGINGEN in de bodem met als gevolg SLIJPSPOREN en KRASJES, buiten beschouwing bleef. Daarmede leverde hij het bewijs, dat hij van de essentie van de zaak niets begrepen heeft, of niets heeft willen begrijpen.

In de "NOORD-OOSTER" van 12 februari 1977, gaat André Horlings uitvoerig in op deze hele kwestie. Zowel de "ongebruikelijke felle aanval van mr. C. J. van Epenhuysen, de Officier van Justitie, op de integriteit van een getuige", als de theorie van Prof. Goosen, worden er uitvoerig in uit de doeken gedaan. "VERMANING is GEEN BEDRIEGER" is ook hier de eindconclusie.

Getuige à décharge, dr. ir. C. Franssen, die pas een maand voor de Rechtszitting was aangezocht, had samen met de bodemkundige ir. W. van Beers en de archaeoloog A. M. Wouters, in alle haast wat proeven gedaan in een kunstmatige PERMAFROST en deze vergeleken met de sporen op de werktuigen uit de collectie "EEMSTER" en met de resultaten verkregen met diverse kunstmatige slijpprocedé's. Hij kon hiermee eveneens aantonen, dat de slijpsporen en krasjes op de werktuigen van VERMANING ook op NATUURLIJKE wijze konden zijn ontstaan.

Toen in de namiddag van 4 februari 1977, getuige à décharge aan het woord kwam, veegde hij alle tegen Vermaning uitgebrachte "bewijzen" in de meest letterlijke zin van tafel en werd daarvoor met een daverend applaus van het publiek in de rechtszaal beloond

De "Telegraaf" van 5 februari 1977, plaatste als kop boven het rechtsverslag: Bejaarde doktor veegt de vloer aan met experts
Wij vermelden dit om aan te tonen dat het publiek in de stampvolle zaal, overtuigd was van de onschuld van Tjerk Vermaning.

Toen de rechter zich het woordje DESKUNDIGEN liet ontvallen, greep de getuige à décharge meteen de gelegenheid aan om de deskundigheid van de aanklagers (ontmaskeraars) in twijfel te trekken. Hij wees er op, dat drs Stapert een jong, pas afgestudeerd geoloog is zonder enige archaeologische ervaring, dat dr E. Groeneveld een chemicus is en Prof. H. T. Waterbolk een bioloog.

Hij sprak er toen tevens zijn verwondering over uit, dat de heren rechters als juristen een oordeel moesten vellen over een wetenschappelijk probleem dat zoveel verschilde van hun eigen vak.

Blijkbaar had het betoog van de beide deskundigen à décharge, de officier en de Rechter in verwarring gebracht. Op 7 februari 1977 hield de Officier van Justitie zijn requisitoir en eiste 4 maanden gevangenisstraf tegen Tjerk Vermaning en verbeurdverklaring van alle artefacten.

In zijn uitspraak gelastte de Rechter echter een hernieuwd onderzoek door een neutraal expert.

Niettegenstaande dat, was de eerste rechtszitting een pluspunt voor de verdediging, want deze kon nu wat rustiger verder werken, proeven nemen, onderzoeken doen, literatuur bestuderen, terreinwaarnemingen verrichten, experts en juristen raadplegen enz.

DE TWEEDE RECHTSZITTING.

De tweede rechtszitting vond plaats te Assen op 6 juni 1977. Als nieuwe GETUIGE DESKUNDIGE, was door de Rechter Commissaris mr. W.C. van Oordt aangezocht Prof. dr. Gerhard BOSSINSKI van de Keulse Universiteit.

De Keulse hoogleraar legde het resultaat van zijn bevindingen vast in een voor Vermaning vernietigend lijkend Rapport van 9 mei 1977. Daarin worden de door hem "BESTUDEERDE" artefacten weliswaar uitvoerig beschreven, doch overigens is het Rapport, zoals verderop in deze uitgave zal worden aangetoond, een opsomming van onbewezen insinuaties, verdachtmakingen en pertinente ONWAARHEDEN. Prof. Bosinski draagt geen enkel bewijs tegen Vermaning aan, hoe zwak ook.

Het is voor ons onbegrijpelijk hoe een Hoogleraar van een Instituut met een grote naam, het heeft aangedurfd een dergelijk "werkstuk" in te leveren.

Ten tweede male zijn de Rechter en de Officier van Justitie afgegaan op een wetenschappelijk onverantwoord Rapport. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken, dat Prof. Bosinski getracht heeft het laatste beetje prestige te redden van zijn collega's Stapert en Waterbolk.

Tijdens het Proces bleef Bosinski bij zijn standpunt, zoals neergelegd in zijn Rapport van 9 mei 1977. Hij verduidelijkte enige in dit Rapport gebruikte vaktermen en beantwoordde de vele vragen van de Rechter mr. F.C. FLIEK, de advocaat mr. G.M. DOORNBOSCH en de Heer VERMANING. Tevens verklaarde Bosinski nadrukkelijk, dat hij zijn "onderzoek" onafhankelijk gedaan had van de onderzoeken van het B.A.I. te Groningen.

"Ik heb pas na mijn onderzoek en na mijn Rapport van 9 mei 1977, kennis genomen van het standpunt dat door Groningen is ingenomen"; en verder: "Ik wil nogmaals er op wijzen, dat ik mijn Rapport volgens mijn eigen oordeel heb opgesteld. Ik heb daarvoor geen stukken vertaald ontvangen

behalve dan dat ik al veel eerder de publikatie in "PALAEOHISTORIA" No.XV heb gelezen.Na mijn Rapport heb ik gemerkt, dat ik tot dezelfde conclusie ben gekomen dan de Heer Stapert".(Proces Verbaal pag.28).

Wel opmerkelijke uitspraken.....De gehele Archaeologische wereld wist namelijk sinds de congressen in Londen (1975) en Nice (1976) al lang van de "VERVALSINGS-SALTO" die Groningen op 18 maart 1975 gemaakt had.De geleerden van het beroemde "Institut für Ur-und Frühgeschichte" in Keulen,waartoe ook Prof.G.Bosinski behoort,wisten blijkbaar vóór 11 maart 1977,de dag waarop Bosinski de artefacten van VERMANING ontving,nog van niets ?????? Deze uitspraken zijn trouwens in flagrante tegenspraak met uitlatingen van Bosinski in een interview met Fred Soeteman in het"ALGEMEEN DAGBLAD" van 26 februari 1977.(Zie hiervoor het artikel betreffende het"Rapport Bosinski" in deze uitgave.)

Voor de verdediging was als getuige-deskundige de Heer A.M.WOUTERS opgeroepen.Zoals reeds opgemerkt ,was er voor de tweede Rechtszitting wat meer tijd van voorbereiding.Ook nu bleef de handicap dat de verdediging géén toegang had tot het valsverklaarde materiaal.In tegenstelling tot het Gerechtede lijk Laboratorium,werd de uitleg die Vermaning zelf in zijn vijf Rapporten gaf voor de secondaire kenmerken op artefacten,wél au sérieux genomen.Zijn verklaringen werden met tientallen proeven nageetrokken en met verbaazingwekkend resultaat.Hier rijst opnieuw de vraag,waarom drs Stapert niet eerst met VERMANING is gaan praten en waarom hij diens verklaringen niet in een reeks proeven uitwerkte?Maar dat is,zoals uit recente aanvallen op schrijver dezes blijkt,(Hij waagde het,zich voor VERMANING in te zetten!), niet de METHODE van het WETENSCHAPPELIJK INSTITUUT,dat zich B.A.I. noemt.Behalve het reeds genoemde "EEMSTER-MATERIAAL",kon de getuige deskundige à décharge,ook vijf "zogenaamde vervalste artefacten" van de vondstgroep HIJKEN uit het "Drouwenerzand Museum" in zijn onderzoek betrekken.

In verband met de "Blauwmeerbijl",bestudeerde getuige A.M.Wouters de formaties waaruit deze vuistbijl te voorschijn is gekomen,en vergeleek e.e.a. met eveneens Middenpleistocene formaties uit de "STUWWALLEN" van Midden-Nederland,waar ook soortgelijke artefacten in grotere aantallen en met gelijke secundaire kenmerken,te voorschijn kwamen.Permafrostverschijnselen (verknedingen en verschuivingen) werden door hem nagebootst in een diepvriezer en daaraan werden werktuigen blootgesteld om te zien wat er met de ribben en andere uitstekende delen gebeurde.Hij groef in Drenthe op enkele vindplaatsen bodemprofielen,ter bestudering van de keizanden en de vroegste Weichsel-dekzanden.Hij betrok grondmonsters uit de originele vindplaatsen voor proeven in de kunstmatige Permafrost.Hij liet een

grote hoeveelheid vuursteen uit Hoogersmilde komen voor een onderzoek naar de bewerkbaarheid. Tevens maakte hij -"evenals" het Gerechte lijk Laboratorium, dat helaas geen literatuurlijst wilde overleggen - een gedegen studie van de nieuwste literatuur, waarbij vooral de publikaties van Prof. G. Bosinski niet vergeten werden.

In een magistraal betoog, leverde de getuige Wouters een vernietigende kritiek op het Rapport Bosinski en hij toonde overtuigend aan, dat geen zijner argumenten echte bewijskracht had.

"De Gelderlander" van 7 juni 1977 schreef dan ook:

"GETUIGE WOUTERS (LENT), VERSLAAT BOSINSKI MET EIGEN PUBLIKATIES"

Daar er slechts één dag voor de rechtszitting was uitgetrokken (WAAROM ?), en men zich daar coûte que coûte aan wilde houden (WAAROM ?) werd de getuige à décharge door de Rechter steeds weer tot spoed aangemaand. Het gevolg was, dat hij herhaaldelijk belangrijke punten uit zijn betoog moest overslaan.

Daarbij werd de Heer Wouters tijdens zijn drie uren durend betoog op een zeer demonstratieve manier gehinderd door de getuigen deskundigen: drs Stappert, drs Harsema en dr Groeneveld. Hiermee toonde de Heer Groeneveld overduidelijk aan, aan welke zijde het "Gerechterlijk" Laboratorium stond.

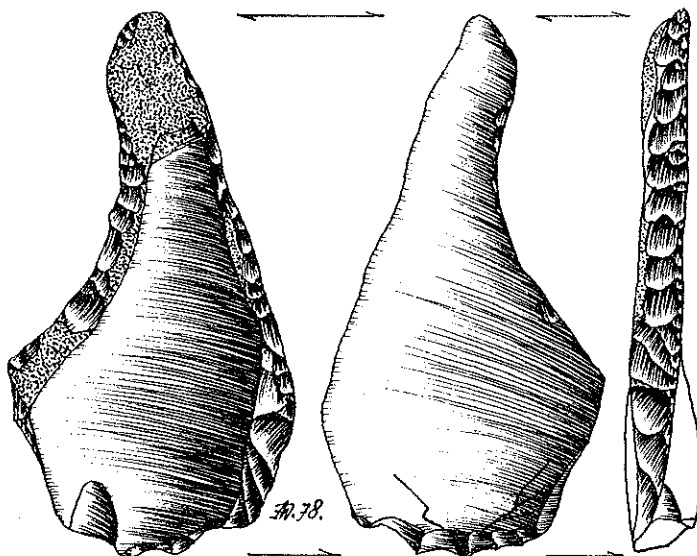
Niemand van de RECHTBANK greep echter in. (WAAROM NIET ?)

Dit zeer hinderlijke gedrag staat zelfs in meerdere krantenverslagen vermeld: Het "Eindhovens Dagblad" en het "Nieuwsblad van het Zuiden" schreven op 7 juni 1977: "Wouters kwam in zijn uren durend college meermalen tot conclusies, die vanuit de "UNIVERSITAIRE HOEK" van de zaal hoorbaar werden geminacht".

Uit de "Emmercourant" van 17 juni citeren wij: "De aanklagers deden niets dan smalend lachen".

Protestbrieven aan de President van de Rechtbank over deze gang van zaken van dr. ir. C. Franssen en de getuige deskundige Wouters zelf, werden onbeantwoord geretourneerd.

De getuige deskundige A.M. Wouters, had tal van overtuigende bewijsstukken

BOOR (PERCOIR)

Grijze, gevlekte vuursteen met sporen van slijping in de PERMAFROST. (Vooral op de dorsale zijde).

Vindplaats: EEMSTER.
Vinder: Tj. Vermaning.

op een tafel uitgesteld,naast een goed verlichte binoculaire microscoop. Op het verzoek om met hem tijdens de pauze deze bewijsstukken te bekijken weigerden de Rechter en de Officier van Justitie op grond van ondeskundigheid.De Rechter, mr.FLIEK,wees echter Prof.Bosinski aan om deze korte expertise te verrichten.Doch deze Hoogleraar,die tijdens de morgenzitting verklaarde,dat men met het blote oog de krasjes op de afgeslepen ribben onmogelijk kon zien,weigerde eveneens door de microscoop van getuige Wouters te kijken en maakte er zich met nietszeggende gemeenplaatsen van af.(WAAROM WILDE NIEMAND KIJKEN???).

De stukken van getuige Wouters hadden het wettige en overtuigende bewijs van de onschuld van Tjerk Vermaning kunnen leveren,omdat daarmee werd aangetoond,dat de slijpsporen (de spil,waarom alles draait) en de krasjes op de omstreden werktuigen van Tjerk,op natuurlijke wijze tot stand kunnen zijn gekomen,en dat er een SIGNIFICANT VERSCHIL bestaat,tussen recente beschadigingen en het oude oppervlak van VERMANINGS artefacten.

Nogmaals.....WAAROM wilde Prof.Bosinski niet kijken???Waarom wilden de Officier en de Rechter niet kijken???Waarom wilden de aanklagers niet kijken? Waren zij partijdig ???Of kwam de weigering voort uit een totale onkunde van de betreffende hoogst gespecialiseerde en ingewikkelde materie? Wij voor ons zullen het maar op het laatste houden.Maar als dit het geval is,dan rijst de vraag,waarom zij dan wel bevoegd waren om Tjerk Vermaning te vonnissen. Of is het toch waar,dat zulke zaken niet bij de Rechtbank thuis horen?

Niemand minder dan Prof.Bosinski zelf schreef aan dr.ir C.Franssen:
"Sicher sind Sie mit mir der Auffassung,dass es für die ARCHAEOLOGIE weit besser gewesen wäre,wenn sie nicht auf eine solch unschöne Art in der Öffentlichkeit diskutiert wird."(13-V-1977).

Over MENSELIJK LEED denkt Prof.Bosinski blijkbaar minder zwaar.

Wij willen de lezers van deze publikatie een citaat uit een artikel in de "Gelderlander" van 5 juli 1977 niet onthouden.Daarin schreef de juriste Mevr.C.Le Blanc onder meer:

"Welnu,deze geleerde (=Prof.Bosinski),die 's morgens onder ede verklaarde,dat de krasjes op de stenen van Vermaning bij het slechte licht in de Rechtszaal alleen via een binoculaire microscoop te zien waren,weigerde onder de pauze de proefstukken van WOUTERS onder diens goed verlichte microscoop te bekijken.Hij kon toen in een nog slechter verlicht deel van de zaal zó wel alles met het blote oog beoordelen. Waarom wilde er niemand naar de zeer originele bewijzen van de Heer Wouters kijken??? Er is maar één man geweest,die de moeite nam deze proeven te gaan zien.Dat was de journalist JAN BAKKER van de "EMMER COURANT",die in een goed artikel van Vrijdag 17 juni j.l. hiervan getuigde".

Zeer opmerkelijk,dat in het 33 bladzijden tellende verslag van deze Rechtszitting (Proces-Verbaal I-1038/75),NIETS VAN DEZE HELE GANG VAN ZAKEN vermeld wordt.Bij navraag door de VERDEDIGING,werd ook het afluisteren van de

geluidsbanden geweigerd.

EIS en UITSPRAAK.

Ondanks alle moeite en kosten die de verdediging zich had getroost om de onschuld van Tjerk Vermaning aan te tonen, bleef de Officier van Justitie op maandag 17 juni 1977, bij zijn eis van vier maanden gevangenisstraf en verbeurdverklaring van de artefacten. De Rechtbank achtte het BEWEZEN, dat de Blauwmeerbijl, de Leemdijkbijl, de afslag en schaaft van Hijken als modern vervaardigde artefacten moeten worden beschouwd evenals de collecties Hoo-gersmilde en Hijken (1967/1968). De Rechtbank kwam tot die overtuiging door het Rapport van het Gerechterlijk Laboratorium, de verklaringen van Prof. Bosinski en het Rapport van Prof. Bosinski.

Over de mogelijke DADER (of aanwijzingen hieromtrent) werd in het gehele Proces met geen woord gerept.

TOCH WERD VERMANING ALS SCHULDIGE VEROORDEELD.....

De uitspraak van de Rechter luidde:

Eén maand voorwaardelijke gevangenisstraf (=NIETS) met een proeftijd van twee jaar en teruggave van het in beslaggenomen materiaal aan de rechtmatige eigenaren.

IN HET GEHELE VONNIS KOMT NIET ÉÉN NAAM VAN DE VERDEDIGING VOOR.

Op 8 van de 10 punten van beschuldiging werd VERMANING vrijge-sproken. Tevens kreeg hij alle tijdens de RAZZIA op 18 maart 1975 in beslaggenomen artefacten weer terug.

Een bekend journalist schreef ons:

"Dit vonnis is een TOONBEELD van JUSTITIËLE ONZEKERHEID."

Onmiddellijk na de uitspraak tekende VERMANING hoger beroep aan, omdat hij van alle blaam gezuiverd wilde worden. Dit had hij ook gedaan bij VRIJSPRAAK WEGENS GEBREK AAN BEWIJS, want zijn artefacten ZIJN ECHT.

VERMANING STAAT NIET MEER ZO ALLEEN.....

Een steeds groter wordende groep PRAKTIJK-ACHAEOLOGEN en VRIENDEN schaart zich achter hem.....

VERMANING HEEFT IN FEITE N O O I T ALLEEN GESTAAN.....

Als een ROTS IN DE BRANDING stond zijn vrouw G R A D A :

" MIJN TJERK IS ZO EERLIJK ALS GOUD "

III HOE ONZE RECHTSBEGINSELEN WERDEN TOEGEPAST

Tjerk Vermaning wordt op 18 maart 1975 gearresteerd op verdenking van vervalsing van grote aantallen stenen werktuigen die hij in de afgelopen jaren had gevonden. De beschuldiging luidt: overtreding van artikel 326 W. van Strafrecht.

In Titel XXV van het Wetboek van Strafrecht vinden we onder het hoofdstuk "Bedrog" het bewuste artikel, luidende: "Hij die, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordelen, hetzij door het aannemen van een valse naam of van een valse hoedanigheid, hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtsels, iemand beweegt tot de afgifte van enig goed of tot het aangaan van ene inschuld, wordt, als schuldig aan oplichting, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren".

Om uit te maken welke rechtsgevolgen aan dit strafbare feit verbonden zijn, dient men te rade te gaan bij rechtsregels. In de praktijk blijkt echter dat het vaak moeilijk is het recht, de rechtsregel, op het feit toe te passen. Om tot een bevredigende oplossing te komen zal dus de rechtsregel moeten worden uitgelegd. Daartoe kunnen we gebruik maken van de beginselen en grondslagen van het strafprocesrecht. Deze zijn te ontleen aan de wet, de jurisprudentie, (uitspraken van de strafrechter) of de rechtsliteratuur. Het strafprocesrecht is een onderdeel van het recht dat door de wetgever juist heel zorgvuldig is geregeld. Het is dan ook opmerkelijk dat ondanks deze zorgvuldige regeling de rechtsbeginselen en grondslagen zo'n buitengewone belangrijke rol in het strafproces spelen. De oorzaak hiervan, zegt men, zou te vinden zijn in de tweeslachtigheid van het strafprocesrecht. Het strafproces geeft enerzijds de mogelijkheid tot het nemen van dwangmaatregelen, met als keerzijde dat hiervan gemakkelijk misbruik kan worden gemaakt, anderzijds is het dringend noodzakelijk om gedurende het proces aan de verdachte de zekerheid te geven dat hij humaan zal worden behandeld en zo weinig mogelijk in zijn rechten zal worden belemmerd.

De rechtsbeginselen kunnen op verschillende wijzen geldend worden gemaakt. Soms wordt zo'n beginsel opgenomen in een wetsartikel, soms vindt men geen algemene regel terug en dan zal beëindiging moeten plaatsvinden d.m.v. interpretatie (uitlegging). Een strafproces is niet mogelijk zonder dat aan bepaalde beginselen en grondslagen is voldaan. Ze vloeien logisch voort uit het wezen van het proces.

Gaarne zouden wij tesamen met de lezer enkele van deze grondslagen en rechtsbeginselen nader willen bekijken en aan de hand daarvan willen aantonen dat men in het geval van de verdachte Vermaning wel erg slordig hiermee omsprong.

Een der eerste beginselen luidt:
"Geen proces zonder verdenking".
De definitie van dit grondbeginsel van het Nederlandse strafprocesrecht vinden we in artikel 27 lid I van het Wetboek van Strafrecht, luidende:

"Als verdachte wordt aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit". "Schuld" betekent hier in de eerste plaats "het gedaan hebben".

In ons geval was het redelijk vermoeden van schuld gerezen door aangifte per brief door het Provinciaal Bestuur van Drente aan de Officier van Justitie d.d. 13 maart 1975. Deze aangifte was gebaseerd op een voorlopig rapport d.d. 10 maart 1975 van de hand van een geoloog, Drs. D. Stapert, weliswaar was het rapport mede ondertekend door een hoogleraar, te weten Prof. Dr. H. Waterbolk, maar de feitelijke inhoud van het voorlopig rapport komt geheel voor rekening van de heer Stapert. (aldus een verklaring van de hooggeleerde heer)

Bij bestudering van de officiële stukken valt het op dat Prof. Dr. H. Waterbolk in het recente verleden tesamen met Dr. van der Waals, zeer lovende artikelen schreef over de vondstmeldingen van de heer Vermaning.

T.b.v. de vaststelling van de authenticiteit van deze vondsten werden destijds grote geleerden geraadpleegd. Dit alles leidde toen tot de verklaring: dit zijn echte stukken.

Dan brengt de heer Stapert een voorlopig rapport uit met een andere conclusie en de heer Waterbolk voelt geen enkele behoefte deskundigen te raadplegen. Hij zegt immers: "bij lezing van het rapport kreeg ik gewoon de overtuiging dat het goed was".

Conclusie: bij lezing van het voorlopig rapport krijgt de heer Waterbolk gewoon de overtuiging dat de stenen vals zijn.

De heer Waterbolk noemt zich niet deskundig op alle terreinen.

Is hij er zo van overtuigd dat de heer Stapert dat wel is?

Lijkt het, zeker voor een hoogleraar-directeur van een archeologisch instituut niet van het grootste belang wanneer hij niet deskundig is op alle terreinen, dat hij hierover eerst deskundige voorlichting inwint alvorens hij een rapport mede ondertekent? Of is hij op dit gebied ook niet deskundig genoeg? Of is de heer Stapert zo deskundig geweest in overredingskracht dat de heer Waterbolk zonder meer gelooft in diens deskundigheid?

Wat de kritische lezer van de schrifturen van de heer Stapert opvalt is dat hij nergens zijn stellingen, onderstellingen en uitspraken met gedegen argumenten ondersteunt. Nergens weegt hij pro's en contra's tegen elkaar af; wat meer zorgvuldigheid als men iemand van een misdrijf beschuldigt, zou bepaald niet misplaatst geweest zijn.

Ik zal de lezer een voorbeeld geven zodat men zelf kan oordelen:

In zijn voorlopig rapport verklaart de heer Stapert dat het resultaat van een op het B.A.I. verricht onderzoek aantoonde dat de Eemstercollectie van Vermaning vals is. (de gronden waarop dit berust worden niet vermeld). Op 2 februari 1977 verklaart de heer Stapert onder ede dat hij de Eemsterstukken nooit gezien heeft. Zijn conclusie in het rapport heeft hij gebaseerd op een verklaring van Dr. Boekschoten die enkele stukken uit deze collectie gezien zou hebben, tegelijkertijd zegt de heer Stapert dan nog dat de bijdrage van Dr. Boekschoten gering is en hij de verantwoordelijkheid voor zijn eigen conclusie betreffende de valsheid van de nooit geziene Eemstercollectie niet op de schouders van Dr. Boekschoten wil leggen.

Het voorlopig rapport van de heer Stapert dateert van 10 maart 1975. De aanklacht bij de Officier van Justitie door het Provinciaal Bestuur van Drente van 13 maart 1975. De heer Waterbolk verklaart dat vóór 10 maart 1975 nooit iets naar buiten bekend gemaakt is omtrent het onderzoek en de vermoedens van de heer Stapert. Tussen de periode 10 maart 1975 en 13 maart 1975 moest derhalve het Provinciaal Bestuur van Drente nog worden ingelicht. Vermoedelijk hebben zij een blind vertrouwen gehad in de deskundigheid van de heer Stapert; uitvoerige raadpleging van anderen alvorens tot aanklacht over te gaan, is immers in zo'n korte spanne tijds onmogelijk. Toch zou dat de voorkeur verdienen hebben, immers men bracht door de aanklacht niet alleen de heer Vermaning in discrediet doch ook een aantal andere mensen van naam zoals Prof. van der Waals, voorgraver Meyer, bodemdeskundige, Prof. van Maarleveld e.a. die destijds bij de opgravingen persoonlijk aanwezig zijn geweest en verklaard hebben dat in Hoogersmilde B 66%, in Hoogersmilde A 15% der artefacten in ongestoorde grond gevonden werden. Maar volgens de heer Stapert hebben deze mensen het allemaal stuk voor stuk mis. Wanneer de rechters van Vermaning aan de heer Waterbolk vragen op welke datum hij voor het eerst met buitenstaanders over het rapport van de heer Stapert gesproken heeft, kan de heer Waterbolk zich dat niet meer herinneren, helaas.... De deskundige lezer trekke zelf zijn conclusie over de toepassing van dit grondbeginsel in het strafproces Vermaning.

Een ander rechtsbeginsel luidt:

"Geen proces zonder wet".

De zin van dit beginsel is gelegen in het scheppen van eenheid van rechtspleging. Deze eenheid is wenselijk onder meer omdat de bescherming van iemand die met de strafrechtspleging in aanraking komt het noodzakelijk maakt dat bij de toepassing van dwangmiddelen geen willekeur in het spel is. De overheid heeft immers bij de handhaving der rechtsorde de beschikking over dwangmiddelen die diep ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer van de verdachte. Het beginsel verbiedt dus vooral handelingen die in strijd zijn met de dwingende voorschriften en beginselen van ons strafprocesrecht.

Er valt te constateren dat het beginsel zijn oorspronkelijke grenzen heeft overschreden. Het blijkt een betrekkelijk pover middel te zijn om een verdachte te beschermen tegen onjuiste opsporings- en vervolgingsmethoden. De veelheid van jurisprudentie (uitspraken van de strafrechter) op dit gebied, getuigt daarvan. De bevoegdheden tot staande houden, aanhouden en in verzekering stellen behoren onder meer tot de dwangmiddelen die ten dienste staan van de opsporing. Het proces-verbaal van de aanhouding van de heer Vermaning vermeldt dat hij werd aangehouden in zijn motorschip "Gerrit Lucas" te Meppel te 10.30 uur, als verdachte van overtreding van artikel 326 Wetboek van Strafrecht.

De werkelijkheid is helaas anders.

De heer Vermaning werd aan de Houthaven in het centrum van Meppel, terwijl hij daar op zijn bromfiets reed, gemaand te stoppen door enkele agenten van de Rijkspolitie onder het valse voorwendsel van bromfietscontrôle.

Om de papieren van de bromfiets nog aan een nader onderzoek te onderwerpen, werd hem gevraagd even mee te gaan naar het politiebureau.

Hier is sprake van een duidelijk détournement de pouvoir (het gebruiken van een bevoegdheid voor een ander doel dan waarvoor deze is gegeven) van de zijde van de politie. Artikel 33 Wegenverkeerswet geeft de politie de mogelijkheid tot het aanhouden en staande houden van de bestuurder van een motorvoertuig i.v.m. controle op de door of krachtens de wegenverkeerswet gegeven voorschriften. Deze bevoegdheid mocht echter niet aangewend worden om iemand die verdacht wordt van oplichting c.q. overtreding van artikel 326 wetboek van strafrecht, staande te houden. Bovendien heeft de politie op grond van artikel 33 Wegenverkeerswet niet eens de bevoegdheid de verdachte naar het politiebureau te brengen. De heer Vermaning dacht op grond van zijn motorpapiercontrole mee te moeten en ging vrijwillig mee.

Een ander dwangmiddel dat toegepast kan worden is het binnentreden van woningen terwille van huiszoeking. De last tot huiszoeking moet schriftelijk zijn: de ambtenaar opgedragen met de huiszoeking moet zich desgevraagd deugdelijk kunnen legitimeren. Van toestemming van de bewoner moet zijn gebleken uit woorden en/of gedragingen van de bewoner waardoor duidelijk wordt dat tegen het optreden van de ambtenaar geen bezwaar blijkt te bestaan. Het grondrecht van privacy van de woning vindt in ons recht zijn principiële erkenning in artikel 172 van de Grondwet, luidende: "Het binnentreden in een woning tegen de wil van de bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij de wet bepaald, krachtens een bijzondere of algemene last van een macht door de wet aangegeven. De wet regelt de vormen waaraan de uitoefening van deze bevoegdheid gebonden is".

Daarnaast vinden we ook een gelijkkluidende bepaling in artikel 8 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Terwijl nu de heer Vermaning naar het politiebureau wordt gevoerd, werd tegelijkertijd een huiszoeking gearrangeerd door de politie. Mevrouw Vermaning tekende wel degelijk bezwaar aan tegen deze vorm van huiszoeking zodat hier duidelijk sprake is van binnentreden tegen de wil van de bewoner. Het opgemaakte proces-verbaal vermeldt helaas niet dat de agenten Mevrouw Vermaning en haar zoon toen deze protesteerden, in een arrestantenwagen afvoerden, bont en blauw geslagen en behandeld als vee. Eerst toen zijn vrouw en zoon op het politiebureau aankwamen hoorde de heer Vermaning van de toen al aan de gang zijnde huiszoeking.

De politie werd hierin bijgestaan door Drs. Stapert teneinde van diens deskundigheid gebruik te kunnen maken. En hoe! De heer Stapert had de leiding van het onderzoek, besliste wat wel en niet in beslag genomen moest worden. Helaas, zo vermeldt het proces-verbaal, werden geen voorwerpen gevonden die voor het aanbrengen van vervalsingen hebben kunnen gediend. Ook vermeldt het proces-verbaal dat dit alles is geschied met toestemming van de heer Vermaning. Knap staaltje! De heer Vermaning leefde op dat moment nog in het besef naar het bureau mee te moeten voor controle van papieren van de bromfiets.

De aanwezigheid van de heer Stapert werd niet gedekt door wettelijke voorschriften, de huiszoeking door de politie zoals deze plaatsvond helaas evenmin. Om zich hiertegen in te dekken nam men gewoon in het proces-verbaal op dat alles legitiem (volgens wettelijke voorschriften) plaatsvond.

Slim gespeeld van de opsporings-ambtenaren, immers wanneer gebleken zou zijn dat zij waren binnengetreden tegen de wil van de bewoner, zouden zij daarmee schuld bekennen aan het misdrijf van artikel 370 Wetboek van Strafrecht dat zulke daden strafbaar stelt.

De voorwerpen die in beslag genomen werden zijn op het politiebureau geïnventariseerd op aanwijzing van de heer Vermaning. Kreeg de heer Vermaning van de politie een bewijs van ontvangst van deze in beslag genomen voorwerpen? Bij de in beslag genomen voorwerpen hoorden ook stukken van derden. Toch heeft het Openbaar Ministerie nooit enige moeite gedaan de eigenaars van deze stukken hieromtrent te berichten en hen te wijzen op de mogelijkheid om binnen drie maanden na de inbeslagname hierover beklag te doen. Men mag toch wel minstens van een Openbaar Ministerie verwachten dat het de wettelijke voorschriften in acht neemt.

Een ander rechtsbeginsel luidt:

"Fair trial". (eerlijk proces)

Dit rechtsbeginsel is neergelegd in artikel 6 lid. 1 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, dat zegt dat bij de bepaling van de gegrondheid van een tegen de verdachte ingestelde strafvervolgung, hij het recht heeft op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak.

Dit betekent onder meer de afwezigheid van persoonlijke gevoelens, van eigenbelang en vooroordelen, het recht op informatie etc. en heeft betrekking op alle stadia van het strafprocesrecht. Het is niet een beginsel dat uitsluitend de verdachte beschermt. Het geldt evenzeer voor de rechter, het Openbaar Ministerie, de raadsman, de getuige-deskundige etc.

Hoe eerlijk ging het toe tijdens het proces Vermaning?

De Officier van Justitie liet duidelijk blijken van zijn gevoelens en vooroordelen o.a. door een verklaring dat de heer Vermaning altijd al een leugenachtige tong had gehad. Toch was de heer Vermaning nog nooit met de Justitie in aanraking geweest.

Zeer belastend foto-materiaal in handen van de heer Stapert was plotseling verdwenen, zoekgeraakt op het B.A.I. Het terugvinden ervan was niet in het belang van de heer Stapert, dus snauwde de heer Waterbolk de heer Stapert toe zijn mond te houden over die stomme foto's.

De onafhankelijke deskundige kreeg dubbel en dwars de tijd zijn betoog uiteen te zetten, de getuige-deskundige à décharge werd gemaand "op te schieten" en op een tijd vast gepind. Waarom kreeg de verdediging niet het recht een goed voorbereide analyse uit te spreken?

De onafhankelijke deskundige kreeg gelegenheid de in het geding zijnde stukken uitvoerig te bestuderen, de getuige-deskundige a décharge niet.

Daarbij moet nog worden opgemerkt dat de voorgedragen en ook gekozen onafhankelijke deskundige sinds jaar en dag bevriend is met de heer Stapert hetgeen wel een vraagteken plaatst bij de onpartijdigheid en onafhankelijkheid.

De voorbeelden welke ik zou kunnen aanhalen zijn eindeloos, jammer genoeg kon ik geen voorbeelden vinden van fair trial. (eerlijk proces).

Een ander rechtsbeginsel luidt:

"Praesumptie van onschuld". (vooronderstelling van onschuld)
Dit beginsel komt op verschillende plaatsen in het Wetboek van Strafrecht naar voren. We vinden het eveneens terug in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, artikel 6 lid 2, dat zegt dat de verdachte voor onschuldig moet worden gehouden zolang zijn schuld niet volgens de wet bewezen is.

In het algemeen is dit beginsel een richtlijn voor de justitiële autoriteiten hoe ze de verdachte moeten bejegenen gedurende de processtadia, voorafgaande aan het wijzen van het vonnis. Het beginsel richt zich primair tot de rechter, maar heeft daarnaast ook betekenis voor het Openbaar Ministerie en de opsporingsambtenaren.

Tenslotte is het van groot belang dat het beginsel ook betekenis gaat krijgen voor derden. Met name in Engeland staan strenge straffen op het feit dat men zich uitlaat over de schuld van een verdachte voordat vonnis is gewezen. Ook overtreding van deze regel door de pers wordt daar streng aangepakt.

Rond de gang van zaken m.b.t. de heer Vermaning valt heel wat aan te merken wat leidt tot schending van dit rechtsbeginsel. Terwijl de heer Vermaning zit opgesloten wordt een persconferentie gegeven in het Provinciehuis in Assen. Vertegenwoordigers op deze conferentie zijn onder meer leden van het Openbaar Ministerie, de politie, natuurlijk de heren Waterbolk en Stapert en zelfs de Commissaris van de Koningin in Drente.

Tijdens deze persconferentie delen de Officials mede dat de heer Vermaning een vervalser is. Was een proces eigenlijk nog wel nodig?

De Officials probeerden hun misstap nog recht te trekken door naderhand te verklaren het Provinciehuis alleen maar ter beschikking te hebben gesteld vanwege de grote toeloop van mensen die te verwachten was. Het klinkt te ongeloofwaardig!

Het Nieuwsblad van het Noorden weet al te vertellen, nog voor het proces geëindigd is en voordat een rechterlijke uitspraak is gedaan dat de heren van het B.A.I. gewonnen hebben. Toen ze dat publiceerden moest het deskundige onderzoek nog beginnen.

Het Nieuwsblad van het Noorden zal waarschijnlijk wel op de hoogte geweest zijn van de vriendschap Bosinski-Stapert, zodat zij op grond hiervan hun conclusie konden trekken. Doch dit laatste terzijde omdat men dit bij een ander rechtsbeginsel zou moeten onderbrengen.

In het weekblad "Intermediair" verscheen naar aanleiding van de aanklacht een artikel getiteld "Bedrog in de Wetenschap". Het verbaasde mij dat waar in het geheel nog niets vast staat over gepleegd bedrog, de schrijvers van dit artikel zonder meer uitgingen van het feit dat er inderdaad bedrog gepleegd zou zijn. Het lijkt allemaal zo onschuldig, men vraagt zich echter wel af wie de schuldige is.

- U zag het!

Aan het proces Vermaning zit een luchtje, en dan hebben wij nog maar enkele van de rechtsbeginselen die in dit strafproces geschonden werden, aangevoerd!

IV

HOE DÉNKT MEN IN DE WETENSCHAP?

De zaak Vermaning is op het eerste gezicht een strijd tussen wetenschappelijke "amateurs" en wetenschappelijke "professionals".

De meeste buitenstaanders zijn geneigd a priori de professionals gelijk te geven. Die hebben immers geleerd wetenschappelijk te denken, althans zo veronderstelt men, en ze worden er voor betaald de wetenschap te dienen en hoog te houden.

In deze zienswijze gaat men er ook van uit, dat de professionele wetenschappers denken volgens een vaststaande morele code en dat deze op een hoger plan staat dan de algemeen gangbare morele code, en dus ook niet te beoordelen valt vanuit die algemeen gangbare code.

Het wetenschappelijk denkmodel

In principe is het algemeen aanvaarde wetenschappelijke denkmodel betrekkelijk eenvoudig. Men gaat er van uit, dat feiten on-aantastbaar zijn. Heeft men een aantal feiten verzameld, dan bouwt men op die feiten een veronderstelling, een hypothese. Zo'n hypothese dient zoveel mogelijk feiten te verklaren, terwijl er geen feiten mee in tegenspraak dienen te zijn. Komen er andere feiten aan het licht, die niet goed te rijmen zijn met de hypothese, dan dient de hypothese bijgesteld te worden. Nieuwe feiten vormen een verrijking van de wetenschap en daarom hoort elke wetenschapper verheugd te zijn over nieuwe feiten, ook al zouden die zijn eigen hypothese ondergraven. Deze spelregels tesamen vormen de morele code die aanvaard lijkt te zijn als richtlijn voor de manier van denken in de wetenschap. Men kan dit het rationele denkmodel noemen.

Nu rijst de vraag, of dit rationele denkmodel in de praktijk ook functioneert, zoals boven beschreven. Stel, dat een wetenschapper A op basis van enkele feiten tot een hypothese komt, die bij gebrek aan beter voorlopig aanvaard wordt. Wetenschapper B, een collega of leerling van A, doet nader onderzoek en brengt eventueel nieuwe feiten aan het licht die echter nog niet in tegenspraak zijn met de hypothese van A. Hij publiceert een artikel, waarin b.v. kan staan: "Zoals A al verondersteld heeft, ..." . Wetenschapper C, die enkele tijd later de artikelen van A en B gebruikt voor een eigen artikel, zal geneigd zijn te schrijven: "Zoals A en B al aangetoond hebben....." . Hier wordt al bijna de oorspronkelijke hypothese tot een vanzelfsprekendheid verheven. Voor wetenschapper D is het dan nog maar een kleine stap om in een artikel te zeggen: "Zoals reeds bewezen door A, B en C, ..." . Nu is de hypothese tot feit verheven.

Komt er later een wetenschapper E, die nieuwe feiten ontdekt in tegenspraak met de oorspronkelijke hypothese, dan zal hij een harde dobber hebben om een andere hypothese ingang te doen vinden, omdat inmiddels de eerste hypothese niet meer als hypothese gezien wordt, maar als feit. En feiten zijn onaantastbaar.

Het proces, waarbij in de wetenschappelijke wereld een hypothese kan promoveren tot feit, verloopt meestal zeer geleidelijk en wordt daarom ook vaak niet onderkend.

In de vorige eeuw kwam Darwin met zijn theorie van de geleidelijke evolutie. Na felle debatten, grotendeels veroorzaakt door religieuze wereldbeschouwingen, werd langzamerhand zijn theorie aanvaard. Heden ten dage is men vrij algemeen van mening, dat de hypothese van geleidelijke evolutie een feit is. Het merkwaardige is, dat er sinds 1900, toen onze landgenoot Hugo de Vries zijn mutatie theorie publiceerde, vele feiten aan het licht zijn gekomen die de mutatie theorie ondersteunen en de theorie van geleidelijke evolutie tegenspreken, terwijl tóch de theorie van Darwin meer aanhangers lijkt te hebben. Dit is er een voorbeeld van dat men in de wetenschap niet steeds zo verheugd is met nieuwe feiten als men dat volgens het rationele denkmodel zou behoren te zijn

Er moeten dus andere factoren een rol spelen, waardoor het rationele denkmodel niet functioneert zoals het zou moeten. Hierboven schetste ik hoe een hypothese tot feit kan worden verheven. De hardnekkigheid waarmee zo'n "feit" verdedigd wordt, doet de gedachte opkomen dat men in de wetenschappelijke wereld niet graag aan het twijfelen wordt gebracht. In wezen functioneert dan de tot "feit" verheven hypothese als een dogma waaraan men zich vastklampt en dat dan ook vrijelijk gebruikt mag worden om anderen te verketteren. Een frappant voorbeeld werd me verteld door een deelnemer aan een excursie onder leiding van een hoogleeraar in de geomorfologie. Ergens in het midden van Nederland werd een verschijnsel bestudeerd, dat volgens de hoogleeraar toegeschreven moest worden aan de werking van het ijs. Een van de deelnemers uitte zijn twijfel en werd onmiddellijk op zijn nummer gezet door de hoogleeraar met de uitspraak: "Je mag je verstand wel eens laten nakijken!"

Dit geval staat niet op zichzelf, zoals velen tot hun schade hebben ondervonden.

Hoewel met de lippen het rationele denkmodel onderschreven wordt, blijkt in de praktijk dat het dogmatisch denken zeer algemeen verbreid is. Op goede gronden kan men dus stellen, dat er een dogmatisch denkmodel bestaat. Men maakt gaarne gebruik van een machtspositie om twijfel aan een dogma te onderdrukken.

Een vergelijking met de religie dringt zich onvermijdelijk op. Er zijn in de geschiedenis altijd godsdiensttwisten geweest. Veelal worden die gekenmerkt door een buitengewone felheid van de tegenstanders, en legio zijn de mensen die het slachtoffer werden van verkettering.

Ik spreek hiermede geen waardeoordeel uit over de religie zelf, evenmin als ik de grondslagen van de wetenschap op zich zelf zou willen aantasten. Het gaat er mij om te constateren, dat in geschilpunten de emoties van de deelnemers in het algemeen hoog kunnen opslaan, zowel in de religie als in de wetenschap.

Bepleit ik hiermede een terugkeer naar de normen van het rationele denkmodel ? Slechts tot op zekere hoogte. Het is een psychologisch gezien en natuurlijk verschijnsel dat ieder mens emotioneel betrokken is bij wat hij beschouwt als zijn essentiële levenswerk. Het heeft dan ook geen zin zijn emoties te ontkenen. Toen in Maart 1975 de aanklacht tegen Vermaning gedaan werd, kon men horen dat dit volkomen los stond van emoties en slechts gedaan werd om de integriteit van de wetenschap te waarborgen.

Bij mij kwam toen de gedachte op dat deze uitspraak, indien waar, nauwelijks iets menselijks had. Wanneer men, jarenlang de vonden van Vermaning voor echt heeft verklaard, nu om bepaalde redenen zijn standpunt meent te moeten herroepen, dan is zulks (ongeacht de uiteindelijke redenen voor zo'n ommezwaai) een diep aangrijpende emotionele gebeurtenis.

We zouden echter in de wetenschap onze emoties wat beter onder controle moeten hebben. Een pas afgestudeerd ingenieur trad jaren geleden in dienst bij een wetenschappelijk instituut. Zijn beeld van de wetenschap was idealistisch. In zijn eerste onderhoud met de directeur van het instituut, vertelde hij dat hij het werken in de rustige wetenschappelijke wereld prefereerde boven het werken in de zakenwereld, waar volgens hem de rivaliteit en concurrentie zo'n veel grotere rol speelden dan in de wetenschappelijke wereld. De directeur antwoordde:
"Waarde heer, de haat, naijver en afgunst zijn in de wetenschappelijke wereld even groot, zo niet groter dan in de zakenwereld."

Het wetenschappelijke denken in de zaak Vermaning

In het volgende zullen we enkele aspecten van de zaak Vermaning bespreken om te verduidelijken, dat het rationele denkmodel nauwelijks of niet gefunctioneerd heeft in deze zaak, althans dat het zodanig verweven is met het dogmatische denkmodel, met het uitoefenen van macht, en met emotionele gevoelens, dat de ratio, de rede, sterk onderdrukt werd.

Meestal hebben wetenschappelijke amateurs ontzag voor de wetenschappelijke professionals. Men aanvaardt deze hiërarchie. Maar Vermaning deed dat op den duur niet. Hij was en is hartstochtelijk bezig met de archaeologie, vond véél meer artefacten dan de professionals en kwam langzamerhand tot de overtuiging, dat hij zich in kennis van de Nederlandse archaeologie best kon meten met de beroepsarchaeologen. In woord en geschrift liet hij dat merken ook! In wezen doorbrak hij dus de hiërarchische verhoudingen.

Welnu, wanneer in een bepaald vakgebied iemand op een lage trede van de hiërarchie demonstreert meer te kunnen en het beter te weten dan de hoger geplaatsten, dan wekt dat, bijna automatisch, wrevel op en voelt men zich geïrriteerd door de "arrogante" houding, al kan dit nog een tijd samengaan met het uiten van bewondering en waardering.

Hoewel ik pas in Maart 1975 Vermaning leerde kennen en me dus niet kan baseren op persoonlijke kennis van al het voorafgaande, lijkt het me toch redelijk te veronderstellen dat de bovengeschetste emoties een rol hebben gespeeld in de periode vóór de publieke aanklacht tegen Vermaning. Hoe valt het anders te verklaren, dat éérst de door Vermaning gevonden artefacten steeds als echt waren beschouwd, terwijl ze daarna als vervalst gebrandmerkt werden. Zulks een ommezwaai van 180 graden is bijna ondenkbaar zonder daarbij heftige emoties te veronderstellen. Deze veronderstelling wordt gesteund door het feit, dat zonder enig vooroverleg met Vermaning de justitie werd ingeschakeld. Een klassiek voorbeeld van het gebruik van wetenschappelijke macht tot in het absurde. Dat de justitiële autoriteiten in dit geval niet het onderscheid maakten tussen macht en gezag, kan men hen misschien niet euvel duiden. Wél blijkt eruit, dat zij onvoldoende beseft hebben, hoe een ogenschijnlijk rationeel denkmodel verwrongen kan worden door een onderstroom van emoties, machtsgevoelens en een dogmati-

sche gedachtengang (waarover hieronder meer).

De aanklacht tegen Vermaning is gebaseerd op het "Voorlopig rapport over de steentijdvondsten van Tj. Vermaning", d.d. 10 maart 1975. (als bijlage aan dit boek toegevoegd)

In dit rapport komt enkele malen de term "zekerheid van vervalsing" voor. Op pagina 3 wordt gesproken van een "geologisch gezien onmogelijke plaats van herkomst van een schedel". Zulke categorische uitspraken tonen aan, dat in ieder geval het rationele denkmodel niet meer functioneert. Woorden als "zekerheid" en "onmogelijk" zijn typerend voor het dogmatische denkmodel.

Een ander kenmerk van het dogmatische denkmodel is de generalisatie. Ik vermeldde reeds de anecdote van de excursie, waar de leider een andere verklaring dan ijswerking niet aanvaardde. Op pagina 4 van het rapport staat: "De "vuistbijl van het Blauwmeer" is bovendien over het gehele oppervlak met een hard schuurmiddel bewerkt,....". De term "het gehele oppervlak" is een generalisatie; het rapport van het Gerechtelijk Laboratorium (d.d. 22 augustus 1975) vermeldt op pagina 2 t.a.v. de "Blauwmeerbijl": "Merkwaardig is dat in scherpe hoeken in het geheel geen krassen zijn waar te nemen.....". Men kan dus concluderen dat de generalisatie "het gehele oppervlak" door een andere autoriteit tegen gesproken wordt.

De term: "met een hard schuurmiddel bewerkt", is niet een waargenomen feit, maar een interpretatie of hypothese. Maar de term wordt gebruikt alsof er van een feit sprake is. Een karakteristiek voorbeeld van het verheffen van een hypothese tot feit en in wezen een kenmerk van het dogmatische denkmodel.

Dit denkmodel laat geen ruimte open voor het in overweging nemen van mogelijke andere verklaringen. De "Blauwmeerbijl" werd gevonden in een depôt van stenen afkomstig van een zandzuiger. Dat er op zulke stenen krassen voorkomen veroorzaakt door de schurende werking van zand in water, is zo vanzelfsprekend, dat het bijna kinderachtig lijkt hiervoor nog een getuige voor de rechtbank te moeten laten opdraven. En zelfs al zou men overtuigd zijn van opzettelijk aangebrachte slijpsporen, dan nog zou het van wetenschappelijke voorzichtigheid getuigen indien men niet a priori een andere verklaring zou verwerpen.

Eerder vermeldde ik al, dat "feiten" vaak geconstrueerd worden uit hypothesen. In de wetenschappelijke wereld wordt vaak gesproken over mensen die zo opgegaan zijn in hun studie-object dat er bij hen geen ruimte overblijft voor andere overwegingen. Soms brengen dezen de wetenschap een stukje vooruit; in andere gevallen blijft het bij een ongevaarlijke obsessie waar dan wat meewarig over gesproken wordt. Maar soms kan zo iemand gevaarlijk worden, vooral wanneer hij gesteund wordt door wetenschappelijke autoriteiten. Dan ontwikkelt zich bij hem een autoritaire houding, leidend tot de uitspraak: "Don't bother me with facts, I'll stick to my theory." (Val me niet lastig met feiten, ik blijf bij mijn theorie.) Wanneer hij geconfronteerd wordt met feiten, dan zal zijn eerste reactie zijn die feiten te negeren. Lukt dat niet, dan zullen die feiten ontkend worden. Het gevaarlijke van deze houding zit verscholen in het feit, dat veel leken ontzag hebben voor de specialist. En wanneer de specialist tevens beschikt over demagogische gaven, dan zal de leek des te eerder overtuigd zijn.

Een tegenstander heeft dan bij voorbaat ongelijk. Ik heb de indruk, dat dit aspect van "wetenschappelijk denken" een rol heeft gespeeld bij de zaak Vermaning.

Bij het dogmatisch denkmodel hoort ook het doen van zgn. apodictische uitspraken. Dit zijn uitspraken waarvan aangenomen wordt, dat ze zó evident zijn dat een nader bewijs niet geleverd hoeft te worden.

Op pagina 6 van het rapport staat:

"Van meerdere geslepen bijlen is het duidelijk, dat ze met een machine geslepen zijn en niet met de hand." Op dezelfde pagina: "Het feit dat Vermaning beschikt, althans beschikte, over geschikte slijppapparaatuur."

Hier wordt geen enkel bewijs geleverd, maar de zelfverzekerdheid is zó groot, dat de goegemeente in vol ontzag voor de "wetenschap" geneigd is aan te nemen, dat het dan wel bewezen is.

Voor de goede verstaander moge het duidelijk zijn, dat hier slechts sprake is van insinuaties. In het rapport van het Gerech-
telijk Laboratorium d.d. 18 Maart 1976 staat vermeld: "Op 17 maart 1975 werden ontvangen van de adjudant J. Westra van de technische
recherche der rijkspolitie te Groningen:

- .....
.....
C. 1 Eén blikken bus met kapotte deurkruk.
2 Een hamer.
3 Een knijptang.
4 Een metalen kleine winkelhaak.
5 Een kleine schroevendraaier met gebroken rood heft.
6 Een ronde vijl.
7 Een half ronde vijl.
8 Een klein verfkwestje.
9 Een doos Peli wrijfwas.
10 Een tube Flexa color mix.
11 Enkele stukken schuurpapier.
12 Een tube Flexa putti rood.
13 Een tube polivac.
14 Een tube chroomschutz.
....."

En dit is dan de lijst van "gereedschap" in beslag genomen tijdens de huiszoeking bij Vermaning.! Ik vermoed, dat het moeilijk zou zijn voor de recherche der rijkspolitie om bij een willekeurige huiszoeking minder gereedschap te vinden dan bij Vermaning gevonden is.

Gelukkig komt het Gerech-
telijk Laboratorium tot de conclusie dat het bij Vermaning in beslag genomen gereedschap niet relevant is (p. 10). Maar de insinuaties van het voorlopig rapport krijgen een grote publiciteit, terwijl de uiterst schamele verzameling van gereedschap van Vermaning niet of nauwelijks bekend wordt.

Bij het lezen van het bovenstaande kan men zich afvragen of dit nog iets te maken heeft met wetenschap. En inderdaad, het ter sprake brengen van een schroevendraaier met gebroken heft, een paar vijlen en een klein verfkwestje, doet belachelijk aan wanneer men zich realiseert dat het gaat om de integriteit van Vermaning.

Maar men dient zich dan tevens te realiseren, dat er vanuit de wetenschap getracht is Vermaning verdacht te maken door gebruik te maken van insinuaties, onjuistheden en demagogische trucjes en dat jammer genoeg de publieke opinie voor een groot deel gemanipuleerd is door deze ogenschijnlijke wetenschappelijke argumenten, die echter v er beneden het peil zijn van de wetenschappelijke code en ook van de algemene morele code.

Nu komt de vraag op hoe het mogelijk is, dat de rechtbank tot een veroordeling van Vermaning kwam. Het was weliswaar een voorwaardelijke veroordeling en daaruit zou men kunnen afleiden dat de rechtbank wel degelijk oog heeft gehad voor het onwetenschappelijke karakter van de aanklacht. Maar gesteund door de ogenschijnlijke onpartijdigheid van een buitenlandse deskundige werd juridisch vastgesteld dat de artefacten vals waren en dat Vermaning de vervalser was. Waren er voor de valsheid slechts indirecte aanwijzingen (recente krasjes die echter ook op andere manieren verklaard kunnen worden), voor het laatste was geen enkel bewijs.

Het is interessant enkele voorbeelden te geven van de deskundigen die in andere geschilpunten optreden.

Een kleine twee eeuwen geleden bestond er in Frankrijk een controverse over de vraag of er op aarde ooit stenen terecht zouden kunnen komen van buiten de aarde. De Franse Academie van Wetenschappen besteedde er een congres aan en kwam tot de uitspraak dat zulks onmogelijk was. Een beroemd deskundige, Lavoisier, "bewees" dit, door te stellen: "Het is onmogelijk dat er stenen uit de lucht komen vallen want er zijn geen stenen in de lucht". Enkele jaren later echter, viel er een zwerm van meteorietstenen in in Zuid-Frankrijk.

De wiskundige Simon Newcomb schreef een boek waarin hij op wiskundige gronden "bewees" dat een vliegtuig, zwaarder dan de lucht, nooit zou kunnen vliegen. Enkele maanden nadat zijn boek uitkwam echter, maakten de gebroeders Wright hun eerste vlucht in een vliegtuig.

In de archeologie is er de "Glozel affaire". In 1924 bij het dorpje Glozel, 20 km. ten zuiden van Vichy in Frankrijk, vonden enkele landbouwers urnen, benen werktuigen en een aantal kleitabletten met inscripties. Een jaar later was Dr. Morlet uit Vichy de eerste archaeoloog die de vondsten belangstellend bekeek en een brochure publiceerde getiteld: "Een nieuwe neolithische pleisterplaats". E en van de vinders, Fradin en Dr. Morlet werden in de discussies die volgden op de publicatie, openlijk van vervalsing beschuldigd. Fradin en Morlet spanden een proces aan wegens laster tegen Rene Dussaud, een conservator van het Louvre Museum en werden door de rechter in het gelijk gesteld. Abb e Breuil (onder archaeologen zeer bekend) verklaarde eerst de vondsten van Glozel voor echt, maar trok later die verklaring in. Weer wat later distancieerde hij zich geheel van de zaak en voorkwam daarmee dat hij zou worden betrokken in de rel waarin inmiddels de emoties van Franse archaeologen, en ook buitenlandse, hoog opgelaaid waren.

Het heeft meer dan 45 jaar geduurd voordat een gedegen onderzoek aan het licht bracht, dat de gevonden voorwerpen inderdaad een aantal duizenden jaren oud waren en dus geen recente vervalsingen konden zijn.

Maar inmiddels waren degenen die steeds voor de echtheid hadden gepleit, met alle geoorloofde en ongeoorloofde middelen, zwaar in discredit gebracht. Dat één van hen krankzinnig is geworden, kan toeval zijn, maar de mogelijkheid van een psychologische moord hoeft niet uitgesloten te worden. In de Middeleeuwen werd de brandstapel gebruikt om wetenschappelijke kettters de mond te snoeren. Is de mentaliteit van de mensheid sindsdien zo veel veranderd?

De gegeven voorbeelden tonen aan, dat wetenschappers, ongeacht hun faam, er goed aan zouden doen in geschilpunten uiterst voorzichtig te zijn. Anderszijds zouden leken op een bepaald wetenschappelijk gebied er goed aan doen, niet ál te snel af te gaan op verklaringen van deskundigen, zéker niet wanneer er sprake is van het uitoefenen van juridische sancties.

Dit brengt mij tot een laatste opmerking. In enkele wetenschappelijke beroepen bestaat de mogelijkheid tot sanctie op fouten gemaakt door individuen. Dit vooral in die beroepen, waar anderen gedupeerd kunnen worden door fouten, zoals in de medicijnen en in de advocatuur. Maar zelfs daar wordt alleen in buitengewoon grove gevallen de rechtbank ingeschakeld. In veel andere wetenschappen is men vrij te denken en te doen wat men wil. Wanneer men zich houdt aan elementaire normen van fatsoen en niet doelbewust anderen probeert te kwetsen (gelukkig houden de meeste wetenschappers zich daaraan), dan is er ruimte voor discussies inclusief meningsverschillen. Maar de uitwassen van machtsmisbruik en verkettering die nog steeds ook in de twintigste eeuw geen zeldzaamheid zijn, geven aanleiding te wensen dat binnen een wetenschap een groep van scheidsrechters er op toe zou zien, dat zekere morele codes, zo men wil spelregels, gehandhaafd worden. Eén van die spelregels hoort te zijn, dat men niet zomaar, met voorbijgaan aan het rationele denkmodel, een andersdenkende voor de rechtbank kan dagen.

Meent men dat wél te moeten doen, dan dient men een zorgvuldig onderscheid te maken tussen feiten en veronderstellingen, omdat immers de rechter slechts uit de feiten een conclusie mag trekken. Maar feiten voor een juridisch bewijs zijn in het geval Vermaning niet naar voren gebracht.

Dat de veronderstellingen contra Vermaning te veel geboren en gevoed zijn uit en door emoties, lijkt me op grond van het bovenstaande, een redelijke conclusie. Em men behoeft geen archaeoloog te zijn, om volgens een goede rechtsregel Vermaning voor onschuldig te houden.

V

Het B.A.I. en de RECHTEN van de MENS

1. Het B.A.I. is het z.g. Biologisch-Archeologisch Instituut. Merkwaardig, omdat Biologie er niet wordt beoefend en wat Archeologie betreft, oordele de lezer zelf, na het bestuderen van het hierover handelend hoofdstuk. Deze instelling wordt geleid door een ex-bioloog die, volgens eigen zeggen, nooit archeoloog werd, voorts een archeoloog die er geheel het zwijgen toedoet en tenslotte een geoloog die zich uitgeeft voor archeoloog maar die.....wederom oordele men zelf.

Over dit B.A.I. willen we het hierna hebben, en meer speciaal over een nieuw soort gezelschapsspel.

Ook U lezer, voorzover nog niet uitgenodigd, wordt hierbij gevraagd aan dit geheel nieuwe gezelschapsspel mee te doen. Begonnen in de kleine B.A.I.kring, bleek het alras ruimere belangstelling te genieten, ten eerste in Groningen en Drente, geleidelijk in ons gehele land. Daar het zonder twijfel zal uitgroeien tot een spel zonder grenzen, zal het alras noodzakelijk blijken tot vertaling ervan over te gaan in enkele buurtalen. Het is een eenvoudig spel. Om eraan mee te doen hoeft men geen hoogleraar te zijn want het is, geheel in B.A.I.-stijl, een spel zonder spelregels.

Omdat eerlijk antwoorden op de vele volgende vragen niet voor ieder is weggelegd, is ook de eis, het eerlijk geven van antwoorden, weggelaten.

Hier en daar zal men op zg. "hamvragen" stuiten, zoals b.v.
"Leven wij in een rechtsstaat?"

"Komt klassejustitie nog voor in Nederland?"

Deze kunnen slechts worden beantwoord nadat men te voren alle vragen heeft doorgenomen.

Eerst nog wat geschiedenis voor lezers die deze onvoldoende hebben gevolgd:

Het is nooit voldoende verklaard op grond van welke prestatie of kwaliteiten de bioloog Waterbolk werd benoemd tot hoogleraar-directeur van het B.A.I. Hij heeft zelf herhaaldelijk, o.a. gedurende de Tros-uitzending te kennen gegeven van oud- en midden-palaeolithicum (en hierover handelt de zaak Vermaning!) niets af te weten. Desondanks is hij het die Stapert heeft "opgeleid", zodat deze zich het recht aanmat, anderen, waaronder Vermaning, te mogen beoordelen, zelfs te doen vervolgen. Het B.A.I. vertoonde op dit punt een verbazingwekkend gebrek aan innerlijke logica: De leider van de zaak, weliswaar geplaatst op de leerstoel van Germaanse prae-historie, maar, naar herhaaldelijk bleek, ondeskundig in de materie in kwestie, machtigde wél zijn leerling die in deze materie korte tijd grasduinde, naar buiten op te treden als de grote deskundige, tot (ver)oordelen bevoegd. Althans heeft Waterbolk deze man niet belet dit onder de vlag van het B.A.I. (lees Waterbolk) te doen. Niet alleen op het punt vakkennis schoot Waterbolk herhaaldelijk ernstig tekort; wat sinds de komst van deze man in het B.A.I. gebeurde op het gebied van personeelsbeheer, getuigt bovendien van ernstige defecten op het punt mede-menselijkheid en personeelszorg. Het is noodzakelijk hiervan een overzicht te geven om de zaak Vermaning in het juiste licht te plaatsen. In plaats van een zaak Vermaning, wordt hier en daar o.i. terecht gesproken van de affaire Stapert, de hoofdpersoon in de overval op de persoon en het gezin Vermaning en via deze op de integriteit en geloofwaardigheid van het vak der archeologische wetenschap, op justitie in het Noorden en op interne verhoudingen binnen de Nederlandse archeologie. Maar, het kan niet duidelijk genoeg gesteld, het optreden van de aanklager van Vermaning kan niet worden beoordeeld los van Waterbolk, de uiteindelijk verantwoordelijke voor alles wat sinds diens komst in het Instituut gebeurde en nog steeds gebeurt.

2. Een stukje geschiedenis om de wijze van omgaan met medewerkers door de B.A.I.-top te illustreren.

Wat gebeurde?

- In 1965 werd medewerker B. van het B.A.I. door Waterbolk bij de justitie aangebracht, waardoor deze man, de in ons land meest competente kenner van Meso-lithicum en Palaeo-lithicum zich gedwongen zag zich uit het B.A.I. terug te trekken. Wat er van deze man overbleef heeft U in de beruchte Tros-Actua-uitzending kunnen constateren.
- In 1965 trok W. die nauw met B. en het B.A.I. had samengewerkt zich eveneens volledig terug uit de archeologie, waardoor de laatste deskundige op het gebied van het oud- en midden-Palaeolithicum in ons land van het toneel verdween (althans tijdelijk).
- Pikant hierbij is, dat de heer W. bezoek kreeg van Waterbolk en twee rechercheurs, die hem verboden nogmaals contact met B. te onderhouden! Ditzelfde gebeurde met meerdere kennissen van B.
- In 1965 moest de V., manus van alles en nog wat, zijn plaats aan de tekentafel in het B.A.I. verwisselen voor de cel, op grond van het ontvreemden en verkopen van eigendommen van het B.A.I. De inventarisatielijsten waren zo incompleet dat nu niemand meer exact weet wat er gemist of ontvreemd, of op andere wijze zoek geraakt is. Waterbolk, de eindverantwoordelijke voor het beheer van de kostbaarheden van het B.A.I. en anderen, ging vrij uit. Wel ging hij het land door om de gestolen spulletjes terug te kopen. Op wiens kosten?
- Vermaning, de man die ons inspireerde tot deze open brief, werd slachtoffer van intriges van Stapert en Waterbolk en van de terreuroverval op hem en zijn gezinsleden in 1975. Hierop komen we verderop uitvoerig terug.

- A., eveneens belast en beladen door de morbide sfeer in het B.A.I., tracht (1974) zijn geestelijke gezondheid te redden door theologie te gaan studeren.

- G., ook door Stapert verdacht gemaakt, keerde in 1971, tezamen met een groot gedeelte van zijn collegae-amateur-archeologen uit de Brabantse werkgroep, het B.A.I. de rug toe, na daar jarenlang mee te hebben samengewerkt.

- N., wetenschappelijk medewerker van het B.A.I. moest in 1976 met steun van een advocaat, zijn legale plaats in het B.A.I. zekerstellen. Dit na een "afkoelingsperiode" van een jaar in het buitenland.

- M., eveneens medewerker van het B.A.I., bleef 10 jaar zonder duidelijke taak-opdracht. Pas na 10 jaar verblijf in het B.A.I. kreeg hij zijn vaste aanstelling via een nieuw hoofd personeelszaken dat kennelijk een proces nabij zag komen. Hij waagde het naar eer en geweten zijn mening te uiten m.b.t. het optreden van het B.A.I. jegens Vermaning. Hij werd daarop (we schrijven 1977!) door de hooggeleerde Waterbolk geveld door een dreun onder de gordel. Hij loopt, zoals dat heet, sindsdien "in de ziektewet", om te bekomen van deze lichamelijke en geestelijke aanranding! Ook hij zal wel een tijdje moeten afkoelen (in het buitenland?) op kosten van wie? O & W? Niet op kosten van Waterbolk, van wie bij wijze van spreken smartegeld zou kunnen worden geëist.

Maar, geachte lezers, als Hooggeleerde ben je kennelijk in onze staat vrijwel even onschendbaar als Paus en Koningin!

Wij gaven hierboven enkele staaltjes van de wijze waarop Waterbolk met zijn mensen omgaat, doch wij scheppen er geen behagen in het onderhavige kwaad bloot te leggen. Gezien echter

de informatie waarover wij thans beschikken, zouden wij ons mede verantwoordelijk voelen voor het voortwoekerend kwaad dat wordt aangericht in het B.A.I.

Nu er binnen het B.A.I. geen vakkundige en dus bedreigende figuren meer op te ruimen waren en de rest van de staf door intimidatie en compromitatie monddood was gemaakt, heeft men zijn agressieve acties naar buiten verlegd, door eerst Vermaning, daarna ieder die het voor hem opnam, verdacht te maken. Daardoor komt de reputatie in het gedrang van wetenschappers die ieder voor zich een zodanige mate van archeologische en geologische vakkennis hebben opgebouwd, dat Waterbolk en Stapert zich door die vakkennis terecht bedreigd mogen voelen. Het omlaaghalen van deze reputaties door de verspreiding van geruchten is een stuitende wijze van zelfverdediging, temeer wanneer dit geschiedt uit posities die in hoog aanzien (behoren te)staan. Wij leven in een tijd waarin dubieus gebruik van posities op elk uur van de dag kan leiden tot een onbarmhartig openbaar onderzoek. Wij zullen er krachtig aan meewerken dat zo'n onderzoek tot stand komt en ons onthouden van het verspreiden van circulerende doch oncontroleerbare geruchten over het doen en laten van de leiding van het B.A.I.

3. Nog een fragmentje contemporaine geschiedsschrijving:

We schrijven 18 maart 1975.

Tjerk Vermaning, nog niet geheel hersteld van een zware hartoperatie, is weer wat aan het werk gegaan, het slijpen van grassnijmachines, zij het met de opdracht van zijn artsen inspanningen en emoties te vermijden. De heren in Groningen waren op de hoogte van deze situatie!!

18 Maart 1975, 11.00 uur Meppel: Als een donderslag bij heldere hemel kwam de terreur-overval. Op weg naar zijn werk werd Tjerk door de politie opgewacht, opgepakt en afgevoerd.

11.15 uur. (De zaak was goed gepland, men kon van Tjerk geen last meer ondervinden). Overval van 10 man politie tezamen

met Stapert op het schip van Tjerk. Mevrouw Vermaning wordt afgevoerd, nadat ze had gevraagd het bevel tot huiszoeking te mogen zien! Zo'n bevel was er niet.

11.30 uur. Vermaning junior (15 jaar) wordt eerst gemolesteerd, daarna ook afgevoerd. Stapert had nu zijn handen vrij om zijn huisvredebreuk te volvoeren. De planning was perfect.

11.35 uur. Tjerk's schoonmoeder komt eens kijken wat er allemaal aan de hand is, maar wijkt terug na te zijn geïntimideerd door Stapert's knok-ploeg.

11.40 uur. Stapert breekt kasten open en leest persoonlijke brieven van Vermaning in diens slaapkamer.

11.50 uur. Rechercheurs vertrappen door Vermaning gevonden mammothbotten. Het gezelschap verlaat het scheepje met bezittingen van Tjerk en laat het open en onbeheerd achter.

De ontstelde buurt die Vermaning kent als een door en door eerlijk mens, die altijd eerlijk bleef in jaren van de meest bittere armoede, is geschokt. Men denkt aan Molukkers, aan Baader Meinhof, aan productie van hallucinerende middelen.....

Zo was de gang van zaken daar in het Noorden!

Vergelijk daarmee de zorg die in het Westen ongeveer tegelijkertijd door onze justitie werd besteed aan een figuur als Menten. Maar dat is een man uit andere kringen. Er zijn per slot standen in deze maatschappij. Ergo zal men zeggen dient er ook standenjustitie te zijn. Het verschil in behandeling is evident; we weten alleen niet of het aan de landstreek of aan de stand moet worden toegerekend.

Hoe perfect het B.A.I. de overval had georganiseerd moge blijken uit het feit dat reeds om 3 uur dezelfde middag een persconferentie werd weggegeven waarbij zelfs de commissaris van de koningin aanwezig was.

Men kent het gevolg: De aanklagers van Vermaning, daartoe aangezet door Waterbolk c.s. trachten via de rechter Vermaning voor oplichterij en vervalsing van artefacten te doen veroordelen, omdat Stapert, onbekend met de ware aard van de vondsten van Vermaning, daarop enkele oppervlaktekrassen niet kon verklaren.

Nu is het in het wetenschapsbedrijf gebruikelijk, om niet te zeggen een ijzeren wet, dat men dan contact opneemt met de betrokkene zelf en poogt in een wetenschappelijk gesprek onbegrepen zaken begrijpelijker te maken.

Had het niet op de weg van Stapert gelegen, zelf geen archeoloog (hij is pas afgestudeerd geoloog), en "opgeleid" door Waterbolk, ook geen archeoloog (hij is bioloog), deze weg te bewandelen m.b.t. Vermanings rijke vondstenschat eer tot zo'n wilde, ongebruikelijke actie over te gaan?

- vraag: waarom gingen Stapert en Waterbolk niet eens één of enkele dagen met Vermaning het veld in? Zou dit hun ogen niet hebben geopend en hen hebben behoed voor de kolossale beoordelingsfouten die ze hebben begaan.
- vraag: zou het Waterbolk nu nog veel helpen, wanneer hij tijdens het proces nederig zegt: "De zaak Vermaning heeft ons in ieder geval geleerd dat we wat voorzichtiger moeten zijn".
- vraag: had Stapert, geen geoloog meer en naar bleek nog geen archeoloog, het morele recht (vooropgesteld dat dat zou bestaan tussen wetenschappers) een bona fide medeburger en collega-archeoloog zonder enig voor-overleg een proces aan te doen?
- vraag: hoe kan de plaatselijke politie gedogen dat Stapert wederrechtelijk de woning van Vermaning binnendrong, daar onder het oog van de politie huisvredebreuk pleegde en wederrechtelijk bezittingen van Vermaning ontvreemde?

4. Nog meer vragen

Er zijn twee processen verbaal. Hoe kan dat?

Is het juist dat Stapert de politie er toe bracht aan het eerste proces verbaal achteraf toe te voegen dat de huiszoeking was geschied met toestemming van Vermaning?

Dit laatste is een gemakkelijk te ontzenuwen leugen.

Waarom hield men zich zo bezig met onverklaarde krassen op stenen? Is in een dergelijke affaire, die in wezen draaide om de betrouwbaarheid van de persoon Vermaning, het onderzoek naar die persoon, diens leef-omstandigheden, diens reputatie, diens wijze van werken, diens kennis, niet van evenveel of van groter belang dan het discussiëren over oppervlakte-verschijnselen van een 6-tal stenen, geselecteerd uit de tienduizenden die Vermaning heeft aangedragen?

Waarom werd een dergelijke selectie door onze rechters blijkbaar representatief geacht?

Vraag die al evenmin uit de verf is gekomen:

Wat zou Vermaning precies hebben vervalst?

De enorme collectie die hij in 25 jaar bijeengaarde? Of heeft hij alleen de 5 of 6 geïncrimineerde stenen bewerkt?

-Kernvraag:

Op welke gronden kan een jonge geoloog, opgeleid gedurende korte tijd door een bioloog, zich een oordeel vormen over een archeologische materie die in ons land nog nauwelijks bekend is, en wordt hij door politie en justitie van voldoende autoriteit geacht om iemand die in deze materie wel thuis is te kunnen veroordelen? Werd er niet op uiterst lichtzinnige en onverantwoorde wijze met menselijke belangen omgegaan, door mensen met het aureool van deskundigheid die andere, competente en integere mensen in discredit brengen

onder het oog van politie en justitie?

Verdere vragen

Hoe had Vermaning vervalsingswerk kunnen doen?

Vermaning heeft als enig instrument voor zijn dagelijks werk een platte vijl. De instrumenten en chemicaliën nodig voor vervalsingswerk bezit Vermaning niet.

Bestaat er een misdrijf zonder motief?

Waarom zou Tjerk Vermaning stenen vervalsen?

Wie, als wij, met hem het veld zijn ingetrokken, kunnen met eigen ogen de gave van deze man vaststellen om met feilloze intuïtie en gevoel voor de situatie regelmatig de fraaiste vondsten te doen;

Deze beperken zich niet tot vuurstenen werktuigen en afslagen, maar evenzeer tot fossiele zee-egels, sponsen, koralen, botten van prae-historische dieren.

Uitnodiging aan het B.A.I.:

Terwijl er tallozen zijn die Vermaning in het veld hebben bezig gezien, dagen wij de heren van het B.A.I. uit, al is het maar één getuige te vinden die Vermaning ook maar op de geringste onwaarheid heeft betrupt, laat staan bezig heeft gezien met het zelf vervaardigen van artefacten.

Van welke materialen zou hij zijn vervalsingen hebben gemaakt?

Hebben de heren van het B.A.I. zich verdiept in de vraag betreffende de herkomst van de steen waarvan Tjerk's vondsten zouden zijn gemaakt? Dagelijks met de brommer naar Urk?

Waar zou hij het vervalsingswerk hebben kunnen doen? Dit kan nooit ongemerkt gebeuren. (Waar zijn getuigen?) Waar zijn de bergen afval gebleven die altijd overblijven na het bewerken van vuurstenen tot werktuigen. Waar zijn de miljoenen splinters

die daaruit altijd resulteren en altijd gemakkelijk te vinden zijn?

Wanneer zou Tjerk Vermaning het vervalsingswerk hebben kunnen doen? Hij heeft jaren lang in barre armoede geleefd en kon zich, om met zijn gezin niet te verhongeren, die tijdrovende luxe van het zelf stenen vervaardigen niet permitteren. De heren van het B.A.I. met hun veilige positie en hun warme bureaus, waar het beter toeven is dan in het wrakke scheepje van Tjerk, hebben geen flauw idee van de kwaliteiten van deze man. Ze kunnen het niet helpen dat ze niet over de kennis en de morele kwaliteiten van Tjerk beschikken, maar niets rechtvaardigt het ontketenen van een heksenjacht.

Open vraag is nog steeds:

- heeft Waterbolk Stapert aangemoedigd tot deze actie, zelf veilig op de achtergrond blijvend, of heeft hij diens optreden alleen toegelaten?

m.a.w.

- kan Waterbolk, eind verantwoordelijke voor dit gebeuren, zijn handen in onschuld blijven wassen?

Uiteindelijk zal de historie wel antwoord geven op de kernvraag:

Wie heeft de Nederlandse archeologie in een ernstige vertrouwenscrisis gestort, Vermaning of de B.A.I.-leiding?

- Als blijkt dat het Stapert is geweest, kan Waterbolk, diens chef, dan nog langer vrijuit gaan?

- Als Waterbolk een man was met voldoende verantwoordelijkheidsbesef, zou hij dan niet allang zijn teruggetreden? Dit vroeg een redacteur van V.N. zich onlangs af (J.Eter V.N. 7 mei 1977).

- Hoe komt het dat het Ministerie van O. & W. niet ingrijpt in de gang van zaken in en rond het B.A.I., waarin grote

bedragen worden geïnvesteerd, terwijl veel tijd, energie en financiën aan dit proces worden verspild?

- Is dat omdat men onschendbaar of onfeilbaar wordt geacht wanneer men eenmaal op de post van hoogleraar is aangekomen?
- We leven in een tijd van ontluistering van velerlei autoriteit: God, de kerk, de priester, presidenten, prinsen ontsnappen er niet aan. Zou het ambt van hoogleraar door deze zaak niet een ernstige knauw krijgen? De tijd zal het leren.
- Zou het B.A.I. niet weten dat archeologie alleen maar kan bloeien doordat Wetenschappers een goede relatie hebben met de amateurs in het veld, de aan dragers van materiaal dat wetenschappelijke verwerking en ordening vraagt, met mannen als Vermaning dus?
- Is het B.A.I. niet tot steriliteit vervallen sinds deze relatie grondig is verstoord en de neiging vondst-meldingen bij het B.A.I. te doen tot nul is gereduceerd?
- Wat blijft er over van het B.A.I. nu het de amateurs zijn die m.b.t. de oude Steentijd-vondsten in ons land de dienst uitmaken, buiten het B.A.I. om, dat daarvoor wordt gefinancierd?
- Waarom zwijgt het B.A.I. belangrijke vondsten dood?
- Waarom haalt het oude koeien uit de sloot door publicaties van "amateurs" van 25 jaar geleden ten tonele te voeren?
- Waarom is Wouters, één der weinige kenners van de oude steentijd, plotseling weer "amateur", terwijl hij 20 jaar geleden, door Waterbolk werd opgenomen in de kleine groep beroepsarcheologen in ons land?

- Waarom verbreidt het B.A.I. het gerucht dat het proces Vermaning afgelopen en door het B.A.I. gewonnen is, terwijl het in werkelijkheid pas serieus is begonnen.
- Waarom verkiest het de weg van verdachtmaking en roddel boven de koninklijke weg van het wetenschappelijk gesprek en van observatie ter plaatse van de vindplaatsen?
- Hoe voelt Prof. van der Waals, staflid van het B.A.I., eens de grote promotor van Tjerk Vermaning, zich bij dit alles?
- Waarom zwijgt hij?
Is hij het eens met dit alles? en zo niet, heeft hij dan iets te vrezen, zodra hij zijn mond open doet?

Want zo zijn de manieren van het B.A.I.!

Over het tekort schieten van de leiding van het B.A.I. aan vrijwel alle fronten zou een boek te schrijven zijn. Doch wij gaan maar door met vragen:

- Waarom ging de medewerker van de V. de bak in, terwijl toch ook de leider van een instituut als dit zich garant moet stellen voor het doen en laten van allen en van alles wat daarbinnen gebeurt?
- Waarom wordt Waterbolk niet vervolgd wegens het lichamelijk en geestelijk molesteren van een medewerker?
En wat Stapert betreft:
- Waarom trad deze niet voor het voetlicht om zich daar te rechtvaardigen toen hem daar voor de T.V. (Tros-Aktua) de kans werd geboden.
Durft hij niet? Of mag hij niet?
- Stapert vervaardigde een "voorlopig rapport" over de zaak Vermaning. Hij zegde een definitief rapport toe (1975).
Waarom kwam dat nooit in de openbaarheid?

- Wanneer komt eindelijk het proefschrift dat deze doctorandus op zich nam te schrijven?
Vragen die bovenal de financiers van het B.A.I. niet zullen kunnen negeren.

5. Samenvattend: Het komt ons voor dat een Hoogleraar-Directeur van een wetenschappelijk instituut als het B.A.I. zich als volgt zou moeten profileren:

- Hij moet over aanzienlijke vakbekwaamheid beschikken;
- Hij dient gangmaker te zijn, medewerkers te motiveren en te enthousiasmeren;
- Hij dient "school te maken";
- Hij dient de toonaangevende rol van het instituut te cultiveren;
- Hij dient er voor te waken, dat daarbij geen geestelijke inteelt ontstaat;
- Hij dient een open oog te hebben voor ontwikkelingen op zijn vakgebied in binnen- en buitenland;
- Hij ziet er op toe, dat alleen leerlingen met de beste studieresultaten en scripties in aanmerking komen voor verdere studie;
- Hij stelt zich verantwoordelijk voor het doen en laten van zijn sub-alternen, ook wanneer deze fouten maken;
- Hij dient voor ieder van zijn medewerkers een optimale werksituatie te creëren, wetenschappelijk, intermenselijk en sociaal-economisch;
- Hij is coördinator die delegeert, zelf op de achtergrond blijvend om zijn medewerkers voldoende ruimte tot persoonlijke ontplooiing te geven;
- Hij dient zijn medewerkers respect bij te brengen voor de mensen in het veld, die hem van de nodige materialen voorzien. Samenwerking met de veldwerkers is van grote waarde voor het functioneren van het instituut en voor de ontwikkeling van zijn wetenschap;
- Hij dient een open oog te hebben voor de nijpende situatie

in ons land, waar alom door wegenbouwers e.d.m.
onvervangbare reservoirs verloren gaan;

- Hij dient een beleid voor te staan waarin ook voor toekomstige generaties archeologen voldoende reservoirs gewaarborgd blijven;
- Hij graaft m.a.w. alleen op plaatsen die dreigen reddeloos verloren te zullen gaan;
- Hij staat individuele amateurs en groepen van hen bij met raad, daad en middelen;
- Hij zou een aanhanger van de S.O.P.A. moeten zijn (zie elders in dit boek) en de spelregels die zij aangeeft, helpen invoeren en aanpassen aan ons situatie;

- Krijgt de leiding van het B.A.I. door zijn financiers een voldoende als men bovenstaande normen hanteert?

- Is het niet juister i.p.v. over een affaire Vermaning te spreken over een affaire B.A.I.?

- Hoe lang zal B.A.I. nog kunnen worden toegestaan de aandacht af te leiden van de eigen verrichtingen en resultaten?

Meer vragen:

- Hebben de vakgroep praehistorie,
de subfaculteitsraad,
de interfaculteit,
de universiteit van Groningen
en het ministerie van O. & W.,
een eigen oordeelsvorming over dit alles? Hoe luidt dat oordeel dan?

- Is het juist dat de Procureur-Generaal Addens, die in Leeuwarden aanwezig zal zijn bij het Hoger Beroep, secretaris van curatoren van de Groningse universiteit was in de periode dat Bohmers gekraakt werd? Laat hij dan deze zaak toelichten.

- Als er bij Vermaning geen motief aan te tonen is om te gaan vervalsen, dient er dan geen motief te worden gezocht binnen het B.A.I. voor het voeren van de genoemde akties?
- Waarom onderbouwt Stapert zijn apodictische uitspraken nergens met een gedegen argumentatie?
- Op grond van welke kwaliteiten werd Stapert door Waterbolk in de lift gezet?
- Waarom werd een in het B.A.I. werkzame Amerikaan, oppervlakte-deskundige van wereldnaam, niet betrokken bij het oppervlakte-onderzoek van de stukken van Vermaning?
- Zou dit kunnen zijn omdat die voor de krasjes van Vermaning's stenen een eenvoudige natuurlijke verklaring had?
- Zou het niet in aanmerking komen deze man als getuigedeskundige uit te nodigen tijdens het 2e proces?
- Bijvoorbeeld omdat
  - Stapert en Waterbolk niet wensten te luisteren naar het betoog van Wouters;
  - Bosinski weigerde te kijken naar Wouters bewijzende proeven.
- Waarom laten in ons land alleen amateur-archeologen protest horen, waarom beroepsarcheologen niet? Is er onder hen dan niemand die gekwetst is in zijn rechtsgevoel door het optreden van het B.A.I.?
- Gaat de macht van het B.A.I. zo ver dat men ook buiten dat instituut zijn mening niet durft te uiten? Kan dat samenhangen met de vrees dat subsidiekranen zouden kunnen worden dichtgedraaid?

Er zijn nog veel meer vragen, zoals:

- Is het juist dat er door het B.A.I. nooit een administratie is opgezet van in bruikleen ontvangen stukken?
- Is dit voor een goede vertrouwensrelatie met amateur-vinders van artefacten enz. geen essentiële voorwaarde?
- Waarom is elders in den lande een dergelijke administratie in musea gebruikelijk; waarom niet in het B.A.I.?
- Getuigt dit niet van gebrek aan zorg voor anderman's bezit?
- Is het juist dat ondanks herhaalde verzoeken tot teruggave, door amateurs gedaan, zulks niet geschiedt?
- Is het juist dat zonder toestemming stukken aan onderzoeken zijn onderworpen?
- Is het juist dat zelfs een dergelijk stuk in het proces tegen Vermaning is gebruikt zonder voorkennis van de eigenaar?
- Is een dergelijke handelwijze strafbaar?
- Is de afdeling Personeelszaken van de Groningse Universiteit verregaand-tolerant?
  - onverschillig?
  - ondeskundig?of sluit men er liever ogen en oren voor?
- Zou een onafhankelijke instantie zich willen verdiepen in de methoden van dit instituut en alle rapportering erover in de openbaarheid willen brengen? De vragen hebben wij gemakshalve reeds gesteld!

VI DESKUNDIGHEID EN EERLIJKHEID VAN DE PERSONEN, DIE DE HEER
VERMANING HEBBEN BESCHULDIGD VAN VERVALSING VAN ARTEFAKTEN
=====

De beschuldigingen aan het adres van de heer Vermaning zijn niet gebaseerd op overtuigende bewijzen, maar uitsluitend op beweringen. Wanneer deze beweringen gedaan zouden zijn door willekeurige personen, waarvan noch de deskundigheid vaststond, noch de betrouwbaarheid, dan zou niemand zich daarvan iets aangetrokken hebben, en zou er geen rechtszaak Vermaning geweest zijn. Maar deze beweringen zijn afkomstig van personen, waarvan op grond van hun opleiding en functie door velen wordt aangenomen dat ze ter zake kundig zijn, en dat ze tevens betrouwbaar zijn. Een onderzoek naar de deskundigheid van deze personen is daarom noodzakelijk. Nog veel belangrijker is, dat wordt nagegaan of ze eerlijk zijn geweest. Hebben ze hun best gedaan om de waarheid aan het licht te brengen? Of gaat het er hun alleen om, Vermaning veroordeeld te krijgen waarbij het doel de middelen heiligde? Deze kritische beschouwing is gebaseerd op de rapporten, die door deze personen zijn opgesteld en/of ondertekend, en op hun gedrag en verklaringen tijdens de rechtszaak in Assen.

Drs. D. Stapert

De heer Stapert heeft kandidaats gehaald in geologie en heeft geologie als belangrijkste bijvak gehouden in de doctoraalstudie in archeologie. Toen hij afgestudeerd was, was er in Nederland geen archeoloog die zich in de oude steentijd had gespecialiseerd. Stapert zegt hierover zelf:

Proces-verbaal terechtzitting Assen 2 Febr. 1977 pag. 45 en 46:

"Als student wilde ik mij specialiseren in de oude steentijd. Er was in die tijd een geweldige hoeveelheid materiaal uit de oude steentijd aanwezig afkomstig van de heer Vermaning. Toen ik afgestudeerd was bestond er de behoefte aan een archeoloog die zich in de oude steentijd had gespecialiseerd, die er op dat moment in Nederland niet was".

Over zijn taakomschrijving zegt Stapert:
B.A.I.-rapport Febr./Mrt. 1976 pag. 6:

"Per 1 Dec. 1973 werd ik wetenschappelijk medewerker van het B.A.I. met in de taakomschrijving o.a.: het voorbereiden van een proefschrift over het Middenpaleolithicum, het verrichten van opgravingen op vindplaatsen van Paleolithicum, het geven van onderwijs, het op de hoogte zijn en ev. toepassen van moderne onderzoekstechnieken zoals statistiek."

Hieruit kunnen wij afleiden, dat Stapert kennis heeft opgedaan op het gebied van geologie en statistiek, en althans in Nederland naar alle waarschijnlijkheid geen opleiding heeft kunnen krijgen in de oude steentijd.

Enige uitspraken van Stapert

Dat Stapert overtuigd is van zijn eigen kennis, blijkt wel uit zijn vele pertinente uitspraken in het B.A.I.-rapport van Febr./Mrt. 1976: pag. 10: "Oplossingsverschijnselen. Alle vuurstenen,

die gedurende lange tijd (meer dan 10.000 jaar) in bodems, zoals die in Noord-Nederland voorkomen, hebben gelegen, zijn aangetast als gevolg van oplossingsverschijnselen. Deze kunnen sterk variëren in sterkte en uitwerking. Het meest algemeen (naar mijn weten altijd aanwezig) is een zekere mate van afronding van scherpe randen en uitstekende delen; met behulp van een binoculair is dit verschijnsel goed waar te nemen."

Pag. 14: Na een beschrijving van natuurlijke oppervlakteveranderingen bij vuursteen, zoals witte patina, glanspatina, windlak, vorstspijting, krasjes door bodembewegingen, afronding van ribben, schrijft Stapert:

"Zoals gezegd, het is niet zo, dat de hierboven genoemde oppervlakteveranderingen altijd allemaal aanwezig moeten zijn bij Midpaleolithische voorwerpen. Wel is het zo, dat ze onmogelijk allemaal tegelijk kunnen ontbreken, en dat nu is het geval met de stukken van Vermaning.

Deze omstandigheid is op zichzelf een afdoende bewijs voor valsheid".

Pag. 36 Konklusie a: "De artefakten, die verkocht zijn door Vermaning, kunnen onmogelijk uit het keizand ter plaatse afkomstig zijn; en dus onmogelijk daar gevonden zijn".

Pag. 36: "Het is uitgesloten, dat de "vondsten" van Vermaning in de keileem zijn weggezaakt, zoals blijktens het boek van T. Hulst nu ineens door Vermaning zou worden beweerd (pp. 91 - 94). Indien dat het geval was, zouden ze overigens onmogelijk de slijpsporen op de ribben kunnen vertonen".

Pag. 38: "De afgeslepen ribben kunnen onmogelijk natuurlijk verklaard worden".

Pag. 39: "Dat betekent zonder meer, dat de stenen met afgeslepen ribben niet in Drente kunnen zijn gevonden".

Pag. 39: "De afgeslepen ribben kunnen verder onmogelijk worden verklaard als gebruikssporen. In de eerste plaats is de spreiding ervan over de stukken daarmee volledig in tegenspraak, in de tweede plaats komen ze ook voor op afvalproducten".

Pag. 40: "Blijkens de resultaten van experimenten en gezien bepaalde hierboven genoemde details bij de afgeslepen ribben op de stukken van Vermaning, moeten de slijpsporen het resultaat zijn van bewerking met een slijpsteen".

Pag. 40 en 41: "De vuistbijl van het Blauwmeer is een geval apart. Dit stuk is over vrijwel het gehele oppervlak dicht bedekt met schuurkrassen. De spreiding van deze krassen maakt duidelijk dat ze niet met een slijpmachine aangebracht kunnen zijn, maar met de hand, door middel van hard schuurpapier of iets van dien aard. Het is uitgesloten dat een dergelijk verschijnsel in de natuur ontstaat.

Pag. 48: Over de Neolithische vondsten van Ravenswoud schrijft Stapert:

"Van meerdere bijlen in deze kollektie is het duidelijk, dat ze met een machine geslepen zijn en niet met de hand (zoals in het Neolithicum gebeurde). Dit verschijnsel vormt uiteraard een niet te ontzenuwen bewijs voor valsheid".

Ons is het wel duidelijk, dat Stapert alles erg zeker weet. Van de voorzichtigheid en bescheidenheid, die de echte wetenschapper veelal siert, bezit hij geen spoor.

Wij zullen eens wat van zijn beweringen onder de loep nemen. Een binoculair hebben wij daarvoor niet nodig.

Hoe groot is het aantal Middenpaleolithische vondsten uit Noord-Nederland, die niet afkomstig zijn van Vermaning?

B.A.I.-rapport Febr./Mrt. 1976 pag. 6:

Stapert schrijft hierin: "Ondertussen ben ik het probleem via een omweg gaan benaderen, n.l. door alle andere Middenpaleolithische vondsten uit vooral Noord-Nederland die niet afkomstig zijn van Vermaning, bijeen te brengen uit musea en particuliere verzamelingen en te bestuderen. In het najaar van 1974 was ik zo-
ver, dat ik ze ongeveer allemaal had gezien. Toen bleek o.a. dat deze stukken nu juist wél al de te verwachten geologische kenmerken bezitten, die ontbreken bij de stukken van Vermaning. Daarna ben ik opnieuw het materiaal van Vermaning gaan bekijken, ditmaal met de werkhypothese dat dit uit falsificaten bestaat. Weinig later kwam ik tenslotte tot de zekerheid, dat dat inderdaad het geval is".

B.A.I.-rapport pag. 14:

"Het gaat hierbij slechts om een klein aantal vondsten, wat Noord-Nederland betreft slechts 6 losse (geïsoleerd gevonden) voorwerpen. Toch zijn deze stukken van groot belang:

- a. omdat ze een indruk geven van de situaties waarin vondsten uit deze periode verwacht mogen worden,
- b. omdat ze laten zien wat er allemaal, na achterlating, met stukken uit deze periode gebeurd kan zijn in of op de bodem, in de loop van zo'n 50.000 a 60.000 jaar".

Uit naspeuringen door amateur-archeologen is inmiddels gebleken, dat particuliere verzamelaars in 1974 tientallen Middenpaleolithische artefakten uit Noord-Nederland, niet afkomstig van Vermaning, in hun bezit hadden.

Had Stapert toch niet zo'n goed contact met particuliere verzamelaars als hij doet voorkomen? Of verzwijgt hij vondsten, die misschien minder geschikt zijn voor zijn "bewijsvoering betreffende valsheid"?

Om daar achter te komen, laten wij Stapert zelf weer even aan het woord.

Proces-verbaal terechtzitting Assen 2 Febr. 1977 pag. 51:

Stapert zegt: "Naast de hier ter terechtzitting aanwezige door mij gebruikte vergelijkingsstukken heb ik ook nog vergelijkingsstukken uit deze buurt genomen, omdat ze in dezelfde geologische omstandigheden zijn gevonden. Al dat Middenpaleolithische materiaal heeft allemaal een aantal van die natuurlijke oppervlakteveranderingen. Al aan het eind van de vorige eeuw hebben archeologen vastgesteld dat natuurlijke oppervlakteveranderingen onmogelijk nagemaakt kunnen worden en altijd aanwezig zijn op Paleolithisch materiaal". Hier zegt Stapert, dat die andere vergelijkingsstukken ook Middenpaleolithisch waren. En dat hij dus meer dan 6 Middenpaleolithische vondsten uit Noord-Nederland kende.

Wij houden het er maar op, dat Stapert wist dat er meer dan 6 Middenpaleolithische vondsten waren uit Noord-Nederland en dat hij een aantal verzwegen heeft omdat die minder geschikt waren voor zijn bewijsvoering. Het lijkt ons nuttig, om de statisticus Stapert te wijzen op de volgende passage in het boekje "Verklarende Statistiek" van M.L. Wijvekate,

pag. 194: "Het weglaten of schrappen van gegevens is één van de ergste fouten die een statisticus kan maken en is een zeer veel voorkomende valstrik bij het trekken van konklusies uit gepubliceerde gegevens. Vooral voor propagandistische doeleinden wordt van deze methode veel gebruik gemaakt; we behoeven ons slechts de Duitse propaganda gedurende de oorlogstijd voor de geest te halen".

Secundaire vorstsplijting

Proces-verbaal pag. 56:

Stapert zegt: "Bij bestudering van duizenden middenpaleolithische stenen is er een bepaald percentage dat secundair door de vorst gespleten is. Dat ligt zo ongeveer één op tien. Ik heb die gegevens door eigen waarneming verzameld".

Stapert vermeldt ook, dat dit materiaal betreft, dat op allerlei plaatsen in Engeland, Frankrijk en Duitsland is gevonden.

B.A.I.-rapport Febr./Mrt. 1976 pag. 11:

"Het moet als statistisch zeer onwaarschijnlijk worden aangemerkt dat geen enkel exemplaar van de ruim 500 door Vermaning verkochte "Oud- en Middenpaleolithische" stukken secundair door vorstsplijting is aangetast".

Stapert merkt daarbij niet op, dat al deze artefakten van Vermaning diep in de grond lagen en dat ze van enkele zeer kleine gebieden afkomstig waren. Enkele stenen zijn door diepploegen omhoog gebracht, de rest is gevonden bij de opgraving door Vermaning en door het B.A.I.

Al deze stenen hebben dezelfde omstandigheden meegemaakt en het is dus logisch dat ze allemaal hetzelfde uiterlijk hebben.

We laten Prof. Bosinski even aan het woord. Tijdens de terechtzitting op 6 Juni 1977 merkte Mr. Fliet op, dat volgens Stapert op 10% van de hem bekende stukken secundaire vorstwerking voorkomt. Bosinski antwoordde daarop, dat dit samenhang met de ligging van de steen. Oppervlaktestukken vertonen niet alleen patina en windlak, maar in de regel ook vorstaantasting. Vondsten, die ingebed zijn geweest, b.v. in leem, tonen dergelijke veranderingen niet. Die 10% geldt algemeen, ingebedde vondsten hebben geen vorstinwerking, oppervlaktevondsten in de regel wel. Zo zal Stapert dat zeker bedoeld hebben, zei Bosinski.

Niet alleen zaten de artefakten van Vermaning diep in de grond, bij de bespreking van het artikel van Van der Waals en Waterbolk in Palaeohistoria XV, 1973 komen wij daar nog op terug, ze lagen ook in leem. Prof. Waterbolk vermeldt tenminste in zijn rapport van 19 Maart 1976 dat in Januari 1965 in Hogersmilde geen opgraving door het B.A.I. mogelijk was, omdat men vanwege de drassige terreingesteldheid tot de knieën in de natte leem wegzakte.

Was Stapert zo dom, dat hij niet inzag dat de gesloten vondsten van Hoogersmilde & Hijken, die uit diepere lagen afkomstig waren, wat betreft vorstinwerking niet vergeleken konden worden met de totaliteit van Middenpaleolithische vondsten uit Engeland, Frankrijk en Duitsland?

Of was hij zo oneerlijk om het woord "statistisch" ten onrechte te gebruiken in zijn strijd tegen Vermaning?

Kollektie Eemster

In het boekje: Tjerk Vermaning, steen des aanstoots" van Ton Hulst, pag. 79, wordt de vondst van Eemster genoemd, circa 500 Middenpaleolithische artefakten, door Tjerk en Grada Vermaning omstreeks 1973 gevonden.

Vermaning had die kollektie zodanig opgeborgen dat de politie die niet had gevonden bij de huiszoeking op 18 Maart 1975, na de arrestatie van Vermaning.

Vermaning had deze kollektie nooit laten zien aan Stapert. Dr. Boekschoten van het Geologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen, die het vertrouwen van Vermaning genoot, is op verzoek van Stapert de kollektie Eemster op de boot van Vermaning gaan bekijken, nadat Stapert hem had gezegd op welke kenmerken van vervalsing hij moest letten. Dat was vóór de arrestatie en huiszoeking. Stapert zegt:

Proces-verbaal pag. 54:

"De stukken van Eemster heb ik nooit gezien. De heer Vermaning heeft steeds geweigerd deze vondst voor onderzoek af te staan. Toen ik tot mijn konklusies kwam over het wél bestudeerde materiaal en er in de pers veel over de nieuwe vondst van de heer Vermaning in Eemster werd gepubliceerd zijn Dr. Boekschoten en een aantal anderen bij de heer Vermaning op bezoek geweest en toen heeft Dr. Boekschoten de kollektie Eemster gezien. Tevoren heb ik hem wel verteld op welke gronden ik tot de konklusie was gekomen dat de aangekochte stenen van de heer Vermaning vervalsingen waren.

Deze mensen hebben dezelfde verschijnselen aangetroffen op de Eemster kollektie, zoals het aanwezig zijn van slijpsporen en het ontbreken van oppervlakteveranderingen. Uit de verklaring van deze mensen kon ik opmaken dat ook de kollektie Eemster vervalsingen betrof. De konklusies zijn op het B.A.I. getrokken en vormen een onderdeel van het onderzoek".

Dit als inleiding. Over deze kollektie Eemster doet Stapert een aantal uitspraken, die op zijn zachts gezegd weinig wetenschappelijk zijn:

a. Op het B.A.I. is een onderzoek verricht naar de authenticiteit van o.a. de groep Eemster. (Voorlopig rapport B.A.I. d.d. 18.3.'75 pag. 1)

-----
b. De stukken van Eemster heb ik nooit gezien (zie boven)

Stapert heeft de door hem onderzochte stenen nooit gezien. Dat de kollektie Eemster op het B.A.I. is onderzocht, is dus een leugen.

c. Voorlopig rapport B.A.I. 18.3.'75 pag. 2:

"Twijfel aan de juistheid, c.q. zekerheid van onjuistheid van de vindplaatsopgaven bestaat ten aanzien van artefaktengroep 5 (Eemster), omdat de vindplaats voor ieder strikt geheim wordt gehouden, zelfs nu enkele goede vrienden van Vermaning de organisatie van een voorgenomen financiële hulpactie afhankelijk stellen van zijn medewerking in dezen. Zelfs vage persberichten en mededelingen van Vermaning omtrent deze vindplaats vertonen onderlinge tegenstrijdigheden. De ingewreven lichtgekleurde leem die bij alle stukken van deze groep voorkomt is niet te verwachten bij vondsten van een regelmatig geploegde akker".

Daar schrijft Stapert in één zin, dat Vermaning een onjuiste vindplaats opgeeft en dat Vermaning geen vindplaats opgeeft. Kan deze Stapert niet een beetje intelligenter liegen? Hij verwijt Vermaning wel tegenstrijdigheden in zijn mededelingen. Anderen mogen dat niet, vindt Stapert. Hoewel Stapert deze stukken nooit gezien heeft, beweert hij niet alleen dat op alle stukken van deze groep leem zit, maar zelfs dat deze leem ingewreven is, dus door iemand er op gesmeerd. Stapert beweert hier, dat er van nature geen leem op deze stukken zat. Ook dat is nergens op gebaseerd. Als klap op de vuurpijl komt Stapert met de bewering, dat de stukken afkomstig zijn van een regelmatig geploegde akker. Terwijl hij de vindplaats niet weet.

d. Voorlopig rapport B.A.I. 18.3.'65 pag. 4:

"Zekerheid van vervalsing bestaat ten aanzien van artefakten-groep 5 (Eemster).

e. Proces-verbaal pag. 54:

Uit de verklaring van Dr. Boeschoten kon ik opmaken dat ook de kollektie Eemster vervalsingen betrof".

f. Proces-verbaal pag. 45:

"De bijdrage van Dr. Boeschoten en Dr. Boom is gering en ik kan de verantwoordelijkheid voor mijn konklusies betreffende de valsheid niet ook op hun schouders leggen".

Het is maar, wat je onder een "geringe bijdrage" verstaat. Uitsluitend op grond van een uitspraak van Dr. Boeschoten, die geen archeoloog is, wordt Vermaning in het openbaar voor vervalser uitgemaakt.

En Dr. Boeschoten zou niet verantwoordelijk zijn voor de konklusie, die het B.A.I. trekt uit zijn uitspraak. Kom nou! Hij wist toch waar zijn uitspraak voor diende.

Dit voorlopig rapport van het B.A.I. is ondertekend door Drs. D. Stapert en door Prof.Dr. H.T. Waterbolk. Prof. Waterbolk heeft op de terechtzitting van 2 febr. 1977 e.v. uitgelegd waarom hij dit rapport mede heeft ondertekend:

Proces-verbaal pag. 31:

Prof. Waterbolk verklaart: "De rapporten van 10 Maart 1975 en 18 Maart 1975 heb ik mede ondertekend. Er zijn verschillende redenen geweest dat ik de rapporten heb medeondertekend. In de eerste plaats is dat omdat ik mij als werkleider en -hopenlijk- als aanstaand promotor mede verantwoordelijk voel voor het werk van Drs. D. Stapert en in de tweede plaats omdat ik het als Directeur van het Biol. Arch.Instituut van de Universiteit van Groningen noodzakelijk vond om het gewicht van de rapporten te onderstrepen. In de derde plaats heb ik het gedaan omdat ik auteur ben geweest van enkele publicaties en door deze medeondertekening uitdrukkelijk afstand wilde nemen van mijn vroegere opvattingen".

Het gezag van de professor als deskundig en betrouwbaar mens moet dus dienen om de geloofwaardigheid van de B.A.I.-rapporten te vergroten. Jammer voor dat gezag, dat de onwaarheden er zo dik boven op liggen.

Ontbreken van glanspatina

B.A.I.-rapport pag. 9:

Stapert geeft hier een omschrijving van glanspatina, die wij, om het begrip wat te verduidelijken, even aanhalen: "Glanspatina". De verklaring hiervoor komt neer op de aanname dat de glans veroorzaakt wordt door een zekere gladheid van het oppervlak, ontstaan als gevolg van chemische processen. Hierbij kan kiezel van uitstekende delen worden opgelost en weer afgezet worden in holtes. Het is ook mogelijk dat holtes worden opgevuld met kiezel, afkomstig uit het grondwater. Glanspatina is een meest lage, uniforme glans over het gehele oppervlak van de vuurstenen. Aangezien de glans teweeggebracht wordt door kiezel is ze niet te verwijderen".

B.A.I.-rapport pag. 42:

"Het feit, dat de glans verdwijnt door wassen met water en zeep, is afdoende voor de stelling, dat er dus geen glanspatina aanwezig is op de stukken van Vermaning."

B.A.I.-rapport pag. 43:

Op het eind van paragraaf 7 over "de glans op de stukken van Vermaning" schrijft Stapert:

"Er werden door mij geen nadere pogingen gedaan tot analyse van de substantie, die de glans teweegbrengt. Het moet mij bovendien van het hart dat een dergelijk onderzoek ook verder weinig zinvol is, aangezien deze kennis slechts van secundair belang zou zijn; het ontbreken van oppervlakteveranderingen is doorslaggevend."

B.A.I.-rapport pag. 48:

In paragraaf 10 over de Neolithische vondsten van Ravenswoud schrijft Stapert: "Meerderesstukken bezitten weer de afwasbare "glanspatina", die ook bij verschillende stukken uit deze kollektie weer plaatselijk ontbreekt in diepe uithollingen. Aangezien Neolithische vondsten in het algemeen geen duidelijke natuurlijke oppervlakteveranderingen vertonen en de "glans" bovendien vermengd is met zweet en huid-afbraakprodukten en dus moeilijk te analyseren, is dit verschijnsel bij dit materiaal minder als een hard argument te beschouwen, dan dat bij het "Middenpaleolithisch" materiaal het geval is."

Samenvattend is de redenering van Stapert: De glans is afwasbaar. Dus is er geen glanspatina. En dat is een doorslaggevend, hard argument voor valsheid bij Middenpaleolithisch materiaal.

De aandachtige lezer zal nu denken: "Middenpaleolithische artefacten behoren kennelijk glanspatina te hebben". Maar zo eenvoudig is het niet. We bladeren weer even terug naar pag. 10 van hetzelfde B.A.I.-rapport. Daar schrijft Stapert: "Glanspatina komt heel weinig voor op Middenpaleolithische vondsten in Nederland."

En op pag. 32 van datzelfde B.A.I.-rapport toont Stapert in een tabel aan, dat op alle 6 door het B.A.I. als echt erkende Middenpaleolithische stukken uit Noord-Nederland glanspatina ontbreekt. Stapert redeneert als volgt:

"Alle echte Middenpaleolithische vondsten uit Noord-Nederland hebben geen glanspatina".

"De stukken van Vermaning hebben ook geen glanspatina".

"Dus zijn de stukken van Vermaning vals".

De vuurstenen van Urk

Stapert heeft zich afgevraagd, waar Vermaning de grote hoeveelheid vuursteen vandaan haalde, die hij nodig had voor het maken van duizenden valse artefakten. Hij realiseerde zich wel, dat dat één van de problemen was, waarvoor je als vervalser komt te staan. Hij konkludeert, dat de vele grote vuursteenknollen waarschijnlijk uit Urk komen. Het ophalen zal dan nog moeilijk zijn geweest voor Vermaning, die geen rijbewijs heeft en wiens enige middel van vervoer een oude brommer is.

Maar we zullen Stapert even aan het woord laten:

B.A.I.-rapport pag. 44 paragraaf 8:

Herkomst van het vuursteenmateriaal van de vondsten van Vermaning. Veel stukken van Vermaning bezitten, naast afslagnegatieven, etc., ook oude vlakken, d.w.z. vlakken van vóór de produktie, die meestal ontstonden door vorstspijting. Het is opvallend, dat van deze oude vlakken een groot aantal nauwelijks gepatineerd is. Vaak is een begin van patinavorming zichtbaar, maar niet veel meer. Er zijn ook oude vlakken, die wel patina's en/of windlak vertonen, maar deze zijn in de minderheid.

De konklusie uit deze waarneming kan niet anders zijn, dan dat het grootste deel van de vuursteen, waarvan de stukken, die door Vermaning verkocht zijn, gefabriceerd zijn, tot voor kort ergens in nagenoeg verse toestand aanwezig was. In dit verband is het nuttig nog eens te herhalen wat in par. 5 werd opgemerkt, n.l. dat aan de oppervlakte nergens in Drente grote en gave vuursteenknollen kunnen worden verzameld.

Samen met Dr. G.J. Boekschoten werden mogelijke bronnen van vrijwel verse vuursteen in Noord-Nederland gezocht. In feite zijn er maar zeer weinig plekken die in aanmerking komen, aangezien het materiaal van Vermaning tamelijk uitgebreid is. Zelfs grotere graafputten in de keileem zullen in het algemeen nooit zo veel verse vuursteen leveren. Iets anders is het met keileemgroeven, zoals bij Markelo, waar wel verse vuursteen aanwezig is; maar aangezien het hier tamelijk steenarme keileem betreft, geldt toch weer hetzelfde bezwaar, n.l. dat men er niet met weinig moeite een grotere hoeveelheid verse vuursteenbrokken kan verzamelen. De meest voor de hand liggende plek is het keileemreservaat P. van der Lijn bij Urk. Hiervoor kunnen meerdere redenen opgegeven worden:

1. het betreft een uitgestrekt terrein, waar met weinig moeite in grote hoeveelheden verse vuursteen verzameld kan worden.
2. Het terrein wordt niet bewaakt, iedereen kan zich er zonder problemen toegang tot verschaffen.
3. Het reservaat is algemeen bekend in kringen van amateur-geologen.
4. In tegenstelling tot b.v. de keileemgroeven bij Markelo en andere keileemontsluitingen, hebben bij Urk veel vuurstenen vlakken met beginnende patina.

Laatstgenoemd punt verdient nog enige aandacht. Het terrein bij Urk kwam boven water bij de drooglegging van de Noordoostpolder. De vuurstenen die daarbij bloot kwamen, zijn dus nog maar enkele tientallen jaren onderhevig aan verwerking aan het oppervlak. Juist het voorkomen van veel oude vlakken met beginnende patina

is daarom karakteristiek en juist dat verschijnsel is ook aanwezig bij het materiaal van Vermaning. In Nederland is er daarom geen andere plek te bedenken die meer in aanmerking komt, wanneer we zoeken naar een combinatie van grote hoeveelheden verse vuursteen en veel vlakken met beginnende patina."

Op pag. 10 van het B.A.I.-rapport schreef Stapert: "Alle vuurstenen, die gedurende lange tijd (meer dan 10.000 jaar) in bodems, zoals die in Noord-Nederland voorkomen, hebben gelegen, zijn aangetast als gevolg van oplossingsverschijnselen". Even daarvoor heeft hij uitgelegd, dat patinavorming een oplossingsverschijnsel is, dat in de bodem optreedt.

De vuurstenen van Urk, die evenals alle andere vuurstenen miljoenen jaren oud zijn, zouden dus ook duidelijk gepatineerd moeten zijn, ware het niet dat ze gedurende al die tijd vers bewaard waren onder het kabbelende water van de Zuiderzee. Patina ontstond pas na de drooglegging van de Noordoostpolder.

Knap bedacht van Stapert, niet waar? Maar het klopt niet. In het boekje "Nieuw Land" over de Zuiderzeewerken, uitgegeven door "Vereniging Nederland in den Vreemde" is op pag. 3 te lezen dat de Zuiderzee nog niet bestond toen de romeinen, omstreeks het begin van onze jaartelling, in deze landen kwamen. De vuurstenen van Urk hadden dus al vele tienduizenden jaren op of in de bodem gelegen, vóór de Zuiderzee ontstond. En als de bewering van Stapert op pag. 10 van het B.A.I.-rapport (zie boven) juist zou zijn, zouden ook deze vuurstenen aangetast moeten zijn als gevolg van oplossingsverschijnselen.

Weet de geoloog Stapert zo weinig over de geologie van Nederland? Of is dit een leugen, waarvan werd aangenomen dat die niet doorzien zou worden?

De vuistbijl van het Blauwmeer

Volgens Vermaning is deze vuistbijl met een zandzuiger opgezogen uit het Blauwmeer bij Hoogersmilde, van een diepte tussen 15 en 20 meter. Volgens het B.A.I. is het een vervalsing, maar dat wist U natuurlijk al.

B.A.I.-rapport pag. 40:

"De vuistbijl van het Blauwmeer is een geval apart. Dit stuk is over vrijwel het gehele oppervlak dicht bedekt met schuurkrassen. De spreiding van deze krassen maakt duidelijk dat ze niet met een slijpmachine aangebracht kunnen zijn, maar met de hand, door middel van hard schuurpapier of iets van dien aard. Het is uitgesloten dat een dergelijk verschijnsel in de natuur ontstaat. Zoals hierboven al vermeld, ontstaan krassen op vuursteen in de natuur niet gemakkelijk. Als er wel krassen ontstaan, gaat dit altijd gepaard met drukverschijnselen.

Om dit belangrijke punt nogmaals zo duidelijk mogelijk te maken, hierbij ter illustratie een opname van een extreem bekraste vuursteen (fig. 32).

Het betreft hier een natuurlijke vuursteen, gevonden in het keileemreservaat te Urk, die zwaar bekrast is als gevolg van het bewegende landijs tijdens de op één na laatste ijstijd.

Zichtbaar zijn krassen, schramkrassen (series schuingerichte

drukkegeltjes) en een massa drukkegeltjes (cirkeltjes); verder is zware afstomping langs de randen zichtbaar. Op de "vuistbijl van het Blauwmeer" zijn echter alleen maar fijne krasjes zichtbaar.

Op verschillende plaatsen, in diepe holtes van het oppervlak (waar krassen ontbreken), bezit het oppervlak van deze "vuistbijl" alle eigenschappen van versgespleten vuursteen (b.v. een karakteristieke suikerachtige matheid).

Overigens vertoont het stuk verder geen enkele oppervlakteverandering, zoals patina's etc. Het ontbreken daarvan is doorslaggevend voor de bewijsvoering betreffende valsheid; de krassen zouden immers theoretisch ook achteraf op echte stukken aangebracht kunnen zijn. Hetzelfde geldt voor de afgeslepen ribben op de "Middenpaleolithische" stukken.

Stapert weet niet eens, met welk materiaal de krassen kunnen zijn aangebracht. Hij beweert zonder bewijs, dat de krassen niet in de natuur kunnen ontstaan. Maar wij willen op iets anders de aandacht vestigen, namelijk op een halve waarheid in dit verslag. Halve waarheden vallen vaak minder op dan hele leugens.

Stapert zegt, dat in diepe holtes het oppervlak er vers en mat uitziet.

Wij leiden daaruit af, dat de rest van het bewerkte oppervlak er niet uitziet als versgespleten vuursteen, maar enige glans heeft. Glanspatina heet dat en bewijst dat de steen na de vervaardiging zeer lang in de bodem heeft gelegen. Stapert heeft dit, blijkens zijn verslag, gezien.

Hij weet dus, dat de Blauwmeerbijl echt is. Desondanks durft hij te stellen, dat het stuk behalve de krasjes geen oppervlakteverandering heeft en dus vals is.

Wij komen hierop nog terug bij de bespreking van de rapporten van het Gerechtelijk Lab. en van Prof. Bosinski.

De Neolithische vondsten van Ravenswoud

B.A.I.-rapport pag. 48:

"Deze kollektie bijlen, beitels en "speerpunten" werd aangekocht door het Fries Museum in 1968, maar volgens Vermaning door hem reeds "gevonden" in 1965. Voor de "vondstomstandigheden kan verwezen worden naar het rapport van Prof.Dr. H.T. Waterbolk.

Sommige stukken uit deze kollektie zijn niet vals (dit geldt o.a. voor een paar bijlen), maar wel alle "speerpunten" in deze verzameling. Voor de valse stukken vallen de bewijzen uiteen in drie groepen:

1. Meerdere stukken bezitten weer de afwasbare "glanspatina", die ook bij verschillende stukken uit deze kollektie weer plaatselijk ontbreekt in diepe uithollingen. Aangezien Neolithische vondsten in het algemeen geen duidelijke natuurlijke oppervlakteveranderingen vertonen en de "glans" bovendien vermengd is met zweet en huid-afbraakprodukten en dus moeilijk te analyseren, is dit verschijnsel bij dit materiaal minder als een hard argument te beschouwen, dan dat bij het "Middenpaleolithisch" materiaal het geval is.

2. De "speerpunten" zoals ze in deze kollektie voorkomen, zijn overigens onbekend uit de prehistorie van Nederland (wel komen dergelijke vormen als pijlpunten voor, maar dan met veel geringere afmetingen, n.l. 2 - 3 centimeter lang). Zowel bij sommige bijlen, als bij de "speerpunten" valt op, dat ze met dezelfde techniek gemaakt zijn als de "Middenpaleolithische vuistbijlen". Zeker voor de bijlen is dat merkwaardig, aangezien de meeste Neolithische bijlen uit Noord-Nederland op dwarsdoorsnede min of meer rechthoekig zijn, waarvoor een meer geavanceerde techniek nodig is, dan de bifaciale afslagtechniek die hier werd toegepast. Verder is het zeer opvallend dat bij sommige bijlen en bij de "speerpunten", weer afgeslepen ribben voorkomen, identiek aan die bij de "Middenpaleolithische stukken" !
3. Van meerdere bijlen in deze kollektie is het duidelijk, dat ze met een machine geslepen zijn en niet met de hand (zoals in het Neolithicum gebeurde). Dit verschijnsel vormt uiteraard een niet te ontzenuwen bewijs voor valsheid".

Tot zover Stapert. Zijn eerste argument ontzenuwt hij zelf al. Waarom hij dit toch beschouwt als een bewijs, dat vermeld moet worden, is niet duidelijk, maar het is al gebleken dat logica niet het sterkste punt van Stapert is. Hoe je glans kunt vermengen met zweet is ook onduidelijk. Het zal wel zweet geweest zijn van Vermaning, die heeft zich hard ingespannen voor de archeologie.

Het tweede argument, speerpunten van zo'n vorm en bewerkingstechniek zijn nog nooit eerder in Nederland gevonden, is wel een zeer merkwaardig bewijs van vervalsing. Geen enkele amateur-archeoloog durft straks nog iets unieks te vinden.

Het derde argument is duidelijk. De Neolithische mens had geen slijpmachine. Stapert beweert, zonder enige vorm van bewijs, dat deze bijlen met een machine geslepen zijn. Daaruit trekt hij dan een konklusie, die volgens hem niet te weerleggen zou zijn.

De Middenpaleolithische vondsten van Ravenswoud

B.A.I.-rapport pag. 51:

"De konklusie is dus, dat alle door Vermaning verkochte "Oud- en Middenpaleolithische vondsten vals zijn, verder een aantal "Neolithische", en hoogstwaarschijnlijk ook een aantal Mesolithische. Deze konklusie kan nog uitgebreid worden wat betreft de niet verkochte "Middenpaleolithische" vondsten van Eemster en Ravenswoud, aangezien het daarbij om artefakten gaat met dezelfde kenmerken als de in het kader van dit rapport behandelde stukken.

Proces-verbaal terechtzitting 2 Febr. 1977 pag. 54:

Stapert verklaart: "Wat de stukken van Ravenswoud betreft kan ik verklaren dat ik die niet gezien heb en dat die niet zijn onderzocht op het B.A.I."

En je vraagt je af, waarom het B.A.I. eigenlijk zo'n uitgebreid onderzoek heeft gedaan op de andere stukken van Vermaning. Het

was immers veel simpeler geweest om die ook vals te verklaren zonder ze gezien te hebben.

Gedrag van Stapert tijdens de terechtzitting van 6 Juni 1977 te Assen.

Tijdens het uitgebreide betoog van de heer Wouters zijn de toehoorders één en al aandacht. Behalve Stapert, Waterbolk en de Officier van Justitie, die demonstratief tonen dat het hun niet interesseert wat Wouters naar voren brengt. Toch hadden ze daar wel iets van kunnen leren.

Wouters heeft één van de stukken van de kollektie Eemster en één van de collectie Hijken op echtheid onderzocht. Hij heeft daarvoor een methode toegepast, die al 35 jaar geleden door de beroemde Franse archeoloog Abbé Prof. Breuil werd gebruikt. Wanneer het stuk geen recente beschadiging heeft, brengt men die aan door volgens de z.g. contracoup-methode een klein schilfer-tje te verwijderen. Men heeft dan een oppervlakje gekregen, waarvan men zeker weet dat het vers is. Wanneer dat oppervlakje er duidelijk anders uitziet dan de rest van het bewerkte oppervlak, kan men er zeker van zijn dat het artefakt niet recent vervaardigd is, en dus niet vals is. Bij het door Wouters verrichte onderzoek is gebleken, dat de beide stukken niet recent vervaardigd zijn en dus niet vals genoemd mogen worden.

Beide stukken waren uit kollekties, die door het B.A.I. valsverklaard waren. Wouters heeft deze stukken bij zich, hij wil ze laten zien, maar daarop gaat niemand in. Wouters heeft zijn binoculaire microscoop voor niets meegenomen naar Assen. De leden van de rechtbank willen niet kijken, Prof. Bosinski wil dit evenmin en de heren van het B.A.I. dringen daar ook niet op aan.

Op een vraag van de voorzitter van de rechtbank, Mr. F.C. Fliet, zegt Stapert vervolgens dat hij zijn konklusies betreffende valsheid van de stukken van Vermaning niet herziet. Het is velen in de rechtszaal duidelijk, dat Stapert niet in wil gaan op enig onderzoek, dat de onschuld van Vermaning en de echtheid van zijn vondsten zou kunnen bewijzen.

Nu kan het best zijn, dat Stapert en Waterbolk de door Wouters toegepaste onderzoekmethode niet kenden. Maar als het hun erom te doen was, de waarheid aan het licht te brengen, desnoods ten koste van hun eigen image, hadden ze de stukken, die Wouters bij zich had, moeten bekijken.

En daarna hadden ze moeten voorstellen om de stukken, waarvoor Vermaning terechtstond, samen met Wouters volgens de contracoup-methode te onderzoeken, desnoods meteen in de rechtszaal. Dat ze dat niet gedaan hebben toont aan dat ze niet wilden dat de onschuld van Vermaning werd bewezen. Of ze hun image hierdoor gered hebben, zal de toekomst wel leren.

II KRITIEK OP HET RAPPORT VAN HET GERECHTELIJK LABORATORIUM VAN
HET MINISTERIE VAN JUSTITIE TE RIJSWIJK (.Z.H.), OPGESTELD
DOOR DR. E.R. GROENEVELD, dd. 18 Maart 1976 (kritiek 15-1-'78)

=====

Dr. E.R. Groeneveld, wetenschappelijk hoofdmedewerker A van het
Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie, te
Rijswijk (Z.H.). Dr. Groeneveld is de opsteller van Rapport 14336/
76/XIII, betreffende het onderzoek van vuurstenen artefakten in
de zaak kontra Tj. Vermaning, verdacht van het recent bewerken
van deze stenen.

Dit rapport is op 18 Maart 1976 getekend door:

Dr. A.H. Witte, Directeur van het Gerechtelijk Laboratorium.

Drs. J.W. Verburgt, Adjunct Directeur van het Gerechtelijk Labora-
torium.

Dr. E.R. Groeneveld.

Op de terechtzitting van de Arrondissementsrechtbank te Assen, aan-
gevangen op Woensdag 2 Febr. 1977, heeft Dr. Groeneveld verklaring-
en afgelegd, die vermeld zijn in het Proces-verbaal van deze te-
rechtzitting.

Bij het aanhalen van passages uit deze twee stukken zullen wij
kortweg vermelden: "Rapport" of "Proces-verbaal".

Inleiding

Rapport pag. 3:

"Namens Mr. W.C. van Oordt, rechter-kommissaris belast met de be-
handeling van strafzaken in de arrondissementsrechtbank te Assen,
werd ons verzocht een deskundigenonderzoek in te stellen naar even-
tuele valsheid van de stenen die niet verjaard zijn". Dat zijn:

Rapport pag. 1: 1 A De Leemdijkbijl
----- 1 B De Blauwmeerbijl
1 C De schaaf uit Hijken
1 D Het natuurproduct uit Hijken
1 E De steenafslag uit Hijken
1 F 5 stenen die Vermaning heeft geruild voor
een behandeling bij tandarts v.d. Poel.
Ten aanzien van deze stenen werd geen aan-
gifte gedaan.

Rapport pag. 1, 2 en 3:

Behalve deze tien stenen ontving het Gerechtelijk Lab. een indruk-
wekkende hoeveelheid artefakten, fossielen, stenen musketkogels,
gereedschap en andere spullen, aangetroffen in het schip van Ver-
maning.

Uit Musea ontving het Gerechtelijk Lab. een groot aantal "verjaar-
de" stenen, n.l. een groot deel van de Middenpaleolithische vondst
Hoogersmilde (1965), een groot deel van de Middenpaleolithische
vondst Hijken (1967 en 1968), een groot deel van de Neolithische
vondst Ravenswoud (1968).

Over de opzet van het onderzoek schrijft Dr. Groeneveld:

Rapport pag. 1:

"De richting van onderzoek is gestuurd door het voorlopig rapport

van Drs. D. Stapert van het Biologisch-Archeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen d.d. 18 Maart 1975. Tevens zijn daarbij nog verwerkt de eigen inzichten verkregen na bezoeken van Prof. G.C. Maarleveld en Dr. M.H. ter Wee aan het Laboratorium en de eigen bezoeken aan de vondstvelden in Drente en aan het Biologisch Archeologisch Instituut in Groningen". Dr. Groeneveld vermeldt geen eigen inzichten die hij heeft verkregen na bezoeken aan Vermaning of aan diens advocaat. Zulke bezoeken hebben ook niet plaats gevonden. Dr. Groeneveld heeft zich éénzijdig laten voorlichten door de beschuldigers van Vermaning.

Wanneer wij de 5 stenen van tandarts v.d. Poel, waarover geen aangifte is gedaan, buiten beschouwing laten, zijn er slechts 5 stenen, genummerd 1 A t/m 5 A, die door het Gerechtelijk Laboratorium op eventuele valsheid moesten worden onderzocht. Het is goed dit in de gedachten te houden.

Een deskundigenonderzoek, uitgevoerd door een ondeskundige

Niet alleen wij beschouwen Dr. Groeneveld als een ondeskundige op het gebied van de archeologie, hij denkt er zelf net zo over, getuige de volgende passages:

Rapport pag. 3: "Uitgangspunten voor het deskundigenonderzoek"

Daar de "niet-verjaarde" stenen betrekking hebben op tenminste midden-paleolithische vondsten, hebben wij onze aandacht in hoofdzaak op deze periode gericht. Het blijkt dan, dat uit deze periode, buiten de vondsten van Hoogersmilde, Hijken en de niet-verjaarde groep, nog slechts 5 vuurstenen artefakten in Friesland en Drente, dus hetzelfde vondstgebied gevonden zijn. Om te beoordelen of een steen van Vermaning "vals" is, moet men zich kunnen afzetten tegen "echt" materiaal. Behalve dat dit materiaal van geringe omvang - er zijn blijkbaar slechts 5 stenen - is, is de wetenschappelijke betrouwbaarheid van het archeologische begrip "echt" voor de kritische buitenstaander vrij vaag en bovendien nogal ondergraven door het Hogersmilde-artikel van Van der Waals en Waterbolk uit 1973.

Nochthans lijkt het probleem oplosbaar, omdat juist de grote hoeveelheid artefakten van Hoogersmilde en Hijken een statistische benadering en een benadering op grond van de logica mogelijk maakt, die de balans echt - vals, wederom voor een kritische buitenstaander, doet doorslaan.

Primair zijn wij daarbij uitgegaan van een eenvoudig doch uiterst minutieus onderzoek van het oppervlak van de vuurstenen, waarbij naast de artefakten ad I en II, gewone vuurstenen werden bekeken uit dezelfde grondlagen als waarin de artefakten werden gevonden. De oppervlaktewaarnemingen zijn deels in foto's en kleurdia's, deels in kleine dia's vastgelegd. De informatie verkregen uit deze waarnemingen was zodanig dat voorhands van geavanceerde tijdrovende analytische oppervlakte-technieken kon worden afgezien." Twee maal noemt Dr. Groeneveld zichzelf in deze passage een kritische buitenstaander.

Rapport pag. 8: De vondst Hijken (verjaard) ad II B

"Van deze vondst werden door ons niet alle artefakten uitputtend onderzocht. Alle bekeken stenen bleken zo duidelijke slijpsporen te vertonen bij een in zeer veel gevallen per steen zo groot per-

centage van het oppervlak met recent uiterlijk, dat hiermee voldoende inzicht kon worden verworven. Wat in vergelijking met de vondst Hoogersmilde bij de vondst Hijken speciaal opviel was de grote hoeveelheid steenkomposities. In één geval werden 28 artefakten geteld, die weer aaneengeplakt bleken te zijn tot één stuk vuursteenknol. Voorts viel, zoals gemeld, op dat vele artefakten slechts een gering stukje "oud" oppervlak bezaten en verder geheel "vers" eruit zagen. De wonderbaarlijkheid van het aantreffen van dergelijke steenaantallen en steenkomposities, alle bewerkt door slijpen, begonnen bij de vondst Hoogersmilde en hier voortgezet en als het ware overdreven bij Hijken, verbijstert de buitenstaander".

Ook hier weer de buitenstaander. Ondanks zijn ondeskundigheid durft deze buitenstaander te konkluderen dat de sporen door slijpen zijn ontstaan, dat het oppervlak er recent, vers uitziet. Dat daaruit voldoende inzicht kan worden verkregen. En dat het aaneenpassen van artefakten en bij de fabricage van die artefakten ontstane afslagen wonderbaarlijk is.

Al deze verschijnselen waren in 1965 al bekend aan de professoren Van der Waals en Waterbolk, die dat niet zagen als een bewijs van onechtheid.

Proces-verbaal pag. 20:

"Er zijn dure woorden voor, maar als leek noem ik het maar glans".

Proces-verbaal pag. 25:

"Ik heb geen lijst van de door mij geraadpleegde literatuur gemaakt. In de literatuur komt men niet de verhalen tegen over komposities. Het boek van Prof. Bosinski is niet geraadpleegd. Wel komt het voor in het Mesolithicum. Daar waren werkplaatsen met afslagen die op de grond vielen. Hier kan men zich dat niet voorstellen, omdat elke klap raak was. Elke klap leverde een voorwerp op, waar men iets mee kon doen. Ik bevind mij hier op archeologisch terrein en het komt mij voor dat de heren Stapert en Waterbolk, die ook als getuigendeskundigen zijn opgeroepen, er meer over kunnen zeggen."

Dr. Groeneveld beweert eerst, dat in de literatuur niets staat over steenkomposities en zegt dan dat hij het belangrijkste boek van Prof. Bosinski over middenpaleolithische artefakten niet heeft gezien. Verder beweert hij, dat als de neolithische mens van een vuursteenknol een stuk afsloeg, beide stukken aan elkaar passen, maar als de middenpaleolithische mens datzelfde deed, pasten de stukken niet op elkaar. Tenslotte verzoekt hij, geen moeilijke vragen aan hem te stellen. Vraag dat aan Stapert en Waterbolk. Waarom eigenlijk niet aan Vermaning?

Proces-verbaal pag. 26:

De konklusies van ons rapport zijn gebaseerd op de waarnemingen aan de stenen en daar heb ik geen kennis van de archeologie voor nodig. Als men er zich in moet verdiepen heeft men natuurlijk wel geologische en archeologische kennis nodig. Ik kan wel krassen waarnemen en als ik vergelijkingsmateriaal heb kan ik ook nog zien of de krassen oud zijn".

Op zich kan niemand het Dr. Groeneveld kwalijk nemen dat hij op het gebied van de archeologie ondeskundig is. Wel nemen wij het hem uiterst kwalijk dat hij als buitenstaander (het woord "kritisch" gebruikt hij ten onrechte) in zijn konklusie durft te beweren dat het grootste deel van de door hem onderzochte artefacten van Vermaning onecht is. Er is wel degelijk een grondige kennis nodig voor het trekken van konklusies uit waarnemingen, en men moet daarbij uiterst voorzichtig zijn wanneer het risico bestaat dat medemenssen hierdoor onschuldig veroordeeld kunnen worden.

Kreten, die de geloofwaardigheid van het rapport moeten vergroten.

Rapport pag. 1:

Door Dr. Groeneveld werd het rapport opgesteld. Hij schrijft: "Hierbij is de kennis verwerkt verkregen uit een grote hoeveelheid literatuur".

Rapport pag. 4:

"Primair zijn wij daarbij uitgegaan van een eenvoudig doch uiterst minutieus onderzoek van het oppervlak van de vuurstenen".

Rapport pag. 4:

"Nochthans lijkt het probleem oplosbaar, omdat juist de grote hoeveelheid artefacten van Hoogersmilde & Hijken een statistische benadering en een benadering op grond van de logica mogelijk maakt".

Rapport pag. 5:

"Ook hier kan men logischerwijze niet anders dan denken aan een kunstmatige slijping".

Rapport pag. 10:

"Op wetenschappelijke gronden kan logischerwijze geen andere konklusie worden getrokken."

Wat deze kreten in werkelijkheid voorstellen, zal U uit het vervolg van deze kritische studie blijken.

Door Dr. E.R. Groeneveld bestudeerde literatuur.

Proces-verbaal pleidooi van Mr. Doornbos pag. 15:

"Nu vermeldt het rapport dat daarin de kennis is verwerkt verkregen uit een grote hoeveelheid literatuur, maar een lijst van de geraadpleegde literatuur is mij, ondanks mijn schriftelijk verzoek van 29 Maart 1976 niet verstrekt. Ook op mijn vragen aan Dr. Groeneveld ter terechtzitting kreeg ik geen bevredigend antwoord. Alleen bleek mij toen dat daar in ieder geval niet bij was het standaardwerk van Dr. G. Bosinski "Die Mittelpaläolithischen Funde im Westlichen Mitteleuropa", verschenen in 1967".
Nu is bij een wetenschappelijk onderzoek het opgeven van de bestudeerde literatuur gebruikelijk. Waarom zou het Gerechtelijk Laboratorium, ondanks herhaald verzoek van de verdediging, niet op willen geven welke literatuur is bestudeerd? Wij weten het niet, noemen maar een paar mogelijke verklaringen:

- a. Het Gerechdelijk Laboratorium heeft niet zo'n erg indrukwekkende hoeveelheid literatuur bestudeerd, maar wil dat niet laten blijken.
- b. Sommige gegevens in de bestudeerde literatuur zijn in strijd met met beweringen in het rapport van het Gerechdelijk Laboratorium.
- c. Het Gerechdelijk Laboratorium wil het werk van de verdediging belemmeren.

Wij weten niet, welke van deze verklaringen juist is. Wel zijn wij van mening dat de mensen, die overtuigd zijn van de onschuld van Vermaning en zich daarom voor zijn verdediging inzetten, recht hebben om op een dergelijke vraag een behoorlijk antwoord te krijgen. Ziet het Gerechdelijk Lab. ons als tegenstanders, aan wie men dergelijke gegevens niet moet verstrekken? Dat zou niet wijzen op een onpartijdige houding.

Ook de president van de rechtbank in Assen heeft er niet aan meegewerkt, dat wij die gegevens kregen.

De statistische benadering, toegepast door het Gerechdelijk Lab.

Rapport pag. 3:

Dr. Groeneveld schrijft over oud- en midden-paleolithische vondsten: "Het blijkt dan, dat uit deze periode, buiten de vondsten van Hoogersmilde, Hijken en de niet-verjaarde groep, nog slechts 5 vuurstenen artefakten in Friesland en Drente, dus hetzelfde vondstgebied gevonden zijn." Even verder schrijft hij, dat het "echte" vergelijkingsmateriaal van geringe omvang is. "Er zijn blijkbaar slechts 5 stenen".

Hoe is hem dat gebleken? Enkel en alleen uit het rapport van het Biologisch Archeologisch Instituut, lijkt ons. Wanneer Dr. Groeneveld navraag zou hebben gedaan bij een aantal amateur-archeologen in Friesland en Drente zou hij op een veel groter aantal artefakten uit genoemde periode en gebied zijn gekomen. Maar Dr. Groeneveld heeft blijkbaar geen moment getwijfeld aan de betrouwbaarheid van de mededelingen van de heren van het Biologisch Archeologisch Instituut. Een weinig kritische instelling, zeker voor iemand van een Gerechdelijk Laboratorium. Overigens vindt Dr. Groeneveld het ook niet zo'n ramp, dat het vergelijkingsmateriaal slechts uit 5 stenen bestaat. Dat leiden wij tenminste af uit het feit, dat hij van die 5 stenen er maar 3 in zijn onderzoek gebruikt. Dat dat veel te weinig is voor een statistische benadering ontgaat hem blijkbaar.

Rapport pag. 6:

"Echte artefakten uit het Midden-paleolithicum".
"Door ons werden een aantal artefakten waarvan de archeologen aannemen, dat deze uit het Midden-paleolithicum komen onder de binoculaire loupe bekeken. Dit waren drie van de vijf artefakten uit Friesland/Drente te weten:
1e De vuistbijl van Wijnjeterp (1939)
2e De vuistbijl van Exloo (1965)
3e De schaaf van Emmen (1971)

Van de andere kant, schrijft Dr. Groeneveld, is er wel een grote hoeveelheid artefakten van Hoogersmilde & Hijken en dat maakt een statistische benadering en een benadering op grond van de logica mogelijk.

Een vreemde redenering, wat wij met een voorbeeld duidelijk kunnen maken. Als Dr. Groeneveld wil weten of Nederlandse mannen langer of korter zijn dan Zweedse mannen en hij heeft maar van 3 Zweden de lengte gemeten, dan denkt hij zijn onderzoek betrouwbaar te maken door van erg veel Nederlanders de lengte te meten. Maar het kan best zijn, dat die 3 Zweden toevallig erg klein zijn, of erg groot en de vergelijking zegt in ieder geval niets. Maar er zit een nog veel grotere fout in die z.g. statistische benadering van Dr. Groeneveld.

In de inleiding vermeldde wij, dat het Gerechdelijk Laboratorium-vijf door Vermaning gevonden stenen moest onderzoeken op eventuele valsheid. Dat is ook te weinig voor een statistisch onderzoek. Maar wat doet Dr. Groeneveld? Hij haalt er zo'n 500 stenen van Hoogersmilde en Hijken bij. Dat zijn stenen uit z.g. gesloten vondsten; zij horen bij elkaar. Er zijn werktuigen bij en afslagen, scherven die van de vuursteenknol zijn afgeslagen voor het maken van het werktuig. Het is duidelijk, dat je daarbij scherven kunt vinden die op elkaar passen of op het werktuig.

Zo'n samenpassend groepje stenen noemt men een steenkompositie. De vijf losse vondsten van Vermaning, genummerd 1 A t/m 1 E, die door het Gerechdelijk Lab. moeten worden onderzocht, passen nergens aan, vormen geen deel van een steenkompositie.

Als ik nu zou beweren, dat het voorkomen van steenkomposities in de vondsten Hoogersmilde en Hijken bewijst, dat de vijf losse vondsten 1 A t/m 1 E vals zijn, zoudt U waarschijnlijk vreemd opkijken. Ik keek ook vreemd op toen ik de konklusie las op pag. 10 van het rapport van Dr. Groeneveld:

"Konklusie".

"Gezien de opgesomde en getoonde oppervlaktebeelden van de stenen, de krassporen/slijpsporen en de statistische onwaarschijnlijkheden (steenkomposities) moeten het overgrote deel van de gestelde midden-paleolithische artefakten van de vondsten Hoogersmilde (1965), Hijken en een aantal niet-verjaarde stenen, waaronder de Leemdijk-bijl en de Blauwmeerbijl als kunstmatig en recent bewerkt en derhalve als onecht worden beschouwd.

Op wetenschappelijke gronden kan logischerwijze geen andere konklusie worden getrokken".

Dr. Groeneveld konkludeert dus o.a. uit het voorkomen van steenkomposities in de groepen van Hoogersmilde en Hijken dat de vijf niet-verjaarde losse vondsten, die hij moest onderzoeken, onecht zijn. Deze onjuistheid is de rechtbank blijkbaar niet opgevallen. Misschien omdat de vijf stenen waar het om ging, verscholen waren tussen de vele stenen van de groepen Hijken en Hoogersmilde. Misschien was men ook geïmponeerd door het woord "statistiek". Om alle twijfel weg te nemen schrijft Dr. Groeneveld pal achter dit gedeelte van de konklusie, dat op wetenschappelijke gronden logischerwijze geen andere konklusie kan worden getrokken. Met wetenschap heeft zo'n konklusie niets te maken en evenmin met logica.

De slijpmachine van Vermaning

Op de pagina's 1 t/m 3 van het rapport worden stenen en ander materiaal opgesomd, aangetroffen bij het politie-onderzoek op 18-3-1975

in het schip van Vermaning.

Daar was geen slijpmachine bij. Vermaning had geen slijpmachine, hij sleep grasmachines met een platte vijl. Dat heeft hij ook aan de politie in Meppel gezegd nadat hij in hechtenis was genomen.

Het Gerechdelijk Lab. vermeldt niet dat Vermaning geen slijpmachine bezat. Wel schrijft men:

Rapport pag. 10:

"Het bij Vermaning in beslag genomen gereedschap is niet relevant, terwijl er ook verder geen duidelijke aanwijzingen zijn verkregen uit het onderzochte materiaal uit zijn schip, dat Vermaning zelf de stenen heeft bewerkt".

Het lijkt mij, dat het wel relevant is, wanneer je bij een volkomen onverwacht onderzoek een in de beschuldigingen zo dikwijls genoemd apparaat als een slijpmachine niet vindt. Of was het niet de bedoeling om bij het politie-onderzoek de gewenste bewijzen van vervalsing in handen te krijgen? Wat was dan wel de bedoeling daarvan?

Suggestieve konklusie wat betreft steen 1 D

Steen 1 D, aangeduid als "Het natuurprodukt uit Hijken", is één van de vijf stenen die Vermaning volgens de dagvaarding vervalst zou hebben. Dr. Groeneveld schrijft over deze stenen het volgende: Rapport pag. 5: "Het natuurprodukt ad 1 D"

"Op de kleurenfoto's 22 en 23 is deze steen afgebeeld. Er werden hier geen slijpsporen gevonden. Alle ribben en breukvlakken vertonen een natuurlijke glans. Sporen van recente breuken waren wel aanwezig maar deze lagen natuurlijk over de steen verspreid."

Daar leid ik uit af, dat het Gerechdelijk Lab. deze steen 1 D als echt beschouwt. Maar dat schrijft men niet in het rapport en ook niet in de konklusie.

In de konklusie staat, dat het overgrote deel van de vondsten Hoogersmilde, Hijken en een aantal niet verjaarde stenen als onecht moet worden beschouwd. Op het eind van de konklusie staat:

"Van twee als artefakten beschouwde stenen uit de vondst Hoogersmilde kon worden aangetoond, dat zich hierop geen vreemde onnatuurlijke sporen bevonden, zodat deze stenen voor zover dezerzijds te beoordelen als echt zijn aan te merken".

Dat zijn de enigste stenen, die in de konklusie "echt" worden genoemd, al houdt Dr. Groeneveld een slag om de arm.

Hiermee wordt duidelijk gesuggereerd, dat steen 1 D onecht is, wat volgens de in het rapport gegeven beschrijving niet het geval is. Door deze onzorgvuldige konklusie wordt een waarneming, die gunstig is voor Vermaning, omgezet in een beschuldiging.

Steen 1 A, de Leemdijkbiel

Dr. Groeneveld heeft op deze geelbruine vuurstenen biel rode verkleuringen ontdekt. Hij schrijft:

Rapport pag. 4:

"Bij zorgvuldig draaien van de vuursteen onder de binoculaire loupe vielen op tal van plaatsen deze rode verkleuringen op. De rode kleur was hoofdzakelijk te zien op ribben met de typische afron-

ding welke door slijpen leek te zijn veroorzaakt. Bij slijpproeven met een ronde elektrisch aangedreven korund slijpschijf, waarbij diverse soorten vuursteen werden aangeslepen, bleek, dat alleen bepaalde soorten geelbruine vuursteen, rode of roodbruine verkleuringen te zien gaven bij aanslijpen. Drukt men dergelijke geelbruine vuursteen zacht tegen de schijf, dan treedt geen verandering van kleur op. Alleen bij sterkere druk, waarbij de vuursteen vonken gaat (dus op het slijpvlak zeer heet wordt) ontstaat de typische rode kleursverandering. De steen gaat ter plaatse als het ware bloeden".

Verder schrijft hij, eveneens op pag. 4: "Gezien de rode slijpsporen vooral bij A op foto 6 en A op foto 9 en gezien ook de zo typisch op slijpen gelijkende sporen bij S op foto 7, welke laatste echter ook over het gehele steenoppervlak verspreid werden aangetroffen, moet hieruit voorlopig de konklusie worden getrokken, dat dit beeld past bij recent mechanisch slijpen".
Dr. Groeneveld redeneert aldus:

- x De Leemdijkbijl heeft rode strepen.
- x Heet slijpen geeft een rode verkleuring.
- x Dus zullen de ribben van de Leemdijkbijl wel heet geslepen zijn.
- x En dus zal de hele Leemdijkbijl wel vervalst zijn.

Wat vermeldt Dr. Groeneveld niet?

- a. Of wetenschappelijk is vastgesteld dat heet slijpen de enige manier is waardoor rode strepen op een vuursteen kunnen komen.
- b. Of het wel mogelijk is om door slijpen met een ronde korund slijpschijf ribben af te ronden. Zo'n slijpschijf slijpt eerder een holte in een steen dan een afronding, zeker wanneer je de steen met kracht tegen de schijf drukt en dat is immers noodzakelijk voor de rode verkleuring.
- c. Of bij microscopisch onderzoek wel is gebleken, dat het door slijpen ontstane verse oppervlak er net zo uit ziet als het oppervlak van de afgeronde ribben. Wanneer dat namelijk niet het geval zou zijn, zou dat aantonen dat de ribben niet recent zijn afgerond door mechanisch slijpen.
- d. Of de rode kleur ook voorkomt op plaatsen die niet lijken te zijn geslepen bij hoge temperatuur en druk.

Dit verhaal over de rode strepen is karakteristiek voor de onvollende en onzorgvuldige wijze, waarop het Gerechtelijk Laboratorium dit onderzoek heeft uitgevoerd.

Rapport pag. 4:

Dr. Groeneveld vermeldt op de Leemdijkbijl kruisvormige krasjes en ook rode streepjes met V-vormige richtingen.

Dat is een oppervlakte-verandering. Niet veroorzaakt door recent mechanisch slijpen, want dan zou je evenwijdige krassen en strepen krijgen.

Wat is dan wel de oorzaak van die kruisvormige krasjes en V-vormige streepjes?

Met zo'n vraag heeft Dr. Groeneveld geen moeite. Hij zegt:
Proces-verbaal pag. 24:

"In de Leemdijkbijl hebben wij wel V-vormige krasjes waargenomen maar die niet verder onderzocht. Het is verder niet gebruikt en er

zijn ook geen konklusies aan verbonden. Ik heb geen verklaring voor de aanwezigheid van die V-vormige krasjes".

In het B.A.I.-rapport, opgesteld door Drs. Stapert, wordt geschreven over krasjes door bodembewegingen. Dat zijn natuurlijke oppervlakteveranderingen, die de echtheid van artefakten kunnen bewijzen. Wanneer deze kruisvormige en V-vormige krasjes niet kunstmatig zijn ontstaan, zouden het wel eens zulke natuurlijke oppervlakteveranderingen kunnen zijn.

Dr. Groeneveld kende het rapport van het B.A.I. Hij wist dus, dat de krasjes op de Leemdijkbijl een bewijs van echtheid kunnen zijn. Waarom gebruikt hij die waarneming niet, verbindt hij er geen konklusies aan? Daar heb ik geen verklaring voor. Wel krijg ik bij het lezen van dit rapport steeds meer de indruk, dat het de bedoeling was om zo veel mogelijk argumenten in het nadeel van Vermaning bij elkaar te zoeken, terwijl elke waarneming die de echtheid van zijn vondsten zou kunnen aantonen, doodgezwegen moet worden.

Proces-verbaal pag. 24:

"De glans op de Leemdijkbijl wordt wellicht bewerkstelligd door vet van handen. Deze bijl is in vele handen geweest. Er is niet geprobeerd deze bijl te ontglanzen".

En je vraagt je af waarom dat niet geprobeerd is bij een in dit proces zo belangrijk artefakt als de Leemdijkbijl. Wanneer namelijk was gebleken dat de glans permanent was en er glanspatina aanwezig was, zou immers bewezen zijn dat de Leemdijkbijl niet recent was vervaardigd, dus echt was. Hadden de Heren van het Gerechtelijk Laboratorium het oppervlak van deze steen niet wat minder oppervlakkig kunnen onderzoeken?

Steen 1 B, de Blauwmeerbijl

Eens de trots van het varend museum van Vermaning, was deze steen nu één van de drie niet-verjaarde artefakten, waarop Vermaning uiteindelijk veroordeeld zou worden door de rechtbank van Assen. Mede op grond van het ons inmiddels bekende "eenvoudige doch uiterst minutieuze onderzoek", uitgevoerd door het Gerechtelijk Laboratorium.

Rapport pag. 5: "De Blauwmeerbijl ad 1 B"

"Deze grijze vuursteen staat afgebeeld in kleur op de foto's 11 en 12. Duidelijk ziet men een wat matte glans, die echter wat verminderde na behandeling met vetoplossende middelen. Bij veelvuldig hanteren, vooral met wat vettige handen keerde de glans op de steen weer snel terug".

Rapport pag. 5:

"Beide blauwe pijlen op foto 16 markeren een stuk steenoppervlak "in een hoek" (men zou deze foto eigenlijk stereoskopisch moeten bekijken), dat mat is en geen krassen vertoont. Dit deel ziet er "vers" uit met kleine steenbreukjes (zwarte pijltjes) en verschilt niet van een recent vuursteenbreukvlak".

Ik lees hieruit: De glans op de bijl verdwijnt niet helemaal na behandeling met oplosmiddel. Een vers breukoppervlak is mat. Daaruit

blijkt, dat het oppervlak van de Blauwmeerbijl niet recent bewerkt is en dat de Blauwmeerbijl echt is. Het matte gedeelte zonder krasjes is kennelijk een recente beschadiging, misschien ontstaan bij het transport in de buis van de zandzuiger.

Maar tot een dergelijke simpele konklusie komt Dr. Groeneveld niet. Het is jammer voor Vermaning, maar Dr. Groeneveld doet verder net of die blijvende glans niet bestaat en verbindt er geen konklusies aan. Net als bij steen 1 A en 1 D worden waarnemingen, die de echtheid aantonen, doodgezwegen. Waarom?

Over de talrijke krasjes op de Blauwmeerbijl schrijft Dr. Groeneveld:

Rapport pag. 5:

"Aan beide zijden lijkt de steen rondom te zijn bekapt (retouche), waarbij alleen in het midden nog delen van de oude schors (cor-tex) zichtbaar zijn. Het bekapte deel is bedekt met zeer talrijke krassen, die hoeken op de steen (foto 13) als het ware volgen (foto 14 a, b, c, d, e, f) en evenwijdige richtingen te zien geven. De foto's 15 en 16 laten beide hoekkrasrichtingen nogeens afzonderlijk belicht zien".

Rapport pag. 5:

"De veelheid van de krasjes enerzijds en de konstante ongelijkmatigheid anderzijds maakt het, naast de praktisch gelijke hardheid van vuursteen ten opzichte van kwartskorrels, volkomen onwaarschijnlijk dat deze krasjes alle door het korte vervoer in een zandbuis zijn ontstaan. Ook hier kan men logischerwijze niet anders dan denken aan een kunstmatige slijping met een harder materiaal dan vuursteen maar wel deels met de hand, waarbij de vuursteen eerst door afslaan in een vorm is gebracht. Zoals reeds vermeld kan vuursteen uiterst gemakkelijk worden geslepen, bijvoorbeeld op een korundschijf. Over de theorieën met betrekking tot de bewerking van vuursteen door afslaan bestaat zeer veel literatuur vooral uit Engeland en Amerika. Echter moet het ook met oefening mogelijk zijn zonder kennis van deze literatuur, redelijke voorwerpen uit vuursteen te vervaardigen".

Ook hier weer zo'n logische redenering in de trant van: Ik geloof niet dat de krasjes in de zandbuis zijn ontstaan. Ik weet ook niet of ze op natuurlijke wijze kunnen zijn ontstaan, ik ben maar een leek. Ik konkludeer in ieder geval, dat ze kunstmatig zijn aangebracht, maar wel deels met de hand. Op welke wijze, dat hebben wij niet onderzocht op het Gerechtelijk Lab. Wij hoeven toch niet op zulke kleinigheden in te gaan? Het is toch voldoende wanneer wetenschappelijk is aangetoond dat de steen vervalst is?

De mededeling in het rapport van het Gerechtelijk Lab., dat het met oefening mogelijk moet zijn om zonder kennis van literatuur, redelijke voorwerpen uit vuursteen te vervaardigen, is op zich onbelangrijk. Maar hiermee wordt wel gesuggereerd, dat Vermaning deze artefakten zelf door afslaan heeft vervaardigd en daar moet men wel bezwaar tegen maken.

In de konklusie schrijft Dr. Groeneveld op pag. 10: "Hoewel er aanwijzingen zijn, heeft het onderzoek toch niet voldoende dui-

delijk gemaakt op welke vaardige wijze de soms fraai gevormde stenen werden bewerkt i.c. hoe de steenafslagen precies werden teweeggebracht en geslepen".

Het gaat dus kennelijk niet alleen om redelijke voorwerpen, die iedereen met een beetje oefening kan vervaardigen, maar ook om fraai gevormde voorwerpen, die op zeer vaardige wijze werden bewerkt.

Steen 1 E, steenafslag Hijken

Rapport pag. 5:

"Op de foto's 20 en 21 in kleur is deze afslag afgebeeld. Men ziet recente breukvlakken met een zwakke glans en resten van de cortex. Aan dit stuk konden geen slijpsporen worden ontdekt. De afslag maakt echter een zeer recente indruk en verschilt niet van een afslag die men nu van eenzelfde soort vuursteen zou afslaan".

Dat is alles, wat in het rapport staat over steen 1 E. En in de konklusie wordt steen 1 E op wetenschappelijke gronden gerekend tot de grote groep kunstmatig en recent bewerkte, onechte artefakten, op dezelfde wijze als dat met steen 1 D is gedaan.

Enkel het feit, dat deze steen op een volslagen ondeskundige als Dr. Groeneveld een zeer recente indruk maakt, is voldoende om hem vals te verklaren.

Eerder heeft Dr. Groeneveld beweerd, dat een recent vuursteenbreukvlak mat is. Dat staat ook op pag. 5 van dit rapport. Hier hebben wij breukvlakken met een zwakke glans en die noemt hij recent, zelfs zeer recent.

Voor de kritische buitenstaander is het niet moeilijk om zijn konklusies te trekken uit dit rapport van het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie. Verbijsterd is hij wel over de in dit rapport getoonde ondeskundigheid en/of oneerlijkheid.

III KRITIEK OP HET RAPPORT VAN PROF. H.T. WATERBOLK, GEDATEERD
19 Maart 1976. (kritiek d.d. 1 Jan. 1978)
=====

Ongeveer gelijktijdig met het B.A.I.-rapport van Febr/Maart 1976, opgesteld door Drs. D. Stapert, verscheen een rapport van Prof. Waterbolk, datum 19 Maart 1976, gericht aan Mr. W.C. van Oordt, Arrondissementsrechtbank Assen. Verder heeft Prof. Waterbolk tijdens de terechtzitting op 2 Febr. 1977 e.v. verklaringen afgelegd, die zijn gerapporteerd in het proces-verbaal van die terechtzitting. Twee aspecten wil ik daaruit lichten, n.l. het vinden van aan elkaar passende stenen en het vinden van stukken in ongeroerde grond.

Steenkomposities

Wanneer een werktuig gemaakt werd door van een groter stuk vuursteen scherven af te slaan, zullen de scherven naderhand op elkaar en op het werktuig passen. Wanneer het werktuig werd gemaakt op de plaats, waar men het nodig had en men liet het na gebruik liggen samen met de afgeslagen scherven, kan de vinder nu de stukken weer op elkaar passen.

Zo'n serie samenpassende stukken steen wordt een steenkompositie genoemd. Steenkomposities worden dikwijls in de literatuur over archeologie beschreven. Het komt zelfs wel voor dat twee stukken, die op grote afstand van elkaar zijn gevonden, aan elkaar blijken te passen.

Over steenkomposities zegt Prof. Waterbolk:

Proces-verbaal pag. 35:

"Het komt vrij regelmatig voor dat men op vindplaatsen van vuurstenen-werktuigen stukken vindt die aan elkaar passen".

Proces-verbaal pag. 37:

"Over de vondst in Hijken wordt gezegd: "Het is echter wel merkwaardig dat een groot aantal van de door de Heer Vermaning verzamelde afslagen tot komposities teruggebracht kunnen worden en er toch nog een paar ontbreken".

Proces-verbaal pag. 37 en 38:

"Bij Hijken was het eerste beeld van het complex een veel kleiner aantal werktuigen, maar een groter aantal afslagen. Er lagen daar zoveel dat men een vuistbijl met de afslagen kon samenvoegen tot één geheel. Drs. Stapert heeft dat bij zijn onderzoek ook geprobeerd. Daar bleek uit dat er een produktieplaats moest zijn geweest, maar dan moest ook al het afvalmateriaal er zijn, zoals gebruikelijk in andere gevallen, bekend uit de literatuur. Dat bleek te ontbreken. Als men op de goede vindplaats is geweest dan blijkt dat er vele honderden stukken, die er geweest zouden moeten zijn op die produktieplaats, ontbreken".

Proces-verbaal pag. 43:

Vermaning verklaart het ontbreken van een aantal afslagen als volgt:
!De grond wordt onder andere bewerkt met aardappelrooimachines tijdens het rooien van aardappelen. In één campagne komt 3.000 ton aan stenen te voorschijn bij de aardappelmeelfabriek Oranje.

Die vuurstenen zijn mijn studieobject geweest en daar ontleen ik mijn praktische kennis aan. Die rooimachines nemen stenen van het land mee, maar ook kluiten leem, waarin steentjes zitten".

Samenvattend kan men zeggen, dat Prof. Waterbolk het normaal vindt dat steenkomposities voorkomen. Hij vindt het abnormaal, dat wat stukjes van de legpuzzel ontbreken.

Vermaning heeft daar de zeer logische verklaring voor, dat met het rooien van aardappelen stenen worden afgevoerd.

Stapert is, blijkens zijn rapport, ook van mening dat steenkomposities normaal zijn en zeker niet geschikt als argument om vervalsing door Vermaning aannemelijk te maken.

Maar als het Gerechdelijk Lab. in de konklusie van zijn rapport schrijft dat steenkomposities statistisch onwaarschijnlijk zijn en het aannemelijk maken dat de stenen kunstmatig en recent bewerkt zijn, protesteren Waterbolk en Stapert niet.

Ook wanneer Prof. Bosinski rapporteert, dat het ineenspassen van talrijke stukken een bewijs is van moderne vervaardiging, zwijgen de Heren van het B.A.I.

Vindt Waterbolk het ontaktisch om argumenten tegen Vermaning, die door anderen verzonnen zijn, te bestrijden? Eerlijk is het niet. Wetenschappelijk is het evenmin.

In Hoogersmilde bij de B.A.I.-opgraving gevonden artefakten.

Waterbolk-rapport pag. 9: Paragraaf 3.2. Hoogersmilde.

"De gang van zaken met betrekking tot de twee complexen van Hoogersmilde is uitvoerig beschreven in de artikelen van Van der Waals en mij in de Nieuwe Drentse Volksalmanak en in Palaeohistoria. Ik beperk mij hier dan ook tot een samenvatting van de belangrijkste punten en een enkele aanvulling.

De melding geschiedde op 22 Januari 1965 door Mevr. Vermaning op het museum. Op 27 Januari inspecteerden Bohmers en Van der Waals de vondst en de vindplaats. Op 28 Januari werd de vindplaats door de technici Meijer en Delger van het B.A.I. ingemeten. Bij die gelegenheid vonden de medewerkers van het Instituut zelf nog enkele stukken, waaronder een aanpassend fragment van hetzelfde "werktuig", waarvan Vermaning ook reeds een fragment gevonden had. Dit bevestigde toen o.i. de juistheid van de aangewezen vindplaats.

Op 29 Januari meldde Vermaning de ontdekking, op korte afstand van de vorige, van een tweede concentratie (B), die op 1 Februari werd vastgelegd door technicus Meijer.

In beide gevallen vond Vermaning volgens zijn zeggen eerst enkele stukken aan de oppervlakte, waarna hij met een schop de diep geploegde bouwvoor ging doorzoeken en de rest vond. Bij concentratie A had hij de precieze vindplaats van de afzonderlijke stukken met stokjes vastgelegd.

De eigenlijke opgraving op beide plaatsen werd in hoofdzaak vanwege de uitermate drassige terreingesteldheid - op de doorgraven vindplaats zakte men tot de knieën in de natte leem weg - uitgesteld en vond met toestemming van de eigenaar plaats van 20 Sept. - 15 Okt. 1965. De leiding had Van der Waals; hij werd bijgestaan door de technici Meijer, Klaassens en Cool. Bij dit onderzoek werd de doorwoelde grond nogmaals doorzocht, hetgeen nog enkele stukken opleverde.

Van centraal belang in de gehele kwestie is het feit dat op beide plaatsen enkele stukken werden aangetroffen in niet door het ploeg-

gen of de graafactiviteiten van Vermaning geroerde grond. Vanzelfsprekend lijkt dit gegeven in strijd met de konklusie van Stapert, dat de stukken recente vervalsingen zijn. Op dit punt zal ik terugkomen in paragraaf 4.2."

Waterbolk-rapport pag. 19: Paragraaf 4.2. Hoogersmilde.

"Dat de stukken van Hoogersmilde vals zijn betekent niet, dat ze niet ter plaatse kunnen zijn gevonden door Vermaning. In feite geeft de ontdekkingsgeschiedenis, als beschreven in 3.2. op zich zelf ook achteraf weinig reden om aan de juistheid van zijn mededeling over de vindplaats te twijfelen. Anders dan bij de collectie Hijken is hier geen wanverhouding tussen de aantallen en de soorten stukken, welke door Vermaning zouden zijn gevonden en die welke bij de veldverkenning en de opgraving voor de dag kwamen. Voor deze laatste staat het echter vast dat ze tevoren op de "vindplaats" moeten zijn gedeponeed.

Op zich zelf zou dit een eenvoudige zaak zijn. Het centrale punt is echter dat bij de opgraving door het B.A.I. een aantal stukken met dezelfde kenmerken als de vorige, werden gevonden in grond die destijds als niet recent vergraven werd beschouwd. Ik zie twee mogelijkheden tot verklaring. In de eerste plaats is het denkbaar dat in Januari 1965 in de doorweekte slappe lemige grond enkele stukken vuursteen door Vermaning tijdens diens eerste graafactiviteiten naar beneden zijn getrapt, zonder dat de betreffende lemige laag zelf werd vermengd met losse grond. Bij het schoonschaven van de vlakken zouden deze dan uit ongeroerde grond lijken te komen. Het feit dat de betreffende stukken blijkens de diepteopgaven bij het schaven meteen onder de bodem van de kuil van Vermaning werden aangetroffen, zou een aanwijzing in deze richting kunnen zijn. Met deze verklaring is geheel in overeenstemming de waarneming van Van der Waals in Sept/Oct. 1965 bij het onderzoek, dat zich op de overgang van als kennelijk vergraven en als zeker vast beschouwde grond een zone van min of meer geroerde grond bevond die het onmogelijk maakte de onderkant van de vergraving van Vermaning precies vast te stellen. Dit verschijnsel is destijds reeds geduid als het gevolg van rondstappen in de doorweekte keileem (artikel Palaeohistoria, pag. 46).

Bij het schaven van het profiel over de concentratie B werd een enkel stuk aangetroffen ver buiten de kuil van Vermaning en ver onder de ploegvoor.

In dit geval is, gezien de valsheid der stukken, de enige mogelijkheid tot verklaring, dat iemand het stuk tijdens de opgraving in het profiel heeft gedrukt, waardoor, toen het profiel werd geschaafd, het stuk uit ongeroerde grond tevoorschijn leek te komen. Het is technisch gezien een eenvoudige zaak dergelijke situaties te creëren; ze behoren in feite tot de afgezaagde grapjes op opgravingen. Het spreekt vanzelf dat deze mogelijkheid ook aanwezig is bij de voorwerpen die bij het schoonmaken van de vlakken werden gevonden."

Uit deze twee paragrafen blijkt, dat zowel bij vindplaats A als bij vindplaats B door de B.A.I.-medewerkers enkele stukken zijn gevonden in door ploegen of graven verstoorde grond en eveneens enkele stukken in grond, die niet door ploegen of graven geroerd is. Professor Waterbolk heeft het steeds over "enkele stukken", "een enkel stuk", "een aantal stukken", maar noemt niet het juiste aantal. Hij wekt de indruk dat het maar om een paar stukken gaat.

Eén daarvan is door een grappenmaker tijdens de opgraving bij concentratie B, toen men al op de ongestoorde grond stond, in die grond gedrukt. Dat is toen niet gemerkt, maar 10 jaar later moet men, gezien de valsheid van de stukken, wel tot die conclusie komen, vindt Professor Waterbolk.

Dan zijn er nog een paar stukken, die in ongeroerde grond zaten, vlak onder de door Vermaning gegraven kuilen. Die zullen wel door Vermaning in de leemlaag zijn getrapt, zonder dat de leemlaag werd vermengd met de losse grond. Ook dat is toen niet gemerkt door de B.A.I.-medewerkers, zegt Professor Waterbolk.

Hoe betrouwbaar de in het Waterbolk-rapport gegeven informatie is zullen wij controleren aan de hand van het artikel in Palaeohistoria XV, 1973 pag. 35 t/m 120, geschreven door J.D. van der Waals en H.T. Waterbolk.

In de inleiding van dit artikel, op pag. 36, staat:

"The present paper is the result of a joint study, for which both authors take full responsibility. It can be stated that sections (5) and (9) and appendix I have been the primary concern of H.T. Waterbolk and sections (3-4) and (6-8) and appendix II of J.D. van van der Waals".

Pag. 46: "Together with the pieces acquired from Mr. Vermaning, those found during the excavation were inventorized as nos. 1965/X. 1-133 in the Assen Museum. For the sake of convenience, they are referred to throughout this paper as nos. 1-133".

Pag. 48-49: "At site A, Vermaning (and members of the B.A.I.) had found 41 artefacts within an oval pit of 3.00 x 2.00 m. In addition to these, 24 more pieces were found during the excavation. Of these 24 artefacts only one turned up outside the oval pit already dug by Vermaning, all others occurring within this pit and underneath the level to which Vermaning had dug, so that at site A a total of 65 artefacts was found within a rectangle of 3.10 x 2.000m".

Uit de tekening op pag. 46 blijkt, dat dat ene artefakt dat buiten de kuil van Vermaning is gevonden, wel 1 1/2 meter van die kuil af lag (no. 102). Bij vindplaats A vond het B.A.I. bij de opgraving dus 24 stuks die dieper lagen dan Vermaning had gegraven. Prof. Waterbolk noemt dat op pag. 9 van zijn rapport: "enkele stukken".

Hoe diep kwam de diepploeg, hoe diep groef Vermaning en hoe diep lagen de artefakten bij vindplaats A? Volgens het Waterbolk-rapport pag. 19 lagen de stukken meteen onder de bodem van de kuil, die Vermaning had gegraven. Wij gaan ook dat maar even controleren aan de hand van het artikel in Palaeohistoria XV.

Pag. 51: Section IV. Stratigraphical observations

"In the section and walls of our excavation, site A, the following stratigraphy, from the top downward, could be observed (fig. 8, 10):

- (a) the topsoil;
- (b) soil broken by the deep-plough. In perpendicular section, the furrows of the plough were clearly visible. At their deepest points, these furrows reached to a depth of c. 0,45 m. below the surface, leaving parts of undisturbed soil between the furrows to a height of 0,40 m. As the floes of earth, turned on their side by the plough, were well preserved, the original stratification can be reconstructed as follows: underneath the former topsoil was a layer of dark brown sand, which gradually passed into yellow sand. The brown colour was apparently due the humic-acid infiltration in postglacial times;

- (c) a layer of yellow sand, the continuation of the yellow sand described in (b) and representing the top of the undisturbed sequence (cf. explanation to the section (fig. 4), p. 41, sub (a));
- (d) a thin band of loess-like loam;
- (e) Geschiebesand (cf. p. 41 sub (b));
- (f) a thin sticky brown (cf. p. 41 sub (c), marking the top of:
- (g) the boulder-clay (cf. p. 41)(sub d), which was intersected by frost cracks, mainly filled by the same sand as mentioned under (b) and (c).

Hieruit blijkt dat op vindplaats A de diepploeg niet dieper kwam dan 40 à 45 cm. Vermaning groef ook niet dieper, want de groeven van de diepploeg waren nog duidelijk zichtbaar. Hoe diep lagen de artefakten?

Pag. 52:

"Concentration A

	<u>Registration no.</u>
Collected by Vermaning on surface, Febr. 1965:	2 - 8
Collected by Vermaning, unstratified, Febr. 1965, in deep-plough floes, in yellow coversand and in Geschiebesand:	9 - 42
Collected in Sept/Oct. 1965 (B.A.I. excavation):	101 ^{a-f}
In fill pit Vermaning and in arable top soil:	102
In brown coversand of deep-plough floes:	103 - 110
In remaining part of Geschiebesand, underneath pit Vermaning, and in frost cracks, in between 0,73 - 0,78 below surface:	115
	117 - 119
	127 - 128
Lowermost find, 0.80 below surface in frost crack	131

Wij tellen 22 stuks, die bij de B.A.I.-opgraving zijn gevonden. Daarvan zijn 15 stuks gevonden op een diepte van 73 - 80 cm., dat is 30 à 40 cm. dieper dan de diepploeg was gekomen. Dat klopt absoluut niet met de mededeling in het Waterbolk-rapport pag. 19, dat de stukken meteen onder de bodem lagen van de kuil, die Vermaning had gegraven.

Vindplaats B

Pag. 49: "At site B (fig. 9), the oval pit dug by Vermaning, measured only 2.15 x 1.20 m. When re-excavating this site, we found 18 more artefacts and flakes, of which only two (nos. 89, 92) were found outside Vermaning's pit, all others turning up within this pit at deeper levels. Therefore, all 51 finds at site B are enclosed within a rectangle of 2.15 x 1.20 m."

Op pag. 44 van dit rapport staat vermeld, dat Vermaning in Febr. 1965 op vindplaats B 35 artefakten had gevonden. Samen met de 16, die het B.A.I. zegt binnen de kuil te hebben gevonden, wordt dat 51 stuks. Dat klopt wel. Wat niet klopt, is dat er maar twee stuks buiten de kuil zijn gevonden. Volgens de tekening van vindplaats B op pag. 48 zijn dat er vier, en wel:

- No. 84 50 cm. buiten de kuil, diepte niet opgegeven.
- No. 89 15 cm. buiten de kuil, 52 - 58 cm. diep.
- No. 91 40 cm. buiten de kuil, 61 cm. diep.
- No. 92 10 cm. buiten de kuil, 52 - 58 cm. diep.

Om te zien op welke diepte de artefakten lagen, gaan wij naar de

tabel op pag. 52 van het artikel in Palaeohistoria:

<u>"Concentration B</u>	<u>Registration no.</u>						
Collected by Vermaning, Febr. 1965, on the surface and in deep-plough floes, position not registered:	45 - 77						
Collected in Sept/oct. 1965 (B.A.I. excavation):							
On the surface:	95						
Immediately below arable top soil:	81a-c						
In coversand of deep-plough floes, outside pit Vermaning:	84						
Below pit Vermaning, in frost crack (depth 0.52 - 0,56 below surface):	82 - 83						
In contact horizon of coversand and boulder-clay and in frost cracks (depth 0.52 - 0.58 below surface):	<table border="0" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr> <td style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">}</td> <td style="vertical-align: middle;">85 - 87</td> </tr> <tr> <td style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">}</td> <td style="vertical-align: middle;">89 - 90</td> </tr> <tr> <td style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">}</td> <td style="vertical-align: middle;">92-- 94</td> </tr> </table>	}	85 - 87	}	89 - 90	}	92-- 94
}	85 - 87						
}	89 - 90						
}	92-- 94						
Lowermost find, in loamy-brown infiltration band on top of boulder-clay (depth 0.61 below surface):	91						

Bij vindplaats B zijn er dus 11 artefakten gevonden op een diepte van 52 - 61 cm., dat is belangrijk dieper dan de diepploeg kwam. Drie daarvan lagen buiten de kuil, die door Vermaning was gegraven, n.l. de nummers 89, 91 en 92.

Professor Waterbolk vermeldt in zijn rapport op pag. 19 dat bij concentratie B een enkel stuk werd aangetroffen ver buiten de kuil van Vermaning en ver onder de ploegvoor. Dat slaat duidelijk op stuk 91. Op zich is dat geen leugen. Er wordt echter gesuggereerd dat er maar één stuk buiten de kuil is gevonden en maar één stuk ver beneden de ploegvoor. Zonder bestudering van het artikel in Palaeohistoria komt men er niet achter dat er 4 stukken buiten de kuil lagen en 15 onder de ploegvoor.

Maar dat weten wij dus nu wel.

Wij vermeldden al, dat de opgravingen in Hoogersmilde geleid werden door Prof. Van der Waals. Hij was er dus bij, toen een groot aantal stukken in ongestoorde grond werden gevonden. Wat vond hij daarvan?

Pag. 67 Paragraaf VI. Aspects of preservation and technology.

"We have referred to the fresh character of the Hoogersmilde artefacts. As to colour and character of the fractures, there is, on macroscopic inspection, no essential difference between recent fractures and those due to palaeolithic man (but the older fractures due to the moraine are easily recognizable by patina and wind-gloss; cf. preceding section).

Yet, when studying the artefacts under the binoculaire microscope, the difference is clear. It appears that all ridges in between intersecting fracture and flaking negatives, especially at prominent points, are rounded, showing a combination of gloss and miniature scratches.

On first sight, this may give the impression that the artefacts have been worked with a sand-blast and in fact this effect has been responsible for a certain mistrust of the authenticity of the artefacts. However, the same phenomenon is also present with the artefacts which we ourselves dug from positively undisturbed position and there can be little doubt that the effect is due to

the cryoturbation in a sandy milieu to which the artefacts have been subjected".

Prof. van der Waals is dus van mening dat een aantal artefacten met zekerheid uit ongestoorde grond kwamen en dat dit een bewijs is van echtheid.

Proces-verbaal terechtzitting 2 Febr. 1977 pag. 33:

Tijdens deze terechtzitting verklaart Prof. Waterbolk omtrent de opgraving in Hoogersmilde het volgende:

"Bij de opgraving werden in ongestoorde grond een paar stukken gevonden. Het verwijderen van grond gebeurt door gebruik van een schop. De ploeg heeft ervoor gezorgd dat de bovenlaag van ongestoorde grond onregelmatig was. De ploeg komt steeds iets omhoog en ook Vermanings opgraving is niet vlak geweest. Al schavende verliest men de sporen van doorwoeling en na het wegschaven van de doorwoelde grond komt men dan bij de ongestoorde grond. Uit die grond zijn die paar stukken tevoorschijn gekomen. Ik ben er niet bij geweest dat de stukken werden gevonden. Ik heb later de grondgesteldheid waar ze uitgekomen zijn wel gezien. Ik heb het vlak gezien en ook de profielen. Het vinden van die stukken in ongeroerde grond was een belangrijke aanwijzing voor het aannemen van de authenticiteit van de stukken. Het gewicht van dat gegeven is voor ons bijzonder zwaar geweest. Er was toen ook geen enkele reden om aan de juistheid van de vondst van de heer Vermaning te twijfelen of hem als vinder te wantrouwen".

Een paar stukken zijn in ongestoorde grond gevonden, zegt Prof. Waterbolk. 15 Waren het er van vindplaats A en 11 van vindplaats B, volgens zijn eigen artikel in Palaeohistoria. Moeten wij geloven dat iemand 26 artefakten diep in de grond kan stoppen zonder de grondlagen te verstoren en zonder dat de ervaren opgravers van het B.A.I. dat bemerken?

Wij zien nog steeds geen reden om Vermaning als vinder te wantrouwen. Minder vertrouwen hebben wij in een professor, die over "een paar stukken" praat als het in werkelijkheid over 26 stuks gaat.

-o-o-o-o-o-

IV KRITIEK OP HET RAPPORT VAN PROF. DR. GERHARD BOSINSKI, GEDA-
TEERD 9 MEI 1977 (kritiek d.d. 2 Febr. 1978)

=====

Prof. Dr. G. Bosinski van het Institut für Ur- und Frühgeschichte van de Keulse Universiteit.

In het Algemeen Dagblad van 26 Febr. 1977 schrijft Fred Soeteman over een interview, dat hij Bosinski heeft afgenomen. De rechter-commissaris Mr. W.C. van Oordt had Bosinski toen juist gevraagd om een rapport over de stenen van Vermaning op te stellen en Bosinski had die taak op zich genomen. Op 3 Juni 1977 moest hij daar mee klaar zijn. Wij halen uit dit artikel aan:

"Of ik dan inderdaad in staat ben om onder ede te verklaren dat de stenen echt of vals zijn, kan ik nu nog niet zeggen", aldus Prof. Bosinski in zijn kantoor van de afdeling voor de oude steentijd van het Instituut voor prehistorie van de Keulse Universiteit. "Het is mogelijk dat ik niet anders kan zeggen dan: Ik weet het niet zeker....."

Over Vermaning en zijn vondsten weet Bosinski niet meer dan in de loop der jaren in de vakliteratuur is gepubliceerd. "Ik zal in het kader van mijn onderzoek in ieder geval ook de opgegeven vindplaatsen zelf moeten bekijken, zo mogelijk samen met de Nederlandse collega's en ik zal ook hun documenten moeten inzien, anders zou ik alleen een lichtvaardig oordeel kunnen geven".

Geen wiskunde

Een paar minuten eerder had één van zijn medewerkers al gezegd: "Archeologie is geen wiskunde. Rotsvaste bewijzen bestaan niet. Vaak wordt de echtheid van voorwerpen pas door latere vondsten bevestigd of aannemelijk gemaakt.

Professor Bosinski herinnert aan de strijd die het in de vorige eeuw J.C. Fuhlrott heeft gekost voordat zijn ontdekking van het menselijke ras van Neanderthalers werd erkend. Dat in Drenthe vuurstenen bijlen voorkomen ligt volgens Bosinski voor de hand. In het omringende gebied, van de Neder Rijn tot in het dal van de Theems in Engeland zijn ze gevonden en ook aan de Duitse Noordzeekust.

Niet sensationeel

"Zo bezien is het geen sensationeel verschijnsel dat ze ook daar zijn aangetroffen. Het is volgens mij meer een kwestie van tijd dan een voorspelling als ik zeg dat er ook nog wel dingen zullen worden gevonden die niet omstreden zijn".

Hij wijst op een vroegere vondst: Wijnjeterp. Bij dat Friese dorp kwam een vuistbijl te voorschijn.

"Zelf kan ik in een paar minuten een vuistbijl maken met dezelfde techniek die in de steentijd werd gebruikt. Maar dan komt de vraag: wat is er in de loop van de tijd met het oppervlak van zulke stenen gebeurd?"

Dat is ook de belangrijkste vraag in het proces-Vermaning. De Officier van Justitie meent dat bepaalde slijpsporen op diens bijlen en het ontbreken van karakteristiek glanspatina plus het

ontbreken van beschadigingen door vorst de onechtheid bewijzen. Bosinski heeft in elk geval één voorbeeld achter de hand om aan te geven dat onder bepaalde omstandigheden niets over ouderdom kan worden gezegd.

Bij Halle (Oost-Duitsland) zijn duizenden artefakten en menselijke en dierlijke beenderen uit de steentijd gevonden.

"Die stenen zien er volkomen vers uit, alsof ze gisteren, nee vandaag nog zijn bewerkt. Ook de sporen van regen en wind zien er erg nieuw uit. In dit geval kwam dat doordat ze vrij snel ingebed waren geraakt in een bepaalde bodemlaag".

Waarnemingen, gedaan bij de B.A.I.-opgraving in Hoogersmilde.

Zo'n opgraving dient niet alleen om nog meer artefakten te vinden, maar ook om de echtheid van de artefakten en de vindplaats te bevestigen. In onze studie over Waterbolk vermeldden wij, dat bij die opgraving door de medewerkers van het B.A.I. vele artefakten werden gevonden, waarvan 26 zich bevonden in grond, die niet geroerd was door diepploeg of schop. Waterbolk en van der Waals vonden dat een hard bewijs voor de echtheid van de artefakten en de vindplaats. Zij publiceerden hierover uitvoerig in Palaeohistoria XV, 1973.

Bosinski kende dat artikel in Palaeohistoria, zoals blijkt uit zijn mededeling aan Fred Soeteman van het Algemeen Dagblad. Hij bevestigt dat ook tijdens de terechtzitting van 6 Juni 1977: Proces-verbaal pag. 28:

Ik wil nogmaals erop wijzen dat ik mijn rapport volgens mijn eigen oordeel heb opgesteld. Ik heb daarvoor geen stukken vertaald ontvangen dan dat ik al veel eerder de publikatie in Palaeohistoria heb gelezen. Na mijn rapport heb ik gemerkt dat ik tot dezelfde konklusie ben gekomen als de heer Stapert. Ik heb onafhankelijk van iedereen mijn onderzoek verricht en mijn rapport opgesteld.

En wat konkludeert Professor Bosinski uit de waarnemingen, gedaan bij de opgraving in Hoogersmilde? Helemaal niets! Hij vermeldt die opgraving niet in zijn uitgebreide rapport, waarin vrijwel de hele kollektie Hogersmilde vals wordt genoemd. Ook tijdens de rechtszitting op 6 Juni 1977 te Assen vermeldt Bosinski die opgraving niet. Hij wist dat deskundige technici van het B.A.I. die opgraving hadden verricht om het definitieve bewijs van de echtheid te krijgen. Wekenlang hadden die technici de grond milimeter voor milimeter afgespit. Toen ze al veel dieper zaten dan de diepploeg was geweest, in grond die al eeuwenlang niet door de mens was geroerd, vonden ze nog steeds het ene artefakt na het andere. Dat alles staat in het artikel in Palaeohistoria. Maar Bosinski, die dit alles weet, verzwijgt dit. Hij zal geen argumenten naar voren brengen, die de onschuld van Vermaning en de echtheid van zijn vondsten zullen bewijzen.

Bosinski vindt het wel belangrijk, om een bezoek aan de vindplaats te brengen. Dat heeft hij ook gedaan. Op pag. 24 van zijn rapport bericht hij daarover: "De tweede Mei 1977 had ik de gelegenheid om de vindplaatsen Hijken, Blauwmeer, Hoogersmilde en Leemdijk te bezoeken.

Hogersmilde De door mij verzamelde stukken vuursteen hebben alle-

maal een tamelijk dikke patina en/of een glanzend, door de wind geslepen oppervlak. Bij het grootste deel van de stukken betreft het natuurprodukten. Een tamelijk klein stuk vertoont sporen van vuurwerking (is gecraqueleerd) en zou kunnen behoren tot de van deze vindplaats vermelde vondsten die uit het laatste deel van het laat-paleolithicum afkomstig zijn. Bij twee stukken zou er sprake kunnen zijn van midden-paleolithische artefakten.

1. Een stuk vuursteen heeft een tamelijk groot, misschien door mensenhand geslagen afslagnegatief. Dit negatiefvlak is met een blauwachtig-grijze, licht glanzende patina bedekt. De onderkant van het stuk is glanzend grijs gepatineerd.
2. Een kwartsietafslag, die ik op een akker gevonden heb die aan de vindplaats grenst, is aan beide zijden met een olieachtig glanzende patina bedekt.

Bij beide stukken is het niet helemaal zeker, of er sprake is van middenpaleolithische artefakten, maar het is mogelijk. Geslepen ribben zoals op de beoordeelde gekombineerde vondsten zijn op de meegenomen bewijsstukken niet aanwezig".

Dat is het volledige verslag van Bosinski over zijn bezoek aan Hogersmilde. Hij loopt er wat rond en raapt er wat steentjes op, die er anders uitzien als de artefakten, gevonden in 1965 door Vermaning en door de opgravers van het B.A.I. Had hij dat anders verwacht? Twaalf jaar eerder was de grond zorgvuldig tot grote diepte doorzocht en sinds die tijd zal Vermaning wel regelmatig deze akker bezocht hebben.

Maar deze Keulse professor in de archeologie noemt de door hem opgeraapte steentjes: "de meegenomen bewijsstukken".

Als hij iets had willen bewijzen, had hij in de grond moeten graven, naast de plek die door het B.A.I. doorwoeld was. Dan had hij kunnen zien, of zich daar formaties bevonden waarin midden-paleolithische artefakten konden voorkomen. Verder had hij kunnen kijken of er in de ondergrond sporen waren van kryoturbatie, grondbewegingen die krassen op artefakten kunnen vormen. Amateur-archeologen hebben nadien dat onderzoek wel gedaan, om mededelingen hierover in het artikel in Palaeohistoria XV te controleren. Maar Bosinski deed dat niet. Van boer Vos had hij wel een schop kunnen lenen. Daar zat het niet op vast. Maar hij wist, dat een onderzoek van de ondergrond de echtheid van de door Vermaning en het B.A.I. gevonden artefakten aannemelijker kon maken, in geen geval een bewijs van valsheid kon opleveren.

Bosinski vond dus een onderzoek van de ondergrond even ongewenst als het dieper ingaan op de in 1965 gedane B.A.I.-opgraving in Hoogersmilde.

Waarnemingen, gedaan bij de B.A.I.-opgraving in Hijken

Bosinski verklaart ook de bij Hijken gevonden artefakten modern vervaardigd en dus vals. Maar ook in dit geval gaat hij er aan voorbij dat ook in Hijken artefakten in ongestoorde grond zijn gevonden, waardoor de echtheid van de vondsten en van de vindplaats werd bevestigd. Langzamerhand wordt het wel duidelijk wat voor rol Bosinski heeft gespeeld.

Over Hijken verklaart Vermaning (proces-verbaal terechtzitting 2 Febr. 1977 pag. 6/7:

"De vondst Hijken was in Augustus 1967. In Hijken was ook geploegd.

Dat hoorde ik pas later. Daar lagen de artefakten in een omtrek van ongeveer 25 meter, maar er lag daar ook mesolithicum. Aan de oppervlakte vond ik paleolithisch materiaal zoals vuistbijlen, schaven en krabbers. Ik ben daar ook in gestoorde grond gaan graven. Ik heb daar geen melding van gemaakt. Dat hadden de Heren van de wetenschap zelf verknoeid. Ik had dat ook al aan hen voorspeld. De kontakten waren toen wat minder met het B.A.I. De heer Harsema was toen conservator als opvolger van Dr. van der Waals. Met hem en de heer de Leeuw had ik wel contact. Zij bezochten mij ook wel".

Over de vindplaats vermeldt Vermaning nog (proces-verbaal pag. 7): "Er waren daar verkavelingswerken geweest. Men had daar gedieploegd en later met een bulldozer de grond gladgeschoven. Dat verklaart dat een groot aantal artefakten verschoven was. Ik schat dat die concentratie in ongeveer 10 m² zat. Ik heb daar niet dieper dan 20 cm. diep gegraven. Ik heb daar 428 stenen gevonden. Ik heb dat heel secuur aan de kant van de sloot afgegraven. Aan de rand van de sloot was een stukje van 40 cm. breed onberoerd gebleven. Daar was de diepploeg niet geweest. Ik heb dat ook niet afgegraven. Later zijn daar nog een paar stukken gevonden. Ik was daar bij het graven alleen".

Uiteindelijk hoort het B.A.I. via de heren de Leeuw en Harsema toch van de vindplaats Hijken en wordt er een opgraving gedaan. Hierover lezen wij in de "Nieuwe Drentse Volksalmanak 1970": "Kroniek van opgravingen en vondsten in Drente in 1968. Paleolithicum.

"Op 31 Juli en gedurende enige dagen in Augustus werd door studenten en medewerkers van het B.A.I. te Groningen een na-onderzoek uitgevoerd op een terrein ten Z.W. van Hijken, waar bijna een jaar daarvoor door de heer Tj. Vermaning te Hijkersmilde middenpaleolithische werktuigen en afslagen verzameld. De werkzaamheden in het kader van de herontginning in Augustus/September 1967, de activiteiten van de vinder, alsook die t.b.v. het agrarische gebruik daarna, hadden de kans op resultaten bij een onderzoek danig verkleind. In feite waren de mogelijkheden beperkt tot een smalle strook langs de noordelijke perceelscheiding, een bescheiden mogelijkheid die overigens, dankzij bereidheid van de eigenaar, gelukkig nog ten volle kon worden benut.

Vooruitlopend op het gedetailleerd verslag van dit onderzoek te samen met de analyse van de vondsten, kan hier worden medege-deeld dat zich in het bestudeerde profiel nog enige afslagen in situ bevonden, zodat de plaats van de vondsten in het bodemprofiel kon worden vastgesteld.

Ook nu weer kon worden geprofiteerd van de inzichten van medewerkers van de Stichting voor Bodemkartering en de Geologische Dienst."

Auteur: Drs. O.H. Harsema, conservator Prov. Museum voor Drente te Assen en wetensch. medew. B.A.I. Groningen.

Over deze opgraving wordt ook bericht in: Helinium XIV, 1974 (Revue consacrée à l'archéologie des Pays-Bas, de la Belgique et du Grand-Duché de Luxembourg)

"Kroniek (door Th.G. Appelboom B.A.I.)
pag. 70: III Palaeolithic and Mesolithic
A. Middle-Palaeolithic.

..... At Hijken, mun. of Beilen (Dr.) the place was investiga-

ted where, some time before, artefacts of Middle-Palaeolithic character had been collected and some flakes were found in situ".

In situ, dat is in ongestoorde grond, zijn bij Hijken afslagen gevonden. Dat bewees de echtheid van de vindplaats en maakte de echtheid van de overige door Vermaning opgegraven en op het oppervlak gevonden artefakten op zijn minst aannemelijk. Bosinski moet dit geweten hebben.

Hij weet dat dit een uiterst sterk argument vóór Vermaning en tegen Waterbolk/Stapert is en verzwijgt dit.

Wel bezoekt hij de vindplaats en meldt daarover op pag. 24 van zijn rapport:

"De tweede Mei 1977 had ik de gelegenheid om de vindplaatsen Hijken, Blauwmeer, Hoogersmilde en Leemdijk te bezoeken.

Hijken Het terrein van de vindplaats is momenteel een weide, zodat een zinvol begaan niet mogelijk was. Ik heb alleen maar een vrij groot stuk vuursteen met een porseleinachtig bruine, glanzende patina meegenomen. De ribben tussen de - bij dit stuk op natuurlijke wijze ontstane - negatieven vertonen geen slijpsporen". Dat is alles wat deze Keulse professor in de archeologie vermeldt over de vindplaats Hijken. Hij kon het weiland niet zinvol begaan. Bij de vindplaats Hoogersmilde vermeldden wij al wat hij wel zinvol had kunnen doen.

Konklusie van het door Bosinski verrichte onderzoek

In zijn rapport van 26 pagina's beschrijft Bosinski zijn waarnemingen aan een groot aantal stenen van Vermaning. In de eerste plaats de niet-verjaarde stenen 1 A t/m 1 E, verder vele artefakten van Hoogersmilde & Hijken. Nadere gegevens over deze stenen staan in mijn kritiek op het rapport van het Gerechtig Labatorium. Op details van dit onderzoek gaan wij nog in. Wij leggen U eerst de konklusie voor.

Rapport Bosinski pag. 26: "Resultaat"

"Bij de door mij overgelegde stenen is er geen sprake van middenpaleolithische vondsten.

De verse staat, waarin het bewerkte oppervlak verkeert, de talrijke stukken die in elkaar passen, de geslepen ribben en de afwasbare oppervlakteglans bewijzen de moderne vervaardiging van de artefakten.

Verreweg de meeste van de door mij onderzochte artefakten hebben bovendien noch technologisch noch morfologisch enige gelijkenis met middenpaleolithische vondsten.

De bewijsstukken 1 A en 1 B zijn op bekwamer wijze vervaardigd dan het vaak op bepaald primitieve wijze in stukken geslagen materiaal van Hijken en Hoogersmilde. Maar ook bij deze stukken (1 A en 1 B) is sprake van moderne fabrikaten, zoals de afwasbare glans en het zich daaronder bevindende verse oppervlak en de kunstmatig afgeslepen ribben bewijzen.

Onbetwistbaar is het voorkomen van een mesolithisch stuk en ook neolithische vondsten (afslag van een geslepen bijl) in Hijken en de aanwezigheid van een stuk uit het laatste deel van het laatpaleolithicum in Hoogersmilde.

Keulen, 9 Mei 1977

W.g.
(Prof. Dr. Gerhard Bosinski)

Dat is de hele konklusie van het rapport van de duitse professor. Een rapport waarop Vermaning veroordeeld werd door een Nederlandse rechtbank. Wij zullen de verschillende argumenten stuk voor stuk onder de loep nemen, doorgaans in vergelijking met passages uit artikelen van Bosinski.

Op de laatste alinea, het voorkomen van stukken uit de jongere steentijden in Hijken en Hoogersmilde, gaan wij niet in. Die mededeling is niet van belang, het proces ging om stukken uit het midden-paleolithicum.

Afwasbare oppervlakteglans als bewijs van moderne vervaardiging

Laat ik beginnen met een waarschuwing aan de lezer. Of U dit nu leest uit belangstelling voor de archeologie of om een indruk te krijgen omtrent de kwaliteit van de rechtsspraak in Nederland, het gevaar blijft dat U wat meer belangstelling zult krijgen voor stenen en dat U eens een artefakt vindt. Raap hem dan niet op met vette handen. Laat ook anderen hem niet met vette handen aanraken. Strijk hem zeker niet liefkozend langs uw wang. Want de steen kan gaan glanzen door er op gekomen huidvet en is dan een vervalsing geworden. En U bent de dader. Wanneer men U kan dwingen om de steen te verkopen, wordt het helemaal riskant. Anderen kunnen dan met hun vette vingers uw steen vervalsen en U daarna gerechtelijk doen vervolgen.

Maar laat ik terugkeren tot Bosinski. Tijdens de terechtzitting van 6 Juni 1977 vroeg de president van de rechtbank, Mr. Flietk, aan Bosinski om een positieve verklaring van de kunstmatige oppervlakteglans te geven. Welke stof is aangebracht? In het procesverbaal van de terechtzitting van 6 Juni 1977 staat het antwoord van Bosinski:

"De oppervlakteglans van de Leemdijkbijl is kunstmatig. De glans kon worden afgewassen en wanneer glans afgewassen kan worden, is het recent ontstaan en niet door wind. De glans is kunstmatig aangebracht. Dat kan gebeurd zijn door mensen met vette handen, maar hoe dan ook, die glans is recent aangebracht."

Daar staat het dan.

In de konklusie schrijft Bosinski dat de afwasbare glans de moderne vervaardiging bewijst. Voor de rechtbank zegt hij dat die afwasbare glans door vette handen kan zijn veroorzaakt. Mogen wij daaruit konkluderen dat die afwasbare glans geen enkele bewijskracht heeft? Het lijkt ons dat de geloofwaardigheid van Bosinski hierdoor wel verminderd is of totaal verdwenen.

Stapert schreef in zijn voorlopig rapport van 18 Maart 1975, welk rapport mede ondertekend werd door Prof. Waterbolk, op pag. 4:

"Zekerheid van vervalsing bestaat ten aanzien van de "oud"- en "middenpaleolithische" voorwerpen (artefaktengroepen 1, 3, 4, 5, 6 en 7) op grond van:

2) het bij vrijwel alle voorwerpen voorkomen van een natuurlijke glanspatina suggererende uniforme vettige glans, die evenwel gemakkelijk verwijderbaar lijkt te zijn".

Voor de duidelijkheid vermelden wij, dat artefaktengroep 1 de vondsten van Hoogersmilde zijn, artefaktengroep 3 zijn de vondsten van Hijken, artefaktengroep 4 omvat de niet-verjaarde stukken zoals Leemdijkbijl en Blauwmeerbijl.

Artefaktengroep 5 is de kollektie Eemster, die nooit door het B.A.I. is onderzocht en artefaktengroep 6 is de middenpaleolithische kollektie Ravenswoud waarvoor hetzelfde geldt. Artefaktengroep 7 omvat "diverse middenpaleolithische artefakten uit verspreid partikulier bezit, doch alle afkomstig van Vermaning."

Tijdens de terechtzitting van 2 Febr. 1977 e.v. ging de raadsman van Vermaning, Mr. G.M. Doornbos, als volgt in op de bewering van Stapert en Waterbolk: (proces-verbaal 2 Febr. 1977 betoog Mr. Doornbos pag. 6/7)

"Het bij vrijwel alle voorwerpen voorkomen van een natuurlijke glanspatina suggererende uniforme vettige glans. Hiermee wordt gesuggereerd dat deze glans zou zijn aangebracht door de bewerker van de stenen om de voorwerpen echt te doen lijken.

Het is verbazingwekkend dat deze beschuldiging in het eindverslag Stapert blz. 42 en 43 wordt gehandhaafd, nadat eerst bij het onderzoek van Dr. Boom en vervolgens bij het onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium geen enkele glansverwekkende stof werd aangetoond behalve vingervet.

In zijn eindverslag probeert Drs. Stapert krampachtig een schijn van gelijk op te houden, door te verwijzen naar het rapport van Dr. Boom, door mij al eerder besproken en te besluiten met de opmerking dat het ook slechts van secundair belang is te weten welke stof die glans teweeg bracht.

Op dit punt verschillen wij dan wel van mening. Ten eerste is het in het kader van deze procedure wel degelijk van belang of Vermaning met gebruikmaking van een vettige glans teweeg brengen de stof een bedrieglijke handeling heeft gepleegd en ten tweede acht ik het moreel en wetenschappelijk onverantwoord een dergelijke onbewezen beschuldiging af te doen met een "Nou ja, ik kan het niet bewijzen, maar hij heeft het toch gedaan".

Dat zei Mr. Doornbos in zijn uitgebreid betoog. Terecht noemt hij het gedrag van Stapert en Waterbolk moreel en wetenschappelijk onverantwoordelijk. Vier maanden later kon men hetzelfde zeggen van het gedrag van Bosinski.

Heeft Bosinski deze onderzoeksmethode toegepast en deze konklusie getrokken in navolging van Stapert en Waterbolk? Voor de rechtbank beweerde hij, dat dat niet het geval was.

Proces-verbaal terechtzitting 6 Juni 1977 pag. 28:

"Ik heb mijn onderzoek onafhankelijk van het onderzoek door het B.A.I. te Groningen gedaan. Ik heb pas na mijn onderzoek en na mijn rapport kennis genomen van het standpunt dat door Groningen is ingenomen".

Bosinski zei er nog bij dat hij toen pas ontdekte dat Stapert ook met zeep de glans afgewassen had. Ik was stomverbaasd toen ik dat hoorde terwijl ik op 6 Juni 1977 als belangstellende bij de terechtzitting aanwezig was.

Iedere belangstellende in Nederland wist immers al ruim twee jaar lang dat de met zeep afwasbare glans één van de argumenten van het B.A.I. was, een bewijs van valsheid. Dat had toch in alle kranten gestaan.

Ook in Duitse kranten was daarover geschreven. En een professor in de oude steentijd, van de nabijgelegen universiteit van Keulen, zou dat allemaal niet weten. Werd van ons verwacht, dat wij dat alles zouden geloven?

Steenkomposities en oppervlaktevondsten

Bij onze bespreking van het rapport, dat was opgesteld door Prof. Waterbolk, datum 19 Maart 1976, vermeldden wij al dat het B.A.I. had geconstateerd dat veel stukken van Hijken aan elkaar passen. Over het samenpassen van stukken van Hoogersmilde rapporteren Van der Waals en Waterbolk uitvoerig in Palaeohistoria XV, 1973, pag. 36 t/m 120. Dat samenpassen vinden zij normaal. Waterbolk noemt het wel merkwaardig dat wat stukjes van de legpuzzel ontbreken. Na 50.000 jaar hadden volgens hem nog alle stukjes van de legpuzzel aanwezig moeten zijn. Wie thuis kinderen heeft die graag met legpuzzels spelen weet wel beter. Bosinski vindt het daarentegen al verdacht, wanneer twee stukken aan elkaar passen. Het inelkaarpassen van stukken komt herhaaldelijk voor en dat feit bewijst volgens Bosinski dat de stukken modern vervaardigd zijn. Dit verschil in mening tussen Bosinski enerzijds en Van der Waals, Waterbolk, Stapert anderzijds is de rechtbank in Assen ook opgevallen. Bij de ondervraging van Bosinski door de president van de rechtbank, Mr. Fliet, op 6 juni 1977, zei Mr. Fliet: "Het zou uiterst zeldzaam zijn dat stukken aan elkaar passen. Eerder hebben wij dat gevraagd aan andere deskundigen (v.d. Waals, Waterbolk, Stapert), maar die hebben geen van allen in dat aanéénpassen op zich een aanwijzing gezien dat er wat aan de hand zou zijn". Bosinski antwoordt dat het werkelijk een zeer grote zeldzaamheid is wanneer een afslag past, zeker op een geploegde akker. Mr. Fliet: "De toenmalige deskundigen hadden dus zeer verbaasd moeten zijn over dat samenpassen. Verbaast het U dat ze niet verbaasd waren?" Bosinski: "Die vraag kan ik niet beantwoorden". Mr. Fliet: "Waterbolk heeft in Frankrijk ook wel samenpassende stukken gevonden". Bosinski: "Dat moet U aan Waterbolk vragen, die is hier". Bosinski weigert te antwoorden op vragen van Mr. Fliet, wanneer zijn antwoord ongunstig zou zijn voor zijn collega's van het Biologisch Archeologisch Instituut. Mr. Fliet vroeg niet verder daarover; ik dacht dat hij wel begreep hoe onbetrouwbaar deze Bosinski was. Maar op 17 Juni 1977 veroordeelde deze rechtbank Tjerk Vermaning tot één maand voorwaardelijke gevangenisstraf, omdat zij het bewezen acht dat de Blauwmeerbijl, de Leemdijkbijl, de Schaaf uit Hijken, de gehele collectie Hoogersmilde en de gehele collectie Hijken moderne fabrikaten zijn. Dit op grond van de rapporten van het Geologisch Laboratorium en van Bosinski en op grond van de verklaring van Bosinski. Dat staat in het strafvonnis. Of het waar is dat Mr. Fliet, die eerst met scherpzinnige vragen herhaaldelijk de onbetrouwbaarheid van deze Keulse professor onthulde, toch geloof hechtte aan de inhoud van zijn rapport en verklaring, staat in de sterren geschreven.

We gaan eerst eens nader kijken naar de verklaringen in het rapport van Bosinski over het in elkaarpassen van artefakten. Rapport Bosinski pag. 9: "Hoogersmilde 1965/X 48 en Hoogersmilde 1965/X 65

Ik kon de beide het laatst besproken artefakten in elkaar passen (afb. 14). De afslag Hogersmilde 1965/X 65 past in een negatief op de vuistbijl Hoogersmilde 1965/X 65. Daarbij bedekt de afslag kunstmatig afgeslepen ribben op de vuistbijl, als hij erop gezet is (afb. 11)

Afgezien van het feit, dat het in elkaar passen van een vuistbijl en een afslag in gekombineerde vondsten zoals hier tot de grootste zeldzaamheden behoort, bewijst het kunstmatig afslijpen van de ribben vóór en na het eraf nemen van de afslag, dat het hier geen prehistorische vondsten betreft maar moderne fabriekaten".

Op die kunstmatig afgeslepen ribben gaan wij later nog in; wij kunnen niet alle onbewezen beweringen tegelijkertijd bespreken. Wat "Bosinski met "gekombineerde vondsten" bedoelt is niet erg duidelijk. Een betere vertaling lijkt ons oppervlaktevondsten (Sammelfunden).

Rapport Bosinski pag. 11:

"Hoogersmilde 1965/X 84 en Hoogersmilde 1965/X 81 a
Ik kon de beide het laatst besproken artefakten in elkaar zetten (afb. 17). De van een afslag gemaakte schraper Hoogersmilde 1965/X 81 a past in het grote afslagnegatief op het vuistbijlachtige werktuig Hoogersmilde 1965/X 84.
Het feit, dat beide stukken in elkaar passen, is voor gekombineerde vondsten als de voor ons liggende zeer ongewoon en het feit dat zo'n in elkaar passen herhaaldelijk voorkomt (vgl. ook beneden), laat blijken dat deze beide artefakten moderne fabriekaten zijn."

Rapport Bosinski pag. 14/15:

Hijken 1968. "Vim"-steen.
"Het betreft drie artefakten, die mij aan elkaar geplakt overhandigd werden".
"Reeds het feit, dat hier bij artefakten die van de grond zijn opgeraapt, drie stukken aan elkaar passen, maakt het onwaarschijnlijk, dat er sprake is van midden-paleolithische vondsten. Daarbij komt nog de verse toestand van het bewerkte oppervlak. Verdere criteria zijn vervolgens de kunstmatig geslepen ribben tussen de afzonderlijke afslagnegatieven bij het onderste stuk, dat door de eropgepaste afslagen wordt bedekt. Afgaande op de morfologie van het stuk is het zeer onwaarschijnlijk dat er hier sprake is van het voorbereidende werk tot een geslepen neolithisch werktuig. Samenvattend kunnen we zeggen, dat de aangevoerde argumenten - het in elkaar passen, de toestand waarin het bewerkte oppervlak nog verkeert en de kunstmatig geslepen ribben - erop duiden, dat er waarschijnlijk sprake is van een moderne vervaardiging".

Rapport Bosinski pag. 16/17:

"Hijken 1968 (kompositie Hijken) 1)
Het betreft 23 artefakten, die mij aan elkaar geplakt overhandigd werden".
Verderop schrijft Bosinski:
"Er is bij de stukken in kwestie geen sprake van paleolithische artefakten. Het grote aantal bij elkaar passende artefakten onder een reeks van de bodem opgeraapte stukken, de verse conserveringstoestand van de bewerkte gedeelten van het oppervlak en de grove, nauwelijks met de fabricage van paleolithische vuistbijlen te vergelijken bewerkingstechniek sluiten dit uit."

Bosinski beschrijft nog meer steenkomposities, maar de hier genoemde zijn voldoende om een beeld te krijgen van zijn argumenten. Hij wil het doen voorkomen dat de artefakten van de grond zijn opgeraapt. Terwijl hij weet dat zowel in Hoogersmilde als in Hijken bijna alle artefakten bij de opgraving gevonden zijn, dus niet aan de oppervlakte lagen.

Waarom wil hij suggereren dat de stenen van de grond zijn opgeraapt? Waarschijnlijk omdat er al zoveel steenkomposities in de literatuur beschreven zijn, o.a. door hem zelf, waarmee dit "bewijs" van de valsheid van de door Vermaning gevonden artefakten te ontzenuwen is.

Het is nuttig om in dit verband een paar artikelen van Bosinski aan te halen:

Bonner Jahrbücher 1966: G. Bosinski: Der paläolithische Fundplatz Rheindahlen-Westwand, pag. 318 t/m 343

Bosinski beschrijft, dat in Rheindahlen-Westwand 1484 artefakten uit het Paleolithicum zijn gevonden, waaronder 30 werktuigen, 25 gedeeltelijk geretoucheerde stukken, 9 kernstenen, 28 klingen en verder een heleboel afslagen, splinters, brokstukjes etc. Veel van deze stukken waren samen te passen tot vuursteenknollen, die echter niet volledig waren. Er ontbraken wat stukjes van de legpuzzel.

Pag. 324: "Es sind nur wenige Feuersteinknollen zerschlagen und verarbeitet worden, wie das Zusammensetzen der Artefakte ergab. Die zu 5 Feuersteinknollen gehörenden Artefakte sind in Bild 9 kartiert.

Knolle 1 ist ein charakteristisch gebänderter Feuerstein und es ist möglich, ausser den zusammenpassenden Stücken (Bild 14) weitere Abschlage und Absplisse dieser Knolle zuzuweisen. Die zur Knolle 1 gehörende Artefakte lagen fast alle in der Fundkonzentration im nordöstlichen Teil des Fundplatzes."

Bild 14. (Knolle I) is hiernaast afgebeeld (blz. 90A.) Wij hebben op deze tekening 27 afslagen geteld, die op de kern passen. "Knolle 2 ist aus honiggelbem Feuerstein. Ein Grossteil der Artefakte passt zusammen, andere konnten auf Grund ihrer charakteristischen Färbung mitkartiert werden. Reste dieser Knolle lagen vor allem in der Absplisskonzentration südlich der Grube. Hier wurden Werkzeuge aus dieser Knolle retuschiert, die jedoch nicht gefunden wurden".

Op gelijke wijze beschrijft Bosinski de artefakten, die samen knol 3, 4 en 5 vormen. Dit samenpassen biedt hem de mogelijkheid om te zien, hoe de middenpaleolithische mens de werktuigen door afslaan vervaardigde:

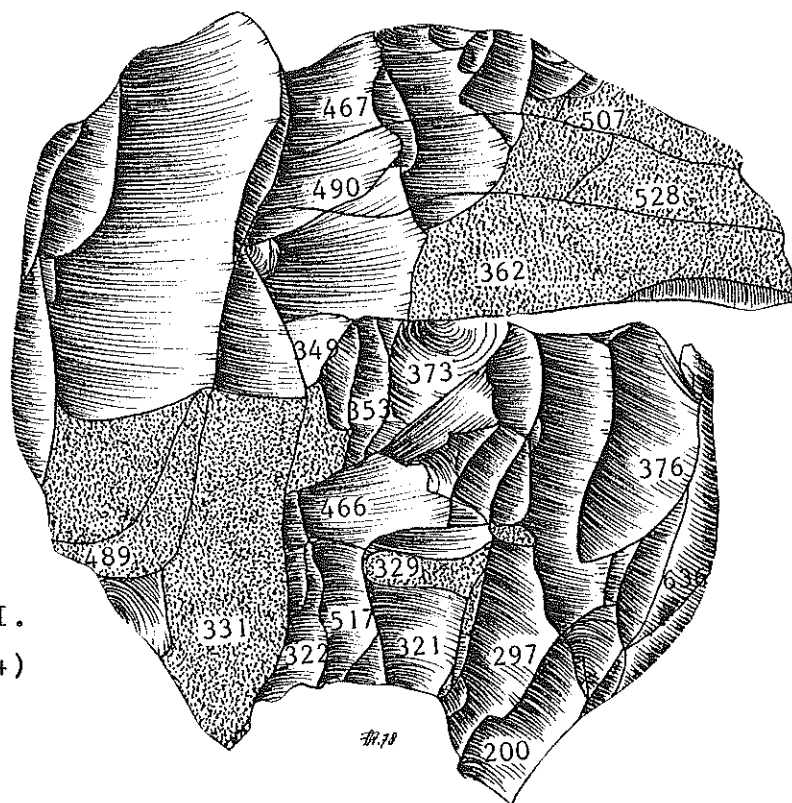
"Die Möglichkeit, die Artefakte wieder zu grösseren Teilen von Feuersteinknollen zusammensetzen, lässt die einzelnen Bearbeitungsphasen erkennen."

Voor een wetenschappelijk onderzoeker als Bosinski moet het fijn geweest zijn, dat in Rheindahlen-Westwand zo enorm veel stukken aan elkaar pasten. En heerlijk om zeker te weten, dat het allemaal echt was.

Bosinski is er tien jaar later nog steeds niet over uitgepraat:

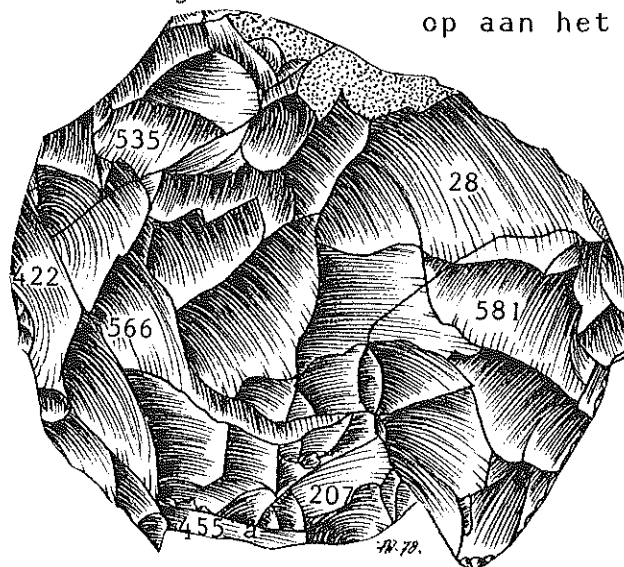
Lezing van Bosinski op het archeologisch congres te Nice in 1976: "Middle palaeolithic structural remains from Western Central Eu-

Rheindahlen.

Knolle I.
(Bild 14)

Zoals op de hier afgebeelde steencomposities van Rheindahlen-Westwand te zien is, ontbreekt er nogal wat aan. Toch had Bosinski alle grond uitgezeefd. Volgens Prof. Waterbolk en drs Stapert moet alles van zo'n "KNOLLE" teruggevonden worden. In Hijken was dit ook niet. Dus gaf VERMANING een valse vindplaats op aan het B.A.I.

Knolle III.
(Bild 12)

Steencomposities uit de opgraving van BOSINSKI.
Is Rheindahlen ook vals. Ook hier was alles "VERS".

Rechtbank wil Duitse deskundige horen

Tjerks vondsten weer onder loep

door TOM HENDRIKS

ASSEN, dinsdag

Tjerk Vermaning opende gisterochtend zelf het applaus, nadat de rechtbank van Assen een nieuw onderzoek had gelast naar de echtheid van zijn vondsten uit de oude steentijd.

De rechtbank zei in een tussenvonnissen het onderzoek onvoldoende te achten en wees de Keulse hoogleraar prof. G. Bosinski aan als officiële deskundige. Deze moet nu vaststellen of de door de Drentse amateur-archeoloog Vermaning (48) aan het Drents museum verkochte midden-paleolithische bijlen en andere gebruiksvoorwerpen al dan niet vals zijn.

„Dit is beter dan vrij-spraak wegens gebrek aan bewijs“.

„Ik ken prof. Bosinski niet, maar hij heeft de archeologie van de oude steentijd bestudeerd en ik heb er het volste vertrouwen in“, zo zei Tjerk Vermaning in het gedrang in het gerechtshofgebouw, dat opnieuw met belangstellenden was volgestroomd.

Onverwacht

„Bij een vrij-spraak wegens gebrek aan bewijs was er altijd twijfel gebleven. Maar deze stenen zijn echt en dat kan nu worden aangetoond“, aldus de amateur-archeoloog.

Doordat de verdediging tij-

dens het proces onverwacht met getuigedeskundigen kwam, die stelden dat de op de stenen van Vermaning aangetroffen afwijkingen helemaal niet behoefden te betekenen dat de voorwerpen waren vervalst, opperde officier van justitie mr. C. van Epenhuysen al de mogelijkheid de zaak voor nader onderzoek terug te verwijzen naar de rechter-commissaris.

Een week geleden schoof hij in zijn requisitoir de verklaringen van de getuigen der verdediging echter van tafel en eiste hij wegens oplichting vier maanden gevangenisstraf tegen Tjerk Vermaning.

Suggestie

De rechtbank ging wel in op de suggesties van de verdediging en vond via een telefonisch onderhoud prof. Bosinski bereid om zijn deskundig oordeel te geven.

De rechtbank deed vroegd uitspraak, opdat dit nieuwe onderzoek zo snel mogelijk kan beginnen. Er wordt naar gestreefd de terechtzitting op 3 juni a.s. te hervatten.

• De amateur-archeoloog Tjerk Vermaning (links op foto) was na de uitspraak van de rechtbank blij. Rechts op de foto een van zijn getuigen prof. dr. ir. D. Goosens.

„We gaan met goede moed verder met ons onderzoek, waaraan o.a. meewerken dr. Franssen en de archeoloog Wouters“, zei hij optimistisch.

„Ik vind de beslissing van de rechtbank heel verstandig“, zo was het enige commentaar van archeoloog drs. Dick Stapert (29), die de zaak

in 1975 aan het rollen bracht door zijn onderzoek.

Slijpen

Hij concludeerde dat de door Vermaning voor f 50.000 aan het Drentse museum verkochte stenen vondsten recentelijk op een slijpsteen moesten zijn vervalst.

Duitse professor 'stenigt' Tjerk Vermaning

„Alles modern
fabrikaat“

ASSEN - Pas heel laat in de middag had Tjerk de lachers weer op zijn hand. Een hele dag lang had hij al voor zijn doen uiterst timide in het verdachtenbankje gezeten en alleen maar geluisterd. Geen wonder, want Tjerk Vermaning kon wel inpakken.

De beroemde Drentse amateur-archeoloog werd gestenigd met zijn eigen stenen. Tientallen jaren verbijsterde hij zelfs de wetenschappers met zijn „stokoude vondsten“ die zouden dateren uit de steentijd.

Tientallen jaren ook stond hij te boek als het miskend genie, dat eenvoudige grasmachineslijp-pertje dat in zijn eentje onze geschiedenis tienduizenden jaren

ski's oordeel. Steen na steen werd als een gloeiende kool op Tjerk Vermaning's ruige kop gestapeld. Hij incasseerde zijn steniging in alle rust, af en toe weemoedig glimlachend, zijn vrouw Grada schudde telkens langdurig triest het hoofd.

Zakelijker

Opmerkelijk was dat

rope, pag. 67:

"All the stone artefacts of the site were made from a small number of flint nodules, which can be partially reconstructed (fig. 4). There were approximately ten nodules that were worked. The most complete reconstructions, produced after re-examination of the material by H. Thieme, are technologically interesting because they provide much information about the flaking processes. Also the mapping of the reconstructed pieces shows an association between the different areas of the site. Typologically the finds of Rheindahlen are without parallels with the Middle Palaeolithic of Western Central Europe."

Wat betreft type, vorm, hebben de artefakten van Rheindahlen dus geen gelijkenis met andere middenpaleolithische vondsten uit het westelijk deel van centraal Europa. Dat was volgens de conclusie van Bosinski ook het geval met de door Vermaning gevonden artefakten van Hijken en van Hoogersmilde. Toch is er een groot verschil. De stukken van Rheindahlen zijn echt, die van Hijken en Hoogersmilde zijn vals. Volgens Bosinski tenminste. Maar laat ik niet afdwalen van de steenkomposities.

Uit deze artikelen van Bosinski kunnen wij afleiden dat het samenpassen van stukken op zich geen bewijs van valsheid is. Het is natuurlijk wel zo, dat wanneer bij diepploegen maar enkele stenen van de kollektie boven komen en het grootste deel in de grond blijft zitten, de kans op samenpassen veel minder groot is. Dus denkt Bosinski: "Als ik nu maar herhaaldelijk zeg dat de kans op samenpassen bij stukken, die van de bodem zijn geraapt, uiterst klein is en dat het feit dat dit samenpassen veel voorkomt bij de kollekties Hijken en Hoogersmilde, een bewijs van valsheid is, zullen ze gaan denken dat de stukken inderdaad van de bodem zijn opgeraapt. Dan zijn we klaar. De valsheid staat dan vast".

Mr. Doornbos, de raadsman van Vermaning, maakte het Bosinski nog een beetje moeilijk tijdens de terechtzitting op 6 Juni 1977 te Assen. Hij vroeg waarom het samenpassen van stukken zo'n zeldzaamheid was als de stukken omhoog geploegd waren en samenpassen minder zeldzaam was wanneer doelbewust werd gegraven.

Bosinski antwoordt dat in Rheindahlen alles uitgegraven was en gezeefd. Wanneer er geploegd was en lang niet alles omhoog was gekomen vond hij samenpassen zeer onwaarschijnlijk.

Mr. Fliet kwam er tussen: "De rest van het gebied is wel uitgegraven".

Bosinski: "Als dan alles uitgezeefd is, is het niet onmogelijk dat stukken samenpassen".

Daarmee verviel dan weer een argument uit de konklusie van Bosinski. Maar Bosinski bleef uiteindelijk toch bij zijn konklusie en de rechtbank van Assen drong er ook niet op aan om dit argument uit de konklusie te halen.

Er werd niet aan Bosinski gevraagd hoe hij er bij kwam, dat de stenen allemaal van de grond zouden zijn opgeraapt. Hij was er niet bij in 1965 en 1968, toen de vondsten van Hoogersmilde en Hijken waren gedaan. Van wie kan hij gehoord hebben, dat het oppervlaktevondsten waren? Van Vermaning? Die heeft altijd volgehouden dat hij eerst een paar stukken aan het oppervlak vond, daarna is gaan graven. Tenslotte kwam de opgraving door het B.A.I.

Van de Officier van Justitie, Mr. van Epenhuysen, die tijdens de terechtzitting van 7 Febr. 1977 zei dat Vermaning altijd al een

leugenachtige tong had gehad? Iemand die de waarheid kennelijk zo lief heeft als Mr. van Epenhuysen zal geen leugens gaan vertellen aan Bosinski. Mr. van Epenhuysen was overtuigd van de valsheid van de stukken, wist dus dat ze niet gevonden konden zijn, niet aan het oppervlak en niet in de bodem. Van boer Vos te Hoogersmilde, de eigenaar van de akker waar Vermaning in 1965 de middenpaleolithische artefakten vond? Die is er meerdere keren bij geweest toen Vermaning aan het graven was en artefakten vond. Boer Vos kan niet aan Bosinski gezegd hebben dat de vele artefakten van Hoogersmilde allemaal aan het oppervlak lagen. Van Waterbolk en Stapert? Dat kan helemaal niet. Bosinski heeft, teneinde een onpartijdig oordeel te kunnen vormen, over deze kwestie juist helemaal geen contact gehad met de heren van het B.A.I. Dat heeft hij nog tijdens de terechtzitting een paar maal bezworen. Uit de literatuur? Daar staat juist in dat het grootste deel van de artefakten bij de opgraving zijn gevonden.

Wij konkluderen, dat niemand Bosinski heeft gezegd dat het oppervlaktevondsten betrof.. Bosinski heeft dat zelf verzonnen. Hij wist ook dat hij loog. Hij wist dat uit de literatuur en ook uit mededelingen van enkele personen. Hij bereikte er in ieder geval mee, dat Vermaning door de rechtbank van Assen veroordeeld werd. Het systeem om te blijven liegen in de overtuiging dat er altijd wel wat van blijft hangen is al eerder in de geschiedenis doeltreffend gebleken. Of dat ook al in de prehistorie werd toegepast weten wij niet. Toen waren de mensen nog niet zo beschaafd als nu.

Het lijkt ons dat de bewering in de konklusie van het rapport van Bosinski: "De talrijke stukken die in elkaar passen bewijzen de moderne vervaardiging van de artefakten", hiermee voldoende weerlegd is. Nieuwe feiten hebben wij hierbij niet naar voren gebracht. Dit alles is tijdens de terechtzitting van 6 Juni ook gezegd door de heer Wouters.

Vers oppervlak van artefakten als bewijs van moderne vervaardiging

In zijn konklusie noemt Bosinski de verse staat, waarin het bewerkte oppervlak verkeert, een bewijs van moderne vervaardiging. Dat geldt voor alle onderzochte stukken van Hoogersmilde en Hijken en ook voor de niet-verjaarde stukken 1 A t/m E. Bosinski bewijst niet, dat het oppervlak vers is, dat beweert hij alleen maar. Evenmin toont hij aan, dat een vers oppervlak met zekerheid moderne vervaardiging bewijst. Op beide aspecten zullen wij ingaan.

a. Is het oppervlak van de artefakten wel vers?

Op pag. 1 t/m 7 van zijn rapport geeft Bosinski een beschrijving van de niet-verjaarde artefakten 1 A t/m 1 E. Van geen van deze artefakten noemt hij het oppervlak vers. Wel schrijft hij in de konklusie dat deze stenen modern vervaardig zijn en een vers oppervlak hebben. Dit systeem om in de konklusie andere aspecten te noemen dan in het rapport is oneerlijk en onwetenschappelijk. Hetzelfde systeem werd toegepast door het Gerechtelijk Laboratorium. Er zijn trouwens meer parallellen tussen de rapporten van

Bosinski en van het Gerechtelijk Lab.

Op pag. 8 t/m 19 beschrijft Bosinski enkele artefakten van Hoo-gersmilde en een groot aantal artefakten van Hijken. Deze artefakten hebben volgens hem een vers oppervlak, geen patina en meestal geen glans. Dat het oppervlak vers is staat ook in de konklusie.

Hoe heeft Bosinski bewezen, dat het oppervlak vers is? Dat heeft hij helemaal niet bewezen, dat beweert hij alleen maar. Een onderzoek daarnaar heeft hij niet gedaan.

De enige, die een onderzoek heeft gedaan naar de versheid van het oppervlak van artefakten van Vermaning, was de heer Wouters uit Lent. De heer Wouters was al een bekend archeoloog, toen Bosinski nog op de middelbare school zat. De heer Wouters heeft vroeger veel samengewerkt met Dr. Bohmers van het B.A.I. te Groningen en ook met Franse archeologen.

Wouters kende een manier om aan te tonen of het bewerkte oppervlak van een artefakt werkelijk vers is. Sla van de steen een stukje af, het oppervlak dat dan ontstaat is in ieder geval vers. Vergelijk dat oppervlak met het bewerkte oppervlak van het artefakt, liefst door het te bekijken met een binoculaire microscoop. Wanneer het echte verse oppervlak er anders uitziet dan het bewerkte oppervlak van het artefakt, heeft het artefakt geen vers oppervlak. En is het werktuig niet modern vervaardigd. Het omgekeerde hoeft natuurlijk niet waar te zijn. Konstater je volgens de Wouters-methode een vers oppervlak, dan staat nog niet vast dat het werktuig modern vervaardigd is. Het zou kunnen dat er in de grond niets aan het oppervlak veranderd is.

Wouters nam een proef op één van de artefakten van de groep Hijken, afkomstig uit het museum van de heer Horn te Drouwenerzand. Die steen was vals verklaard door Stapert en Waterbolk.

Met toestemming van de heer Horn verwijderde Wouters van dat artefakt een scherfje. Met het blote oog was al duidelijk te zien dat het ontstane oppervlak er duidelijk anders uitzag dan het bewerkte oppervlak van het artefakt. Bij beoordeling met een binoculaire microscoop was het verschil bijzonder duidelijk. Het bewerkte oppervlak was niet vers, het artefakt was niet modern geslagen en dus niet vals.

Wouters vermeldde deze onderzoeksmethode en het resultaat van dat onderzoek in zijn rapport van 27 Mei 1977. Dat rapport was ruimschoots vóór de terechtzitting van 6 Juni 1977 in handen van de leden van de rechtbank van Assen.

Wouters toonde op dezelfde wijze aan, dat een artefakt van de kollektie Eemster niet modern vervaardigd was. Zoals U weet was de hele kollektie Eemster vals verklaard door het B.A.I., zonder dat ze die artefakten gezien hadden.

Wouters kreeg niet de gelegenheid om dezelfde artefakten als die door het B.A.I., het Gerechtelijk Lab. en Bosinski waren onderzocht, te beoordelen. De verdediging van Vermaning kreeg niet zo erg veel medewerking. Maar het onderzoek van die stenen was niet het belangrijkste. Het voornaamste was, dat hier een onderzoeksmethode naar voren kwam, die de mogelijkheid bood om te constateren of het bewerkte oppervlak van de artefakten vers of oud was. Als U nu denkt dat Waterbolk, Stapert, Groeneveld en Bosinski blij waren om van een oude rot in het vak zoiets belangrijks te leren, dan hebt U het mis. Het volgende gebeurde:

De president van de rechtbank, Mr. Fliet, gaf Bosinski opdracht om in de pauze samen met Wouters met de aanwezige binoculaire microscoop de door Wouters meegebrachte bewijsstukken te bekijken.

In de pauze bleven alleen Bosinski en Wouters in de rechtszaal achter. Ondanks aandringen van Wouters weigerde Bosinski om naar de bewijsstukken van Wouters te kijken door de microscoop. Hij wilde het bewijs van de onschuld van Vermaning niet zien. Uiteindelijk handhaafde Bosinski zijn konklusie, dat de stukken allemaal vals waren. De leden van de rechtbank protesteerden niet. Zij gingen ook niet in op de uitnodiging van Wouters, om zelf naar de stenen te kijken door de microscoop. Zij vonden dat zij zelf niet deskundig waren. De deskundige Bosinski wilde niet kijken. Dus werd Vermaning veroordeeld omdat de rechtbank vervalsing bewezen achtte op grond van de rapporten van het Gerechtelijk Lab. en van Bosinski. Maar dat laatste hoorden wij pas op Vrijdag 17 Juni 1977.

Dat Bosinski, na deze sterke argumenten van Wouters, bleef bij zijn konklusie van moderne vervaardiging van de artefakten, zonder zelfs een nieuw onderzoek voor te stellen, moet hem erg kwalijk worden genomen. Maar Bosinski was niet de enige, die hier blijk gaf van zijn oneerlijkheid en onbetrouwbaarheid. Voor mij was het een leerzame dag geweest. Ik had veel geleerd van archeologie en van rechtsspraak.

b. Is Bosinski er werkelijk van overtuigd, dat versheid van het bewerkte oppervlak met zekerheid moderne vervaardiging bewijst?

Uit het voorgaande is gebleken, dat wanneer Bosinski het oppervlak van een artefakt vers noemt, dit in werkelijkheid niet vers hoeft te zijn. Maar wanneer Bosinski, terecht of ten onrechte, overtuigd is van de versheid van het bewerkte oppervlak, is hij dan ook overtuigd van de moderne vervaardiging? Wij verwijzen naar de eerste pagina's van deze studie over Bosinski, naar het artikel van Fred Soeteman in het Algemeen Dagblad van 26 Febr. 1977. Daar zei Bosinski dat de artefakten uit de steentijd die bij Halle waren gevonden er volkomen vers uitzagen, alsof ze vandaag nog waren bewerkt. Toch waren deze artefakten echt. Wanneer de artefakten van Vermaning er vers uitzien, noemt Bosinski dat een bewijs van moderne vervaardiging. Ik denk niet dat het nodig is om nog meer literatuur hierover aan te halen. Hoe het met de eerlijkheid van Bosinski staat weten we langzamerhand wel.

Geslepen ribben als bewijs van moderne vervaardiging

In zijn konklusie noemt Bosinski de geslepen ribben van de artefakten een bewijs van moderne vervaardiging. In zijn rapport noemt Bosinski de ribben van talloze artefakten van Vermaning kunstmatig geslepen. Of hij met opzet het woord "kunstmatig" uit de konklusie heeft weggelaten, weten wij niet. Het kan ook een onzorgvuldigheid zijn geweest. Zowel de bodemkundige Prof. Goossen uit Boekelo als de archeoloog Wouters uit Lent hebben erop gewezen dat in de natuur verschillende slijpprocessen bestaan. Stenen kunnen geslepen worden door wind, door stromend water, door beweging in grond en in modder en op nog andere wijzen. De konklusie van Bosinski, dat geslepen ribben moderne vervaardiging bewijzen, zou alleen om die reden al onjuist zijn. Maar wanneer Bosinski bedoelt, dat kunstmatig geslepen ribben moderne vervaardiging bewijzen, zal hij toch eerst moeten bewijzen dat kunstmatig geslepen is. Bosinski vermeldt in zijn rapport zelfs geen poging om dat te bewijzen. Hij beweert dat zo maar.

In de wetenschap is het ongeoorloofd om te komen met beweringen, die niet gestaafd worden door feiten. Voor de rechtbank zal dat ook wel gelden.

Over het al of niet kunstmatig slijpen van ribben is enige uitleg wel op zijn plaats. Uit gesprekken met vele mensen over de zaak Vermaning is mij gebleken, dat men algemeen van mening is dat het slijpproces diende om de steen de vorm te geven van een vuistbijl of ander werktuig. Dat is niet juist. De vormgeving gebeurde door stukken van de steen af te slaan. In het palaeolithicum werd de steen niet verder verfreesd door slijpen, die techniek werd toen niet toegepast. Vermaning wist dat natuurlijk ook. Welk motief Vermaning zou hebben gehad om met een slijpmachine die hij niet bezat artefakten die hij niet wilde verkopen te gaan slijpen, is niet duidelijk. Maar de rechtbank heeft onvoldoende gelet op mogelijke motieven van Vermaning en van zijn beschuldigers.

We gaan weer terug naar het rapport van Bosinski. Die heeft niet alleen een aantal artefakten van Vermaning in Keulen onderzocht, hij heeft ook artefakten in het gerechtsgebouw te Assen oppervlakkig bekeken. Ook daarbij constateert hij dat het oppervlak vers is en de ribben kunstmatig geslepen, althans van een groot aantal van deze artefakten. Bewijzen heeft hij daarvoor kennelijk niet nodig, hij zal wel rekenen op zijn geloofwaardigheid als professor. Net zoals zijn collega Professor Waterbolk deed.

Rapport Bosinski pag. 20:

"Naar aanleiding van mijn verblijf in Assen op 2 en 3 Mei 1977 had ik gelegenheid, het in het gerechtsgebouw bewaarde gevonden materiaal van de kollektie Vermaning te onderzoeken. Wegens de tamelijk grote hoeveelheid materiaal en de beperkte mogelijkheden van onderzoek - er stond slechts een tafellamp ter beschikking - kon het alleen maar bij een oppervlakkig doorkijken blijven. Daarbij heb ik mij geconcentreerd op de artefakten van de vindplaatsen Hoogersmilde en Hijken, ten opzichte waarvan ik mijn standpunt als volgt bepaal:"

Bij dit oppervlakkige onderzoek komt Bosinski toch tot een aantal pertinente konklusies, die voor Vermaning ongunstig uitvallen, n.l.:

Pag. 21: plasticzak "Hoogersmilde, coll. Assen".

"Het betreft 5 modern geslagen artefakten, waarvan het bewerkte oppervlak geheel vers is. Daaronder bevindt zich een spitse, kleine vuistbijl die - met een zeer onvolkomen techniek - van een vorstscherf geslagen is. 6 verdere artefakten waarvan het bewerkte oppervlak eveneens geheel vers is, hebben kunstmatig geslepen ribben".

Bosinski moet wel een erg ongunstige indruk hebben van de intelligentie van de Nederlanders, dat hij het aandurft om eerst te stellen dat hij de stenen maar oppervlakkig kon bekijken onder ongunstige omstandigheden, terwijl hij pal daarop met zekerheid beweert dat artefakten modern geslagen zijn, dat het bewerkte oppervlak geheel vers is, dat ribben kunstmatig geslepen zijn. Wij vertrouwen erop dat het ons zal gelukken om dat image te verbeteren.

Pag. 21: plasticzak "Hoogersmilde, coll. Leiden".
"Het zijn 15 modern geslagen artefakten, waarvan het oppervlak van de bewerkte gedeelten vers is."
Verderop schrijft hij: "Een op beide vlakken gefacetteerd bewerkt artefakt (1965/X/37) kan ik zonder nader microscopisch onderzoek niet beoordelen". Waaruit blijkt dat Bosinski bij zijn oppervlak-kig onderzoek in Assen geen microscoop gebruikte.

Pag. 21: plasticzak "Hoogersmilde, coll. Leiden".
"Het zijn 17 modern geslagen artefakten, waarvan het oppervlak van de bewerkte gedeelten vers is".

Pag. 22: "12 modern geslagen artefakten hebben kunstmatig afgeslepen ribben.

En zo kan ik doorgaan, maar dat heeft geen zin. Bosinski toont hier niet alleen zijn oneerlijkheid, maar ook zijn domheid. Zonder een behoorlijk onderzoek komt hij met beweringen waarvan hij weet, dat zij een medemens niet alleen in de gevangenis kunnen brengen, maar ook in het diepst van zijn ziel kunnen treffen. Hij weet dat hij het levenswerk van Vermaning hiermee kan vernietigen. En hij is zo dom om duidelijk toe te geven dat hij dat alles heeft gekonstateerd zonder gebruik te maken van een microscoop of van andere moderne onderzoeksmethodes.

Wij gaan eens kijken wat de archeoloog Wouters uit Lent in zijn vrije tijd heeft kunnen doen aan onderzoek van krasjes op afgeslepen ribben. In zijn "rapport betreffende het onderzoek van vijf silexartefakten uit de concentratie Hijken" van 27 Mei 1977, schreef Wouters over artefakt H.3.:

Pag. 6:

"Zowel op de dorsale als ventrale kant van het artefakt komen veel oude krasjes voor die in alle richtingen elkaar kruisen. Bij draaien van het voorwerp onder de richtbelichting van de binoculaire microscoop kan men de diverse richtingen zeer goed volgen. Bij de bulbus zijn de krasjes zelfs met een eenvoudig oogloepje zichtbaar. Om de oudheid van de krasjes nog eens duidelijk aan te tonen heb ik zelf op de bulbus een klein plekje van recente krasjes voorzien. Op artefakt H.3. zijn deze te vinden binnen een getekend zwart kringetje, aangegeven met een dun wit stukje plasticband. Het verschil is zo overduidelijk dat verder commentaar overbodig is. Onder de polarisatieset van de KYOWA is het verschil in habitus nog significanter".

Over artefakt H.4. schrijft Wouters op pag. 7:

"De ribben zijn afgerond en hier zijn ook weer de meest uitstekende delen het verst weggesleten; vooral de bulbus. (zie bijlage V.) Het ventrale deel heeft zeer fijne krasjes, die op de slagkegel het duidelijkst zijn. Bij het op de tekening met (K) aangegeven punt werden op het artefakt weer enige krasjes aangebracht (witte tapepijl wijzend naar zwart omlind plekje op de dorsale zijde van de kling). Met een eenvoudig oogloepje is het recente karakter van deze krasjes duidelijk te zien. Ze zijn volkomen verschillend van de een eenheid met de glans vormende krasjes van het oude oppervlak.

H.4. is overtuigend een oud artefakt en geen falsificatie".

Voor de rechtbank verklaarde Wouters het volgende:

Proces-verbaal terechtzitting van 6 Juni 1977 pag. 21:

Deze stukken hebben krasjes gekregen, die afkomstig zijn van de slijping in de permafrost waarin stukjes silex hebben gezeten. Als men die stukken door een microscoop bekijkt dan ziet men dat die krasjes dezelfde glans ook in de diepte hebben. Ik heb een stuk steen genomen en ik heb tussen de krassen die op een bulbus zitten recente krasjes gemaakt. Als de heer Vermaning de stukken geslepen heeft moeten daar recente krasjes op zitten. Ik heb duidelijk aan kunnen tonen op deze stukken dat de krasjes van de stukken van de Heer Vermaning ouder zijn dan de krasjes die ik er op heb gemaakt."

Wouters ontwikkelde dus niet alleen een methode om de versheid van het oppervlak te beoordelen, ook de versheid van krasjes kan hij bepalen. De leden van de rechtbank, en ook Bosinski, mochten door zijn microscoop die bewijsstukken van echtheid bekijken. Zij weigerden om te kijken.

In het reeds eerder genoemde artikel in Palaeohistoria XV, 1973, "The middle palaeolithic finds from Hoogersmilde" door J.D. van der Waals & H.T. Waterbolk, schreef Prof. van de Waals op pag. 67/68:

"It appears that all ridges in between intersecting fracture and flaking negatives, especially at prominent points, are rounded, showing a combination of gloss and miniature scratches. On first sight, this may give the impression that the artefacts have been worked with a sandblast and in fact this effect has been responsible for a certain mistrust of the authenticity of the artefacts. However, the same phenomenon is also present with the artefacts which we ourselves dug up from positively undisturbed position and there can be little doubt that the effect is due to the cryoturbation in a sandy milieu to which the artefacts have been subjected".

Prof. van der Waals stelt dus nadrukkelijk vast dat de ribben afgerond zijn (wat met een slijpsteen vrijwel niet te bereiken is), dat de afgeronde ribben glanzen (wat je niet krijgt na afslijpen met een slijpmachine) en dat de afgeronde ribben met glans en krasjes ook voorkwamen bij artefakten die bij de B.A.I.-opgraving te voorschijn kwamen uit grond die zeker niet gestoord was door diepploeg of schop. Prof. van der Waals stelt hier zeer duidelijk vast, dat de artefakten echt zijn.

De bewering van Bosinski dat de geslepen ribben de moderne vervaardiging bewijzen, lijkt mij hiermede voldoende weerlegd. Het was de zoveelste onwaarheid in dit proces. Ik moest er wel een aantal van naar voren brengen om duidelijk te maken hoe Bosinski zich hier heeft opgesteld.

Maar ik heb echt niet op alle slakjes zout gelegd. Een groot aantal heb ik gespaard, vooral de kleintjes. Anders was het helemaal een vieze boel geworden.

VII
VERMANING en het AGRESSIEVE GEWELD van het B.A.I.

"Rebellion without a cause" (Hübner)

Onder de titel "Psychische agressie en geweld" verscheen, kort na de dood van de psychiater J.A.M. Meerlo een studie van zijn hand, waarin hij zijn grote ervaring samenvatte van zaken waar- mede hij (en wij) gedurende de laatste wereldoorlog zo intens te maken hebben gehad.

Hoewel deze studie vooral het totalitaire geweld jegens buurlan- den en bevolkingsgroepen betref, lijkt ze zo zeer van algemene geldigheid dat ze eveneens van toepassing is op gevallen van a- gressie en geweld op kleinere schaal, ook jegens individuele mensen. Dit laatste zozeer, dat er alle aanleiding toe is eens na te gaan in hoeverre Meerlo een gehele of gedeeltelijke verkla- ring biedt voor de door het Biologisch-Archeologisch Instituut (B.A.I.) te Groningen en haar medewerker Drs. D. Stapert getoonde manifestaties van agressie jegens de amateur-archeoloog Tjerk Vermaning en via hem jegens geheel amateur-archeologisch Neder- land.

Wat zich daar in het Noorden des lands in 1975 afspeelde laat zich m.i. geheel vangen onder de definitie die Meerlo geeft van agressie, n.l. "het overschrijden van grenzen en het zich hier- door begeven op het territorium van anderen". Dat is de uiterlijke constateerbare vorm ervan.

Inhoudelijk is agressie volgens Meerlo:

"de woede van het vernietigen van wat aan anderen toebehoort".

"Het is", aldus Meerlo, "een negatieve creatie, gericht op het ver- nietigen van hetgeen een ander veroverd heeft".

"Agressie", zo vervolgt hij, "kan een normale biologische vorm van zelfhandhaving zijn, vooral als er gevaar dreigt door agressivi- teit die de grenzen van het normale sociale verkeer overschrijdt, en zich expandeert over het territorium van anderen, hetzij - geografisch-fysisch, hetzij geestelijk, hetzij sociaal.

Anders gezegd: agressie van de een kan onder omstandigheden "de agressie-huishouding" van de ander, de aangevallene, mobiliseren en ontwrichten, waardoor ook de aangevallene agressie gaat ver- tonen.

Onvermijdelijk is dit mechanisme gebleken in het geval van Verma- ning. Door de totaal onverwachte, ongemotiveerde, onmenselijke aanval op de persoon, de reputatie en het levenswerk van Vermaning en diens gezinsleden reageerde deze eenvoudige, primaire man zo- als te verwachten was in een dergelijke panische situatie: met felle, agressieve uitlatingen.

Hoewel deze met het wezen van de aanklacht tegen V. niets te ma- ken hadden, greep de openbare aanklager (bij evident gebrek aan betere aangrijpingspunten) deze dankbaar aan om er Vermaning als persoon mee te karakteriseren. Helaas toonde hij daarbij gemis aan psychologisch inzicht in de mechanismen die door Stapert waren ontketend en die Vermaning tot zijn geïnduceerde agressieve houding brachten.

In een dergelijke geweldsituatie is het "van belang te weten dat er een directe psycho-somatische relatie bestaat tussen de biologische defensie en het gemobiliseerd worden van gevaar enerzijds, het (in explosieve mate) toenemen van woede en agressie bij de bedreigde anderzijds". Om dit mechanisme te provoceren hoeft men slechts een kat met jongen te confronteren met een vreemde hond!)

Wie bij politie en justitie voor de taak staan menselijk gedrag in grens-situaties zoals deze te beoordelen, dienen daarvoor meer begrip op te kunnen brengen dan in de affaire Vermaning aan de dag is gelegd.

Toepasselijk op de affaire Stapert schrijft Meerlo verder.

"In het dagelijks leven kan men veel last hebben van mensen die geen reserve (geen geestelijke remmen) hebben en die voortdurend hun emoties ventileren. Ze beladen zodoende de anderen met hun eigen wel en wee en hun onverholen agressie".

Een bekend "wapen" van dergelijke emotioneel gefrustreerden is het belachelijk maken en kleineren van hun slachtoffers. Vooral "het kleineren van iemand in aanwezigheid van anderen maakt belediging erger door het bijzijn van die getuigen en werkt bovendien besmettelijk op deze. Het is een soort chantage plegen op het moreel van de ander en er op rekenen dat die ander snel geïntimideerd zal zijn".

Wat dat laatste betreft heeft S. zich in Vermaning deerlijk vergist. Die intelligente man zal men niet gauw aan het einde van zijn middelen zien!

Hetzelfde mechanisme speelde zich in de rechtszaal af waar ieder die het voor Vermaning opnam werd gehoond en belachelijk gemaakt. "Het uitoefenen van deze (overigens nogal doorzichtige) vorm van terreur betekent chantage op de anticipatie van mensen". Men raakt zijn onbevangingheid kwijt: "Wat gaat er nu weer gebeuren?" Goede normen van menselijkheid gaan bij dit proces geleidelijk verloren".

In het dagelijks leven is zulks zeer ongewenst, in het wetenschappelijk verkeer een kwalijke, schadelijke en onbegrijpelijke zaak. Het wetenschappelijk gesprek, het vrijwel laatste bolwerk van eerlijke, open uitwisseling van ideeën en standpunten, hypothesen en theorieën, wordt door deze chanteurs bedreigd, zo niet vernietigd. En wanneer men eenmaal deze weg is opgegaan is de weg terug, zonder gezichtsverlies, veelal te moeilijk, met name voor geesten die onvoldoende tot relativieren in staat zijn.

"Het terreur-systeem", aldus M., "gaat dan zijn eigen "logische" gedragsregels opstellen en plaatst zich zodoende buiten gangbare normen en omgangsvormen". Hun "waarheid" is De Waarheid.

Eenniet door hen bedoeld neven-resultaat is dan isolement van de agressoren zelf. In de affaire Stapert is dat het onmiddellijke resultaat geweest. Vrijwel geen amateur-archeoloog in Nederland meldt nog vondsten aan het B.A.I., vrijwel geen archeoloog in Nederland durft zijn mond nog open te doen, uit vrees mede in het chantagegebeuren te worden betrokken.

En zo straft het kwaad zichzelf.

"Bij dergelijke criminaliserende corruptie speelt de angst voor de stille legale meerderheid en haar macht, ofwel jaloezie op de grotere competentie van anderen een rol, mogelijk de doorslaggevende"

Jaloezie.....Eifersucht.....

Meerlo citeert Heine: "Eifersucht ist eine Leidenschaft die mit Eifer sucht was Leiden schafft".

Over dergelijke gefrustreerde, door jaloezie gedrevenen, die alle capabele mensen als een bedreiging ondergaan, schrijft hij: "Dat zijn de alarmisten onder ons die proberen angst onder anderen te verspreiden om daardoor zichzelf de magische ingewijde te voelen in belangrijk, geheim nieuws".

"Maar dit opblazen van zichzelf dient natuurlijk slechts om de eigen onzekerheden en zwakheden te verbergen".

"Hun agressiviteit overschrijdt niet alleen territoria (Stapert drong wederrechtelijk de woning van Vermaning binnen!!), maar heeft vaak de dood, (in ons geval de maatschappelijke dood van Vermaning), en het middel chantage (jegens ieder die aan Vermaning steun verleent) gekozen om de ander in het niet te laten verdwijnen".

"Het is ook chantage plegen op de latente woede in de ander, om hem daarop later meer te kunnen attaqueren". Hetgeen, het is reeds gezegd, de openbare aanklager tijdens het eerste proces in alle naïviteit dan ook deed!

Jaloezie, Eifersucht..... Het B.A.I. en Stapert konden klaarblijkelijk het eerbetoon dat Vermaning ten deel viel niet verkroppen.

De door Stapert zo duidelijk getoonde jaloezie, wedijver en streberei zijn min of meer onbewuste onderlinge vergelijkingen van deze mens (S), om uit te vinden of hij meer of minder waardevol is in het oog van derden". Dat is de hypothese van Prof. Meerlo.

"Tenslotte staat alles in dienst van de zelfrechtvaardiging van de agressie. Het gaat er tenslotte nog slechts om de "tegenstander", juist het slachtoffer van de terreur, met woorden of andere middelen te vernederen en waar mogelijk geestelijk te verdelgen".

Maar noch Vermaning, noch enkele van zijn getrouwen lieten zich intimideren.

Integendeel, het vertrouwen van meerdere amateurs in Nederland, zwaar geschokt door de Groningse terreur, heeft zich verlegd naar één hunner, alwaar nu vrijwel dagelijks vondsten van groot belang voor nadere bestudering worden aangeboden! Dat terwijl dat nu juist de centrale taak van het B.A.I. is, dat wordt gefinancierd voor constructief en niet voor destructief werk.

Kernvraag die moet worden opgelost om dit alles te kunnen begrijpen is m.i.: waarvandaan komt al die aanvankelijk verborgen, nu manifest geworden woede? We laten weer Meerlo aan het woord:

"Terreur en menselijke wreedheid berusten op een dieper liggende angst, een verdraaid innerlijk beeld bij de agressor van de eigen mannelijke kracht en macht".

En dan formuleert hij de volgende, veel verklarende zin:

"De terrorist probeert acties om de eigen innerlijke leegheid niet te zien", en:

"Het primitieve in zo iemand vraagt om menselijke offers die op het altaar van zijn waan moeten worden geofferd".

Waarom zoekt de terrorist bij voorkeur de zwakke tegenstander uit die zich onvoldoende kan verdedigen. Hij (de terrorist) moet natuurlijk blind zijn voor diens goede eigenschappen.

Dit en de volgende citaten geven m.i. beter dan enig ander de kenmerkende eigenschappen van Stapert en de Groningse clan weer:

"Discussies met anderen, grondslag voor elk wetenschappelijk voortgangsgesprek, zeker voor een zo moeilijke materie, moet hij niet. Alleen maar de ander overbluffen".
Zijn devies daarbij is: "Probeer de geestelijk machtiger tegenstander door georganiseerd kwaadspreken tot nul te reduceren".

Bohmers, Vermaning, Wouters, Franssen, Goosen, Groels en anderen, wij geven slechts enkele duidelijke voorbeelden, zijn alle in dit "reductieproces" betrokken. Men mag toch niet aannemen dat al deze mensen met aanzienlijke staat van dienst en met onbevlekt blazoen, plotseling allen aan het vervalsen of verdraaien van feiten zijn geslagen?

Neen, dergelijke lieden moeten elders worden gezocht.

De Groningse clan wist en weet zeer goed dat, nadat Bohmers was uitgeschakeld door een geestelijke knock-out, de enige terzake van de vroege en vroegste steentijdvondsten deskundige, Wouters was en is. Hij is nu de gevaarlijkste man.

Eens door Waterbolk zelf tot de status van professioneel archeoloog verheven, wordt hij nu lichtvaardig weer gedegradeerd.

Zo zijn onze manieren in het B.A.I.

De Groningse taktiek is geweest hem en zijn argumenten in de rechtszaal te negeren of schamper en honend te bejegenen en hem in den lande onderwerp te maken van een fluistercampagne door ook hem via geruchten van vervalsingen te betichten.

Deze terroristen zorgen op deze en andere al even fraaie ("Unschöne", zou zelfs hun vriend en medestrijder Bosinski zeggen) methoden die met wetenschap niets te maken hebben, ja daarmee totaal onverenigbaar zijn, voor een rechtvaardiging van de eigen rechtsoverschrijding.

"De terrorist gebruikt, bij ontstentenis van fijnere denkprocedures alleen het zwart-wit denken. Het relativerende denken van de onderlegde mens noemt hij boosaardig "elitair denken".

Het is tegelijkertijd verbazingwekkend en beangstigend voor wie in ons land de wetenschap en met name de archeologie liefheeft, dat het in ons land in de 20ste eeuw mogelijk is dat een clubje duur betaalde "beroeps-wetenschappers" er tot dusver in slaagden heel archeologisch Nederland te tyranniseren en monddood te maken door ieder die het waagt aan hun mythe van de stenenvervalser Vermaning te twijfelen, in hun chantageachtige acties te betrekken. Door hun toedoen is de archeologie van de oude en middeloude steentijd in ons land een gecastreerde wetenschap geworden.

Evenzeer of mogelijk nog meer belangrijk is, dat politie en justitie ter plekke kennelijk gespeend zijn van goed psychologisch inzicht.

Zeer toepasselijk schrijft de oude en wijze Meerlo:

"De eenvoudige oprechtheid van hen die een leven vol ervaring gehad hebben, vergeten we maar". En,

"Om die lieden (zoals Vermaning, Wouters en anderen) klein te krijgen moet je vooral de arrogante houding van almacht en alwetendheid aannemen om je eigen angsten en lafheid te verbergen".

De menselijke interactie (ons meest nobele bezit aan mogelijkheden) en het beschamend niveau waarop deze zich b.v. in de rechtszaal openbaarden door de Groningse groep, zijn, aldus M. "kunst-

matig opgestelde verdedigingsmechanismen. Er wordt gegrijnsd en gespot of er wordt niets dan kwaad van anderen gesproken. Het is of deze visionaire man tijdens de zitting aanwezig is geweest.

De Groningse "heren" zijn zwak gebleken in "het beoefenen van zelfcontrole, die ons altijd bewust doet zijn van de eigen li-
mlaten".

Ze toonden wat de Duitsers noemen de "Urdummheit" van hen die alleen primitivismen hanteren, zoals discriminatie en vooroordeel, rechtvaardiging van gedane rechts- en machtsoverschrijdingen."

"We kennen", aldus M. "allemaal van die mensen die niet weten dat ze niets weten. Vooral in wetenschappelijke discussies wordt door dezulken vergeten dat we allen van a-priori's of axioma's uitgaan, waarvan de essentie toch weer in onderzoek zou moeten worden genomen."

Het feit dat een tweetal in het B.A.I. leidinggevende hoogleraren (!) over één materie, de stenenschat die Vermaning in 25 jaar heeft aangedragen, twee volstrekt diametrale oordelen heeft gegeven, laat zien hoe moeilijk voor hun (terzake weinig of niet deskundig) het geven van een objectief oordeel was. Ware Waterbolk wetenschapper, van niveau geweest, dan zou hij zeker hebben voorkomen dat één van zijn ondergeschikten, al evenmin terzake deskundig, zijn oordeel in de openbaarheid bracht, erger nog, dit ten grondslag legde aan een justitiële vervolging, in plaats van het in brede wetenschappelijke discussies te brengen.

Het was zonder meer een schanddaad Vermaning, alom bekend als een dood-eerlijk, integer mens, "als het zwarte schaap de woestijn in te sturen om aldaar de wraak der Goden af te wachten". In zijn argeloosheid meende Vermaning aanvankelijk zelf wel zijn verdediging te kunnen voeren.

Intussen: het kwaad straft altijd opnieuw zichzelf.
Zoals reeds gezegd betekent agressie "verder gaan dan men mag gaan volgens de regels van de Gemeenschap". Stapert, kennelijk geruggesteund, althans niet geremd door zijn bazen, heeft alle grenzen van medemenselijkheid en van in de wetenschap gebruikelijke omgangsvormen met voeten getreden. Daarom moet niet van een affaire Vermaning, maar van de zaak Stapert worden gesproken. Bij het bespreken van deze zaak beperkten wij ons tot de menselijke, psychologische, zelfs psychiatrische aspecten daarvan. Welke wetenschappelijke en juridische blunders en streken men heeft begaan, moet door op deze gebieden deskundigen ter tafel worden gebracht.

"Zoals de waard is, vertrouwd hij zijn gasten"
Wie is de waard Stapert, die zijn gasten zo argwanend beziet en bejegent?. Anders gesteld, wat is toch de bron van de maatschappelijke tragedie die Stapert heeft aangezet tot maatschappelijke en wetenschappelijke zelfmoord, daarbij zijn superieuren mede in de debacule betrekking, niet te vergeten ook zijn vriend Bosinski, en via hem indirect ook het wereldbekende Institut für Ur- und Früh-geschichte in Keulen!
Wat zijn zijn reële of vermeende frustraties die daarvan de oorzaak zijn.

Hij etaleert overduidelijk wat men in psychiatrische - psychologische kringen een "verongelijkt kind-complex" noemt, in zijn geval leidend tot terreur jegens anderen. Men vergete niet dat een aanzienlijk deel van (amateur-)archeologisch Nederland de terreur van het B.A.I. vreest en, het moet gezegd, niet alleen die van Stapert!

Meerlo zegt er nog het volgende over:

We weten allemaal: "Reeds de baby (in ons) probeert met luid schreeuwen en vertoon van woedebuien tot zijn doel te komen". "Agressieve actie, gevoerd met officiële holle woorden ontmoet men vooral in de puberteit", aldus nog steeds Meerlo.

Waterbolk en Stapert zijn onrechtvervaarders geworden. Dit begrip dekt een ingewikkeld psychisch mechanisme dat dient om geleden onrecht - ook als dat slechts in de fantasie bestaat in een nog groter onrecht om te zetten". Ik zei reeds, er is bij dit type mensen geen weg terug. Slechts een ruitelijke erkenning door "Groningen" een enorme blunder te hebben geslagen, zou verder kwaad kunnen weren. En zelfs dan zou het vermoedelijk zeer lang duren eer het door en in Groningen geschokte vertrouwen weer enigszins is hersteld. Maar voor een royaal gebaar zijn meer eerlijkheid, meer moed en meer zelfkritiek nodig dan waartoe Stapert en zijn clan in staat lijken te zijn.

Meer genuanceerde denkers zouden een dergelijke domme en onverantwoordelijke actie tegen Vermaning niet zijn begonnen. Nogmaals: "het infantiele besef van magische almacht van je eigen ideetjes verdraagt geen discussie". Wat de terrorist nodig heeft is totale onverdraagzaamheid en de rotsvaste, niettemin infantiele overtuiging van het eigen gelijk" Aldus Meerlo.

In "de Tijd" 7.10.1977 schreef A. Kuiper hierover:

"Dat is altijd zo geweest en zal wel altijd zo blijven, vanaf de middeleeuwse terroristen die zich inquisiteurs noemden, tot de Zuid-molukkers in Boven-Smilde".

En ik ben geneigd daaraan toe te voegen "tot de zich wetenschappers noemende mannen van het B.A.I. te Groningen". Prof.Dr.J.T.v.d.Waals, die tesamen met Waterbolk de lovende studie over Vermanings werk schreef, gaf aan zijn inaugurale rede het volgende motto mee:

"Auf keinem Gebiet kann man so leicht
unwissenschaftlich vorgehen
wie auf dem der Archeologie". (Darré)

Tragisch te bedenken dat hij die deze fundamentele waarheid tot motto verhief nu zelf medegesleurd wordt in de chaos door Stapert (?) ontketend. Het is inderdaad nauwelijks denkbaar dat op enig ander terrein van wetenschap, zo onzorgvuldig, zo "zu onwetenschappelijk" te werk wordt gegaan als op het gebied van de Archeologie in het B.A.I.

Het terroristische model, aldus onze psychiater, stoelt op een diep gewortelde haat bij de terrorist jegens "de wereld". Het is opgebouwd op veel fantasie, meestal ontspoord door gebrek

aan: - zelfkritiek
door - vertrouwen op geweld
door - onbekendheid met (of afwijzing van) vormen van overleg.
Dit laatste omdat de producten van ongeremde fantasie de toets van redelijk overleg en van wetenschappelijke kritiek niet verdragen.
Daarom is er geen oplossing, want er is geen weg terug. De terrorist manipuleert zichzelf op een uitzichtloze weg van achterhoedegevechten, waarbij men niet te kritisch pleegt te zijn bij de keuze der (strijd)middelen.

En wat het B.A.I. betreft:
Opgeven van de "strijd" betekent wetenschappelijke zelfmoord.
En misschien het ergste: verlies van aandacht bij het publiek.
In elk geval verlies van hun (schijn-)prestige.
En hoewel ze wel zullen moeten inzien dat ze ongelijk hebben, moeten ze doorgaan met hun kille verachting van mensen, met het dood-zwijgen of verdacht maken van anderen.
Immers: aan de belangrijke nieuwe ontwikkelingen van hun vakgebied hadden ze part noch deel, reden waarom de mensen die daar wel toe bijdroegen verdacht moeten worden gemaakt.
Intussen staan ze zwak, omdat ze geen enkele redelijke grond hebben kunnen aanvoeren voor hun vervalsingsmythe. Hun slechts negatief gerichte "doeleinden" leiden dan ook tot niets, behalve, naar het zich laat aanzien, tot hun eigen ondergang.

Wordt het niet tijd dat de rechter zich eens gaat bezighouden met de drijfveren van de heren Stapert en Waterbolk?
Vermanings' blazoen blijft onbevlekt, zelfs in het kille, indiscrete zoeklicht van de publieke opinie dat reeds jaren lang op hem was gericht, bleef het smetteloos.
En wat te zeggen van de B.A.I.-staf?

Bovendien is men geneigd zich af te vragen of men op het Ministerie van O en W van dit alles op de hoogte is, en zo ja, hoe lang men daar nog bereid zal blijven miljoenen te verspillen aan de terreur-praktijken van dat Instituut.

VIII

KARTERING "STAND VAN ONDERZOEK" VAN HET MIDDEN- EN OUDPALAEOLI-
THICUM TOT 1950, 1975 en 1977. (Een verhaal vol ontdekkingen,
ondanks tegenslag en verguizing).
=====

Inleiding

In onderstaand artikel zullen enkele aspecten van het onder-
zoek naar de "oermens", (zoals de "Neanderthaler") zijn gereed-
schap, (zoals vuistbijlen) en de gelijktijdige dierenwereld,
(waaronder olifantachtigen zoals de "Mammoet") worden gekarteerd
en kort besproken, in en rondom Noord-Nederland van ca. 35.000
tot 350.000 jaar geleden.

Geschiedenis van het onderzoek tot ca. 1950

De vroegste op schrift bekende ontdekkingen van resten uit
een verre voortijd handelt over het vinden van vuistbijlen te-
samen met beenderen van een olifantachtige te Grays Inn Lane in
London. De vondst staat op naam van de apotheker Conyers; het jaar
is 1690. In 1715 menen de klassiek georiënteerde geleerden van
zijn tijd, dat het zou gaan om een olifant uit het leger van Cea-
sar; de vuistbijlen zouden het wapentuig zijn van een oude Brit;
voorlopig wordt er weinig aandacht aan geschonken.
Meer dan honderd jaar later wordt pas ingezien dat het gaat om
beenderen van een "Mammoet", vergezeld van vuistbijlen, die door
gelijktijdige jagers gebruikt zijn.

In 1797 toont de bodemkundige John Frere aan, dat nabij
de plaats Hoxne vuistbijlen en dergelijk stenen gereedschap on-
miskkenbaar bijeen horen met beenderen van olifantachtigen. Uit de
aardlagen verklaart hij de vondsten afkomstig uit "... een zeer
oude periode; ouder dan de tegenwoordige wereld..." Er was nie-
mand, die geloof of zelfs aandacht schonk aan deze ontdekking.

In 1837 is er een douanebeambte, Boucher de Perthes, die
de groeven langs het riviertje de Somme in Noord-Frankrijk afzoekt
naar fossielen.

Hij constateert, dat beenderen van sinds lang uitgestorven dieren
in dezelfde grondlagen vóórkomen als wat hij erkent als zeer pri-
mitief door de mens vervaardigd gereedschap. Hij publiceert zijn
bevindingen in 1847.

Zij publicatie wordt alom belachelijk gemaakt en bespot.

Vele jaren later zijn het de Engelse onderzoekers, die werkelijk
komen kijken en die de ontdekkingen als zeer juist en zeer oud er-
kennen. (1858)

De Perthes is dan zeventig jaar oud en streed al twintig jaar
voor erkenning.

Het zijn de Engelse bodemkundige Lyell met zijn leerling Hugh
Falconer, die eindelijk horen van de vondsten en die ter plaatse
samen met de bejaarde ontdekker de belangrijkste vindplaatsen on-
derzoeken. Een verslag vertelt: .....zeventig eolithen werden al-
leen reeds door hem uitgegraven, speerpunten, messen, vuist-vuur-
stenen en allerlei klein gerei. Hoe onnauwkeurig Boucher de Perthes
ook gewerkt mocht hebben, zijn opvattingen waren in beginsel juist.
Met een uitzondering althans: alle vuurstenen behoorden niet tot
de tertiaire, maar tot de diluviale lagen en waren getuigen van de
IJstijdmens.

De uitvoering der vuurstenen en stenen werktuigen was zo keurig en volmaakt dat Lyell en Falconer zich niet konden voorstellen hoe de Parijse professoren zich zo hadden kunnen vergissen. Er was zelfs geen sprake van dat de oermens zou hebben geïmproviseerd, dat hij noodgedwongen snel een paar stenen wapens of werktuigen in elkaar had geflanst. Neen, deze hele voorraad wapens en werktuigen toonde aan dat hier sprake was van een oud en overgeërfd handwerk. Men stond hier bij een waarachtige menselijke cultuur, een cultuur uit een tijd waarin de mammoet, de holenbeer, de holenleeuw, de reuzenneushoorn en het reuzenhert hadden geleefd...."

Op vijftienjarige leeftijd komt Boucher weer in het nieuws; nu met de ontdekking van een menselijke kaak. Bodemkundige onderzoeken de vindplaats en zijn van de echtheid en ouderdom van de vondst overtuigd. Later (1864) wordt deze vondst op een internationaal kongres nog eens uitvoerig, ook onder het mikroskoop onderzocht.

Tien franse bodemkundigen, dierkundigen en oudheidkundigen en een Engelse bodemkundige en een chemikus, eveneens uit Engeland, zijn zonder uitzondering overtuigd van de echtheid van deze vondst.

In een in 1976 verschenen boekwerk lezen we echter, dat deze kaak nu uit een veel jonger tijdperk zou dateren. Deze vergissing van Boucher en zijn tijdgenoten heeft echter geen betrekking op de duizenden vondsten uit het Sommedal.

Een vergissing door deze grote pionier vermag immers zijn levenswerk niet in een ongunstig daglicht te doen geraken. En hoezeer zijn de geleerden uit zijn tijd niet verantwoordelijk voor de erkenning en de datering.

Inmiddels, in 1852 komt Nederland voor het eerst aan bod. In dat jaar werden bij het plaatsje Bathmen bij Deventer twee vuistbijlen gevonden bij het rooien van bomen.

In 1959 wordt echter in het boek "De Voorgeschiedenis der Lage Landen" (onder redactie van De Laet en Glasbergen; een Belgisch en een Nederlands archeoloog) de vondst als verdacht beschouwd "in verband met de vindplaats".

In 1975 schrijft de oudheidkundige A. Verlinde: "Hun vindplaats is echter meer dan dubieus, daar de oudste geologische formaties rondom Bathmen tot het oudere dekzand behoren..... De herkomst is gebaseerd op losse briefjes bij de internationale artefacten verzameling van Prof. van Breda."

In 1977 zijn het de heren C.J.H. Franssen en A.M. Wouters die duidelijk veel minder negatief staan tegenover de mogelijkheid van het vinden ter plaatse. Zij wijzen op het aanwezig zijn van aardlagen met een juiste ouderdom binnen het bereik van graverij tijdens het uitrooien van forse bomen.

In 1856 stuiten arbeiders in een groeve in het Neanderdal bij Düsseldorf in Duitsland op de resten van een fossiel menselijk skelet met primitieve kenmerken.

De overblijfselen worden aanvankelijk aangezien voor beenderen van een fossiele holenbeer. Als zodanig worden ze gemeld aan een leraar in de Natuurlijke Historie aan een Middelbare school: Johann Carl Fuhlrott.

Deze stelt onmiddellijk zelfstandig een eigen diagnose:

Het moest om een diermens gaan, een soort tussenschakel tussen de gorilla en de Homo Sapiens (tegenwoordige mens). Fuhlrott nodigt enkele deskundigen uit, waaronder professor Hermann Schaafhausen uit Bonn, die nog het meest enthousiast is. Deze skeletresten passen precies bij diens ideeën omtrent de dierlijke herkomst van de mens.

In 1857 zorgt hij ervoor, dat Fuhlrott een lezing houdt over het onderwerp op een vergadering van natuuronderzoekers te Kassel. Het gehoor betoont zich verveeld en ongeduldig, maar Fuhlrott heeft alle hoop op de jonge Rudolf Virchow, die de reputatie heeft een vurig strijder te zijn voor de vrijheid van de wetenschap en die een open oor betoonde voor de vraagstukken der voorhistorie.

Na de lezing stijgt een afkeurend gemompel op; de Engelsman Blake gaat zelfs zo ver te stellen dat het ging om een misvorming. Het zou om een zieke gaan met waterhoofd, die als een dier in het bos geleefd had. Iemand anders sprak over een "oude Hollander", kennelijk ook niet vriendelijk bedoeld.

Het woord was nu aan Virchow; het werd doodstil, toendie zijn mening ten beste gaf:

"Men verkondigt reeds enige tijd de mening, dat aan het begin van de menselijke cultuur ook mensen van laag ontwikkelde lichaamsvorm moeten hebben bestaan. Maar dat is een onjuiste opvatting.

Men heeft op verschillende plaatsen vondsten gedaan waaruit men zou kunnen konkluderen dat de mens eens met de mammoet heeft samengeleefd en als een dier voor zijn levensonderhoud zou hebben gestreden. Men vergat daarbij echter te bedenken, dat de Siberische jagers van thans mammoetkadavers uit smeltend ijs plegen op te graven en het vlees daarvan te gebruiken. Precies zo zullen onze voorouders het ook hebben gedaan. Er is geen enkele zekerheid dat de mens de mammoet inderdaad heeft gekend. (In 1856 is dan al een stuk slag tand gevonden van een mammoet, waarop een duidelijke mammoet staat afgebeeld tussen woonafval in een prehistorische nederzetting in Zuid-Frankrijk.) Er is geen enkele steun voor de bewering dat het menselijk geslacht in voorhistorische tijden primitiever geweest is dan thans.

Integendeel, de mensen van de Steentijd, die onder de moeilijkste omstandigheden de strijd om het bestaan voerden, moeten in zichzelf en in hun aanleg reeds in ongewoon grote mate de capaciteit tot geestelijke ontwikkeling hebben bezeten.

Ze waren vlees van ons vlees en bloed van ons bloed".

Applaus klonk op; blijkbaar sloeg dit beeld van een direkte voorloper van de huidige "wetenschapsmens", die moeiteloos zijn voedsel uit de ijskast haalde, nogal aan.

Schaafhausen probeerde nog te vragen hoe men dan moest denken over het gebeente, dat Virchow nog niet eens had aangeraakt.

"Kennelijk de schedel van een of andere zieke idioot", was het antwoord.

Een duidelijker misvatting over uiterlijk en intelligentie kan moeilijk gevonden worden.

Het is weer de Engelsman Lyell, die zich hoogstpersoonlijk op de hoogte stelt van de vondst en de vondstomstandigheden. Zijn assistent William King erkent de vondst en introduceert de naam "Neanderthaler". Dat gebeurt in 1864.

Als uiteindelijk in 1890 ook in Duitsland de erkenning volgt, is Fuhlrott al overleden.

In België, in 1886 doen de bodemkundigen Fraipont en Lohest opgravingen in grotten bij Spy in de buurt van Namen. Zij vinden vijf woonlagen boven elkaar. In de vier onderste ligt slachtafval van mammoeten, reuzenneushoors, messen en speerpunten van steen.

In de tweede laag van onderen bovendien twee geraamten van oer mensen met de kenmerken als van de "Neanderthaler".

De samenhang van mensentype, gereedschap en jachtbuit is aangetoond.

Later onderzoek plaatst het tijdperk van de "Neanderthaler" in de tijd tussen 70.000 en 35.000 jaar geleden; juist vóór en gedurende de warme tussenperiodes van de laatste IJstijd, die men van 70.000 tot 8.000 jaar geleden laat duren.

In 1922 lijkt Nederland weer aan de beurt; in dat jaar vindt de militair J. Luinge bij het dorp Rolde in Drenthe een vuistbijl. In 1976 echter wordt de bijl door de heer D. Stapert gepresenteerd als zijnde "neolithisch"; dus veel jonger dan aanvankelijk was verondersteld.

In 1977 echter, wordt de vondst in een bulletin van het Provinciaal Museum voor Drenthe te Assen; alwaar het stuk bewaard wordt, weer ingedeeld in het tijdperk van de "Neanderthaler".

Vanaf 1933 verzamelen partikulieren archeologen vuistbijlen en ander gereedschap bij baggerwerken bij het riviertje de Leine bij Hannover in Duitsland.

In 1947 worden de vondsten beschreven door Jacob Friesen. De bodemkundige Hamm plaatst ze in een tijd juist vóór de ijsbedekking van de voorlaatste IJstijd; uit de lagen kwamen ook resten van de mammoet en de reuzenneushoorn. Op zijn minst 160.000 jaar oud.

In 1967 twijfelt de Keulse archeoloog Gerhardt Bosinski echter, tussen het begin van de laatste IJstijd of het begin van de voorlaatste IJstijd. Een tijdsverschil van een slordige 100.000 jaar...

In 1935 is het de tandarts Alvan Theophilus Marston, die in een grindgroeve nabij Londen een menselijk achterhoofdsbeen vindt, dat naar zijn mening zeer oud is. (Swanscombe)

Het jaar daarop, in 1936 dus, vindt hij ter plaatse een schedelstuk, dat er nota bene aan blijkt te passen. Ook zijn er nu een goede zeshonderd werktuigen in dezelfde laag aangetroffen. Veel moeite lijkt Marston niet te hebben met de erkenning van zijn vondsten. Als datering wordt gedacht aan óf 300.000 jaar (twee IJstijden terug) óf 500.000 jaar (drie IJstijden terug). In elk geval leert de vondst, dat de mens qua schedelbouw er "modern" uitzag dan de bijna tien maal jongere "Neanderthaler".

In 1955 wordt alle mogelijke twijfel weggenomen door de vondst van een derde schedelfragment, dat zowaar ook al blijkt aaneen te passen aan de eerste stukken. Bij deze nauwkeurig gecontroleerde opgraving (waarbij zelfs voor het doel verbouwde stofzuigers worden ingezet) wordt de ouderdom van schedel, werktuigen en aardlaag vastgesteld.

Een datering tussen de 230.000 en 250.000 wordt redelijk geacht.

In 1939 vindt de dorpsonderwijzer Hein van Vliet bij Wijnjeterp in Friesland een vuistbijl van een karakteristiek type. Jonger dan de vondsten van Swanscome, die bij de schedeldelen gevonden zijn en waarschijnlijk ouder dan de tijd van de "Neanderthaler".

In vakkringen wordt later gefluisterd, dat óf de bijl is aangevoerd in het verleden met rivierwater, óf dat het stuk in de tegenwoordige tijd uit Engeland of Frankrijk gekomen zou zijn, en dat er derhalve sprake kon zijn van een vergissing of zelfs vindplaatsvervalsing. Nog aanklevende grond en onderzoek ter plaatse maken echter duidelijk dat het hier beslist gaat om een echte vondst, die niets met riviertransport uitstaande heeft.

In 1948 wordt bij Lehringen in Duitsland de vondst gedaan van het skelet van een woudolifant, omringd door afslagwerktuigen. Onder het skelet lag een 2 1/2 meter lange lans van taxushout, waarvan één uiteinde in het vuur was aangepunt.

In de jaren 1952-1953 publiceert de Neerlandikus A.M. Wouters de hem tot dan bekende vondsten uit de tijd van de "Neanderthaler" of kort daarvoor, in Nederlands Limburg.

In 1954 wordt dan een samenvatting geschreven voor heel Nederland door Bohmers en Wouters.

In Zuid-Nederland blijken er vondsten van vuistbijlen en dergelijke gedaan tot aan Nijmegen.

Na bijna tweehonderd jaar onderzoek lijkt de met vuistbijlen bewapende "Neanderthaler" op zijn minst te zijn opgerukt tot aan de Waal, in zijn moeizame tocht naar het Noorden. Zelfs is er een eenzame voorpost gesignaleerd in de vorm van een prachtige vuistbijl van een vroeg type: bij Wijnjeterp in Friesland.

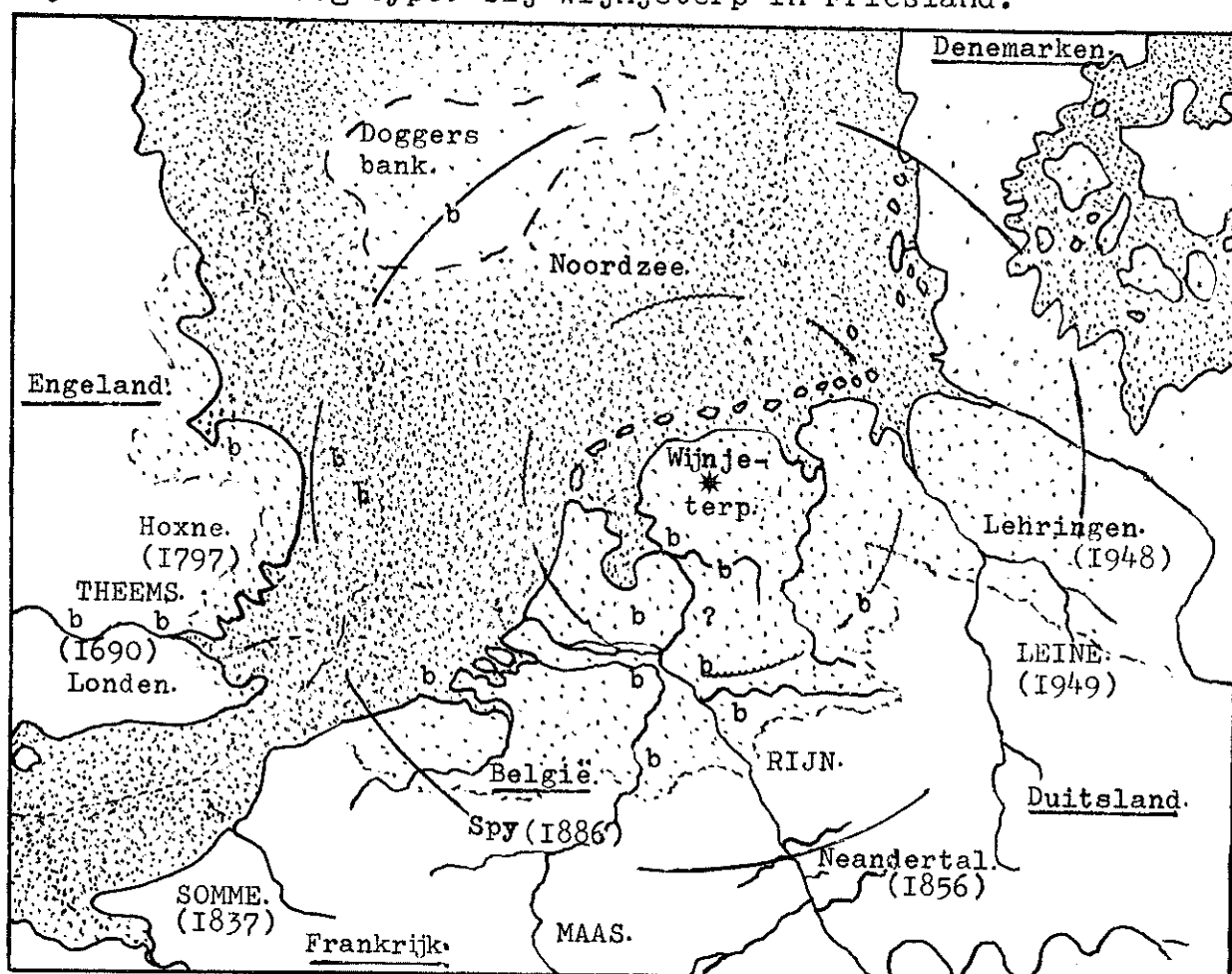

FIG.1. HET GEBIED RONDOM DE NOORDZEE MET DE VOORNAAMSTE VINDPLAATSEN TOT 1950. B= BEENDERVONDSTEN VAN DIEREN UIT PALAEOLITHICUM. ?= VONDST BATHMEN-1852.

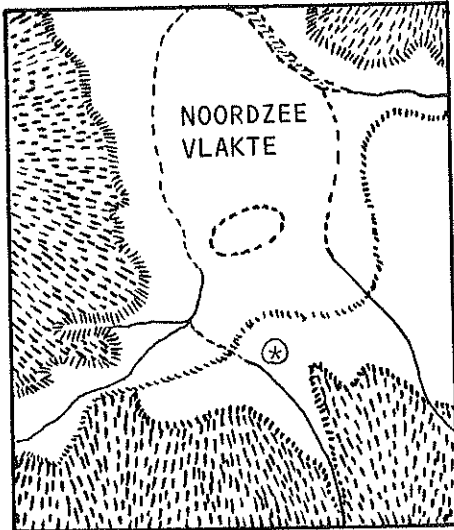

FIG.2.DE IN DE OERTIJD DROGE NOORDZEEVLAKTE!

1957.

In 1957 ziet Tjerk Vermaning voor het eerst de vuistbijl van Wijnjeterp.

Dat is in de oudheidkamer van het Friese plaatsje Gorredijk.

In een flits ziet deze een heel veld van mogelijkheden voor zich opdoemen; een levenswerk.

Thuisgekomen op zijn schip begint hij een studie naar de achtergronden.

In een straal van 160 kilometers rondom deze bijl blijken geen zekere vondsten uit dezelfde tijd bekend.

Klassieke vindplaatsen van de "Neanderthaler" en daarvoor liggen buiten een straal van minstens 200 kilometers. Wijnjeterp blijkt hem echter op de rand te liggen van een destijds gigantische droge vlakte, met een oppervlak dat bijna zo groot was als het tegenwoordige Frankrijk.

Overal waar maar lagen uit die Voortijd werden aangesneden, waren vondsten gedaan van skeletresten van uitgestorven diersoorten. In Noord-Nederland waren al erkend de vondsten van de "Tjongercultuur" van Jan Hendrik Popping, een drukker uit Oosterwolde, 10.000 jaar oud.

En ook de vondsten van kampementen van rendierjagers door Popping en Voerman van 13.000 jaar oud, van de cultuur, die de electricien Alfred Rust bij Hamburg als eerste aantoonde en die met "Hamburgien" werd aangeduid.

Werd, evenals de erkende aanwezigheid van de rendierjagers een 13.000 jaar geleden, de laagvlakte al tienduizenden jaren daarvoor herhaaldelijk bezocht door jagers op de wolharige neushoorn en de logge mammoet? Grootse vondsten wachtten op ontdekking!

Welnu, vondsten werden er inderdaad gedaan!

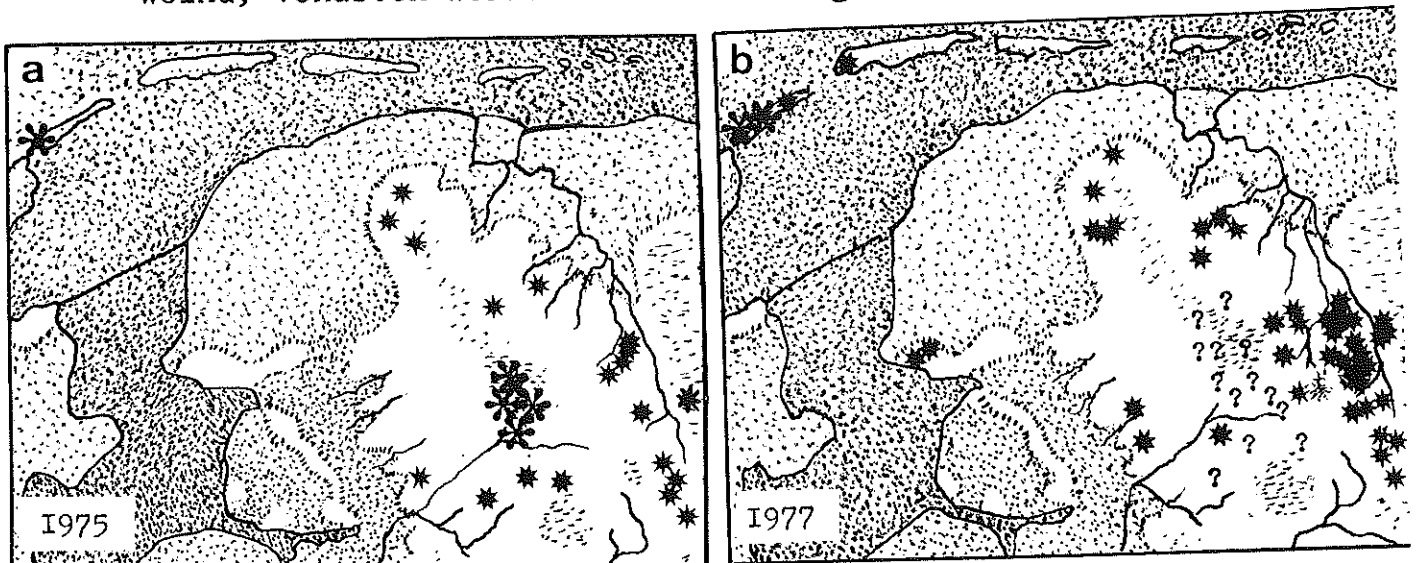

FIG.3.NOORD-NEDERLAND.SCHAAL 1: 1.500.000.

Fig. 3: Kaart a en b Noord-Nederland met zand/leemgronden, die nu aan het oppervlak liggen. Over dit gehele gebied ligt het loopvlak van de "Neanderthaler" aan of dicht aan het oppervlak. De gebieden, die nu door bedekking met veen, klei en water minder goed toegankelijk zijn voor het doen van vondsten zijn gestippeld. Met horizontale streepjes zijn de gebieden met redelijk hoge ligging maar met slechte ontwatering weergegeven, die bij afgraven van hoogveen toegankelijk werden voor onderzoek.

Kaart a. 1975

De sterretjes tonen de vindplaatsen van stenen voorwerpen uit het "Midden-Palaeolithicum", dat is het tijdperk na de voorlaatste IJstijd, 150.000 tot 35.000 jaar geleden. Hierin valt ook het "Moustérien", ofwel het tijdperk van de "Neanderthaler".

De vondsten werden gemeld of getoond aan officiële beroepsarcheologen; het zijn 20 vindplaatsen:

Vlieland	-(enkele dozijnen stuks)	Onstwedde	- meerdere artefacten
Wouterswoude-schrabber		*Exlo	- vuistbijl
Noordebergum-kernstuk		Klijndijk	- bladvormige biface
Bergumermeer-afslag		Emmen I	- vuistbijl
*Wijnjeterp	-vuistbijl	*Emmen 2	- schaaft
Roden	-vuistbijl	Mantinge	- schrabber
Anlo I	-Levalloisafslag	Wijster	- afslag
Anlo 2	-Levalloisafslag	Pesse	- schrabber en afslag
*Anderen	-vuistbijl	*Havelterberg	- Levallois-spits
Borger	-schrabber	(* gepubliceerd in o.a. Nieuwe Drentse	
Rolde	-vuistbijl	Volksalmanak; D. Stapert 1976, zie kaartje.!!)	

Met een groter sterretje (✱) zijn de vindplaatsen weergegeven, waarvan meer dan twee tot meerdere honderden voorwerpen bijeenlagen. Dat zijn de "concentraties" bij Ravenswoud, Hogersmilde, Hijken en Eemster. Buiten enkele losse vondsten staan de grootste ontdekkingen op naam van Tjerk Vermaning. Een zeer speciale vermelding verdient Idzard Vonk, die op Vlieland tientallen prachtige artefacten vergaarde in weer en wind.

En dan, 18 maart 1975 worden de talrijke, prachtige vondsten van Vermaning plotseling valsverklaard.

DE REACTIE OP DEZE ONBEGRIJPelijke GRONINGSE "OMMEZWAAI" WERKT ALS EEN BOEMRANG. DE PRAKTIJKARCHEOLOGEN, AANVANKELIJK MET STOMHEID GESLAGEN, KOMEN TERUG.

Kaart b. 1977

In 1977 heeft zich een verandering voltrokken in het kaartbeeld. Er zijn nu zestig! "niet-Vermaning" vindplaatsen aan ons bekend. Aan "officiële" archeologen wordt niets meer gemeld. Op die zestig vindplaatsen zijn honderden artefacten geborgen. Bij de vindplaatsen en vondsten van Tjerk Vermaning moeten we nu kennelijk vraagtekens plaatsen. Het lijkt wel vreemd, dat in het centrum van dit gebied nooit een onbetwiste vondst van zo oude da-

tum gedaan zou kunnen zijn door Vermaning, waarvan we weten dat hij vanaf 1960 al zijn tijd, energie en kennis inzette bij het praktijkonderzoek, terwijl het "Moustérien" (en aanverwante) in Noord-Nederland al talrijker blijkt vertegenwoordigd dan de hunebedden.

De vele vondsten uit Noord-Brabant, Limburg en Gelderland blijven hier nog buiten beschouwing.

Hoe zou het nu gesteld zijn met vondsten uit de perioden één IJstijd verder terug?

Was er, vóór 200.000 jaar in Nederland toen al sprake van menselijke aanwezigheid?.

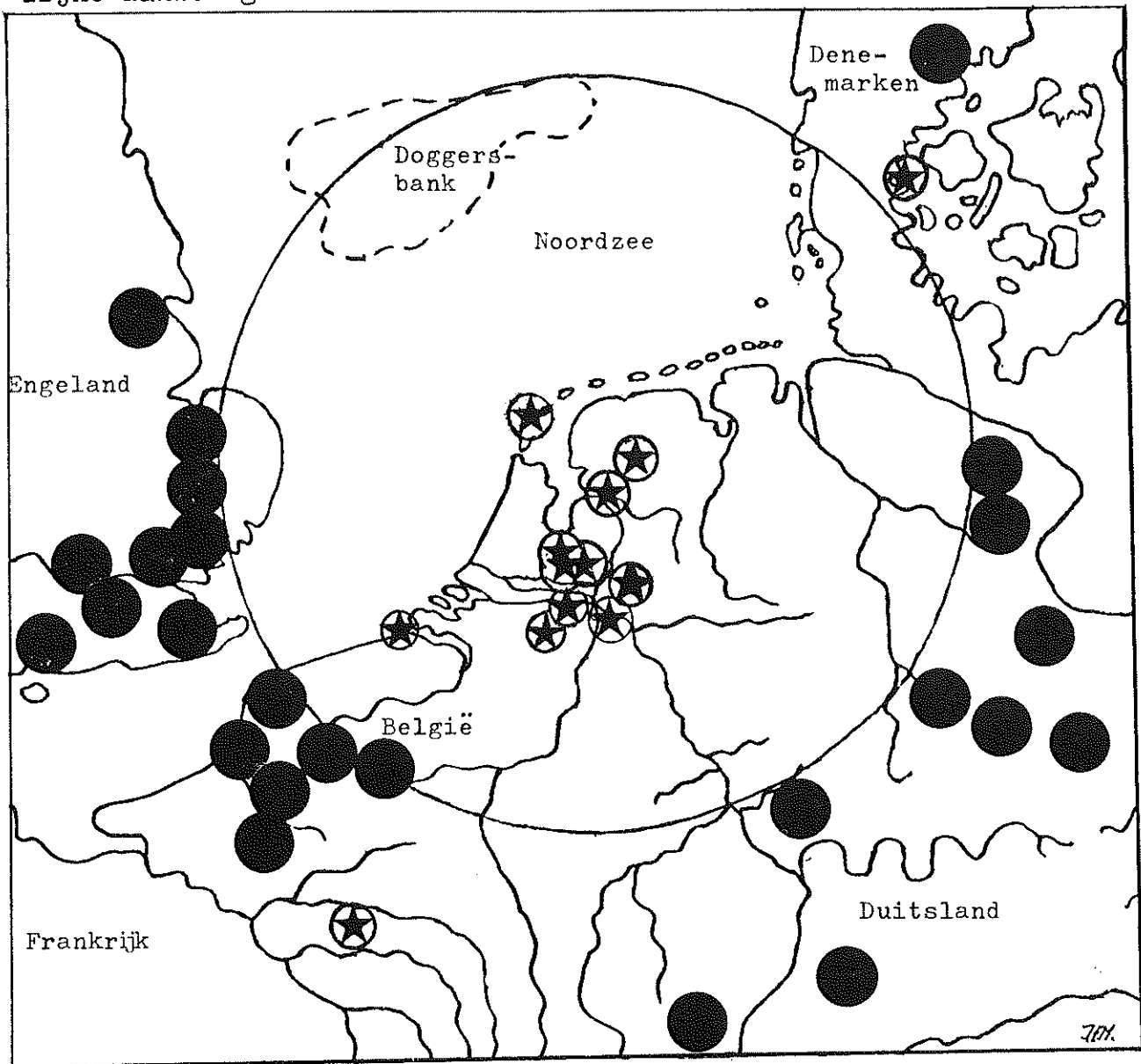

Fig. 4 Het gebied rondom de Noordzee, met in zwarte stippen de vindplaatsen van artefacten met een ouderdom van meer dan 200.000 jaar, die de Engelsman Collins in 1976 bekend zijn. Eraan is toegevoegd een vindplaats in Denemarken van dergelijk materiaal, dat bij deense archeologen bekend is.

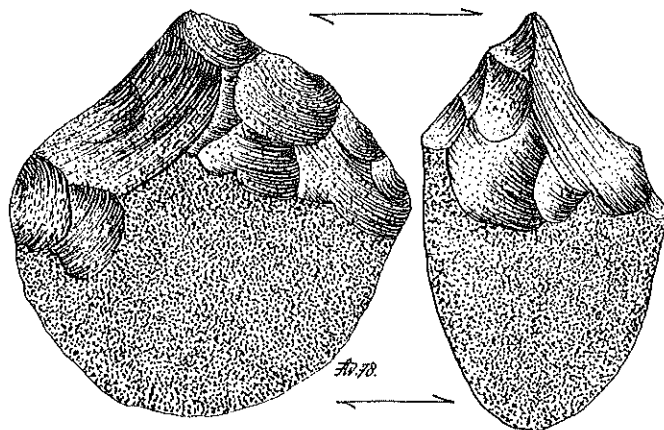
In dit verspreidingsbeeld kan een gigantisch hiaat, een soort "zeepbel", bespeurd worden. Een zuivere cirkel met een doorsnede van 600 kilometer.

Met een sterretje in een cirkel zijn aangeduid de vindplaatsen van Nederlandse archeologen op Particuliere basis, die ons tot 1977 bekend werden.

Het materiaal omvat honderden voorwerpen; speciaal in de jaren 1975/1977 is een sterke toename van vindplaatsen en materiaal te bespeuren en nog bijna wekelijks worden de ontdekkingen uitgebreid. De cultuurperiode kan worden aangeduid onder de term "Clactonien" (Oud-Acheul).

Dit is een naam, die gegeven is door de archeoloog H. Breuil voor een karakteristiek stenen instrumentarium, bestaande uit vooral forse afslagen, schrabbers, ruwe vuistbijlen en hakmessen. De naam is ontleend aan een plaats, waar dit handwerk "voor het eerst" als zodanig herkend werd; Clacton on Sea in Engeland (1898). Als regel wordt als datering aangenomen de tijd van voor ca. 200.000 jaar - het Holstein -, meer dan twee IJstijden geleden.

Opm. De erkenning in Nederland blijft achterwege. Op meldingen aan de Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek wordt aanvankelijk niet gereageerd. Geen enkele Nederlandse beroepsarcheoloog kwam zelfs maar kijken toen in twee jaar tijd de 300 m. lange "fossiele" profielen werden weggegraven. Het Biologisch Archaeologisch Instituut van Groningen, noemde bij monde van drs Stapert, de clacton-vondsten (alhoewel nooit gezien) "door het ijsgeklopte schijnwerktuigen". De erkenning kwam echter wel uit het BUITENLAND. Prof. Collins uit Londen en de professoren Schwabedissen en Bosinski uit Keulen, waren unaniem van mening, dat het echte werktuigen en de oudste vondsten uit Nederland waren. Prof. Bosinski en dr. Cubuk, een der beste kenners van het Oud-palaeolithicum, kwamen zelfs enige dagen naar ons land om de vondsten en vindplaatsen te bestuderen. Hun mening???? "VONDSTEN VAN INTERNATIONALE IMPORTANTIE; ONBEGRIJPELIJK DAT HIER GEEN OFFICIELE OPGRAVING IS GEHOUDEN!"

COLLECTIE:
DR. IR. C. FRANSSEN.
BENNEKOM.

CHOPPINGTOOL UIT HET OUD-ACHEULEEN (CLACTON) VAN RHENEN I.
(OA-HORIZON VAN HET HOLSTEIN.)

----------***-----***-----***

SAMENVATTING

In jaartallen werd uiteengezet, hoe in en rondom Noord-Nederland het onderzoek naar de "Neanderthaler" en zijn voorzaten in grote lijnen zich afspeelde.

Gestart in 1690 in Engeland met nog onbegrepen vondsten van vuistbijlen en beenderen van een uitgestorven olifantensoort, verliepen de verdere ontwikkelingen niet altijd geheel zonder problemen.

Na veel baanbrekend werk in meer dan 260 jaar, leek de met vuistbijlen gewapende "Neanderthaler" te zijn opgerukt tot op zijn minst de boorden van de Waal.

Zelfs was een eenzame voorpost gesignaleerd bij Wijnjeterp in Friesland.

In 1957 ziet Tjerk Vermaning deze vuistbijl; dit geeft de stoot tot een jarenlang intensief en doelgericht onderzoek.

In 1975 heeft hij - naast tientallen losse vondsten - zelfs enkele "concentraties" ("kampementen") ontdekt.

Diverse andere partikulieren hadden tot dat jaar vondsten van een twintigtal plaatsen gemeld of getoond aan officiële beroepsarcheologen.

De "Neanderthaler" blijkt zijn sporen over het gehele karteringsgebied te hebben nagelaten. Daarbinnen is Vlieland een grote verrassing; werkelijk tientallen stenen werktuigen wist Idzard Vonk daar - met grote inspanning - te vergaren.

18 Maart 1975 worden de belangrijkste vondsten van Vermaning plotseling vals verklaard.

Eind 1977 is het kaartbeeld veranderd.

Terwijl we bij Vermaning's vindplaatsen kennelijk vraagtekens moeten plaatsen, zijn er in hetzelfde gebied nu 60 vindplaatsen bekend. Drie maal het aantal van twee jaar daarvoor. Het "Moustérien" (en aanverwante) blijkt nu al rijker vertegenwoordigd te zijn dan de hunebedden.

Het wordt dan wél moeilijk, nog te geloven, dat Tjerk Vermaning, juist in het centrum van het gebied, sinds 1960 niet één onbetwiste vondst zou kunnen doen.

Gevolg is echter wél, dat geen vondst uit die oude perioden meer gemeld wordt.

Hoe zou het nu gesteld zijn met nóg oudere perioden?

In het kaartbeeld, dat de Engelsman Collins in 1976 samenstelde uit de hem bekende vindplaatsen van stenen werktuigen uit het "Clactonien"; meer dan 200.000 jaar geleden door de toenmalige mens vervaardigd, gebruikt en weer achtergelaten, gaapt een enorm hiaat van 600 kilometer doorsnede. Met juist Nederland in het centrum. Echter Nederlandse archeologen op Partikuliere basis zijn hard bezig ook hier baanbrekend werk te doen. Zelfs buiten de "magische cirkel" doen zij het aantal vindplaatsen toenemen. Het tijdperk van de ontdekkingen blijkt nog steeds in volle gang.

LX

ZWARTBOEK

LIJST VAN PERSONEN EN ORGANISATIES, DIE IN DE AFGELOPEN CA. 20 JAAR DOOR HET BIOLOGISCH-ARCHAEOLOGISCH INSTITUUT DER RIJKSUNIVERSITEIT TE GRONINGEN ZIJN UITGEMAAKT VOOR, OF VERDACHT VAN VERVALSING:

(Nieuwvervaardiging, import, vermenging, medeplichtigheid, te oud dateren, etc.; wij pretenderen geen volledigheid)

-o-

- Dr. A. Bohmers, Bedum (Nieuwvervaardiging, medeplichtigheid)
- Bohmers jongste dochter (+) (Nieuwvervaardiging)
- Handvaardigheidsvereniging "DE BONKEFIKERS" (Nieuwvervaardiging)
- A. v. Essen, Schuilingsoord (Nieuwvervaardiging)
- Dr.ir.C.J.H. Franssen, Bennekom (Import, medeplichtigheid, te oud dateren)
- J. Groels, Best (Nieuwvervaardiging)
- E. Horn, Drouwen (Nieuwvervaardiging)
- Romke de Jong, varend (Nieuwvervaardiging, medeplichtigheid)
- W. Jongepier, Oosterwolde (+) (Nieuwvervaardiging)
- J&H Kaspers, Ronnerveen (Vermenging)
- H. Kuenen, Meerveldhoven (Nieuwvervaardiging)
- P. Muller, Drouwen (Import Franse "Falsificaties")
- L. v.d. Pyl (+) (Medeplichtigheid-Nieuwvervaardiging)
- Nazi-werkplaats in Berlijn (Nieuwvervaardiging)
- Prof.Dr.H. Schwabedissen, Keulen (Medeplichtig)
- J. Snijder, Ruinerwold (Verdacht)
- T. Vermaning, Assen (Nieuwvervaardiging, vermenging, import, te oud dateren)
- J. de Vries, (Nieuwvervaardiging, medeplichtigheid)
- Vinder tand van Swifterbant (Nieuwvervaardiging)
- A.M. Wouters, Lent (Nieuwvervaardiging, import, vermenging, medeplichtigheid, te oud dateren)
- Reservevervalser? (Een nog niet geïdentificeerde geniale vervalser op de achtergrond)

LIJST VAN PERSONEN, DIE ONDER DE HUIDIGE DIREKTIE VAN HET BIOLOGISCH ARCHAEOLOGISCH INSTITUUT ZIJN VERDACHT VAN, UITGEMAAKT VOOR, OF WEGGEZET ALS ONDESKUNDIG:
(op vakgebied, zoals in opgraven of beoordelen vondsten; wij pretenderen geen volledigheid)

-o-

G. Delger (Technicus BAI)
Dr.ir.C.J.H. Franssen (Partikulier Archeoloog)
Prof.dr. A.E. v. Giffen (+) (Archeoloog BAI/IPP)
Drs. O.H. Harsema (Archeoloog BAI/Museum Assen)
K, Klaassens (Technicus BAI)
A. Meyer (Technicus BAI)
Dr. R.R. Newell (Archeoloog BAI)
Prof.dr. H. Schwabedissen (Archeoloog Keulen)
Prof.dr. J.D. v.d. Waals (Archeoloog BAI/Museum Assen)
Prof.dr. H.T. Waterbolk (Hoogleraar-Direkteur/Archeoloog BAI)
T. Vermaning (Partikulier Archeoloog)
A.M. Wouters (Partikulier Archeoloog)

Opmerking: (+)= reeds overleden,

Stapert geneert zich niet ook overleden mensen, die zich niet te weer kunnen stellen in zijn diskwalificerende activiteiten te betrekken.

VERVALSINGEN,

althans nieuwvervaardigde voorwerpen, uitgegeven voor oud; importen uit het buitenland, welke voor autochtoon zijn uitgegeven;
echte, maar jongere stukken, welke voor oude voorwerpen moesten doorgaan;
schijnartefacten ("pseudo's), welke voor oude artefakten moesten doorgaan.

Als zodanig "geklasseerd" door de medewerkers van het Biologisch-Archeologisch Instituut (BAI), voornamelijk door Drs. D. Stapert aldaar, met ruime bijval en support van superieuren, collega's en derden.

(Wij pretenderen wederom geen volledigheid)
(willekeurige volgorde)

-o-o-o-

- * Hoogersmilde A&B; Midden-Paleolithische vondstgroepen; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie Provinciaal Museum voor Drenthe te Assen; gedeelte in bruikleen van Rijksmuseum voor Oudheden te Leiden. (zou zijn nieuwvervaardigd).
- * Hijken; Midden-Paleolithische vondstgroep; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie Museum voor Anthropologie en Prehistorie in oprichting te Amsterdam; bruikleen Provinciaal Museum voor Drenthe te Assen; bruikleen en opgraving BAI, kollektie Provinciaal Museum voor Drenthe te Assen; kollektie Natuurhistorisch Museum Drouwenezand. (zou zijn nieuwvervaardigd).
- Eemster; Midden-Paleolithische vondstgroep; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie Tj. Vermaning. (Zou zijn nieuwvervaardigd).
- Ravenswoud; Midden-Paleolithische vondstgroep; ontdekker Tj. Vermaning; voorheen kollektie tandarts v.d. Poel; thans kollektie Natuurhistorisch Museum Drouwenezand. (zou zijn nieuwvervaardigd).
- Ravenswoud; Midden-Paleolithische vondsten; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie Tj. Vermaning. (zou zijn nieuwvervaardigd).
- Ravenswoud; Neolithisch depôt; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie Fries Museum. (zou uit nieuwvervaardigde en/of buitenlandse stukken bestaan).
- Leemdijsbijl; Midden-Paleolithische vuistbijl; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie Provinciaal Museum voor Drenthe te Assen. (zou zijn nieuwvervaardigd).
- Blauwmeerbijl; Oud-Paleolithische vuistbijl; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie Provinciaal Museum voor Drenthe te Assen. (zou zijn nieuwvervaardigd).
- Appelscha; Mesolithische vondstgroep; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie Fries Museum. (zou zijn nieuwvervaardigd).
- Schedel van Smilde; Laat-Neanderthaler; ontdekker dhr. Bruggink;

kollektie Tj. Vermaning. (zou te oud zijn gedateerd).

Norgervaart; Vondstcomplex Aurignacien; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie BAI. (zou te oud zijn gedateerd).

Schrabbers Oosterwolde; Midden-Paleolithische vondsten; ontdekker Jongepier (+); kollektie Fries Museum. (zouden zijn nieuwvervaardigd).

Kollektie Jongepier; Jong-Paleolithische vondsten; ontdekker Jongepier (+); kollektie Fries Museum. (zouden zijn nieuwvervaardigd).

Schrabber Ureterp; Midden-Paleolithicum; ontdekker mevr. J.C. Nieuwenhuis-Fey; kollektie Fries Museum. (zou pseudo-artefakt zijn).

Levallois-afslag Ureterp; Midden-Paleolithicum; ontdekker J. Bosker; kollektie Fries Museum. (zou pseudo-artefakt zijn).

Vuistbijl van Rolde; Midden-Paleolithicum; ontdekker J. Luinge (+); kollektie Provinciaal Museum voor Drenthe te Assen. (zou te oud gedateerd zijn).

Vuistbijlen van Bathmen; Midden-Paleolithicum; kollektie British Museum. (zouden uit het buitenland geïmporteerd zijn).

* Spits en kaak van Roermond; Perigordien/Gravettespits; vinder J. v.d. Pijl (+); ontdekker A.M. Wouters; kollektie BAI. (zou jongere spits in oudere kaak zijn).

Vondsten Herpen; Trechterbekerkuiluur; Kollekties A.M. Wouters, BAI en Brabants Museum. (zou gaan om te oud gedateerde stukken, te jong gedateerde stukken en om import).

Bladvormige Biface Klijndijk, Szeletien; Vinder en kollektie Erenstein. (zou om te oud gedateerd stuk gaan).

Vuistbijl St. Geertruid; Jong-Acheuléen; vinder J. v.d. Berg; kollektie J. v.d. Berg. (zou te oud gedateerd stuk zijn).

Doorboorde hanger van Oirschot; Vinder en kollektie; H. Kuenen (nieuw vervaardigd).

* Danseres van Geldrop; Ahrensburgkuiluur; vinder J. Groels; ontdekker J. de Vries; kollektie en opgraving BAI. (zou nieuwe tekening zijn op oude steen).

Beersteen Oosterwolde; Prehistorische kunstuiting; kollektie A. Dijkstra. (zou nieuwvervaardigde tekening zijn, geïmporteerd uit het buitenland).

Bijlen uit Vailly; Midden-Paleolithische vuistbijlen uit Frankrijk; gevonden door werklieden; kollektie P. Muller (zouden in meerderheid valse, nieuwvervaardigde vuistbijlen zijn, van een niet bekende vindplaats in Frankrijk.)

Tand van Swifterbant; Vroeg-Neolithische kunstuiting; opgraving en kollektie BAI. (zou door de vinder nieuwvervaardigd zijn, welke dit snikkend zou hebben bekend na dreigement met proces a la Vermaning.)

Zilverchat van Winsum; Schatvondst uit Viking-tijd; ontdekt door de vader van schipper Romke de Jong; kollektie Fries Museum. (zou zijn nieuwvervaardigd).

"Viking"vondsten verspreid; Losse"vondsten" van merendeels recent vervaardigde voorwerpen uit kollektie Fries Museum. (werden bij "zilverchat van Winsum" gevoegd; als één endezelfde kollektie nieuwvervaardigde stukken).

Vondsten Stuwwallen; Oud-Paleolithicum; ontdekkers C.J.H. Franssen en A.M. Wouters; en vele andere vindere en kollekties. (zouden ofwel natuurstukken zijn; door het ijs geklopt of importen authentieke stukken uit het buitenland).

Glethoorn; Oud-Paleolithicum; ontdekker Tj. Vermaning; kollektie Tj. Vermaning. (zou om in zandzuigers geslagen artefakten gaan).

* Boomstamkano van Pesse; Mesolithicum ("De oudste boot ter wereld"); kollektie Provinciaal Museum voor Drenthe te Assen. (Zou varkens-trog zijn uit recente tijd).

Zuid-Limburg; Jong-Acheuléen; kollekties Museum Luik en vele partikulieren. (zou om te oud gedateerde stukken gaan).

Donderen; Perigordien; ontdekker D. Brinkhuizen; opgraving en kollektie BAI. (zou om te oud gedateerde stukken gaan).

Vlieland; Oud- en Midden Paleolithicum; ontdekking I. Vonk; kollektie voornamelijk I. Vonk. (zou om te oud gedateerde stukken gaan.)

De "Vuistbijl" van Exlo; Midden-Paleolithisch "Keilmesser"; vinder en kollektie J.A. de Jong; (hoewel beschreven als "vuistbijl" en oudtijds bewerkt door de mens, zou dit stuk volgens dezelfde onderzoeker best nog een schijnartefakt/"pseudo"/kunnen zijn).

De "Spits" van de Havelterberg; Midden-Paleolithische schaver; vinder en kollektie H. Snijder. (zou echt stuk zijn, waarvan de vindplaats verdacht zou zijn.)

Kollektie H. Snijder; vinder H. Snijder; (over andere stukken in deze kollektie bestaat enige verdenking over de echtheid).

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o

(N.B. Met een asterix gemerkte stukken en kollekties werden aanvankelijk door het BAI als echt en omvervalst en oud gedetermineerd; zelfstandig of na verzoek om expertise en bemiddeling).

X DE LES VAN HET GEBEURDE VOOR DE PRAKTIJK-ARCHAEOLOGEN

In Nederland tekent zich overduidelijk de situatie af waarin de actieve praktijkarchaeologen zich in een positie van rechteloosheid bevindt, terwijl alom aanslagen worden gepleegd op hemzelf, op collega's en op het Archaeologisch Kultuurbezit.

Bijzonder duidelijk is daarbij dat een en ander aanwijsbaar is toe te schrijven aan praktijken, die vooral door, namens of ten gevolge de staf van het Biologisch Archaeologisch Instituut worden bedreven; een organisatie, die zich herhaaldelijk opstelt als te zijn de enig juiste mogelijke en tot oordelen bevoegde "Autoriteit" op "hun" vakgebied in Nederland.

Destrukatie valt daarbij te konstateren, soms op ruime schaal, zowel door actief handelen, als door passieve opstelling.

Daartoe valt met name te rekenen:

- het op ruime schaal verspreiden van beschuldigingen, aantijgingen, laster en insinuaties,
- het bestrijden, inkapselen en onmogelijk maken van activiteiten van actieve Praktijkarchaeologen,
- het niet respekteren van auteursrechten en van geestelijk eigendom bij opgravingen, onderzoek en publikatie,
- het doodzwijgen van vondsten, vondstmeldingen en ontdekkingen,
- het vernietigen of doen laten vernietigen van Archaeologisch Kultuurbezit door actief of passief handelen.

De actieve praktijkarchaeologen in Nederland, die zich tot op heden nog voornamelijk individueel opstelden, zouden hun krachten samen moeten bundelen, liefst in verenigingsverband, waarbij zij zich meer weerbaar maken en weerbaar opstellen tegen destructieve praktijken als boven genoemd.

Doelstellingen van een dergelijke vereniging zouden kunnen zijn:

- Het veilig stellen van de Rechtspositie en Rechtszekerheid van de Aktieve Praktijkarchaeoloog,
- Inzet tot actief behoud van Archaeologisch Kultuurbezit,
- Garantiebepalingen bij schenkingen, aankoop, vondstmelding, ontdekking; ter voorkoming van klachten, beschuldigingen en valsverklaring achteraf,
- Erkenning van de positie en activiteiten van de Aktieve Praktijkarchaeoloog, waarbij ontdekkingen erkend worden als te zijn een onvervreemdbaar geestelijk eigendom van de ontdekker(s); zoals t.a.v. vindplaatsen, vondsten, nieuwe culturen of nieuwe kultuurstadia, theoriën, tenzij door ontdekker(s) uitdrukkelijk anders beschikt,
- In geval van een opgraving en/of onderzoek de ontdekker(s) inschakelen bij opgraving, onderzoek, determinatie, publikatie, rekonstruktie, restauratie, bewaring en expositie; indien deze ontdekker(s) dit wenst (wensen).
Dit dient een Recht te zijn en geen gunst, waarop de ontdekker(s)

aanspraak kan (kunnen) maken, wat wordt gehonoreerd, tenzij de ontdekker(s) daar nadrukkelijk afstand van doet (doen).

Intussen kan worden vermeld, dat alreeds activiteiten worden ont-plooid om te komen tot een dergelijke vereniging van, voor en door Aktieve Praktijkarcheologen in Nederland, onder de naam "Aktieve Praktijk-Archeologie Nederland" (A.P.A.N.), waarover in de pers en/of in het tijdschrift "Archeologische Berichten" nadere gegevens zullen worden verstrekt.

Amateurarcheologen graven zich in

Actie om Tjerk Vermaning van alle blaam te zuiveren

Van onze correspondent

BORGER - Na enkele maanden stilte is nu de grote aanval van de amateur-archeologen op de vaklieden begonnen. Een groep medestanders van de vorig jaar wegens vervalsing veroordeelde Tjerk Vermaning, is deze week met opzienbarende gegevens te voorschijn gekomen.

De amateurs roeren zich, omdat ze hun hobby zien aangetast door prof. dr. Waterbolk en drs. Stapert van het Biologisch-archeologisch instituut (BAI) in Groningen.

Deze twee deskundigen zijn verantwoordelijk voor een in maart 1976 uitgebracht rapport, waarin op grond van een verwerings-theorie wordt aangetoond dat honderden stenen werktuigen in het bezit van amateurs vervalst zouden zijn.

★ Tjerk Vermaning zoekend op een omgeploegde akker naar prehistorische vondsten.

Dit rapport leidde tot de aanhouding en veroordeling van Vermaning, wiens werktuigen uit de oude steentijd ook vervalst zouden zijn. "Daarom durven velen hun vondsten niet meer te melden", aldus directeur E. Horn van het natuurpanorama Drouwenerzand; "Ze zijn allemaal bang voor een diskwalificatie van hun werk door de geleerden".

Schandpaal

Tjerk Vermaning, het "archeologische wonderkind" van de jaren zestig, is het middelpunt van de dissidente activiteiten. Hij heeft zijn medestanders opgeroepen om het BAI met een overstelpende bewijslast aan de schandpaal te nagelen, als zijn zaak dit jaar in Leeuwarden in hoger beroep komt.

Om zoveel mogelijk materiaal te verzamelen, hebben onder meer de geologen prof. dr. ir. T. C. Goossen uit Enschede en dr. ir. C. J. H. Franssen uit Bennekom, de arts dr. J. Th. Buma uit Nijmegen, de industriële onderzoeker P. Beersma uit De Punt en de archeoloog A. H. Wouters talloze onderzoekingen gedaan.

Bovendien hebben tientallen stenenverzamelaars met een nog nooit eerder vertoonde ijver de bodem afgezocht, om werktuigen uit de steentijd boven water te brengen.

Dr. Franssen en P. Beersma zeggen opvallende tegenstrijdigheden in de geschriften van Waterbolk en Stapert te hebben ontdekt.

Zij hebben met anderen onlangs het tijdschrift „Archeologische Berichten" opgericht. In het blad wordt door dr. Franssen onomwonden gesteld, dat de geoloog drs. Stapert geen snars verstand van archeologie heeft.

Tientallen voorbeelden moeten dat aantonen. En Wouters heeft om de onjuistheid van de verwerings-theorieën van het BAI te bewijzen, in zijn diepvriezer vele ijstijden nagebootst.

Omstreden materiaal

De nieuwste actie van de Vermaning-groep is de gisteren geopende expositie „Stenen Getuigen", in het pretpark Drouwenerzand. Hier is het meest omstreden materiaal, dat door amateur-archeologen is verzameld, tentoongesteld. Zo'n 800 vondsten liggen er uitgesteld. Ze zijn voorzien van provocerende teksten tegen drs. Stapert en professor Waterbolk.

Jan-Evert Musch, eens technisch medewerker van de twee aangevallen archeologen uit Groningen, kondigt aan dat er nog veel meer te verwachten is. Hij ging na ruzies met Stapert en Waterbolk dir jaar geleden met ziekteverlof.

Dus heeft hij voldoende tijd gehad, om bewijsmateriaal voor Vermaning bijeen te brengen. „Dat zullen we in september in het hoger beroep wel laten zien," zegt hij strijdlustig.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

TIJDSCHAAL:

TIJDPERK	AANTAL JAREN	KULTUURTRADITIE
WEICHSEL ijstijd.	70.000-8000	Mousterien 70.000-35.000
EEMIEN tussen-ijstijd	150.000-70.000	Jong-Acheuléen
SAALE ijstijd	200.000-150.000	↓ Midden-Acheuléen.
HOLSTEIN tussenijstijd	300.000-200.000	↓ Oud-Acheuléen inclusief Clactonien
ELSTER ijstijd		↓ Oud-Acheuléen inclusief oudste clactonien

ACHEULEEN: Zie tijdschaal Een cultuurtraditie waarvan de vuistbijl of biface, het meest karakteristieke element is. Daarnaast komen ook schavers, boren enz. voor. Het wordt verdeeld in: Oud-Midden-en Jong-Acheuléen.

ARTEFACT: Een door de mens gemaakt werktuig.

BIFACE: Vuistbijl. Meestal geslagen uit vuursteen of kwartsiet.

CLACTON: Primitieve bewerkingstechniek om uit vuursteen werktuigen te maken. In het OUD-ACHEULEEN werd in bepaalde tradities deze techniek zeer veel gebruikt. Men noemde deze tradities dan ook vaak CLACTONIEN. De naam is afkomstig van de typevindplaats, CLACTON on SEA in Engeland. In ons land is dit "CLACTONIEN" (300.000 BP) pas onlangs ontdekt door enige amateur- of praktijk-archaeologen. De eerste vindplaats bevond zich in een stuwwal bij Rhenen. Momenteel zijn al een vijftal vindplaatsen geregistreerd met meer dan 1000 vondsten.

CORTEX: De oorspronkelijke korst van de moedersteen, waarvan een werktuig of artefact is vervaardigd.

C¹⁴-datering:

Moderne tijdsbepaling met behulp van het radio-isotoop 14-C. In de kwartair-geologie en de archaeologie wordt deze methode veel toegepast. Men kan via bijzondere methoden meten tot 70.000 jaren terug. Er zijn vooral in de begintijd nog al eens dateringen uitgekomen, die na correctie behoeven.

DORSAAL: De bovenkant van een werktuig of artefact.

LEVALLOISTECHNIEK:

Het prefabriceren van een werktuig op de moedersteen of kern, die vaak de vorm van een schildpad kreeg. Daarna werd met één slag dit voorgeprefabriceerde werktuig van de kern verwijderd.

MOERSHOOFD

- INTERSTADIAAL:** Een iets warmere tussenphase in de erg koude eerste of Weichsel-ijstijd omstreeks 50.000 B.P. Prof. Waterbolk plaatste de vondsten van Tj. VERMANING uit Hoogersmilde, in dit interstadiaal. Dit mede door de foutieve C^{14} -datering van Salzgitter Lebenstedt in N. Duitsland. Een toeschrijving in het JONG-ACHEULEEN in LAAT-EEMien lijkt waarschijnlijker.
- MOUSTERIEN:** Een verzamelnaam voor een aantal verwante cultuurtradities in Afrika, Azië en Europa, gedurende het eerste deel van de laatste ijstijd. De totaliteit van het Mousterien toeschrijven aan alléén de NEANDERTHALERS is voorbarig.
- PATINA:** Een meer of minder laagje secundair kiezelzuur op de buitenkant van één werktuig en/of verkleuring van de oorspronkelijke steen. De patina komt tot stand onder invloed van ingewikkelde bodemkundige verschijnselen. Het al of niet aanwezig zijn van patina op een artefact of werktuig zegt niets over de absolute ouderdom van dat werktuig.
- PERMAFROST:** Het permanent bevroren zijn van grondlagen tot grotere diepte. In deze permafrost kunnen vele bodembewegingen ontstaan. (Verplooiingen=cryoturbatie. Weggliden=solifluctie enz.) Hierdoor kunnen artefacten in deze lagen worden afgerond, geslepen, bekrast enz.
- PLEISTOCEEN:** Andere naam voor diluvium of ijstijdvak. De naam ijstijdvak is verwarrend omdat het veeleer een afwisseling was van koude (glaciale) en iets warmere (interglaciale) tijden.
- Pseudo-ARTEFACT:** Een op natuurlijke wijze gevormde steen, die veel lijkt op een echt werktuig of artefact.
- RETOUCHE:** Het bijwerken van een afslag of biface, door verwijdering van kleine afslagjes. Vaak gebeurde dit door afdrukken.
- SILICA-COATING:** Een dun, min of meer glanzend laagje van secundair silicium, dat zich soms als oppervlakteverandering op een werktuig heeft afgezet. Het is een patineringsverschijnsel.
- VENTRAAL:** De onderzijde van een werktuig.
- VUISTBIJL:** Een min of meer platte steen, die ter weerszijde bekapt is om de gewenste vorm te krijgen. Vuistbijlen zijn gebruikt van het OUD-ACHEULEEN tot in het MOUSTERIEN-COMPLEX. Ook vuistwig of biface. Zie afbeeldingen op pag. 5, 7, 11.

Voor nadere informatie:

- Zie: "De kenmerken van stenen artefacten en steencomposities in het proces tegen Tjerk VERMANING", door dr. ir. C. Franssen. Verkrijgbaar door het storten van f. 12.50 op girorekening 826753 t.n. van Dr. C. Franssen, Groenestr. 34, te BENNEKOM.
- Ook: "ARCHAEOLOGISCHE BERICHTEN" No. 3. Verkrijgbaar door storting van f. 15.- en f. 2,50 porto op girorekening 1414214 t.n.v. Natuurhistorisch Museum DROUWENERZAND. DROUWEN.